

HOGY MIK VANNAK KÖRÜLÖTTÜNK

Válogatás a Soros Alapítvány
Diákújságíró Versenyének nyertes pályázataiból
(1997-1999)

Tartalom

KOPF

I. ISKOLAI KÖZÜGYEK

A véleménnyilvánítás lehetősége és módja iskolánkban

Másság vagy konformizmus?

Piros taraj vagy sztreccs felső?

Egy botrányos október 6-a

Országos Diákszövetség

A büfé

Füstbe ment terv, avagy az iskolai házirendről

Ebédelni tudni kell!

Mit ér az ember ha...

Gimnázium az elefántcsonttoronyban

Társbérletben

"Hatszempert" a polgármester úrral

Az én iskolám

DÖK jó az egész!

Nyolcvankilenc és fél százalék

Iskola - dológia

II. A VÁRÉPÍTŐ

"Ha újakezdhetném se lennék más"

A várépítő

Egy láda gond, vagyis GOND-LÁDA

III. EZ VAN!

Lépcsők

Néma sikolyok!

Átkelés ősszel és télen

Egyek vagyunk

Mennyit ér egy emberélet?

A szó veszélyes fegyver

IV. MÁSSÁG

Ünnepeljünk?

Másság elfogadása az iskolában és a társadalomban

A 90-es évek vörös kendője: A másság és az előítéletek

Másság a társadalomban és az iskolában

Diszkrimináció az iskolában?

Álarc nélkül

"Nincs jobb barátnő, mint egy meleg férfi"

V. AZ ALKOTÁS TISZTELETE

Dr. Herz

Művészvallomás

Egy hang, amely bejárta a világot

Vándorének

"Szeretném jobba festeni a világot"

Beszélgetés Ablonczy Lászlóval, a Nemzeti Színház igazgatójával

VI. KIRÁNDULÁS RÓZSASZÍNBE

Nem éppen rózsaszín a világ

In memoriam Balázs

Kirándulás Rózsaszínbe - avagy a halál rózsaszín vagy fekete?

"Ember küzdj...!"

Életút

Szertelenül

VII. KRITIKUS SZEMMEL

Ma forradalom volt száznegyvenkilenc éve

Magyar fiatalok Európa lépcsőjén

Használati utasítás fiúkhoz

Az alkotás tisztelete vagy a szomorú valóság?

Nyitnak a fedetlen pályás strandok
A telefonfülke
Az élet iskolája
Hideg jövő
Xénia-láz!?
Szép testből szép ének?
Rendhagyó társadalomismeret óra
Bevesszük Európát!
Fazekamnak kilyukadt a feneke

VIII. MELYIK ÚTON?

A bohóc
A kampány
Harcolunk Vagy Alkalmazkodunk?
Mindennapi tünődéseim
Egy derecskei diák, aki "világot látott"
Terelőúton
"Gondolatok a ..."
Gyermeksors

ÉS AMI NEM MARADHAT KI: SPORTROVAT

Játék Kínából
Kisvárosi Jesse Owens Club
Futás az életért

A SZERZŐKRŐL

KOPF

A fenti cím egy újságírói szakszó, egy kis írásmű részletet jelent, amelynek ismerete és még inkább használata bizonyos újságírói műfajokban nélkülözhetetlen. Arról van szó, hogy a tényirodalom egyes eseteiben a tartalmi vonatkozások megértéséhez szükség van a háttér, az előzmények, a körülmények ismeretéhez, ahhoz, hogy írásunk a lényegre tudja irányítani az olvasó figyelmét, ahhoz, hogy írásunk egésze jól érthető és helyesen értelmezhető legyen. Nos a most következő írások egy részében, a riportok és a tudósítások többségében, bizony ez a ez a kopf, ez a nélkülözhetetlen néhány sor, jellegzetesen hiányzik. Az író nem tartotta fontosnak, hogy bevezesse a az olvasó gondolkodását abba a térbe, helyzetbe ahol írásműve mondanivalója megjelenik, vagy gyanítom, nem is tudta, hogy ezt meg kell tennie.

Mégis bizonyosan állíthatom, nem követett el túl nagy hibát. Egyrészt, mert szerzőnk általában nem rendelkezik szakmai képzettséggel, műfaji gyakorlattal, másrészt mert mindannyian tudjuk, milyen környezetbe kell beillesztenie írását: a ma társadalmába, a ma iskolájába.

Oktatás és nyilvánosság címet viselte a Soros Alapítvány Közoktatásfejlesztési Programjának az az alprogramja, amelynek keretei között létrejött az alábbi cikkválogatás. A kuratórium, az oktatási nyilvánosság társadalmi és pedagógiai viszonyait vizsgálva rájött arra, hogy az oktatás belső nyilvánossága, ezen belül is a diákmédiák működése rendkívül jelentős szerepet játszhat a demokratikus közélet megismerésében, gyakorlásában. De hát működnek-e ezek a diákmédiák, van-e az iskoláknak olyan helyi nyilvános fórumuk, ahol a közérdek megjelenhet a köz előtt?

Van-e közérdekű gondolat, amit képviselőik el tudnak mondani, van-e álláspont, vélemény, amit érhetően és pontosan meg tudnak fogalmazni, egyszerűen működik-e az iskola a diákok számára is nélkülözhetetlen belső nyilvánossága? Kérdéseinkbe természetesen az az alapfeltevés is belefogalmazódott, hogy ezek működése a mai iskola számára nélkülözhetetlen. A válaszáért az érintettekhez fordultunk. Az 1997-ben először kiírt pályázatunkban azt kértük a közoktatás 1018 éves korosztályának képviselőitől, hogy az újságírás legegyszerűbb műfajaiban, viszonylag kis terjedelemben, küldjenek nekünk olyan írásokat, amelyek az életükről, iskolájukról szólnak. Célunk az volt, hogy ne csak az addig már bizonyos gyakorlattal és sikerekkel rendelkező diákujságírókat szólítsuk meg, hanem mindenkit, akinek önmagáról és környezetéről az újságírás műfajaiban elmondanivalója van. Meglepően sok mű érkezett, és természetesen arról szóltak, amiről kérésünk nélkül is szóltak volna: a gyerekek, a fiatalok világáról. Voltak egészen kitűnő írások, voltak gyöngécske iskolai dolgozatok, voltak számítógéppel szerkesztettek és voltak kézzel írtak, de minden egyes dolgozat egyenként és a 150 pályamű együtt pontosan arra a kérdésre válaszolt, amire kíváncsiak voltunk: hányadán áll az iskola belső nyilvánossága. Van-e helye, terepe, eszköze, bátorsága, nyíltsága, csiszoltsága a diákok szavának egy intézményben? Törekszik-e az iskola tudatos oldala, a pedagógiai, szakmai vezetése arra, hogy a diákgondolat és -vélemény, érhetően és elérhetően megfogalmazódhasson? S mintegy ráadásként - nagyon tanulságos és értékes ráadásként - a tartalom kirajzolta azt a gondolati, szellemi, lelki, etikai világot, amely alkotóink életét jellemzi, amelyben mindennapjaik zajlanak.

Nem volt kétséges, hogy 1998-ban és 1999-ben is meghirdetjük pályázatunkat, s a szerzők rendre elküldték pontos jelzéseiket életükről elsődlegesen, s az iskolai nyilvánosságról másodlagosan.

A tanulságok könnyen elérhetőek, hiszen a tartalmak gyakorisága minden vizsgálatnál pontosan jelzi, hogyan jelent meg a drog, sőt hogyan vált az iskolai élet drámai csomópontjává a '90-es években, milyen általános probléma a megkülönböztettség, legyen az az érintett cigánysága vagy strébersége miatti, hogy gyakran mennyire szemben áll az iskola akarata, munkarendje, időbeosztása, követelése és sajnos a mindezt képviselő személye azzal a világgal, amelyre hatni akar: a diákéval.

Nem tudjuk, hogy általánosságban mi volt az iskolák véleménye a mi pályázatunkról, de a dolgozatok hátterében megjelentek jól dolgozó műhelyek, ahonnan a gyerekirásokat csokorba kötve küldték, s voltak olyan gyerekek is, akik nyíltan iskolájuk

akarata ellenére készítették pályázatukat. Az a tény mindenestre, hogy a három év alatt beérkezett mintegy 500 írásmű az ország 120 települését és 140 iskoláját képviseli, arra bátorít minket, hogy a jelzést és a leszűrhető következtetéseket az iskola jelenkori világának autentikus forrásaként kezeljük.

Kedves Olvasó, ha Önt igazán érdekli egy helyszíni tudósítás a társadalom egyik mindig forrongó frontvonalából, akkor nagy örömmel fogja olvasni ezt a könyvet, s tanulmányai bizonyára sokkal többek és árnyaltabbak lesznek, mint azt a fentiekben megpróbáltam érzékeltetni.

Ez volt a kopf, a lényeg a további oldalakon olvasható.

Gyenes Károly
az Oktatás és nyilvánosságprogram kurátora

1. ISKOLAI KÖZÜGYEK

Iskola. A második otthonod, rögtön a biliárdklub után. Ahol megeheted gondosan csomagolt szalámis szendvicset reggelire. Ahol a leghamarabb értesülhetsz a legközelebbi buliról, koncertről vagy a legtrikább esetben arról a kivételes személyiségről, akinek lemásolhatod matek feladatát.

Korpa Ildikó

KRICBACHER VIVIEN A véleménynyilvánítás lehetősége és módja iskolánkban

Kissé távolabbról kezdem.

Miért is szűnt meg iskolánkban a Másolt Irka, melynek címében könnyedén felfedezhető egykori nagyközségünk, fiatal városunk történelmi neve: SOLT?

Bármennyire is tükrözte e lap diákéletünk mindennapjait, a tanórák és szakkörök hangulatát, a diákönkormányzat üléseinek határozatait, a házirend érdekében történő átalakítását, s bármennyire is mutatta be jeles szerkesztőink, állandó rovatvezetőink vagy új felfedezettjeink ügyes rajzait, írásait, a lapot egyszer csak "halálra ítélték".

Kik és miért?

Iskolánk vezetői ezt azzal indokolták, hogy a fényképek másolása sok festéket fogyaszt a kis teljesítményű másológépből. Azt is felvetették: nem lehetne-e minden második hónapban megjelentetni, tekintélyes pénzt megspórolva ezzel.

Holott e diákújságot pontosan előző igazgatónőnk javasolta megjelentetni éppen azzal a szándékkal, hogy leendő iskolamúzeumunkban méltó színfolt lehessen az iskola történetét bemutató tárgyi emlékek között. S ebből majd későbbi tanuló társaink, utódaink is okulhassanak.

Új igazgatónk tehát szűkítette volna a megjelenés alkalmait, amit akkori szakkörvezetőnk nem tudott elfogadni, s a második évfolyam utolsó számával egyidejűleg le is mondott. Egyébként ő magyar-történelem szakos tanár, a jelenlegi színjátész kör vezetője. Ezzel az újságunkkal 20 000 Ft-os pályadíjat is nyertünk, amiből riporterri diktafont, rádiósmagnót, fényképezőgépet vásároltunk. Ezekkel az eszközökkel örökítettük meg tanuló társaink és tanáraink, továbbá a solti amatőr festők, költők, alkotók tevékenységét is - élménybeszámolóink, cikkeink mellett.

Vásárolták lapunkat, mert olcsó volt; szerették, mert rendszeresen megjelent, és mert önmaguk tükörképét látták benne. Tehát a Másolt Irka két év után megszűnt, azaz még egy évig "élt" egy testnevelő tanár irányításával - kéthavi lapként. Példányait tehát még őrzik a tőlünk elkerült tanulók, akik gimnáziumokban vagy már főiskolákon mutogatják a megsárgult lapokat, kissé bágyadt nosztalgijával:

"Volt egyszer egy Má-SOLT Irka. Tudjátok, ezt a cikket én írtam....." Az újsággal párhuzamosan működött az iskolarádió is. Nem volt igazi stúdiója, csak egy erősítő, folyton recsegő mikrofonnal és hangszóróval a könyvtárteremben. Néhány hónapos működése alatt fél nyolctól háromnegyed nyolcig általunk írt rap-dallal köszöntötte a suliba érkezőket. Rádióink friss programokról, tanulmányi és sporteredményekről adott tudósítást, rövid zenei megszakítással. Miközben már a hangszórók minden terembe való beszereléséről álmodoztunk a karbantartó-fűtő bácsi tervei alapján, elromlott a berendezés, le kellett állnunk. "Befuccsolt" ez az akciónk is. Pedig a zenés "ébresztő" jó hatással volt társainkra, vidáman indult a napunk, talán még jobban is figyeltünk az órákon, legalább is nem romlott a magatartási átlagunk.

Habár idősebb tanáraink többször hangoztatták: "Talán diszkóvá akarjátok változtatni az iskolát?!"... Nem mindenki nézte/hallgatta/ jó szemmel/ füllel működésünket. Maradt a hétfői sorakozó!

Amikor még nem ebben az évtizede fennálló épületben tanultak elődeink - mesélték a minket felkereső öreg diákok -, minden reggel sorakozni kellett az iskola udvarán. Volt létszámmellenőrzés, közös éneklés, reggeli torna, no és itt számoltak be a hetesek és ügyeltesek munkájuk tapasztalatairól. Itt és ekkor hirdették meg a különböző versenyeket a tanárok, pontosabban akkor még a rajvezető-osztályfőnökök. Szinte már érthetetlen számunkra, hogy mi is volt az a bizonyos úttörőélet, amiről a hazalátogató "veteránok" annyit áradoznak és mesélnek ma is. Azóta semmiféle mozgalmi élet nincs iskolánkban. Talán még a nyári táborozás nem marad el az ország egy-egy szép táján - cseretáborként. Pedig az úttörőtáborban állítólag vitatkozni, dönteni is tanultak az akkoriak a tanácsüléseken, s ha nem is mindig eredeti módon, de megpróbálták magukat kormányozni. És nem csak farsangi karnevál előtt. Minden hónapban, "minden" ügyben. Ennek ideje is lejárt...

Másról tehát mostanság nem is hallunk véleményt, csak a tanulásról, no meg a fegyelmi helyzetről. Illetve újabban a NAT-ról, egy új programról, a nemzeti alaptantervről. Olykor még a hétfői sorakozókon is. Amint már feljebb említettem, ez a fóruma ügyeleti jelentéseinknek, ez az alkalom arra, hogy minden diák egyszerre hallhasson tanuló és tanári véleményt soron következő feladatainkról, illetve a megtörténtek értékeléséről. Arról is hallunk, hogy vigyázzunk értékeinkre, az alapítványi pénzből vásárolt pianóra vagy számítógépre. És így is van rendjén, hiszen az iskolai eszközök megbecsülését mindenkinek szívügyének kell tekinteni.

A tánc-, a színjátszó-, a természettudományos, rajz- és számítógépes szakköri munkát is. Folytatnunk kell a Rákóczi-kutatómunkát - erre kötelez a névadónk iránti tisztelet, amely minden tanév március 27-i napján különös hangsúlyt kap: iskolanapunkon, a nagy hazafi születésnapján. Talán az e napi szavalóversenyek, felolvasási és más szellemi vetélkedők és játékok sohasem merülnek feledésbe. Bizom benne magam is, hogy városunk szép hagyománya, a Solti Tavasz Napok rendezvénysorozata, s ennek sorában a sportversenyek, történelmi vetélkedők, táncbemutatók (és sorolhatnám tovább) mind-mind szép emlékként köszönnek vissza jövőnk életünkben. S ha mi, nyolcadikosok már más iskolába kerülünk is, nem felejtjük, mert nem felejtethetjük el azokat a tapasztalatokat, amiket órákon és azon kívül szereztünk tanáraink irányításával, saját kutatómunkánkkal.

Vagy éppen gyerekcipőben járó diák-önkormányzati tevékenységünkkel. Vagy éppen az előzőekben említett Rákóczi-hagyományok ápolásával. Talán majd utódaink... Igen, majd talán jobban a sarkukra állnak, mint mi... Mi, akik még nem voltunk elég tapasztaltak és bátrak. De ők, a helyi tanterv kevésbé szigorú, mégis eredményesebb óráin már többször hallathatják hangjukat, elmondhatják véleményüket. (S én is ugyanígy leendő budapesti iskolámban, ahová már felvételt nyertem.) De csak akkor, ha nem minden órán kell tovább haladni az új anyaggal. Ha meg-meg szabad állni menet közben, ha a helyzet úgy kívánja, s ha nem világos valami.

Egyik füzetem első oldalára ezt írta fel Tanárom:

"NEM AZ ISKOLÁNAK, HANEM AZ ÉLETNEK TANULUNK"

Bárcsak így lenne!

Bárcsak szükség lenne arra a szakmára és hivatásra, amelyet már 1998 szeptemberétől tanulni fogok. De ez már nekem és családomnak okoz fejtörést és nem eddigi és jövőnk tanárainknak. Az utóbbiakról azt várom, hogy ne csak megfelelő hangnemben és hangulatban magyarázzanak, hanem vonjanak is be az alkotó munkába. A vitákba.

Azokba a "jelenetekbe" is, amelyek az órán váratlanul játszódnak. Tehát a pillanatnyi fegyelmi ügyekbe is. De abba is, hogy ne legyen "büntető dolgozat". Én a jelenlegi színjátszó kör vezető tanárát már ma is olyan embernek tartom. Megérett türelmét szinte csodálom. Felnézek rá, pedig közel egymagasságúak vagyunk, próbálom megelőzni a köszönésben, szinte sikertelenül.

Azt kívánom neki, hogy legyen ereje az egyre nagyobb feladatok elvégzéséhez. S ha még egyet kérhetek tőle: próbálja "feltámasztani" egykori diáklapunkat, a Másolt Írkat. Vagy az iskolarádiót. Vagy a diákönkormányzatot. Vagy... mit is? Rábízom.

Remélem, válaszol a levelemre, ha "üzenek egykori iskolámba".

Kricbacher Vivien, 1998 (13 éves)

KORPA ILDIKÓ

Másság vagy konformizmus?

Iskola. A második otthonod, rögtön a biliárdklub után. Ahol megeheted gondosan csomagolt szalámis szendvicset reggelire. Ahol a leghamarabb értesülhetsz a legközelebbi buliról, koncertről vagy a legritkább esetben arról a kivételes személyiségről, akinek lemásolhatod matek feladatát.

Iskola. Ezt a fogalmat keresheted a Magyar Értelmező Kéziszótárban, a Helyesírási Szótárban, az Ablak Zsiráfian, a Murphy törvénykönyveiben, a nagymamád szakácskönyveiben, az Álmoskönyvben, vagy akár a Súlyos Betegségek és Fóbiák című orvosi szakkönyvben. Igen, keresheted. Vagy nem találsz meg, vagy teljesen mást jelent számodra ez a szó. Hiszen mindenkinek mást jelent. Valakinek munkahely, valakinek szórakozóhely, valakinek pihenőhely. De lehet börtön, divatbemutató, drogtanya volt első osztályos. Csupán megszokásból teszi, és azért, hogy a zöldre festett hajtincsei ne látszódjának, hogy szemüvegben intellektuálisabbnak tűnjön a tekintete, és hogy a portás néni ne pecsételjen az ellenőrzőjébe a késés miatt. A tanteremben tovább folytatódik a színjáték. Csak ülj az első padban, bámulj zavarba ejtően a tanárod arcába, nagy, kerek, őzike szemekkel, süsd el a mögötted ülő "eminens" osztálytársad egy-egy jobb gondolatát, őt megelőzve, és így tuti sikered lesz. Legalább annyira, hogy ebben a félévben ne bukj meg. A szünetben is máshogy viselkedik mindenki, a helyszíntől függően. Szemfülesnek és rámenősnek kell lenned, hogy a legtökéletesebb fizika házit tudd lemásolni. Gyorsnak,

Iskola. Itt egyre gyakrabban találkozom a "másság" fogalmával, talán mert néhány szempontból én is ide tartozom (pedig nincs is olyan erős pálinkaszagom, és a tüszúrások nyomait is eltakarja a bőrkabátom). A másságot mégsem lehet összekeverni a konformizmussal, azaz alkalmazkodással. Összekeverni nem, de összekapcsolni igen: úgy érzem, attól is lehet valaki más, hogy alkalmazkodik az iskolához, a társadalmi normákhoz, a tanárok morbid értékrendjéhez.

Kezdjük mindjárt az elején. A közepén furcsa is lenne. Ha meg a végén kezdeném, az alaposan megzavarna.

A történet rögtön az iskola kapujában kezdődik, reggel fél hétkor. Az élelmes diák még gyorsan oldalra simítja frizuráját, felkapja szemüvegét, és udvariasan ráköszön a bűdös szájú portás néniire. Mindezt megszokásból teszi, hisz így ment ez már tavaly is, amikor először volt első osztályos. Csupán megszokásból teszi, és azért, hogy a zöldre festett hajtincsei ne látszódjának, hogy szemüvegben intellektuálisabbnak tűnjön a tekintete, és hogy a portás néni ne pecsételjen az ellenőrzőjébe a késés miatt. A tanteremben tovább folytatódik a színjáték. Csak ülj az első padban, bámulj zavarba ejtően a tanárod arcába, nagy, kerek, őzike szemekkel, süsd el a mögötted ülő "eminens" osztálytársad egy-egy jobb gondolatát, őt megelőzve, és így tuti sikered lesz. Legalább annyira, hogy ebben a félévben ne bukj meg. A szünetben is máshogy viselkedik mindenki, a helyszíntől függően. Szemfülesnek és rámenősnek kell lenned, hogy a legtökéletesebb fizika házit tudd lemásolni. Gyorsnak,

és udvariattannak ahhoz, hogy becsengetésig meg tud venni szokásos Túró Rudidat a büfében. Egyébként is, ott a sorban állás és a hangulat olyan, mint egy Cannibal Corpse koncert első soraiban. Kár, hogy a büfé nem énekel vagy basszusgitarozik...

Hol is tartottam? Igen, a szünetek. Ilyenkor juthat az ember eszébe, hogy nincs kedve a következő órára bemenni. Ebben az esetben kötelező hullá válni, az aktuális járvány tüneteit produkálni - olyan természetesen, hogy az 11 Oscar érdemelve -, bevászorogni az iskolaorvoshoz, és káromkodni, mert az éppen nem rendel. Ha esetleg túlélte az utolsó órát is, a mosdó a következő megálló. Itt is kiütözközhetnek a másság jegyei. Nézzünk csak be egy átlagos női mosdóba - az pedig ne tévesszen meg senkit, hogy az ajtóra "FOTO LABOR" van írva. A tükör előtt a legnagyobb a tolongás. A tisztaságmániások fogat mosnak, és teleköpökdik a csapat.

Mások a szempillájukat festik kékre, esetleg az orrkarikájukkal bibelődnek. Pár lépéssel hátrább tőlük csak jégcsákánnyal lehet vágni a füstöt, ami teljesen eltakarja a nikotinra kiéhezett tanulókat, és azokat is, akik valódi rendeltetése végett tértek be a mosdóba. Ilyen egy átlagos, megszokott hétköznap. A kapun kilépve újra a régi minden. A bemutatott élelmes diák végre összeborzolhatja zöldre festett haját, leveheti szemüvegét, és hanyag eleganciával megdobálhatja a portás nénit mentolos cukorkával.

Korpa Ildikó, 1998 (17 éves)

FARKAS ZSOMBOR

Piros taraj vagy sztreccs felső?

Peti elég különleges figura. Amolyan más. Olyan, aki képtelen elviselni a szürkét, a hétköznapit, a megszokottat. Ki akar tűnni, látszódni akar a tömegben. Igazából egyáltalán nem akar a tömeghez tartozni. De ez a "feltűnési-mánia" nem negatív módon nyilvánul meg. Nem érzi magát többnek. Egyszerűen csak arra a szeretetre, odafigyelésre vágyik, amit otthon, szüleitől nem kap meg. Rendkívül szerény, barátságos és nagyon jól megértjük egymást. Osztálytársam és az egyik legjobb barátom, még ha kicsit nehéz is kezelni. Öltözködésével szintén a másságát, különlegességét szeretné hangsúlyozni.

Szakadt, rongyos farmerban, kopott 10 soros bakancsban, hosszú kötött pulcsikban és térdig érő bőrkabátban jár. Fülében számtalan biztostű kiabálja: "Figyeljete rám!"

Szóval, olyan punk-gyerek, akit száz méterről kiszúrunk az utcán, és jól megnézünk. Van, aki nem bírja megállni, hogy megjegyzés nélkül menjen el mellette. A látszat gyakran csal. Most is. Mert Peti tehetséges, értelmes srác. Remekül gitározik, zongorázik, rajzol, és a megye egyik gimnáziumának tanulója. Igen, afféle elit iskolába jár, ahonnan a diákok túlnyomó része egyetemre megy tovább. Ahol nehezen túrik meg az ilyen "különc", lázadó alakokat.

A nyári szünet előtti utolsó napon igazi punk-frizurával állított be: középen végig piros tarajba állította haját, oldalt pedig kopaszra nyíratta. Mindenkinek tetszett, mindenki megcsodálta. Boldog volt: a középpontba került, foglalkoztak vele. Majd következett a történelemóra az osztályfőnökkkel, aki 35 év körüli nő, huszas éveinek legelején járó fiatal lány ruhában: miniszoknya, sztreccs felső. Gyakran mulatság tárgyává válik korához és alkatához nem illő öltözete. De hát ő is más. És mi elfogadjuk. (Végül is mit tehetnénk?!)

Ahogy belépett az ajtón, rögtön megakadt a szeme a szokatlan, "felháborító" frizurán. Egyszerűen nem akarta elhinni, hogy ebben az iskolában ilyesmi egyáltalán előfordulhat. Néhány másodperc múlva, miután a sok hatására elveszett hangját visszanyerte, határozottan oldotta meg ezt a "kínos problémát": tíz percet adott Petinek, hogy a fejről eltüntesse "azt az undorító piros valamit", különben év végén megbuktatja történelemből. (A jegyei alapján biztos hármásra állt az év végi bizonyítványába.)

Csak néhány másodperc állt rendelkezésére a helyzet mérlegelésére: az osztályfőnök haragtartó, ennyire kiborulva még nem igazán láttuk: ha most nem engedelmeskedik, elképzelhető, hogy augusztusban ismét itt kell ülnie. Ketten mentünk ki vele a WC-be és "igazítottunk" a frizuráján. Elég jó fodrászok lennénk, nem sikerült olyan rosszul első hajvágásunk...

Pár percet még maradtunk a kihalt iskola folyosóján, Peti szitkozódásait hallgattuk, amit tehetetlenség szült. Nem tudott védekezni, nem tudott kiállni magáért, egyéniségéért.

Megalázták 30 ember előtt: korlátozták egyik legalapvetőbb jogában.

Megakadályozni nem tudta...

A következő szünetben a büfé mellett egy nagy, kék színű hirdetőnyer lettünk figyelmesek. Eddig ügyet sem vetettünk a már rég kifüggesztett plakátra, amelyen vastag betűkkel állnak a címszavak: "A DIÁKOK JOGAI".

Ezúttal végigolvastuk. Többek között azt is tartalmazta, hogy minden tanuló úgy öltözködjön, olyan frizurát hord, amelyet ő maga akar. Az egyetlen kikötés, hogy saját és társai testi épségét nem veszélyeztetheti.

Talán a piros, felállított haj veszélyeztette Peti környezetének testi épségét?

Vagy csupán a tanárnőnek nem tetszett? A kérdés egyszerű, lehet választani.

Farkas Zsombor, 1998 (17 éves)

NAGY ORSOLYA

Egy botrányos október 6-a

"Ha a fegyelem szigorát elfojtják vagy aludni engedik, büntetlenül garázdálkodik a gonoszság."

/Augustinus/

Mi okozza az iskolában a tanár-diák konfliktusok nagy részét? Többnyire a fegyelem megsértése. Ez megnyilvánulhat például a diák szemtelen visszabeszélésében is.

A nagyobb fegyelemsértések, amelynek néha az egész iskola szem- és fültanúja, már más lapra tartoznak. Természetesen minden iskolában másfajta a szigorúság fokozata, ugyanaz a vétség különböző elbírálásban részesülne a többi intézményben. "Az ilyesfajta konfliktusokból kényszeredettséggel, kényelmetlenséggel származik, éppen ezért ezeket a pedagógusok különösen nehezen kezelik." - írja Dr. Buda Béla.

A következő konfliktus abban az általános iskolában történt, melynek én magam is tanulója vagyok. Maga a rendbontás egy október 6.-i iskola ünnepségen esett meg, ami a 13 aradi vértanúról lett volna hivatott megemlékezni. Az ünnepély után viszont egy gyerek sem arra emlékezett, hogy a vértanúk életük utolsó pillanatáig emelt fővel viselték hitüket.

A műsort az iskola legjobb magyartanárnője állította össze és tanította be a 7. osztály 13 tanulójának, akik addig az iskola legkiemelkedőbb tanulmányi eredményű és legjobb magaviseletű tanulóiként voltak számon tartva. A próbákat totális jókedv uralta, a versek közé néhány viccet is beiktattak a gyerekek. Éles kontraszt: vidámság és tragédia. A felkészítő tanárnő meg volt elégedve, annak ellenére, hogy már az előkészületek sem a kellő komolysággal folytak le.

Az előadás napja hamar felvirradt. A szereplők izgatottan szaladgáltak az iskolaépületben. Dísztelként mindegyik egy-egy szál szegfűt vitt a kezében, amelyek nem bírták a sok nyaggatást és a fejük letört a szárukról. Celluxszal kellett őket megragasztani. Ez a jelenet a szereplő gyerekek körében hatalmas derűltségre adott okot.

Halk nevetgéléssel kivonultak az udvarra, ahol a műsortervnek megfelelően félkörben helyezkedtek el, szemben a közönséggel, ami az iskola összes tanulóiból és a teljes tanári karból állt. A műsor elkezdődött (volna), amikor a legelső szereplőnek nem jutottak eszébe a kezdő verssorok. A társai valahogy kisegítették, de az első sorokban álló gyerekek gúnyosan kinevették.

Ezután érkezett a mikrofonhoz a második szereplő, aki zavarában maga is nevetgélt. Lassanként a nézőtér első sorából átragadt a nevetéshullám a tőlük pár méterre álló szereplőkre. Amikor a már említett, ragasztott virágok feje lebecskázott a közönség elé, óriási viháncolás tört ki. Így okoztak a kegyelet virágai nagy derűltséget és így ért véget az eredetileg megrendítő megemlékezés.

A tanári kar a botrányba fulladt ünnepség közben tehetetlenül nézte az eseményeket, csak a nevelői szobában adtak hangot a felháborodásuknak. Hosszas tanácskozás után minden résztvevő osztályfőnöki megrovást és lerontott félévi magatartásjegyet kapott. Furcsa, de a közönség soraiból kikerülő nevetetőket még egy hangos szó sem érte.

A következő hetekben valahány tanár bement órát tartani a renitens osztályhoz, alaposan leszidta őket érthetetlen és komolytalan tettükért. Ez addig még helyénvaló, viszont másnap a történelem tanár "bosszúdolgózatot" íratott az osztállyal. Ennek "bosszú" mivolta abban nyilvánult meg, hogy csupa értelmetlen kérdés (más tanártól származó szakvélemény!) szerepelt benne, amelyekre egyszerűen nem lehetett épkezláb választ írni. A tanár úr ezzel büntette az osztályt, hiszen az egyébként jó tanulók között hármasnál jobb jegy nem született.

A következő napok nem csengtek le ennyivel. Még fél, sőt másfél (!) év múlva is felemlgették a pedagógusok a botrányos ünnepséget.

Az viszont, hogy mindez megelőzhető lett volna, senkinek sem fordult meg a fejében. Sajnos az egész tantestületet csak az foglalkoztatta, hogy "a hetedikesek nevettek az ünnepségen", pedig a végkifejletért nem csak a gyerekeket lehetett okolni, hanem a jelen volt pedagógusokat is!

Itt adódik egy kis játék a képzelettel! Ha a pedagógusok az előadás első perceiben, látván, hogy a közönség kicsúfolja és neveteti a szereplőket, rászóltak volna a rendetlenkedőkre. Ha pedig a nevetés tűzfészket megszűntetik, nem csap át a műsort adó diákokra! Ezzel szemben az összes pedagógus csak némán állt, láthatólag nem tudták kezelni az eseményeket. "Akár normaszélességről vagy viselkedészavarról van szó, jellegzetes vonás, hogy a pedagógusnak újszerűen kell viselkednie, ki kell zökkennie a rutin kerékvágásából. Ezzel minden esetben pszichológiai kockázatot is vállal, hiszen néha a helyzet olyan különös, hogy nem tudni, mi a legmegfelelőbb válasz rá. A pedagógusnak ilyenkor saját személyiségére kell támaszkodnia." - írja Dr. Kozéki Béla.

Nem szeretném azt a látszatot kelteni, mintha csak a pedagógusok lehetnének a történetek miatt okolhatók, akkor az igazság igen nagy csorbát szenvedne. A konfliktushelyzet kialakulásáért 50% a pedagógusok és 50% a gyerekek felelőssége. A szereplők teljesen érthetetlen viselkedésére nincs bocsánat. Egyáltalán nem gondoltak bele annak a történelmi drámának a súlyába, aminek az emlékéért ők ott csúnyán megsértették. Utólag megkérdeztem egy akkori szereplőt, hogyan emlékszik vissza arra a bizonyos botrányos október 6-ra. Nevetett kérdésemen, szerinte kár volt belőle olyan nagy ügyet csinálni. Ennek ellenére, jó kis botrány volt, vélte.

Elgondolkodtató a fenti vélemény. Annyi konklúziót levontak maguknak az iskola tanárai, hogy következő évben nem szerveztek (talán nem mernek szervezni?) október 6-i ünnepséget, mivel a már ismertetett ünnepélynek a városban híre ment.

Ez a megemlékezés (komolytalanra vett volta miatt) biztosan minden általános iskolában, talán még középiskolában is hasonló botrányt okozott volna. A fent leírt fegyelmi vétség típusát tekintve csak egy a sok közül és még messze nem a legsúlyosabb. Gondoljunk csak néhány olyan általános (!) iskolára, ahol már a kábítószer-kereskedelem is felütötte a fejét. Az ilyenfajta iskolai szabályok elleni vétség össze sem hasonlítható a fenti történettel. Ami mindenképpen tanulságos, továbbgondolkodásra csábító eset a problémamegoldás lehetséges módjairól.

(A fenti idézetek Dr. Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, 1986 és Dr. Kozéki Béla: A fegyelmezett személyiség kialakítása, 1983 című könyvekből valók.)

Nagy Orsolya, 1999 (14 éves)

HAMBALKÓ RITA

Országos Diákszemélyiségfejlesztési Konferencia

Néhány napja összeült az Országos Diákszemélyiségfejlesztési Konferencia. Az első. A legeslegeslegelső.

Ilyen még nem nagyon volt kis országunkban, ezért mindenki kíváncsian várt. Várt, hogy mi lesz majd. Kitérítettnak éreztem magam, amikor megtudtam, hogy én is részese lehetek majd a háromnapos "móráknak", sőt harci kedvemem még az sem szegte, hogy küldött társaim sorra mondták vissza részvételi jogukat számomra akkor még ismeretlen okokból. Ennek következtében aztán azon az ominózus csütörtöki napon egymagamban ácsorogtam a küldötteknek megadott találkozási helyen. Az emberek lassanként szállingóztak be az épületbe, meglehetősen mártír arckifejezéssel, hiszen mondanom se kell, hogy a résztvevők a négynapos szünetüket áldozták föl hősközhöz illő módon. A "kiválasztottakat" a rózsaszín különböző árnyalataiban tündöklő kis kártyákkal "bélyegezték meg", ami - érthetetlen módon - az utcán békésen közlekedő, óvatlan járókelőkből mutogatott ingereket váltott ki.

Az igazi muri délután 3 óra tájban kezdődött, amikor is a Kecskeméti Gábor által komponált nagyszerű szignál felhangzott, jelezvén az ülés kezdetét. ("Ez a szignál egyébként mindig akkor szólal meg, ha valamilyen új esemény történik" olvashatjuk a programfüzetben.) A zene közben felsettenkedett a színpadra az ülést vezető tanács, akik szemmel láthatóan nagy egyetértésük jeléül nem restellették egyformán lófarokba fogni a hajukat, és apró kecskeszakállat növesztetni az első Országos Diákszemélyiségfejlesztési Konferencia tiszteletére.

Elsőként dr. Magyar Bálint szólt az egybegyűltekhez (aki - meg kell, hogy mondjam - igencsak kilógott a sorból, hiszen se copfja, sem szakála nem volt), majd egy lófarkas úr következett: Koltai Péter, az Országos Diákjogi Tanács elnöke.

Az "ékesszólásokat" fergeteges erejű gálaműsor követte az Erkel Színház pódiumán, ahol aztán az ifjúság, megragadva állampolgárhoz méltó jogait, vesztül összeugrálta az első néhány sor székeit, mert a Kozmix Lalája így kiabált:- Kezek a magasba! Jump, Jump!!!

Másnap mindenki korán kelt, hiszen kezdetét vette az, amiért végül is mindenki jött: a diákjogok kitárgyalása, meghányása - meg-, ill. elvetetése - és megszavazása. Egészen fura dolgok is szóba kerültek, mint pl. az, hogy állítólag mi, jogfosztott, szegény, mit sem tudó diákok elviekben magunk választgatjuk meg a tantárgyat, amit tanulni óhajtunk, sőt mi több, még a tanárt is kitessékkelhetjük az osztályból, ha nem tetszik éppen, amit csinál.

Ilyen és ehhez hasonló meglepő információk birtokába sikerült jutnunk a szekciósülés lezajlása alatt, sőt én már nagy merészen arról kezdtem fantáziálni, hogy ha engem Marika néni, a matek tanárnő legközelebb kirak óráról a túrhetetlen magaviseletem miatt, én majd leleményesen előhúzó a táskám hátsó zsebéből a "Diákjogok a közoktatási törvényben" című művet (amelynek létrejötté egyébként olyan híres emberek nevéhez fűződik, mint a már említett szexis Koltai Péter, Papp György és Bíró Endre), Marika néni magamhoz intem, és a fülébe súgom, hogy mekkora jogsértést követett ám el velem szemben, mire ő rémülten felsikít, térdre esik és a bocsánatomért eseng...

A délelőtti megerőltető munka fáradalmait a délután folyamán különböző szabadidős programokkal igyekeztek velünk feledtetni. Jőmagam és kis szekcióm a Magyar Rádióban táthattuk a szánkat. Egy nagyon kedves bácsi vezetett át bennünket néhány stúdióba, és nagy szakértelemmel, valamint a büszkeségtől dagadó kebelével újságolta, hogy egy tekerics szalag, amit a felvételek rögzítésére használnak, 32 DM (!), és a rádió több százat használ el egy nap alatt. A mondat elhangzása után diadalmas mosoly ült ki a bácsi arcára. Hát ez tényleg nem semmi! Egy lány aztán bátorodott megkérdezni, hogy igaz-e a hír, miszerint a Rádió a csőd szélén áll.

A rádiós látogatást követően "Országos Diákszemélyiségfejlesztési Konferencia" feliratú buszokkal az Építők-liget Kongresszusi Központhoz fuvarozták a tisztelt képviselőket, ahol rizses husit hamizhattunk. A finom vacsit követően a Petőfi Csarnokot tiszteltük meg látogatásunkkal, ahol aztán egészen késő estig folyt a móka koncertek és diszkó formájában.

Másnap az Erkel Színház előtt minden küldöttnek jutott egy tervezet a tanulói jogok érvényesüléséről, melyet a záró ülés végén fogadtak el a tisztelt képviselők. Ezúttal sem maradtak el a különböző fontos emberek fontos beszédei, de - nagy sajnálatomra - Koltai Péter most nem szólt a védenecseihez, csupán nyugtalanul mocorgott az asztal sarkánál lévő székén, sőt ráadásul kétszer (!) ki is ment pipilni.

A három nap mindenféle szempontból hasznosnak bizonyult (mindenki kapott Target-2000 kártyát!!!), és a lényegét tekintve a tanulás, mint elsődleges és legfontosabb kötelességünk mellett végre megfelelő hangsúly helyeződött a jogainkra is.

Végezetül már csupán egy aprócska probléma maradt megoldatlan: a tanárok.

Hiszen olyan jó lenne, ha ők is tisztában lennének a diákság jogaival, mert ha ez majd egyszer tényleg megtörténik, akkor majd a könyvtáros néni hátha nem fog ott állni az iskolarádiót készítő mellett, és nem fogja letekeríteni a minimumra a hangerőt, és nem tesz olyan kijelentéseket, hogy miért hallgat a mai primitív ifjúság ilyen primitív zenét, és hátha majd nem fogja Imre bácsi hangosan rögzítésére használni a Pistikének Juliskához írt szerelmes levelét, mert már esetleg hallott a levéltitok tiszteletben tartásáról, és hátha nem ír majd be Erzsike néni több egyest Andrisnak azért, mert megint nem jegyzetelt órán, mert esetleg már tisztában van vele, hogy az osztályzatok célja a teljesítmény értékelése, és nem mint fenyítő eszköz használatos.

Befejezésül pedig ajánlanám minden tanár és diák figyelmébe Horn Gyula miniszterelnök a Diákszemélyiségfejlesztési Konferenciahoz intézett leveléből az alábbi igen találó mondatot:

"És ne feledjük, hogy az Interneten mindenki egyenlő!" FONTOS!!

Hambalkó Rita, 1997 (18 éves)

SZTOJKA MELINDA

A büfé

Manapság sokat hallani a diákjogokról, a gyermekek jogairól. Könyvek és újságcikkek sora foglalkozik ezzel a témával. Most egy olyan problémát szeretnék önök és elétek tární, amely kapcsolódik a diákjogokhoz és nagyon is jellemző az iskolák mindennapi életében. Számos helyen előfordul az oktatási intézményeken belül a tanárok, a diákok és egy harmadik fél között. Például az ebédlőben vagy a büfében. Ez utóbbit fejteném most ki bővebben.

A mi iskolánkban van egy hely, ahová a diákok 90%-a nap mint nap lemegy legalább háromszor. Ez a BÜFÉ. Na nem azért járunk ilyen sűrűn, mert olyan rengeteget ennénk vagy innánk. Nem is azért, mert nincs jobb dolgunk. Egészen egyszerűen azért, mert nem tudjuk megvásárolni rögtön az első alkalommal azt, amit szeretnénk. Ugyanis nem elég erre még a 15 perces szünet sem, nemhogy az 5 perces. De nem a mi hibánkból, mert nem mindig van ám tömve a büfé folyosója.

Csak hát ugye a büfésnéni! Nagyon sokszor miatta késnek a diákok az óráról. Hiszen hiába áll már ott kicsengetéskor a diákság, gyakran csak a szünet végére kapjuk meg a kért és kifizetett étket vagy üdítőt. Ismét hangsúlyozom, nem a tömeg miatt.

Hanem azért, mert a drága büfésnéni (a továbbiakban Marika néni) ha véletlenül meglát vagy csak meghall egy tanárt a büfé közelében, rögtön "lecsap rá". Valahogy ilyen formán: "Ó, szervusz, Ágikám! Gyere, édesem, itt a kávé! Egy vagy két cukorral kéred?" Ennél a pontnál egy több perces traccsparti alakul ki, ahol megbeszéljük az élet legfontosabb dolgait, miszerint ki hova ülteti tavasszal a paprikát, és hogy milyen szörnyű volt az idei tél. Ez még nem is lenne baj, ha a tanár mögött nem kígyózna egy végtelen hosszú sor tele éhes nebulóval. De hát a tanuló nem tehet semmit, csak tűrheti, és viaskodhat az érzéseivel, na meg az éhségével. Mert ugye, ha meg merne szólalni, hogy esetleg nem lehetne-e folytatni a kiszolgálást, akkor Marika néni haragja az egész tanári haragja.

Tudniillik a teljes pedagógusi kart "az ujsa köré csavarta". Ezért nem érdemes kockáztatni, gondolják sokan a tanulók közül, és inkább úgy vélik, kibírnak még egy órát éhesen, majd talán a legközelebbi szünetben több szerencsével járnak.

Igaz, van egy pár oktató, aki "egyenjogúnak" tekinti a diákot, és ők ki akarják sokszor várni a sort, de Marika néni annyira erőszakos, mert hiába mondja a tanár, hogy "előbb mondják a gyerekek, mert mindjárt becsöngetnek", a drága jó Marcsi néni erre azt mondja: "Ó, hát tudnak várni, igaz?" A szegény nebuló meg ugye nem vághat vissza, hogy "nem, nem tudok várni, mert már becsöngettek". Sokszor annyira jó lenne ott hagyni az egész helyzetet, de akkor a büfésnéni rájönne, hogy ezt az egészséget zokon vették, és azután a végtelenségig piszkálna.

Sajnos, a tanulók erősen függnek a büfétől és így Marika nénitől is. Ugyanis sok gyerek nem hoz magával reggelit, mert azért van a büfé, hogy kényelmesebbé tegye az életet, és ezt Marcsi néni is tudja. Nagyon is jól. Ergo, ilyen szempontból a mi iskolánkban nincs egyenjogúság.

Tudjuk, hogy sok probléma van velünk, neveletlenek, tiszteletlenek és pimaszok vagyunk, és elsősorban a kötelességeinket kellene átéreznünk. Azt is tudjuk, hogy a felnőtteket tisztelnünk kell. De talán pont az ilyen helyzetekben nem kellene úgy viselkedniük a felnőtteknek, ahogy szoktak. Mert az ilyen apró-cseprő dolgok váltják ki a diákokból az ellenállást, a pimaszságot és a többi, a felnőtt világ által gyűlölt tulajdonságot. Ha az efféle szituációkban nagyobb figyelmet kapnánk, nagyvonalúságot, kultúráltságot tapasztalnánk, előbb-utóbb mi is sokkal megértőbbek lennénk. Akkor végre olyannak láthatnának minket a felnőttek, amilyenek szeretnének.

Kedvesnek, udvariasnak, figyelmesnek.

(A neveket megváltoztattuk. Bármilyen hasonlóság csak a véletlen műve lehet.)

Sztojka Melinda, 1999 (16 éves)

KORPA ILDIKÓ

Füstbe ment terv, avagy az iskolai házirendről

Tipikus gimnázium tipikus házirendje. 4 oldalon keresztül jelentéktelen betűk sorakoznak szabályosan egymás mellett. Mégis 4 éven keresztül ezek a jelentős szabályok próbálják meg irányítani a diák életét... Meg van határozva a tanítás rendje, a helyiséghasználata rendje, az óvó-védő szabályokról és a vélelmezési jog gyakorlásáról nem is beszélve. Ráadásul a "házirend megsértése fegyelmi intézkedést, ill. súlyosabb esetben fegyelmi büntetést vonhat maga után."

De! A tipikus gimnázium tipikus diákjai mellett léteznek leleményes diákok is...

akik a szigorú házirend szabályai között megbúvó kiskapukat megtalálják, és ezeket fel is használják minden állandó alkalommal. Ez a felnőtté válás első jele. A legtöbbször segítők is akadnak - úgymint az iskolaorvos, a portás, a másik leleményes diák vagy netán a jóhiszemű tanár. Vizsgáljuk meg közelebbről...

"A beteg tanuló rendelés esetén az iskolaorvost tájékoztatja további intézkedés érdekében."

Az iskolaorvos: Egy átlagos nap 20-30 diák fordul meg nálunk az orvosi rendelőben. Persze van úgy, hogy tömegesen vonulnak be egy-egy osztályból, hogy megmeneküljenek a dolgozat vagy a feleltetés elől. Az ilyen "lógósok" általában fejfájásra, hányingerre, hasfájásra panaszkodnak - és némelyikük igazán Oscardíjat érdemelne az alakításáért...

"Az iskolából tanítási idő alatt csak kilépővel lehet távozni, melyet az osztályfőnök vagy igazgatóhelyettes adhatnak."

A portás: 8 éve vagyok portás ebben az iskolában, de azt vettem észre, hogy a diákok egyre merészebb kifogásokkal állnak

elő; hogy akár 20-30 percre is "kiszabaduljanak" az iskola épületéből... persze kilépő nélkül. Ilyenkor "virágot vesznek egy tanárnak"; "fénymásolniuk kell"; esetleg "beszaladnak a gyógyszerertárhoz"... aztán persze vörös arccal térnek vissza, vagy a szoláriumból, vagy a presszóból. Vagy csak büntudatuk van.

"A tanuló a hiányzást köteles igazolni. Igazolást orvos, hatósági hivatal, intézmény adhat. A szülő 3 napot igazolhat."

A notórius hiányzó: Én viszont akármennyit. Tökéletesen megtanultam mások kézírását utánozni, de a számítógép és a fénymásoló is segít a munkámban. Ez a népszerűsége túl megfelelő kiegészítő jövedelmet is biztosít... eddig nem volt rám panasz... (A felnőtte válasz másik ismérve.)

"Az iskolában tilos a dohányzás, a drog és alkohol fogyasztása. Különösen súlyos a dohányzás megítélése, ha azzal az épület biztonságát veszélyezteti a tanuló, vagy diáktársát korlátozza, annak egészségét károsítja a dohányzás révén."

Az erős dohányos: Hogy is fogalmazzak? Füstbe ment terv. A 4.-es lányok nagyszünetben megrohanják a mosdót, és 2 perc múlva már jégcsákánnyal sem lehet vágnia füstöt. Ilyenkor se a fiatalabb nemdohányzó diákok, se a tanárok, se a takarítónők nem mernek bemenni. Tüzeset ez idáig nem történt, az alapos tűzvédelmi oktatásnak köszönhetően.

Ennyit a szabályok be(nem)tartásáról. Végezetül még egy idézet:

"A házi rend a közoktatási törvény és annak végrehajtási rendelete alapján készült, figyelembe véve az Országos Diákjogi Tanács 1997-ben megfogalmazott ajánlásait, továbbá az Állampolgári Tanulmányok Központja által 1997-ben kiadott tanulmányt."

Talán a felsoroltakon kívül tanácsos lenne figyelembe venni Murphy törvényeit, a leleményes diákok létezését, vagy akár ezt az írást is. Bár nyitva álló kiskapuk mindig lesznek.

Korpa Ildikó, 1999 (18 éves)

FARKAS ZSOMBOR **Ebédelni tudni kell!**

Az iskola nem csak azért van, hogy tanulni járjunk oda. Nagyon hamar unalmassá, egyhangúvá válna, ha a tanuláson kívül nem fordítanánk másra is kellő figyelmet. Hacsak annyiból állna az iskolai élet, hogy reggel nyolcra bemegyünk (már ha beérünk időben), és délután hat, hét, vagy esetleg nyolc óra végigülése után kedvetlenül, elgyötörtén hazabotorkálunk...

Szerencsére ennél többet jelent az iskola. Többet a diákoknak, többet a tanároknak. A hétköznapi során is számtalan apró élmény színesíti a diákok életét, amelyek jelentéktelennek tűnnek, de nélkülük elviselhetetlen lenne az egyhangú tanítási órák végtelennek tűnő sorozata. Tehát, ha iskolába indulunk nem csak a tantermekre kell gondolnunk, amelyek háttorzongató csöndjükkal, egyhangúságukkal megrémiszti a reggel fáradtan buszra váró vagy éppen busz után rohanó diákokat.

Ilyen lényegtelen, de mégis nélkülözhetetlen epizódok leforgására általában a szünetben kerül sor, amelyeknek tízperces hosszúsága néha egyperces "villámszünetnek", néha pedig óráig elnyúló várakozásnak hat.

A szünetben első dolog: irány a büfé! Nem telik el úgy nap, hogy itt ne történjen olyan tanár-diák szópárbaj, amin a portás is jókat ne derülne. Az iskolai élet központja az aula, miután itt esszük meg a szendvicseket, és minden lényeges esemény is itt kerül megrendezésre: az évnitó, az évváró, ami nem csak jelentőségében, de jellegében is hatalmas ellentétet takar; a zenés-táncos összejövetelek: az iskolagyűlések, ahol az igazgató úr néha szomorúan, néha vidáman összegzi az iskola tanulóinak fokozott aktivitással való részvételét az egyes versenyeket, illetve a közéletben.

De talán az iskola legbeszédesebb, legáruklódóbb része, az étkezde, hétköznapi nevén a MENZA. Igazából nem is enni járnak ide a tanulók, mert az ebéd minőségét és az adag nagyságát a büfében vásárolt párizsis szendvics tökéletesen helyettesítené, hanem azért, mert itt mindig történik valami. Mindig! Mulatságos, nevetséges, néha botrányos dolgok. Olyanok, amelyek spontán alakulnak ki, de mégis mintha meg lennének rendezve. Az ebédszünet a leghosszabb a maga fél órájával, mégis ez tűnik a legrövidebbnek.

Az ebédszünet előtti óra kicsöngetése után 5 másodperccel (néha előtte 5-tel) az iskola kétségbeesetten rohangáló hangyabollyá változik. Mindenki ebédjeggyel a kezében rohan a menza felé, nem kímélve egymás testi épségét sem. Ezt a "futóversenyt" általában a negyedikesek nyerik, de még ha akad náluk gyorsabb, ügyesebb srác, akkor is ők jutnak először tálcához, hiszen ki ne engedné előre iskolánk legidősebb tanulóit, akik már négy éve járnak ide nap mint nap ebédelni... Ők már megérdemlik.

Utoljára az elsősök kapják meg fenséges ebédjüket, mivel ők még nem igazán érvényesülhetnek. (Mármint a menza területén.) Féltékenységük, szerénységük miatt akár 20 percet is elálldogálnak a kis ablakocska előtt, ahonnan egy kedves néni méri ki a "hatalmas" adagokat. De hát lesznek majd egyszer ők is negyedikesek! Másrészt pedig, aki később jut a hön áhitott ebédjéhez, néhány alkalommal elsűtheti azt, hogy késik pár percet a hatodik órától, és ártatlan szemekkel közli azt a tanárral, miután illedelmesen bekopogott és bűnbánó tekintettel belépett az osztályba: - Elnézést kérek a késésért, de sokan voltak a menzán! Ilyenkor a tanár pillanatnyi hangulatától függően vagy azt mondja, hogy beírok a neved mellé egy K betűt (késő), vagy mosolyogva megkérdezi: Ízlett az ebéd? Esetleg még halkán hozzáfűzi: Szerintem iszonyú volt.

A menza a tanárokról és tanárnőkről is sok mindent elárul. A tanárok többsége beérkezvén az ebédlőbe, meglátván a hosszú sort, nyugodtan előre sétál, és mosolyogva megkérdezi az ételkiadóig keservesen eljutott tanulóitól: - Ide engedsz? Ez persze tekinthető költői kérdésnek is, választ nem várnak rá: hiszen tudják: IGEN. Mert ki merné azt mondani, hogy NEM! A válaszok között csak udvariasság szempontjából van némi különbség: "Igen" "Persze" "Tessék parancsolni" "Hogyne kedves tanárnő".

De vannak tanárok, akik nem élnek vissza az iskolában betöltött szerepükkel, és beállnak a sor végére, beszélgetnek az ott álló tanulókkal, és kíváncsiak, hogy ők is megkaphassák a megérdemelt ebédjüket. Ezekkel a tanárokkal a diákok is szívesen

beszélgetnek, hiszen érzik, hogy a tanár nem tekinti magát különbnek nálunk. Egyszóval a tanárok menzai viselkedéséről is megállapítható mentalitásuk.

Ez azonban nem nagyon szúr szemet senkinek, hiszen mindenki el van foglalva valamivel. Ki azzal, hogy menzajegy hiányában hogyan jusson ebédhez (bár ilyen csak különleges napokon fordul elő, amikor csokoládé, esetleg sütemény kerül a tálcára), ki azon fáradozik, hogy a tanárok részére terített asztalhoz férhessen, ki pedig azon töri a fejét, hogy milyen humoros felirattal díszíthetné az ebédlőben elhelyezett táblát.

Szóval, a menza nélkülözhetetlen, pótolhatatlan tartozéka az iskolának, a maga különleges, kisség komolytalan hangulatával.

És ha véletlenül belefeledkezünk az evésbe és nem halljuk meg a csengőszót, akkor sem dől össze a világ. Nyugodtan elfogyaszthatjuk a még meglévő ebédet (elvégre az evéssel nem szabad sietni), komótosan visszasétálunk a tálcával, elmegyünk kezét mosni (miért ne?), és lassan elindulunk a termünk felé.

Nem is nagyon tudjuk, hogy milyen óra lehet, hiszen akik ezt észben tartják, azok már úgyis bent ülnek. A terem előtt gondosan kiszámítjuk, hogy hány perc telt el már az órából. Ha megvan annyi, hogy a felelés már befejeződött, akkor bekopogunk és ártatlanul, szinte kétségbeesetten mondjuk a kedves tanárnőnek: - Elnézést a késésért, de valaki mindig elének állt a sorba! A tanuló, aki néhány másodperccel előtte fejezte be alig kettesre értékelt feleletét, halkán megkérdezi: - Na és jó volt az ebéd?

Farkas Zsombor, 1997 (16 éves)

BALOGH EVA Mít ér az ember ha...

Különös, nem mindennapi dolog. 1998-ban nehezen beszéltek róla, mostanra sem vált könnyűvé a téma. Nagy felhajtást és kellemetlen napokat okozott Kordiné Varjas Gabriellának az az ügy, amely egy osztálykiránduláson kezdődött.

- Idézzük fel azt az áprilisi napot!

- 1998 tavaszán osztálykirándulásra vittem a negyedikeseket. Az úticélunk Veszprém volt, visszafelé pedig a nagyvázsonyi vár. Az osztályunkba járt egy túlkoros cigánygyerek, aki rengeteg pénzzel jött. Egész úton nagyon rendetlen volt. Amikor a vár megnézésére került a sor, akkor a barátaival előre futott és felrohantak a torony csigalépcsőjén. A lépcső a lakótoronyhoz vezetett, és mivel mi még nem értünk fel, elkezdtek köpködni. Az egyik köpés egy kísérőtanárt és egy kisleányt ért. A történetek után kérdőre vontam őket. A cigány fiú azt mondta, hogy amit én mondok az nem érdekli. Később közölte, hogy ott akar maradni Nagyvázsonyban, nem jön velünk haza. Fél óráig könyörögtünk neki, de hiába. A csoporttal visszaindultunk a buszhoz, s reméltük, hogy majd utolér minket. De hiába vártunk. Visszament egy kísérőtanár, hogy még egyszer szóljon neki. Ekkor a gyerek ugyan fölment a buszra, de levitte a táskáját és közölte velünk, hogy majd felhívja az apukáját telefonon, vagy hazamegy taxival. Nem féltettem ezt a gyereket, belenyugodtam, hogy nem jön vissza velünk. Mégsem ment haza, mert kb. 9-kor felkeresett az anyja azzal, hogy megöl, ha nem kerül elő a fia.

Ezután behívtak a rendőrségre, hogy kihallgassanak, megtudják, pontosan mi történt. Ez nem tartott sokáig, mert hamarosan kipihenten, táskával megjelent a gyerek. Miután mindenki kicsit megnyugodott, közölték velem a szülők, hogy ezért engem föl fognak jelenteni, bíróság elé állítanak. Ekkor kezdődött el az én igazi kálváriám, mert továbbküldték az ügyet a kisebbségi önkormányzathoz.

- Milyen következményekkel járt ez?

- Az iskolában fegyelmit kaptam, elvették tőlem az elsős osztályomat és napközibe helyeztek.

- A fiú és Gabi néni között milyen a kapcsolat?

- Nincs közöttünk ellenszenv, háborúskodás vagy harag. Tanév végén még virágot is hozott nekem. Ha találkozunk a folyosón vagy az utcán, köszönünk egymásnak.

- Fájó emlék-e még ez az eset?

- Lecsendesedett a dolog, nem gyulladt ki bennem a bosszúvágy. De néha belegondolok, mennyire ki van téve a szülő kénye-kedvének a pedagógus.

- Milyen vélemények voltak az esetről az iskola falain belül és kívül?

- Nagyon vegyes volt a megítélés. Voltak, akik azt mondták, mellettem állnak, igazam volt; de volt, aki azt mondta, az ilyen nem tanító, ki kellene az iskolából hajítani. Egy kívülálló, aki csak annyit hall, hogy egy pedagógus Nagyvázsonyban hagyott egy gyereket, az mindjárt ellenem van, hiszen nem ismeri a részleteket. Aki ítél, ítéljen: nem fogok előle elmenekülni.

Az ügy főszereplője egy fiú:

aki idősebb volt társainál,
aki már nem a tavalyi osztályba jár,
akitől a volt osztálytársai féltek, mert fenyegette őket,
aki nem tudni miért, Nagyvázsonyban akart maradni,
akiről a vizsgálat során az igazgatói irodában az osztálytársai elmondása során kiderült, hogy nyomdafestéket nem bíró szavakat kiáltott a tanító nénijére.
Megkértem a fiút, hogy elevenítsük fel az eseményeket.

- Nagyvázsonyba mentünk kirándulni. Az úton nem voltam jó "kisleány", veszekedtem a tanárral, Ő pedig lerakott a buszról.

- Valóban? Gabi néni elmondásából az derült ki, hogy te akartál elszakadni a csapatától.

- Láttam, hogy elindult a busz, ezért elindultam én is hazafelé gyalog, így jutottam el Kapolcsig. Kapolcson felvett engem egy autó és elvitt Diszelig, ahol rokonok találtak rám. A rossz emlékeim közé tartozik ez a nap. Ha jól viselkedtem volna, akkor ez az egész nem így történik, ezért kicsit hibásnak érzem magam. Gabi nénivel azóta nincs harag, köszönő viszonyban vagyunk.

- Ha az idő kerekén előrefogatnánk 20 évet és te lennél a gyerekeket kísérő tanár, s ilyen helyzetbe kerülnél, mit tennél?

- Nem tudom. El akarom felejteni ezt az egészet, és remélem, hogy 20 év múlva már nem is emlékszem erre a rosszul sikerült kirándulásra.

A negyedikeseket osztálykirándulásukra Gabi néni és két kísérőtanár: Bea néni és Panni néni vitte. Gabi néni már nyilatkozott. A másik két tanítónőt is megkertem, hogy beszéljen a történekről, de csak egyikük, Panni néni vállalta a beszélgetést.

- Ez a történet és a körülötte kialakult helyzet nagyon furcsa, keserű tehetetlenség kevert érzését váltja ki belőlem. "Rajmond-ügy" - így idéződik fel bennem az 1998. áprilisi kirándulás, melynek másodlagos szereplője voltam. Ez a fiú nehezen kezelhető, túlkoros, problémás tanuló volt. Tartottam is tőle, amikor osztályfőnöke, Gabi néni kért, hogy együtt utazzon a két negyedikes osztály kirándulni. Félelmem sajnos beigazolódtott. Egész nap gond volt a gyerekkel, ami a hazautazás előtt csúcspontot ért el annyira, hogy félórás huzavona után a gyerek nem szállt fel a buszra és osztályfőnöke döntése alapján Nagyvásonyban hagytuk. A tehetetlenség érzését említettem, ami azóta kísért. Tehetetlennek éreztem a pedagógus helyzetét, ha olyan tanulóval kerül kapcsolatba, akire a szép szó nem hat. Ez az érzés még tovább fokozódott bennem, amikor az ügyet "kisebbségi eseménnyé" kívánta alakítani a helyi média, ahol sokan elmondták véleményüket, kivéve az érintett pedagógusok. Azóta is úgy érzem, hogy a pedagógust valami furcsa eszköznek tekintik az ilyen nehéz esetekben, akinek még emberi jogait is megkérdőjelezzik. Keserűség van bennem, mert így nyugdíjhoz közeledve a média jóvoltából "felelőtlen pedagógusként" kerül a nevem az emberek közé. Vigaszt abból merítek, hogy akadnak, akik szigorú, de igazságos munkámra emlékeznek vissza.

Hogyan viszonyul a fiú a jelenlegi osztálytársaihoz?

Hárman így nyilatkoztak:

Sokszor összefirkálja a füzetét, a jegyei pedig rosszak.

Engem néha megkerget.

Én a barátja vagyok, nincsen vele semmi bajom.

A fiú új osztályfőnökének a véleményére is kíváncsi voltam:

- Sokszor nem tudok kiigazodni rajta. Gyakran nem értem a viselkedését, tiltakozását. Bármiről legyen szó, a segítséget mindig visszautasítja. Három évvel idősebb osztálytársainál, így a szünetekben inkább a nagyobbak társaságát keresi, velük beszélget. Sajnos a házi feladatát rendszeresen nem csinálja meg, csak azokon az órákon figyel, amelyek őt érdeklik. Főleg a rajz- és technika órákat szereti, mert nagyon jó kézügyessége van. Nehezen alkalmazkodik negyedikes osztálytársaihoz, de azért vannak barátai. Összesen hét ember szólalt meg oknyomozó riportomban. Akikkel a kirándulással kapcsolatban készítettem interjút, már nem lázadoznak egymás ellen. Lecsendesedett bennük az izgalom, a feszültség, a felindultság, a harag. Begyógyultak a sebek, elmúlt a bosszúvágy? Vajon miért alakult minden így? Gondolkozzunk el rajta, tanuljunk belőle!

Balogh Éva, 1999 (13 éves)

DONÁSZI FRANCISKA

Gimnázium az elefántcsonttoronyban

Az Országos Diákpártment gimnáziumi küldöttjeként interjút kértem városunk polgármesterétől, Sibak András Úrtól. Arra voltam kíváncsi, vajon hogyan látja ő iskolánk szerepét, mi a véleménye az itt folyó munkáról és az Önkormányzat nevében milyen támogatást tud nyújtani az itt tanuló és végző diákoknak.

- Azzal szeretném kezdeni ezt a beszélgetést, hogy emlékeztessen Önt egy általunk írt levélre. Tavaly év végén iskolánk Diákönkormányzata arra szeretett volna választ kapni, miért nem jutottunk hozzá az egyébként nekünk törvényben biztosított pénzüsszegekhez, melyek tanuláskunk feltételeit javították volna? A levelünkre, külön kérésünk ellenére sem érkezett válasz mind a mai napig.

- Nem emlékszem, hogy kaptam volna ilyen tartalmú levelet, már csak azért sem, mert az a véleményem, hogy minden állampolgár joggal várhat feleletet a kérdésére. Nem jutott el hozzám, de ha megengedi, hogy lemásoljam, reagálni fogok rá, és nagyon sajnálom az esetet.

- Mi tudjuk, hogy a fiait nem Tapolcán taníttatta. Ez most véleménynek is betudható a tapolcai középiskolák színvonaláról, vagy csak érdeklődési körük miatt kerültek el innen?

- Más volt az érdeklődési területük, ilyen szempontból nem befolyásoltam őket, soha nem voltam az a típus, aki rátelepszik a fiaira.

- Tehát Ön is egyetért azzal, hogy gimnáziumunkban is pont olyan értelmes gyerekek tanulnak, mint bárhol máshol, és a tanárok felkészültsége is megfelelő.

- Természetesen.

- Akkor árulja el legyen szíves, hogy miért nem részesülhetünk mi is a fakultáció adta többlettudás lehetőségében?

- Nem tudok róla, hogy teljesen megszűnt volna a fakultáció az iskolában. Csak rajz, angol és számítástechnika van, a többi

tantárgyból viszont nincs.

- Mi ezt úgy éljük meg, mint egy pénzügyi köntösbe bújtatott merényletet a továbbtanulásunk lehetősége ellen. Mindez számunkra nagyon fontos lenne, mert ezek hiányában sokkal hátrányosabb helyzetből vágunk neki a felvételinek, mint egy olyan diák, akinek lehetősége nyílik arra, hogy a tananyagot felül plusz ismereteket szerezzen tanítási óra keretén belül.

- Én hajlandó vagyok leülni az Igazgató asszonnyal és a Diákönkormányzat képviselőivel. Beszéljük meg, mondjuk el mindannyian, ki mit érez ebből. Önök mindössze annyit, hogy szavaival élve, ez egy pénzügyi köntösbe bújtatott támadás a diákok ellen, mert bármilyen igényük felmerül, azonnal az a reakció, hogy nincs rá pénz. Én elmondtam tavaly ősszel az igazgatónak, hogy 1996/97-ben alapvetően már biztosítani tudjuk a működési feltételeket. Ez azt jelenti, hogy a napi megélhetés már nincs veszélyben. Többek között ezért is mertünk belevágni a "LEONARDO-programba", amely a gimnáziumra épül. A magasabb szintű oktatás feltételeit és lehetőségét próbáljuk megteremteni városunkban is. De ebben a munkában kevésbé vesz részt a gimnázium. Mert legegyszerűbb megmaradni a régi, jól bevált módszereknél. Ez a legkönnyebb, de ez ma már nem finanszírozható. Egyszerűen nincs rá pénz. Új dolgokat kell kitalálni. Most küszködünk azért, hogy kapjanak Internet hozzáférési pontot a középiskoláink. De a gimnáziumból még senki sem vetette fel, hogy jó lenne hozzájutni ehhez és mit kell tenni a megvalósítása érdekében.

- Tehát Ön érzi, hogy nem elég pozitív a hozzáállásunk a változtatások iránt?

Nem, én inkább az öngerjesztés hiányolom a fejlődésre. Az ötletek és javaslatok felvetését.

- Ezek szerint passzívak vagyunk?

- Szó szerint passzívak! Ezt a szót kerestem! Úgy érzem, mintha egy elefántcsonttoronyban lenne a gimnázium. Nem néz kívülré, nem kapcsolódik az élethez. Természetesen meg kell tartani a matematika- és magyarórákat, de ez ma már nem elég. Hiszen körülöttünk minden megváltozott. Ezeket az ismereteket össze kell tudni kötni a mai igényekkel, követelményekkel. A nyelvtanítás is kevés önmagában, ha használni a külvilágban nem tudják.

- Ez utóbbi gondolatával hadd vitatkozzam! A mi gimnáziumunkban igen is magas színvonalú nyelvtanítás folyik! S alkalmazni is tudjuk a tanult nyelveket a mindennapi életben. Ez minden tagozatos osztályra érvényes. A nyelvvizsga arány is ezt bizonyítja, hisz csak abból az osztályból, ahová én járok, 27 tanulóból 13-nak erről bizonyítvány is van. Hogy ez a szám nem magasabb, a nyelvvizsgáztatással is összefügg, de erről egy másik helyen kellene beszélni.

- Örülök, hogy vitatkozik velem, de mindezt, amit elmondott, a gyakorlatban is bizonyítaniuk kellene. Én pedig nem ezt tapasztalom. Lépnük kellene a nemzetközi kapcsolatok kialakítása felé, több energiát kellene fordítani arra, hogy nyelvtudásukat még magasabb szintre tudják emelni. De nem is ezzel akartam foglalkozni, hanem a város felé való nyitással. Ebben a gimnáziumban olyan szellemi kapacitás van, mint kevés városi intézményben, de ez nem sugárzik ki belőle. Ezen a szellemi kapacitáson értem én az újságírást, a megjelenést különböző tanácskozáson, beszélgetéseken, a véleménynyilvánítást.

- De a gimnáziumnak van újságja! Ebben a tanévben indult, és városszerte olvassák. Én ugyan elballagok az idén, de már megvannak az utódok, akik továbbviszik. Részt veszünk különböző pályázatokon is. Most például a Veszprémi Egyetem által meghirdetett környezetvédelmi pályázaton indultunk és Tapolca város és környéke zöldterületeinek hasznosításával foglalkoztunk, tehát hasznos is lehetne.

- Beadták a pályázatot?

- Természetesen. Ha érdekli, szívesen eljuttatok Önhöz is egy példányt.

- Látja, pont ez a bajom! Miért nem tudunk az ilyesmiről?! Nem jelzik, hogy találtak megoldást, vagy van elképzelésük bizonyos gondok megoldására. Lehet, hogy kismillió ötletük van, amit meg kellene osztaniuk velünk, s én ezt hiányolom. De nem a diákoktól, mert ennek úgy kellene megjelenie, hogy a gimnázium javaslatot tesz bizonyos dolgokra, vagy megkeresi a megfelelő szakembert. Nem csak az eredményekre kell koncentrálni, hanem arra is, hogy azokig hogyan jussunk el. Tény, hogy kevés a pénz a gimnáziumban, de erre a problémára közösen kell megoldást találnunk. Ha azonban csak a pénz mentén vizsgáljuk a kérdéseket, nem jutunk sehová. Nem másra mutogatással, hanem bátor kiállással kell érvényt szerezniük igazunknak, magunkban kell megtalálnunk azt az erőt, amiről lehet, hogy nem is tudunk.

- Létezik Tapolcán olyan támogatási rendszer, mely a tehetséges, de nehéz körülmények között élő gyerekek továbbtanulását támogatja?

- Nem, sajnos nincs ilyen! Nagyon szeretnénk ugyan létre hozni egy ilyen alapítványt, de ahhoz, hogy valóban biztos támogatásra lehessen számítani, 1-3 millió forintba lenne szükség.

- Milyen lehetőségei vannak az érettségiző; de a továbbtanulást nem vállaló fiataloknak? Hol szerezhetnek tudomást munkalehetőségekről?

- A Szociális Tanácsadó Iroda és a Munkaügyi Hivatal tud felvilágosítással szolgálni. Lehetőség van különböző továbbképzésekre, valamint közhasznú munka végzésére is. Ez utóbbi nem csupán fizikai, hanem szellemi is lehet.

- Tud a város segíteni azoknak a diákoknak, akiknek még a tankönyvek megvásárlása is gondot jelent?

- Erre a szociális rendszerünk ad lehetőséget. Hozzájárulunk a más városokban tanuló középiskolások kollégiumi díjához, a Tapolcán tanulók étkezéséhez. Jelenleg csupán ennyit tudunk felajánlani. Más lehetőség nincs. Természetesen a szociális kereten belül, egyedi elbírálás alapján figyelembe lehet venni, hogy milyen többlet terhet jelent a felsőfokú tanítás a családoknak.

- Biztos hallott arról, hogy Kaposvár Önkormányzata kollégiumi férőhelyek vásárlásával segíti diákjai továbbtanulását. Önökben nem merült fel ennek a lehetősége?

- Felmerült, de melyik városban kellene venni?

- Szerintem nem sok időt venne igénybe felmérni, hogy mely városokban tanulnak legnagyobb létszámban tapolcai diákok.

- Ha ebben együttműködnénk, az önkormányzat szívesen foglalkozna a megoldás lehetőségeivel. Sok megoldás lehetséges, nem biztos, hogy a férőhelyvásárlás a legcélravezetőbb. Persze ezekhez is anyagi eszközökre van szükség.

- Tavaly a Kollégium kérdése nagy port vert fel. Ennek ellenére úgy látjuk, azonkívül, hogy a női igazgató helyett férfi vette át az irányítást, egyéb változás nem történt. Volt egyáltalán értelme ennek a nagy felhajtásnak?

- Itt nem felhajtásról, hanem koncepcióváltásról volt szó. Történtek e téren változások napjainkban is, sőt a jövőben is lesznek. Hogy ezek időben mikor következnek be, az a pénztől függ. A mostani épületegyüttes nem kollégiumnak, hanem lakásoknak épült. A kollégium kialakítására tökéletesen alkalmas a 4-es iskola felső szintje. Ez a döntés mind a mai napig érvényes, s végrehajtása csak attól függ, mikor szerzünk rá pénzt. A kollégium kérdése azért is nagyon fontos, mert ha a felsőoktatásban is gondolkodunk - márpedig gondolkodunk -, akkor ahhoz elengedhetetlen a kollégium. Ez igazán nem elvetett dolog és megérte a "felhajtást".

- Köszönöm a beszélgetést!

Donászi Franciska, 1997 (18 éves)

DREVENKA SÁNDOR Társbérletben

A szeptember óta velünk társbérletben élő ADU Oktatási Központ tanulmányi igazgatójánál, Soltész Ivánnál jártam:

- Milyen iskola az ADU?

- Ez egy alapítványi szakközépiskola: közgazdasági, kereskedelmi, vendéglátó-ipari, informatikai szakterületen képezünk fiatalokat. Az iskola szerkezeti felépítése olyan, hogy a 9-12. osztályban szakközépiskolai képzést folytatunk. Érettségi utáni szakmai képzési lehetőség ebben az évben gazdasági informatikus, mérlegképes könyvelő, európai üzleti asszisztens és idegenforgalmi ügyintéző szakon van.

- Mióta működik intézményük?

- 1995. szeptember 1. óta.

- Honnan ered a nevük?

- Ez egy angol rövidítés: "Adult the caisson". Ez a felnőttképzésnek az elnevezése, és ennek a rövidítése az ADU.

- Csak nálunk vannak osztályaik?

- Nem. Csepelen három helyszínen működünk: a Csepeli Munkásotthonban (Árpád út 1.); központunk a Táncsics Mihály utca 78-ban van, ott működik az informatikai bázisunk, és itt a

Csikó sétányon nyolc elméleti oktatást nyújtó tantermet bérelünk.

- Elsősorban kiknek ajánlja iskolájukat?

- Azoknak a gazdasági és informatikai érdeklődésű fiataloknak, akik emellett a magas óraszámú működő nyelvtanítás előnyeit is kívánják használni; akik gazdasági, számítástechnikai, informatikai területen kívánnak elhelyezkedni.

- Hogy lehet bekerülni Önökhöz?

- A hagyományos felvételi eljárás keretében vesszük fel a nyolcadikosokat. A nagy érdeklődésre való tekintettel és a színvonal emelésének érdekében 3,51 feletti átlaggal lehet jövő tanévtől felvételt nyerni a 9. osztályba. Az érettségi utáni szakképző évfolyamokra pedig egy pontrendszert alakítottunk ki, melyet a középiskola 3-4. év végi magyar, történelem, matematika tantárgyak átlagából számítunk ki.

- Van-e előkészítő?

- Jelenleg nincs, a következő tanévben szeretnénk beindítani.

- A mi nyolcadikosainknak milyen esélyeik vannak arra, hogy az Önök tanulói legyenek?

- Bátran mondhatom azt, hogy az együttélésünk nem csak apróbb zökkenőkkel, hanem előnyökkel is jár. Természetesen a Görgey Artúr Általános Iskola tanulóinak - nem elvtelenül -, de bizonyosfajta előnyöket, kedvezményeket tudunk biztosítani.

- Aki Önöknél végez, milyen álláslehetőségek közül válogathat?

- Aki most kerül be kilencedik osztályba, az érettségi utáni egyéves szakképesítő vagy kétéves felsőfokú szakképesítő évfolyam után, vagyis öt vagy hat év múlva kerül olyan helyzetbe, hogy elhelyezkedjen. Arra, hogy a most végzők hogyan

tudnak elhelyezkedni, tudnék választ adni, de hogy mi lesz öt-hat év múlva...? Addig még nagyon sok minden történhet a gazdasági életben. Ennek ellenére azt hiszem, eléggé felkészültünk. Abból adódóan, hogy alapítványi szakközépiskola vagyunk, mi nem engedhetjük meg magunknak, hogy kevésbé keresett szakmákat oktassunk. A munkaerőpiacon keresett, igényelt szakmákat tanítunk. Megvan a megfelelő kapcsolatrendszerünk, olyan marketing, illetve információs tevékenységet folytatunk, mely az iskola szerkezeti felépítéséből adódóan a gazdasági élet igényeire rugalmasan tud nagyon rövid időn belül válaszolni. Olyan embereket képezünk most, és remélhetőleg a jövőben is, akik keresettek lesznek a munkaerőpiacon.

- Milyen speciális tantárgyaik vannak?

- Speciális tantárgyak inkább a szakképesítő évfolyamokon vannak, hiszen a 9-12. osztályban az új rendelkezések szerint mi is közismereti tantárgyakat tanítunk - magyart, történelmet, matematikát -, természetesen miránk is kötelező a Nemzeti Alaptanterv szeptember 1-től történő bevezetése, illetve az új érettségi vizsgaszabályzat. A szakképesítő évfolyamokon vannak olyan tantárgyak, különösen az informatika területén, amelyek egy középiskolásnak furcsák lennének. Gondolok itt a Mikro gazdasági rendszerek működtető folyamatai vagy Vállalkozás gazdaságtan nevű tantárgyakra.

- Hány gyerek jár most az ADU-ba?

- Szeptember 10-i adatok szerint 754 tanulónk van.

- Ha az ADU alapítványi iskola, akkor tandíj is van?

- A Csepeli Szakképzési Alapítvány az iskola fenntartója, képzésünk tandíjmentes.

- Ön mióta vezeti az intézményt?

- 1997. március 1. óta.

- Milyen tantárgyakat tanít?

- Nem tanítok, az intézmény vezetése a feladatomban.

- Milyen kapcsolatrendszer kiépülését tartja megvalósíthatónak az ADU és a Görgy között?

- Megítélésem szerint a kapcsolatok dinamikus kiépülése folyamatban van. Az egy fedél alatt élés egyik előnye, hogy az általános iskola tanulójának a házon belüli továbbtanulási lehetősége biztosítható. Nagy előnyökkel jár, hogy a gyerekek nap mint nap találkoznak a szakközépiskolásokkal, beleláthatnak a középiskola életébe, nem lesz idegen számunkra a környezet, ha hozzánk jelentkeznék.

- Lesz-e "Nyitott nap"?

- Igen. November 14-20. között szeretettel várjuk az érdeklődő nyolcadikosokat és szüleiket.

Drevenka Sándor, 1999 (12 éves)

OLVEDI NIKOLETTA

"Hatszemközt" a polgármester úrral

Beszélgetés Tóth Mihállyal, Csepel polgármesterével a napokban megrendezésre kerülő ifjúsági konferencia kapcsán.

- Mit gondol a mai fiatalokról?

- Szépek, okosak és tehetségesek. A családomon belül két kiskorú gyermekem lévén magam is figyelemmel kísérhetem fejlődésüket. Remélem, okosabbak, tehetségesebbek, jobbak lesznek, mint mi voltunk, vagyunk.

- Mennyiben más ma a fiatalság élete, mint az Ön korában?

- Sokkal több a lehetőségük a mai fiataloknak, döntő többségük olyan családban él, ahol a televízió, a magnó, a számítógép megtalálható. Olyan iskolába jár, ahol ugyanezek az eszközök rendelkezésre állnak. Az elmúlt évtizedek alatt nagyon sok fejlődés következett be az én gyermekkoromhoz képest. Azért a mienké sem volt csúnya, én nagyon boldog voltam abban az időszakban.

- Tudja-e, hogy hány fiatalos polgára van a kerületnek?

- 18 éven aluli közel 20 000.

- Milyen oktatási lehetőségek vannak a kerületben?

- Úgy érzem nagyon sok. Az általános iskoláknak több fajtája rendelkezésre áll. Gondolok itt például a Görgy Artúr Általános Iskolára vagy a Jedlik Ányos Gimnázium 4+8 osztályos lehetőségére, vagy arra, hogy a gróf Széchenyi István Általános Iskolában német tannyelvű oktatási lehetőség is van. A kerületben kilenc középiskola működik, a közgazdaságitól a vendéglátó-ipari középiskoláig, a gimnáziumtól kezdve a szakmunkásképző és műszaki szakközépiskoláig. Sok a továbbtanulási lehetőség. Megjelent a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola kihelyezett tagozata, ahol nyelvoktatásra történik tanárképzés. Abban is bízom, hogy előbb-utóbb ez nem csak kihelyezett tagozat lesz, hanem a kerületben a felsőfokú képzés létrejöttének első lépcsője.

- Milyenek a szabadidős lehetőségek?

- Nagyon sok lehetőség áll a fiatalok rendelkezésére. Egyrészt a diáksport mozgalom kereteit ki tudják használni, másrészt nagyon sok amatőr sportegyesület működik a kerületben. Itt van az ország egyik legnagyobb egyesülete, a Csepel SC. A négy közművelődési intézmény számtalan lehetőséget biztosít, a civil szervezetek által szervezett programok is sok lehetőséget kínálnak. Gondolok itt különböző táborozásra, vagy az általános iskolai ill. középiskolai tanárok által szervezett vetélkedőkre. Itt volt például a Helytörténeti és Városszépítő Egyesület által szervezett vetélkedő "Ismerd meg Csepelt!" címmel.

- Tud-e arról, hogy milyen civil ifjúsági szervezetek működnek a kerületben?

- A kerületi pártszervezetek egy része működtet civil ifjúsági szervezeteket, ezek általában pártokhoz kötődő szervezetek. Vannak alapítványi keretek között működő szervezetek is. Ezek általában az iskolai lehetőségek keretein belül próbálnak meg ifjúsági programokat szervezni.

- Mi a véleménye az ifjúsági civil szervezetekről?

- Kevésbé ismerem a munkájukat, néha mintha illegálisban dolgoznának, nem merik fölállalni azt a nyilvánosságot, amire pedig szükség van ehhez a munkához. Én minden kezdeményezésre nyitott vagyok, ha a civil szervezetek bármelyike megkeresett engem, bármilyen segítségre volt szükségük, mindig próbáltam és most is próbálok segíteni. Azt gondolom, hogy az önkormányzatnak lehetőséget kell biztosítani ezeknek a szervezeteknek, hogy jelen lehessenek a kerület közelében. Próbáljuk az együttműködés kereteit alakítani, kibővíteni. Minden ilyen kezdeményezést csak támogatni tudok.

- Milyen lehetőséget lát arra, hogy ezek a civil szervezetek megismerjék egymás munkáját?

- Ez nem csak rajtunk múlik, mi a feltételeket próbáljuk biztosítani. Komolyan gondolkodom azon, hogy 1999-ben meg kell teremteni a civil szervezetek működéséhez egy "civil szervezetek háza" épületet. Erre azért lenne szükség, hogy a közel 80 civil szerveződésnek meglegyen az a helyszín is, ahol működik, tárgyalni tudnak. Ezt az intézményt maguk a civil szervezetek tartanák fenn és működtetnék. Biztosítva lenne klubfoglalkozás megtartásához a lehetőség, lakossági találkozó, vagy érdekvédelmi kérdés megbeszélésére is lehetőséget nyújtana.

- Úgy tudom, hogy érvényben van néhány éve hazánkban is az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye. Ön szerint a kerületben élő gyerekeknek milyen lehetőségeik vannak az Egyezményben leírt jogok megismerésére és gyakorlására?

- Ez egy nagyon jó kérdés. Úgy gondolom, hogy a fiatalok döntő többsége nem ismeri ezeket a szabályokat és ez nem elsősorban rajtuk múlik. Azt hiszem, az egész oktatási rendszerben a legalsó fokon kellene elkezdni, hogy aki ma tanul, megismerhesse ezeket az európai szabályokat, és ne csak ismerje, hanem alkalmazza is: otthon a családi életben és az iskolában. A diákönkormányzatoknak feladata, hogy megismertessék a gyerekekkel.

- Tudom, hogy sok nehéz sorsú gyerek él a kerületben. Az önkormányzat milyen formában tud segíteni nekik?

- Így igaz. A kerületben ma nagyon sok munkanélküli él, ha ez a szám csökkent is az elmúlt évek alatt. A kerületi önkormányzat első és legfontosabb feladata, hogy a nehéz helyzetben lévő gyerekek számát csökkentse, helyzetét javítsa. Elsősorban azt lehet tenni, hogy minél nagyobb számban új munkahelyek jöjjenek létre a kerületben. Mert ha valakinek van munkája, azért fizetést kap, ha fizetést kap, ebből a gyerekek tud enni adni, és meg tudja venni azokat az iskolai felszereléseket, amik a tanuláshoz szükségesek. Azután fontos a lakásépítések megindítása, mert nagyon sok gyerek méltatlan körülmények között él. Segélyezni, támogatni kell azokat a családokat, ahol erre szükség van. Mi nagyon sok millió forintot fizetünk ki a gyerekek szüleinek ahhoz, hogy a családi helyzetüket javíthassuk. A gyerekek iskolai étkeztetési költségének nagy részét átvállalja az önkormányzat, különböző jogcímenek rendszeres nevelési segélyben részesítjük a gyerekek szüleit, átmeneti segélyeket adunk a rászoruló családoknak, elsősorban azoknak, akiknek több gyermekük van.

- Manapság egyre több veszély fenyegeti a gyerekeket ebben a kerületben is. Milyen a közbiztonság a gyermekek szempontjából?

- Azt gondolom, hogy a kerületben a közbiztonság az elmúlt években javult. Van néhány terület, ahol határozott csökkenés van, például a gépkocsilopásoknál, de a gépkocsifeltörések száma emelkedett. A kerületi önkormányzatnak, a kerületi rendőrségnek kiemelt feladata kell, hogy legyen a gyermek védelme. Nagyon nagy probléma ezen a területen a kerületben nincs, de hogyha egy gyerekkel történik valami, az is nagy baj. A gyerekek kettőkor befejezik az iskolát, kulcs a nyakukban, hazamennek, és vagy otthon vannak és játszanak, vagy az utcán töltik az időt. Ezt a problémát egyedül sem a rendőrség, sem az önkormányzat nem tudja megoldani. Nagymértékű összefogásra lenne szükség, amiben, a közeljövőben van még mit tennünk.

- Az előzőekben említést tett a gyermekeiről, szeretném megkérdezni, hogy hány évesek?

- Két gyermekem van, András januárban lesz 10 éves, Zsuzsi augusztusban volt 8 éves. Mindketten a Kék iskolába járnak, az Öko-suli munkájában is részt vesznek, nagyon szeretik a természetet. A kirándulásokon, környezetvédelmi rendezvényeken mindig ott vannak.

- Úgy tudom, hogy a Csikó sétányon laknak. Miért nem a mi iskolánkba, a közelebb lévő Görgey Artúr Általános Iskolába járnak gyermekei?

- Most valóban a Csikó sétány 23-ban lakunk, korábban a Szent László úti lakótelepen éltünk. A gyerekek az ottani bölcsődébe, óvodába jártak. András a korábbi lakóhelyünkön kezdte el az iskolát a Kék iskolában, Zsuzsi pedig úgy döntött, hogy Andriszal együtt szeretne járni. Nem akartunk iskolát változtatni, a gyerekek jól érzik ott magukat. A gyerek szándéka ellenére nem tartottuk volna szerencsés megoldásnak az iskolaváltást.

- Mi a véleménye az iskolaújságunkról, a New Csikó Times-ról?

- Rendszeresen megkapom, és nagyon örülök neki, hogy van ez az újság. Tartalmi, szakmai kérdésekben nem vagyok szakember, és nem kívánom megítélni az újságot, de tudok róla, hogy nagyon szép eredményeket értek el az országos szintű versenyeken. Úgy érzem, hogy azok az írások, amelyek egyre nagyobb számban jelennek meg ebben az újságban, azt mutatják, hogy tehetséges gyerekek írják ezt a sajtót. Csak így tovább!

- Fontosnak tartja az iskolaújságokat és a diákmedia egyéb formáit?

- Igen.

- Ön tartja a megnyitót a holnapi ifjúsági konferencián. Milyen eredményt vár ettől a rendezvénytől?

- Ennek a konferenciának kettős célja van. Kritikusan áttekinti az eltelt időszakban végzett munka eredményeit, minél több észrevételt, javaslatot, véleményt szeretnénk hallani a következő időszak feladataival kapcsolatban a résztvevő diákoktól. Ha ezek a javaslatok elhangzanak, akkor sikeresnek fogom érezni ezt a konferenciát. Az önkormányzat-vezetés az elhangzott javaslatokat be kell, hogy építse a következő évek programjába, mert valószínűleg van mit tenni ezen a területen.

- Polgármester Úr, köszönöm a riportot. További jó munkát kívánok Önnek!

Ölvedi Nikoletta, 1999 (12 éves)

BREZSNYÁK CSILLA

Az én iskolám

(Egy riport története)

Kedden délelőtt ügyeletes voltam. Úgy tizenegy óra felé egy néni jött az iskolánkba. Az igazgatónőt kereste. Mondtam neki, hogy éppen matematika órát tart. Megkértem, hogy foglaljon helyet a tanári szobában, de ő inkább velem szeretett volna beszélgetni. Elmondta, hogy újságíró és az iskolánk érdekli. Mikor ezt megtudtam, nagyot dobban a szívem, de minden kérdésre igyekeztem a legjobb tudásom szerint válaszolni.

- Miért Körzeti Általános Iskola a nevetek?

- Azért mert nyolc faluból járnak ide gyerekek: Csenyétéről, Felsőagygyból, Alsóagygyból, Gagyapátiból, Baktakékről, Detekről, Beretről és Rásonysápberencsről.

- Milyen közlekedési eszközökkel jöttök az iskolába? A menetrend szerinti buszokkal?

- Iskolánknak van egy iskolabusza. Minden reggel ez szállítja az összes gyereket. Csak azok jönnek gyalog, akik közel laknak az iskolához. Ha ki tetszik nézni, ott áll "a zöld busz" az udvaron.

- Hányadik osztályba jársz?

- Hetedikes vagyok. Tengeri tanárnő az osztályfőnököm. Huszonnégyen járunk a hetedikbe.

- Szeretsz ebbe az osztályba járnál?

- Nagyon szeretek. Különösen az tetszik nekem, hogy rengeteg programot szervez a tanárnő.

- Hol jártatok eddig?

- Tavasszal biciklitúrán voltunk, gyermeknapon a közeli szabadidőparkba kirándultunk, ahová több szülő is elkísért minket. Nagyobb kirándulásokon is részt vettünk. Voltunk a Mátrában, Miskolcon megnéztük a Herman Ottó Múzeumot és a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárat. Gagyvendégiben a Csereháti Településszövetség karácsonyán lehettünk. Néhány hete Forrón egy Abaúji Múzeumban voltunk.

- Most pedig arról szeretnék kérdezni, hogyan telik egy napod itt az iskolában?

- Az első óra pontosan nyolc órakor kezdődik. Mindenki abba a terembe megy, ahol éppen órája van. Ebben az épületben az emeleten a fizika, a biológia és a kémia terem található. A földszinten, velünk szemben van az "Iskolamúzeum", ahová én is nagyon sok tárgyat hoztam. A másik épületben van a magyar és az angol terem, és ott található még a könyvtár is. Nagyon szép, érdemes megnézni! A barátnómmal sokszor töltjük a szabadidőnket a könyvtárban: tanulunk, kutatunk, de néha csak olvasgatni szoktunk.

- A két épület mellett van egy harmadik is. Arról mit mondanál?

- Ez a tornaterem. Nem rég épült. Ha tehetnénk, minden nap ott játszanánk.

- A délelőtti órák után mi következik?

- Természetesen az ebéd. Nagyon finomat főznek a szakács néni. Bár nem mindig a kedvenc ételeimet. Az ebéden kívül tízórait és uzsonnát is kapunk. Mindezt ingyen az önkormányzatok jóvoltából, hisz nagyon sok gyerekek nem tudnák kifizetni a szülei az étkezési díjat.

- Van-e szabadidőtök? Ha igen, mivel töltitek?

- Minden nap egy óra az, amit a kedvenc érdeklődési köreinknek megfelelően tölthetünk el. Iskolánkban nagy a választék. Én

például hétfőn hittanra járok, kedden rajz-, szerdán színjátszó-, csütörtökön háztartási szakkörön, pénteken pedig edzésen vagyok. Ezen kívül a többiek még sok más lehetőség közül választhatnak. Így pl.: számítástechnika, biológia, udvari játékok, könyvtár és még sorolhatnám tovább is.

- Van-e valami érdekesség, amit szívesen elmondanál egy pár szóban?

Hirtelen az órára néztem, öt perc múlva csengetnem kellett. Gyorsan összeszedtem a gondolataimat és megemlítettem egy-két érdekes dolgot, pl.: az iskolaboltot, az iskolai újságot, a gyakorlókeretet, az ügyeleti értékelést. Alig értem a mondanivalóm végére, csengetnem kellett. Az újságíró néni megköszönte a beszélgetést és elindult az igazgatónő elé.

Remélem, tetszett neki, amit elmondtam, mert én nagyon izgultam az egész beszélgetés alatt.

Breznay Csilla, 1997 (13 éves)

SZUROMI FRUZZINA **BÖK jó az egész!**

Pillanatképek és gondolatok a II. Országos Diákrparlamentről

I. Süt a nap, "dökeleg" van, főleg ahhoz képest, hogy még április 8-át írunk. Megérkeztem a Műegyetem mellé, ahol már jókora tömeg ácsorog: a II. Országos Diákrparlament küldöttei lopva méregetik egymást. Aztán valaki elindul befelé, a többiek pedig követik. A jelenség kísértetiesen hasonlít ahhoz, amit már az iskolában is megszokhattam; a szervezetlenség és a birkaszellem különös ötvözete ez, ahol senki sem akad, aki folyamatában és egészében átlátná, mi is történik tulajdonképpen, mindenki el van foglalva a saját részfeladatával.

- A suliból jövök, hazaviszem a táskám, OK? - a kérdés a mellettem álldogáló lánytól származik.

- Lejelentkeztél már? - kérdez vissza a házigazdája. - Aha.

Mint kiderül, ez öreg hiba volt. A 17 éves lány Budapesten lakik a VI. kerületben, de nem akarják elengedni, mert:

- Kislányom mostantól mi tartozunk érte felelősséggel! És ha nincs kikérőd... - hosszas huza-vona után kiegyeznek egy utólagos szülői igazolásban, és a lánynak marad egy órája, hogy hazamenjen, lezuhanyozzon, átöltözzön és visszaloholjon. Persze nem mindenki ilyen szerencsés. A legtöbben csak állnak és várnak, hogy történjen valami, mert senki nem tudja, hogy hova kell tennie a táskáját, hogy mikor mehet enni, vagy hogy egyáltalán mire vár itt.

Hát van ilyen. Néha a suliban is. Például amikor elmarad az utolsó óránk, és senki nem szól nekünk, hogy hazamehetnénk, mi meg csak lézengünk az aulában. A hiányzó tanárok névsora pedig kinn függ a faliújságon! S hogy miért nem nézzük meg? Jó kérdés. Ez kész talány.

II. A nyitó plenáris ülésen a művelődési és közoktatási miniszter, dr. Magyar Bálint fejt ki véleményét arról, hogy milyen esélyeink vannak. Elmondja, annak, hogy a mai fiatalság Magyarországot Európába tudja vezetni, két alapfeltétele van: a jogok és a tudás. Ezért a tervek szerint 2002-re az érettségizettek mintegy 80%-a bekerül majd valamilyen felsőoktatási intézménybe. A közoktatás színvonalának emelését szolgálják az eddigi intézkedések is, mint: a cigány tanulótársaink felzárkóztatása, a pedagógusbérek minőségi reformja, az Internet bevezetése az iskolákba... Kommunikáció, monopólium, differenciálódás, trend... Nézem az arcokat. Három embert találok az előadóban, aki figyel. Az egyik még jegyzetel is! Ez én vagyok. A többiek alszanak, beszélgetnek, olvasnak vagy viccet mesélnek. Az általános iskolások már feladták, hogy megértsék, amit hallanak, a középiskolások egyszerűen csak unják. Már annyiszor hallották, annyian mondták nekik, de még soha semmi nem jutott el hozzájuk belőle.

"Az északi (illetve a déli) félgömb trópusi téli monszunja az illető félteke passzátszelével azonos északkeleti, illetve délkeleti irányú szél. Az északi (illetve a déli) félgömb trópusi nyári monszunja a másik félgömből átlátogató passzátszél, a földforgás hatására eltérített délnyugati, illetve északnyugati szele." Aha. Persze.

Ugyanaz a hangulat uralkodik el rajtam, mint főci órán. Csak ott még enni is lehet. A tanár úgyse törődik velem (velünk?).

III. A szekciók lázasan dolgoznak. A legtöbbet talán abból tanulhatunk, ha meghallgatjuk, hogy más iskolákban hogy is van ez meg az, és akkor mi történik, ha...

A küldötteket utcaneveik ábécérendje és korosztályok szerint osztották szét kb. 30 fős csoportokba. Jó a hangulat, a gyerekek megismerkedtek egymással, így jobban megy a munka. Van, ahol tapsolást játszanak, van, ahol labdadobálást, miután a sok fej-törés megtette hatását. Van, ahol szóba kerülnek konkrét szituációk is, de ez nem jellemző: bárhol is nézzük, 9-től 5-ig nem lehet minden témakört megbeszélni, ha közben sztorizásra egy el az idő. Ami viszont nincs, és amit én nagyon hiányolok, az az önálló probléma- és kérdésfelvetés. Ha megkérdezik, bármelyik küldött szívesen elmondja a véleményét - mert van neki, és ez nagy szó-, de magától nem jut el odáig, hogy ő is kérdezhetne. És ez a tény bennem egy csomó kérdést felvet: vajon mernének-e, a mai diákok a gondjainkkal, bajainkkal felkeresni valakit, mernének-e a D-pont Diáktanácsadó Szolgálat segítségével nélkül megoldást keresni? Megtalálnák-e a probléma gyökerét? Egyáltalán: az eszükbe jutna-e, hogy keressék?

Ó, az az áldott jó passzivitás! Ez már a suliból is nagyon ismerős. "Nincs időm. Nem érek rá. Nem érek rád. Fontosabb dolgom is akad, mint hogy ezzel a hülyeséggel foglalkozzak!" Úgy gondolom, ez a mi legnagyobb bajunk: a legtöbben képtelenek vagyunk rangsorolni. Vagy egyszerűen csak lusták lennénk? Egy csomó felnőtt megszervezte nekünk, hogy megismerhessük és alkalmazni is megtanuljuk a jogainkat. De ahogy beszélgetek a küldöttekkel, az a szomorú benyomásom támadt, hogy még közülük sem mindenki venné észre és reklamálna, ha ezek a jogok nem érvényesülnének. Hiszen sokkal kényelmesebb tűrni. De akkor mi lesz a többiekkel?

IV. Makkai László, a szerkesztőbizottság vezetője, összefoglalja a három nap eseményeit. Kezdvé az általa "táji jellegű pedagógusnak" nevezett tanár tipikus szövegével (Álljunk meg a jogokkal, először a kötelességeik!) egészen addig a házirendjavaslatig, hogy 14 éven felül 1 napot igazolhassunk magunknak. Felolvas egy-két aranyos szípkortát is:

"A DÖK-öt (diákönkormányzatot) segítő pedagógusból előbb-utóbb a tanári kar nyomására DÖK-öt gátló pedagógus lesz."

"Nincs összefüggés a diákok és a házirend között."

"Az Országos Diákparlament ajánlásának tervezetét a szekciók indítványai alapján az Országos Diákparlament szerkesztőbizottsága állítja össze és azt a záró ülés megkezdése előtt legalább egy órával valamennyi jelen lévő küldöttnék eljuttatja." - olvashatjuk az ügyrendben. Ez nem jött össze. Amikor a "tributák szerinti népgyűlésnek" szavaznia kell, a társaság 80%-a nincs tisztában azzal, hogy mire szavaz. Körülöttem mindenki zsong és faggatja a mellette ülőt, hogy miről is van szó. Én ezt elkeserítőnek tartom. Legalább ITT nem így kéne megszületnie a döntésnek.

Ofő órán senki sem tudta, hogy mire emeli fel a kezét, amikor az osztálykirándulás helyét választottuk ki. Arról mi tehattünk, nem figyeltünk. Itt azonban akárhogy koncentrált az a 80%, nem tudhatta meg, miről is van szó, hiszen egyszerűen nem kapta meg az ajánlás tervezetét. És erről ki tehet? Ez kinek a hibája? Kinek az érDÖKe?

Szuromi Fruzsina, 1998 (16 éves)

VÉGH ZSUZSANNA Nyolcvankilenc és fél százalék

Már megint egy "majdnem" dolgozat! Miért nem hever a szemetesben? Annyit tanultam rá. Fél százalékon múl az ötös. Miért nem lehet azt megadni? Belehalna? Kirúgnák? Miért jó neki az, hogy a rosszabbik jegyet adja? Ha valaki megmagyarázná...

"Tudsz te ennél jobbat is!" Buzdítás, mi? Hát nagyon! Ha az emberrel ez hatodjára történik, már nem hiszi: "egy picit csak, és ötös lesz", hanem: "ezt már sehogy sem tudom elérni". Miért élvezet a tanárnak ez? Miért? De a legtöbb ilyen. Vajon ezt a főiskolán verték a fejükbe, hogy buzdítás? És ezek után még csodálkoznak, hogy nem hajtunk.

... Hajtsatok, gyermekeim, hajtsatok. Ne bőgj már! Ne azon a fél százalékon problémázz! Van ott még sok pont, amit veszítettél, nem csak az elírás. Ha biztos lenne a tudásod, nem ezen múlna! 89,5% nem biztos tudás kicsi! Na, egy munka, és sikerül. Hajrá!...

Többet tanulni? Ki szeretne stréber jelzöt kapni? Stréber az, aki jól tanul, vagy csinál valami szorgalmat, esetleg többet tud a többieknél. És az elterjedt felfogás szerint a tudás a tanárnak kedvez. És ki akarna kedvezni az "elnyomó hatalomnak"? (Ember! Te itt filozofálni akarsz az óra kellős közepén?)

Hogy miért elnyomó hatalom? Mert akadályozza a mi szabad cselekedeteinket. A beírás és egyes nevű hírhedt módszerrel. Ha az embernek valami halaszthatatlanul sürgős mondanivalója támad, magába kell fojtania. Ha elzsibbadtak a lábai a hosszú üléstől, nem lehet felállni. És így tovább. Ellenkező esetben a tanár beveti módszereit. Akinek pedig otthon a körmére néznek...

Rádadásul sokszor statáriumot alkalmaz a tanerő: és lesújtó keze sokszor ártatlant talál, az meg hiába magyaráz... Most is valakire lecsapott. A szerencsétlen mögött hülyéskedtek, de magyarázhatja.

Állandóan hülyéskedsz, már vagy ötször néztem rád, és én igazán jó szívű vagyok, de ami sok az sok. Eddig elnéztem, de most betelt a pohár. Rakd ki az ellenőrződ! Mit tagadod, miért nem vállalod el?! A gerinctelenség ha fájna...

"Milyen felháborító! Ilona már megint nem figyelt, Zsazsa meg már megint nem dolgozik, csak néz maga elé. És még elvárja, hogy jó jegyet adjak neki!"

Egész jól elvagyok. Nem figyelek oda, a gúzúlésemnek íme az eredménye... Minek dolgozzak tovább is, ha csak ennyit tudtam elérni?

Már megint szegény Ilonát zargatja. Pikkol rá valamiért. Szegény meg hiába emeli fel az ellen a hangját: nem ér vele semmit. A szülei úgysem neki hisznek; a tanár pedig csak jobban fog rá haragudni. Senki sem szereti, ha kritizálják. Mit lehet csinálni?

Meghúzni magát az embernek. Mert a tanár mégis csak tanár, és a diáknak nincsenek ellene fegyverei.

Le kéne egyszer ülni, megbeszélni velük, hogy legyen köztünk béke. De ezzel az osztállyal nem lehet!

Jó, jó, nem vagyunk mi sem ártatlan bárányok. Ez tény. Kissé elevenek vagyunk. Kissé. Jobb, mintha sápadt, szótlan, beesett arcú gyermekek lennénk. Egyesek viselkedése ugyan engem is ingerel, de a többség csak... khm... vidám. Persze nem könnyű velünk bánni, bevallom. De aki tanárnak jön, az tudja ezt. Vagy tudnia kéne.

Úristen, hát miért nem érti meg ez az osztály, hogy mi az a kulturált viselkedés?! Gurulnak a nevetéstől a hülye vicceiken. Ccc! Nem lehet bírni velük. Ez meghaladja a képességeimet. Mi vagyunk, akiken ki kell próbálni a képességeit. Mint vegyésznek a porok. Mi esetleg a pályájuk nagy kudarca lehetünk. Más csak nagy ritkán. És a hangulatának is ki vagyunk téve. Ha rosszkedvű, akkor a felelő és néhány szerencsétlen látja kárát. Ha jókedvű: szerencsénk van. Ha nem készült órára, akkor is mi látjuk a kárát. Stb. És ugye mi sokszor ráteszünk egy lapáttal...

Ha hazaérek, ha hazaérek egyáltalán, akkor még főzni kéne, ki kell takarítani, kikérdezni a gyereket, előkészülni a holnapra. És minden kezdődik előlről. Ez a könnyű tanári pálya. Néha az a gyanúm, hogy ez ördögi kör. Hogyan lehet ebből kiszabadulni?

Vasidegzetű tanárokkal és kezelhető diákokkal. De mivel mindkettő ritka, mint a zöldes-tűzpirosas nyúl a hómezőn, ezért hát...

Kicsengő! Halleluja! Na, erre az órára sem emlékszem, mit is tanultunk. De legalább jól kigondolkodtam magam. Legalább 1 mólnyi agysejtem pusztult el. Ebben a mólbán nem vagyok 100% . Csak 89,5!

Végh Zsuzsanna, 1999 (12 éves)

VENCZEL MÁRK
Iskola - dulógia

A diák visszatér (avagy egy évnnyitó története).

Az iskolai év elkezdődik, de előtte a diákság nagy öröme egy izgalmas és érdekfeszítő évnnyitót tartanak. Erről szól a tudósításom első része. Ez nem vicc, ez a Spitz(e)!

Reggel tíz óra. A diákság boldogsággal telve felsorakozik osztályok szerint a mindig tiszta, rendezett és cigarettacsikkától mentes udvaron. Mindenki majd megfő a 25-30 fokos farkasordító melegben (és erre még rásegít egyes tanárok közelsége is). Még ejthetünk néhány szót a nyáron törtétekről, aztán fel is szedhetjük. Mindenki vigyázban áll és mély áhítattal hallgatja a Himnuszt. Ezzel megkezdődött a nagy és mindenki által várt és áhított esemény. Az igazgató úr rövid (30-40 perces), de velős beszédet tart, miközben, az izgalomtól csöpög rajta az izzadság, annyi, hogy egy egész marhacsordát meg lehetne belőle itatni. (Például azt, amelyik itt nem legeli, hanem szívja a füvet.) Ja, és a Nagy Fehér Főnök kifejti, hogy mit szeretne az elkövetkező évben tőlünk. A tömeg őrjöngve ünnepli. Tanulságos és lelkesítő beszéde nagy hatással van minden kedves szurkolóra. A műsorok sorát egy csöppet hamis gitárkoncertecske nyitja, majd következnek a roppant tehetséges versmondók, akikre majdnem senki nem figyel, mert előadásuknál sokkal szórakoztatóbb az előttünk álló nyakát körzővel vagy más hegyes tárggyal szurkálni. Most következnek az, amikor az igazgató úr kiosztja a "Pro humanitate" verseny győzteseinek (a sok jó tanuló strébernek) a díjakat. Minden győztest alig hallható tapsvihar köszönt. A nyertesek nagyon örülnek, és nagyon jó fejeknek hiszik magukat, de nem baj. Felharsannak a Szózat hangjai, vagyis felharsannának, ha nem romlottak volna el megint a modern (legalább száz éves) hangfalak. Tíz perc és a profi technikusok kiküszöbölik a hibát, és végre befejeződik az évnnyitó és a diákok vidáman mehetnek haza, mert tudják, hogy másnap visszaérhetnek oda, ahova egész nyáron vágytak, az Iskolába.

A diák visszanéz (avagy egy évszáró története)

Az iskolaév véget ér, de előtte a diákság nagy öröme egy izgalmas és érdekfeszítő évszárót tartanak. Erről szól a tudósításom második része. Ez nem vicc, ez a Spitz(e)!

Reggel tíz óra. A diákság boldogsággal telve felsorakozik a mindig tiszta, rendezett és cigarettacsikkától mentes udvaron. Hideg van, alig 30-40 fok. Beszélgetünk arról, hogy ki mit / kit csinál a nyáron. Az iskola ajtón kilépnek a ballagó 8.-osok, és a meghatódottságtól könnyes arccal felsorakoznak, vagyis mégsem könnyes, csak izzadságcsappes arccal. Felhangzanak a Himnusz hangjai. Mindenki csendben vagy vigyázban áll, vagy nem. Vége a Himnusznak. Igazgató úr lelkesítő beszédet mond (természetesen most is lelkesen izzad, de erről már szoltam ŽŽ lásd lent.), és kellemes nyarat kíván. Tapsvihar (csak jók valamire azok a tapsgépek, amit az iskola kapott!?).

Ezután JÖNI, JÖNI, JÖNI! a műsor, akár egy lézershow, lézer, füst és hangeffektek nélkül. A show az énekkarosok dobhártyaszaggatóan jó produkciójával kezdődik, majd a 7/a egyik diákja búcsúztató beszédet dadog el a 8.-osok tiszteletére. A ballagók valami szuper műsort adnak elő (Na azért ebből sem lesz Oscar-díj egyből (Majd a jövő héten (Talán (Tán (Valószínű...)).)).). Az évszárót a Szózat hangjai zárják, és most kivételesen nem romlik el semmi. Ezután a diákok veszélyekkel teli utakon felmennek a termeikbe a várva várt bizonyítványért, de ez már másik történet gyermeikem. Álmodjatok szépeket és aludjatok jól gyermeikem. Jó éjszakát!

Venczel Márk, 1999 (14 éves)

II. A VÁRÉPÍTŐ

Nem olyan könnyű tanárnak lenni, már ha az ember jól akarja végezni a munkáját. Meg kell küzdeni a gyerekek előítéletével, megpróbálni még a legbutábbak fejébe is belevetni az anyagot, úgy, hogy értse is, na nem éppen szívderítő feladat. Esetleg "szerencsém" van, a szülők siráimait is hallgathatom... És a legnehezebb dolog: a gyerekek bizalmába való férközés, hisz azok a legcsekélyebb félreértés miatt megsértődhetnek, és akkor jaj nekem!

Végh Zsuzsanna

SULYOK IZABELLA
"Ha újrakezdhetném se lennék más"

Órák után elvonultunk a porta mögötti terembe. Németh Ilona tanárnő egy viszonylag szabad óráját áldozta arra, hogy kérdéseinkre válaszoljon. Magabiztosan, nagy lendülettel ült be egy padba. Arcára meglepett mosoly ült ki. Tapasztalnia kellett, hogy bizony kinőtte már az iskolapadot a szó minden értelmében. Ennek ellenére töretlen érdeklődéssel várta kérdéseinket, amiből nem volt hiány.

- Szeretett iskolába járni?

- Igen. Nem volt tragikus, és nem váltott ki belőlem semmilyen sokkot. Jó jegyeim voltak, kivéve amikor nézeteltérésem támadt a fizikatanárommal. Egyébként szerettem a természettudományos tárgyakat, érdekelt az ezekhez kapcsolódó "méregkeverő" szakmák.

- Miért választotta ezt a hivatást?

- Véletlenül. Nagyon sok minden érdekelt: biológus, sőt még vegyész is akartam lenni. Nem volt konkrét elképzelésem arról, mi is legyek. Ezért jelentkeztem az ELTE történelem-oszr szakára. Úgy gondoltam, ennek elvégzése után még bármi lehetek. Az egyetem után rövid ideig egy pesti kutatóintézetben kaptam álláslehetőséget, és ha ott maradok, nem leszek tanár.

- Ha jól tudjuk, a tanárnő Sárváron született. Pesten tanult és dolgozott egy ideig. Miért jött mégis Ajkára?

- Úgy láttuk, hogy nehezebben lehet lakáshoz jutni Budapesten, ezért 1979-ben ideköltöztünk. Azon kívül a férjem itt kapott egy olyan állást, ahol az edzői végzettségét is hasznosítani tudta. A legnagyobb motiváció azonban egy biztos lakás ígérete volt, ami viszont nem teljesedett be, finoman fogalmazva.

- Csak nem a híd alatt...?

- Nem. Az Alumínium Sportpálya bírói szobájában nyertünk elhelyezést fél éves időtartamra. Ez azt jelentette, hogy a kerítésen át kellett közlekedni, mert este öt órákor mindig bezárták a főbejáratot. Ez nagyon vidám perceket okozott az iskolában, amikor kiderült. Utána albérletbe költöztünk, majd kölcsönökkel lakást vettünk. Bár ez sem volt könnyű, mert a tanárok mindig hátrányt szenvedtek, mondjuk a focistákkal szemben.

- 1986 óta dolgozik iskolánkban. Előtte mivel foglalkozott?

- 1979 végén a Bánkiban kezdtem el tanítani. 1980 nyarán megszületett a lányom, utána 3 évig gyermekgondozási segélyen voltam. Majd egy ideig az akkori Városi Pártbizottságon dolgoztam, de hamar rájöttem, hogy az ilyen ülőmunka nem nekem való. Mindig is szükségem volt a mozgásra: kosárlabdáztam, teniszeztem, síeltem, szánkóztam.

- Szereti a munkáját?

- IGEN! Mi az hogy! Ki se bírám nélküle. Ha nem jöhetek iskolába, akkor már teljes a pánik, hogy mi lesz nélkülem. Meg vagyok győződve arról, hogy más nem tudja úgy csinálni, ahogy én. Éppen azért, ha valaki helyettesítene, vagy valaki venné át a munkámat, akkor kifordulna minden a sarkaiból... Tudom, hogy nem helyes azt hinni magamról, hogy csak én tudom jól csinálni. Van önbizalmam, ugye?

- Véleménye szerint a mai diákság miben különbözik a tíz évvel ezelőtől?

- Ragaszkodóbbak és hálásabbak voltak. Sokkal jobban kötődtek az iskolához, talán fontosabb volt számukra, és több mindent nyújtott nekik. A mai ifjúság sokkal inkább elkényeztetett és követelőző. Mindent készen akar kapni, és sokkal kevesebbet akar érte tenni, mint amennyit kellene. Nem akarja maga megteremteni a feltételeket, és nem ehhez kér segítséget, hanem teljes egészében ki akarja követelni azt, hogy mindent készen kapjon meg. Éppen ezért ellustul egy kicsit a gondolkodása, kevésbé kreatív. Nyilván nem a tudása kevesebb, hiszen sokkal több információ özönlik felé, de kevesebb a saját munkája által megszerzett ismerete. A szülők ezt ezerféle magánórával akarják pótolni, de nem ez a megoldás. Megnőtt a távolság a diákok és a tanárok között, nincs köztük tényleges kapcsolat. Valószínűleg a diákok nem is igazán igénylik ezt. Lehet, hogy a tanárok sem. Mindenki rohan a maga dolga után. Régebben sokkal gyakoribb volt, hogy valaki kérdezett, segítséget kért. Számomra az a legtragikusabb ebben a kapcsolatban, hogy egy rosszindulatú, diákok piszkáló ellenségnek tartják a tanárt, aki direkt ki akar szúrni velük, direkt akkor kérdez... direkt akkor feleltet... direkt pikkel... direkt utálja őket... Az a bizalom, ami a munka fontos feltétele, nagyon hiányzik. Egy tanárnak eleve nem lehet érdeke, hogy bárkivel is kiszúrjon, rosszabb jegyet adjon, mert ez a mi munkánk minősítése is. Ez a gondolkodásmód nyilván nem a diákokból fakad, hanem ezt hozzák otthonról, és a közvélemény is ezt sugallja. Az általános vélemény, hogy a tanár egy hülye, élőszködő valaki ebben a társadalomban, mert csak az megy tanárnak, aki semmi máshoz nem ért. Teljesen elutasított, alulértékelt foglalkozássá vált. Abszolút nulla a társadalmi és anyagi megbecsültsége ennek a pályának, ugyanakkor óriási az elvárás. Ha engem így értékelnek, akkor tőlem ne várjanak el semmit. Talán túlzás ezt mondani, de sokan jutnak arra a következtetésre, hogy "ha mindennap bejövök az iskolába, itt vagyok, nem csinállok semmit, csak vigyázok, hogy ne ugorjon ki az ablakon, mondjuk a Rapp János, a munkaidőm végén pedig hazamegyek, akkor is bőven teljesítettem a fizetésem ellenértékét." Nyilván a tanárok többsége nem így gondolkodik. Az én korosztályomat még másképp nevelték, nagyobb szerepe volt a tudásnak.

- Soha nem bánta, hogy tanár lett?

- Ha újra kezdhethetném se lennék más, mondjuk közgazdász vagy orvos. Annak ellenére, hogy nem látszik rajtam, eléggé romantikus, elvont lélek vagyok, nem élek a valóságban. Nem akarok realista lenni, mert így könnyebb elviselni a problémákat. Nekem elég sok gondom volt és van az életben, de ezeket nem szoktam kimutatni. Próbálok úgy intézni, hogy a munkámban ne jelenjenek meg. Az ember úgy tud a problémáiról elfeledkezni, hogy "elszáll" egy kicsit a valóságból. Beletemetkezik Schopenhauerba vagy feltesz egy Wagner-lemezt és akkor már egy másik dimenzióba kerül. Ez egy kicsit gyávaság is, azt hiszem. Ez az elvontság lehet az oka annak, hogy soha nem volt és nem lesz pénzem.

- Mégis bejárta a fél világot.

- Igen, csak nyilván jobban kéne gondolnom arra, mi lesz holnap, a gyermekemnek honnan lesz lakása. Talán helytelen, de soha nem gondolok ilyenekre. Nem tudom megszokni, hogy a világ ennyire anyagi-függő. Nekem nincs tartalék, kötvényem. Ha van pénzem, elköltöm, ha meg nincs, akkor nincs. Ha nagyon szomorú vagyok, bármit megveszek magamnak, akármilyen drága.

- Például?

- Arckrémet, ha már úgy érzem, hogy 125 ránc nőtt ki az arcomon, mindegy, mennyibe kerül, de arra azért ügyelek, hogy holnap még legyen mit ennünk. Szóval ennek a romantikának és repülésnek is vannak határai. Nem egészen lebegés, de végül is így lehet túlélni. Az ember kicsit bezárkózik a maga világába.

- Van-e olyan elképzelése, amit tanárként eddig nem sikerült megvalósítania?

- Mint szaktanárnak igazából nincs. Nem az én sikertelenségem, hogy az oktatás nem gyakorlatias és embercentrikus. Fontos lenne differenciáltan foglalkozni a gyerekekkel, ehelyett az iskolák csak érettségizőgyártók. Szinte nincs is kapcsolat a szülők és a tanárok között. Nem tudom, sok szülő miért nem érdeklődik a gyereke iránt. Anyagilag mindent megad neki, de szellemi fejlődésével nem foglalkozik. Ráadásul olyan dolgokba akar beleszólni, amikhez nem ért. Ilyenkor dühömben felmerül a kérdés: érdemes-e tovább csinálni, de a hivatástudatom, megszállottságom erősebb, és amíg ez így marad, folytatom.

Sulyok Izabella, 1999 (18 éves)

KLOTZ PÉTER

A várépítő

Egy kicsit hűvös volt aznap. Az alacsony elsős fázósan húzta össze magán a kabátját. A szeptemberi szél az arcába vágott, és könnyeket csalt a szemébe. Régi ruhazsebkendőjével felitatta a lecsorduló cseppeket, így tisztán látta maga előtt a tekintélyes épületet, amelynek ablakaiból mintha ezernyi szempár meredt volna rá.

Észrevette a táblát, közelebb lépett és olvasni kezdte: TELEKI BLANKA GIMNÁZIUM, SZÉKESFEHÉRVÁR. Az ifjú Horváth Gábor rátette kezét a kilincsré, lenyomta azt, belépett az ajtón és ezzel megkezdte telekis pályafutását.

Hogy milyen diák volt ő? Ponácz Ferenc, a Teleki jelenleg igazgatóhelyettese, fizikára tanította. Ő ekképpen vélekedett volt tanítványáról:

- A tanárok általában azokat a diákokat jegyzik meg, akik magatartásával sok gond van. Nos, Horváth Gábor nem tartozott közéjük, de ahhoz elég eleven volt, hogy "kézközelben", az első padban üljön.

Emlékszem az egyik kedvenc szórakozásukra:

Volt egy kolléganőnk, aki nagyon sokszor használta a "tulajdonképpen" szót. A diákok egy klubot alakítottak, és kétforintos alapon - akkoriban ezért még dobozos tejet lehetett kapni fogadásokat kötöttek, hogy hányszor mondja ki ezt a bizonyos szót az adott órán. Aki a legjobban tippelt, az vitte a bankot. A Gábor lényéből adódóan minden érdekelte, tehetségének köszönhetően iszonyatosan gyorsan látta át a problémákat és a megoldásra is voltak javaslatai. Az, hogy matematikából tanult tovább, magától értetődő volt, a tanári szak már kevésbé. Biztosan jobban járt volna anyagilag, ha az OTP-ben helyezkedik el programozó matematikusként. Valószínűnek tartom, hogy a feleségével való megismerkedés - aki tanár szakon végzett - is hatással volt rá, mindenesetre szerintem helyesen döntött. Horváth Gábor tehát érett fejvel elhagyta a Telekit, hogy öt év múlva mint tanár térjen vissza...

- Milyen érzés volt Önnek, hogy egykori tanítványa tanárkollégája lett?

- Sem neki, sem nekem nem jelentett nagy megrázkódtatást, ugyanis kapcsolatunkat rendszeresen ápoltuk, mind vele, mind az osztálytársaival. A Gábor is gyakran visszajárt ide focizni. A tanári kar egy része fenntartással fogadta a visszatérését - ne értsd félre, nem szakmailag, hanem nehezen tudták elképzelni, hogy ez az élénk gyerek most ott ül a katedra másik oldalán. A tanár szerepét kellett eljátszania, és ezt meg is oldotta ötösré.

- Tanárkollégái hogyan viszonyultak a Horváth Gábor képviselte lazább tanár-diák kapcsolathoz?

- Szerintem a tanár-diák kapcsolatban vannak bizonyos normatívák, amiket be kell tartani. Tudod, az emberek nem egyformák, és Horváth Gábor tanár úr személyiségéből adódóan egy kicsit másképp látta a helyzetet, és elsődlegesen a diákok oldaláról szemlélte a dolgokat. Ezért kapta feladatául a tantestületől a diákönkormányzat megszervezését, ugyanis a KISZ megszűnése után a diákélet egyenlő volt a nullával. Az, hogy a DÖK létrejött és ott tart, ahol ma, az jórészt az ő érdeme.

Néhány év múlva már a második osztály vezetését bízták rá. Nemes Péter és Sziti Balázs így kerültek a keze alá.

Annak ellenére, hogy különböző helyekről jöttünk ide a hatosztályosba, hamar összekovácsolódtunk, mert embernek tekintettek minket és nem eszköznek. Talán mi, az osztály voltunk az ő második családja, legalábbis úgy éreztük. Az osztályunkba járt egy csaj, a Horváth Gábor tanár úr elmondta róla, hogy problémái vannak otthon. Megkért minket arra, hogy bánjunk vele kíméletesen, és ne közösiítsük ki. Mindig arra törekedett, hogy az osztályközösségünk erős vár legyen, és ezt a várépítést ő irányította. Sohasem mondta azt nekünk, hogy szervezzétek meg, ez a ti dolgotok. Amikor például az első osztálybulinkat tartottuk, ott ültünk körbe a székeken, és egymást bámultuk csendben. Ekkor a tanár úr felállt és így szólt:

- Ha bulizni akartok, akkor álljatok fel, és nyomjunk be egy zenét! Tíz másodperc múlva már az egész osztály együtt táncolt. Amikor bejöttek a régi tanítványai, ezt kérdezték: - Te, Gábor, ez a te osztályod?

Juhász Ritát matematikára tanította:

- Lehet, hogy furcsán hangzik, de számomra felüdülés volt a matekóra, de a délutáni előkészítő különösen. Ezeket a találkozásokon jól felpakolva, két-három kancsó, merülőforraló, fél kilo cukor, három gyümölcszsa, citrom és jó pár műanyag pohár társaságában jelent meg. Miután elkészült a tea, mindenki teleöntötte a poharát és elkezdünk matekozni. Egyáltalán nem volt fárasztó, inkább teaház jellege lett ezeknek a foglalkozásoknak, annak ellenére, hogy nehezebb feladatokat vettünk, mint a "rendes" órákon. Fesztelenül, jó hangulatban telt az idő, a diákok tisztelték a közvetlenségéért, és ezzel sohasem éltek vissza. Figyelt ránk és nem csak azt vette észre, ha valaminek örülünk, hanem azt is, ha szomorúak vagyunk. Például elsősorban a Telekis Napok ideje alatt az osztályunk büfét szervezett, és történetesen a legnagyobb munkák közepette, amikor

egy kis bevételünk lett volna, kiment a biztosíték. A vendégeink türelmetlenkedtek, az egyik sült krumplit akart, a másíknak a teával volt baja, ráadásul kerámiabetétet sem tudtunk szerezni sehonnán sem. Akkor nekem elegendő lett az egészségből és már majdnem sírógörccsöt kaptam, amikor Horváth Gábor leült mellém, és elkezdett vigasztalni:

- Majd holnap szerzünk kerámiabetétet, ne aggódj, rendben lesz minden! -

Apróságoknak tűnik, de engem ezzel hihetetlenül megnyugtatott. Egyébként mindig arra tanított, hogy higgyek magamban, küzdjek és soha ne adjam fel.

- A betegségéről mikor szereztek tudomást?

- Igazából titkolta, számunkra nem volt érzékelhető. Néha ugyan panaszkodott, hogy fáj a feje vagy a gyomra, de ennek nem tulajdonítottunk nagy jelentőséget. A fehérvári kórházban megvizsgálták, és azt mondták neki, hogy valószínűleg a vakbélével vannak gondjai. Mivel a fájdalmai nem csökkentek, elment a móri kórházba, ahol megállapították, hogy a gyomrában egy daganat van és ez okozza a panaszokat. Amikor az osztályfőnökünk ezt elmondta nekünk, teljesen ledöbbenünk.

Nem tudtuk felfogni, hogy valaki ilyen fiatalon beteg legyen. Amikor meglátogattuk, akkor is a helyettesítő tanár és a jegyeink felől érdeklődött. Ezután Pestre járt sugárkezelésre és csak a tanévzárón találkozhattunk újra...

A Teleki a bizonyítványosztás lázában égett. A tanárok és a diákok egyaránt csak nyúgnak tekintették ezt a ceremóniát, és gondolatban már a jól megérdemelt nyaralásukat tervezték. Horváth Gábor elégedett volt diákjaival. Láthatóan örült a hogylétét firtató kérdéseknek. Elbeszélgetett tanítványaival és kollégáival és elbúcsúzott. Elindult, és halkán becsukta maga mögött az Ajtót.

Epilógus

A 12. a osztály felsorakozott a színpadon. Mindegyikük törökülésbe helyezkedett, és egy gyertyát fogott a kezébe. Egy jelre kihunytak a fények és a végzősök égő gyertyáikat szorongatva énekelni kezdtek:

- Mindazokért, akiket nem láttunk már régen...

A kihelyezett tévéképernyőn pedig megjelent néhány percre Horváth Gábor... Csak néhány perc egy tanár életéből... Ahogy lelkesen magyaráz a táblánál... Ahogy gesztikulál... Ahogy a diákjaival beszélget...

A szalagavató vendégei úgy érezték, hogy Horváth Gábor újra ott ül köztük.

Klotz Péter, 1998 (18 éves)

VÉGH ZSUZSANNA

Egy láda gond, vagyis GOND-LÁDA

(Egy tanárnő vallomása)

Verőfényes tavaszi nap van. Leroskadok a díványra, kezemre hívom a papagájomat, gondolkodom: vagyis élvezem a jól megérdemelt szabadidőt. Nem olyan könnyű tanárnak lenni, már ha az ember jól akarja végezni a munkáját. Meg kell küzdeni a gyerekek előítéletével, megpróbálni még a legbutábbak fejébe is beleverni az anyagot, úgy, hogy értse is, na nem éppen szívderítő feladat. Esetleg "szerencsém" van, a szülők sirámain is hallgathatom... És a legnehezebb dolog: a gyerekek bizalmába való férkőzés, hisz azok a legcsekélyebb félreértés miatt megsértődhetnek, és akkor jaj nekem!

Csodás módon mégis sikerül győzedelmeskednem a megrögzött tanárdiák ellentét fölött. Ennek az eredménye, hogy tanítványaimmal "megalapítottuk" a Gond-ládát, ahol ők egy-egy kis levélkében bevallják "nagy tragédiáikat". Ez persze szigorúan bizalmas, és csak nekem szabad őket elolvasni. Ezért minden nap két órát elveszi - de megéri.

Most is - szinte megszokásból nyúlok a polcomra, és előveszem azt a kis pici barna ládikót, amin szép, színes betűkkel ez áll: Gond-láda. Kinyitom, előveszek egy levelet, amelybe rögtön belemerülök. A papagáj ezt méltatlankodva veszi tudomásul: csipked, verdes és rikoltoz. De most nem törődök vele, hisz a levél jobban megérdemli, hogy rá figyeljek.

A levelet egy Sári nevű lány írta. Arról számol be, hogy őt az osztályban levegőnek nézik, kivéve néhány rendes lányt. Sokat bántják e miatt - de nem tud ellene tenni.

"Biztos bennem van a hiba, írja, de a többiek sem ma született báránykát, glóriával a fejük felett."

Sári leveléből látom, hogy azért bármennyire is bántja a dolog, azért nem veszítette el az önkritikáját és humorát, mert rá vall a jellemzés. Ez a két tulajdonság elég ahhoz, hogy az ember "túlélje" a kiközösítést. Sokat használ, ha az ember kívülről nézi önmagát és társait, mert akkor rájön, hogy ez az egész, ha fáj is, nem akkora dolog, hogy az egész világ összedőljön. Ha ott áll a háta mögött a család, akkor biztos lehet benne, hogy valaki mindig mellette áll. Sose szabad csüggedni, még akkor sem, ha ilyen "speciális" eset forog fenn, mint az Abigélben. 20-30 gyerek nem a világ.

Akkor már csak egy kérdés marad: miért bántják a többiek, ha tudják, hogy ezzel, érzékenyebb lelkeknél, sokat árthatnak? Ezt senki sem tudja megmondani, maguk a gyerekek sem. Sértődöttségből? Bosszúból? Csak úgy? Hát... ki így, ki úgy.

Tenyerembe támasztom az állam. Egy másik képzeletbeli ládából, amelyben képzeletben az életem gondjait szoktam leírni, kivészek gondolatban egy levelet. A levél 15 évvel ezelőttről van keltezve. Egy - akkor 13 éves - kislány írta. Mivel akkor már belelépett a kamaszkorba, mindent sokkal tragikusabban fogott fel. Egyetlenegy sértő szótól már a vonat alá képzelte magát. Fáj neki - joggal - ha barátnői elárulták, ha egy sokkal rosszindulatúbb lányt rajongtak körül, ha a szavait teljesen kicsavarták, és úgy adták tovább. De amikor elkerült onnan, a sebek lassan behegedtek, már csak nevetett magán, mert tudta, hogy az

ilyen dolgok kellemetlenek, de az élet lényegét nem mérgezhetik meg.

A levelet félreteszem, majd válaszolok rá.

A ládából kihúzok egy kék papírra írt levélkét. Ez a levél kinézetre tetszett nekem, hisz a kék a kedvenc színem. A gyönyörűen kikerekített betűkből máris következtek az írójáról a tartalmára. Ezt mindjárt meg is magyarázom. A lány (mert lány) neve szép hangzatos: Annamari cigányleány, ezért az osztályban közmegegyezésnek "örvend", csak néhányan szeretik. Pedig nem más, mint a többi: sőt - még talán jobb is. Ha valaki kér tőle valamit, ő ad. Ha valakit bánthanak, ő megvédi. Ha valamit el kell végezni, ő jelentkezik. Nem szokott semmit elcsenni, mint azt néhányan hiszik.

Egyszer egy gyerek megkérte, hogy jósoljon, mire ő ráemelte borostyán színű szemeit és azt felelte: "Én nem értek semmiféle jósláshoz". És külsőre is abban különbözik, hogy haja és bőre néhány árnyalattal sötétebb.

Hogy miért nem tűri meg az osztály nagy része? Mert roma. Ez az egyetlen "hibája". Mert a gyerekekbe valami ilyen tudat költözött: "Ha ő cigány, akkor ő lop, csal, hazudik. Ez minden cigányra igaz, nincs alóla kivétel, tehát tartsuk magunkat távol tőle".

Hát igen. Valami ilyesmi van mindenkinek a tudata alatt, és azért, ha meglátja valamelyik "számkivetett", akkor ösztönösen magához szorítja a táskáját. Én ez ellen vagyok - de mégis, én is megborzongok láttukra.

Pedig még a "legrosszabbak" se lopnának - mert néhányuk tényleg megteszi -, ha az emberek befogadnák őket. Ha lenne élelmük, ruhájuk, lakásuk, ha tényleg embereknek vennék őket, akkor nem kényszerülnének a "magántulajdon megsértésére", már ahogy a lopást hívják hivatalosan. De mivel az emberek ezt nem teszik, ezért szinte maguk kényszerítik őket arra, amit csinálnak. És még azért a hétköznapi embereknek "áll feljebb."

Szerencsétlen Annamari! Megpróbálok most neki segíteni, de ez nem szólhat egész életre, pedig ameddig él, szembe kell néznie a sok évszázados gyűlölettel, amely a cigányok ellen irányul, és amelynek alapelve "A romák egytől-egyig elvetemült lények".

De ezt nem mondhatom el neki. Talán ezt ő nem is fogja érezni. Talán...

Még egy levél árválkodik a dobozban. Ötrét van összehajtva: úgy látszik, hogy valami nagy titkot rejt.

Kibontom. Mindjárt látom, hogy a levél Adéltól származik, ő az egyik legkedvesebb tanítványom - okos, kedves és segítőkész. Szülei nagyon szegények - hat testvére van, ezek közül az egyik fogyatékos. Anyja rokkantnyugdíjas, apja nettó 20 000 Ft-ot keres: ebből 7 000 Ft a házbér. Adélt az iskola látja el: a tanárok felosztották egymás közt a költségeket, hogy a szegény kislány tudjon tanulni. Én veszem neki a tankönyveket és ruhákat, illetve némi pénzt adok neki. A második tanár a harmadik tanárral együtt fizeti a menzát: a negyedik és ötödik tanár pedig a kirándulásokat fedezi. Némelyek a családjá számára gyűjtenek pénzt. De ők még így is elég szűkösen élnek, mert 9 tagú család nem semmiség!

Adél nem szokott panaszkodni, de a mostani levele mégis érzékelteti, hogy mi dúl a belsejében: "Nem bántott a gazdagság, amíg ebbe az iskolába nem jöttem. Itt mindenki lenéz az anyagi helyzetem miatt, csak Annamari és Sári nem - de ők más osztályba járnak. Bár ott sem lehet jobb a helyzet - már elbeszéléseikből ítélve. Itt hangosan kiabálják rám, hogy "Csóró family!" Már elnézést a kifejezésért. Fitogtatják az orrom előtt az új márkás ruhájukat, és amikor meg szeretném nézni, elküldenek azonnal, hogy ne előtűnk csurogjon a nyálam. Ha valahova mennek, pl. a moziba, engem is elhívnak, pedig tudják, hogy nekem nincs pénzem rá. Nem panaszkodhatok, hisz a sulis "ellát", és nem is akarok hálátlan lenni, de akkor is ezek úgy fájnak... Egyesek pedig koldusnak titulálnak, mert minden munkát elvállalok, hogy segíthessek apáékon..."

Vajon kik lehetnek azok, akik csúfolják?! Viszket a tenyerem, ha rájuk gondolok. Hogy képzelik, hogy nekik mindent szabad?

Most előveszem a képzeletbeli Gond-ládám. Kihúzok belőle egy levelet. Egy 18 éves lány írta, aki mindenáron tovább akart tanulni de az egyetemek túl drágák voltak, és szülei akkor mentek csődbe... Úgy kellett munkát keresnie, hogy egy évvel később csak elvégezhesse tanulmányait.

Szegény Adél! De majd csak segítünk rajta valahogy, hisz neki érdemes tanulnia. A pénz meg (elvileg) nem akadály.

Még egyszer előveszem a leveleket. Majdnem felkiáltok örömben: rájövök, hogy az egyik hiába kisebbségi, a másik hiába szegény, a harmadikat hiába utálják sokan, még sincsenek egyedül, hisz ez a három úgymond barát. Jobban mondva nem bántják egymást, esetleg meg is védik a többiek elől. Nincsenek sülve-főve együtt, de látszik rajtuk, hogy tisztelik egymást. És ez egy lépés a barátság felé. A bajuk bármekkora, együtt talán csak elbírák, mondjanak a többiek akármit.

A "nagy szellemi munka" megártott gyengélkedő agysejtjeimnek, ezért fáradtan dőlök hátra. Most legszívesebben az egész Gond-ládát bedobnám a szemetes kosárba. De ez sajnos lehetetlen, hisz ez főképp a gyereké. Hacsak... Megvan! A saját gondládámát ürítem ki egy képzeletbeli papírkosárba. Már bele is kezdek az "ürítésbe" és dobom ki a ládát is, amikor féluton megáll a kezem. Ezt még használhatom valamire! Talán arra, hogy álmaimat és vágyaimat tartsam benne.

Végh Zsuzsanna, 1998 (11 éves)

III. EZ VAN!

A történelemórákon pedig zavarba jöttek a pedagógusok...
Kondár Kata

VARGA ATTILA
Lépcsők

Riportunk során Magyarország egy olyan iskolájában jártunk, ahová négy faluból járnak reggelente a gyerekek. Kis községekről van szó, ahol egyre több a munkanélküli szülő és otthonülő nagyobb testvér. A tanulók fele roma nemzetiségű, szegények, mint a falvak lakóinak többsége.

Éva és Krisztián

Éva nyolcadikos. Krisztián a hetedikbe jár, mert kétszer osztályt ismételt. A lány egy kétszintes családi házban lakik. Kocsi, tv, videó, minden van. A fiú a faluszéli soron lakik. Csupa szegény ember, a szomszédoknál is sok a gyerek. Segélyekből élnek. Éva szereti Krisztiánt, és fel sem tűnik neki, hogy a környezetének nem tetszik a dolog. Fülíg szerelmes volt. A baja nyolcadikosok ballagóján történt. Éva anyja botrányt csinált.

- Nem ennek a koszosnak neveltelek! - kiabált és a hajánál fogva ráncigálta haza a lányát.

Éva aznap éjszaka öngyilkosságot követett el. Beszedett egy csomó gyógyszert.

Észrevették. Kimosták a gyomrát. Most kórházban van. Ott látogattuk meg. Krisztián a folyosón várakozott. Csak két percre engedték be. Most azt várja, hátha bejuthat még.

- Szia! Hogy van Éva? Voltál benn nála? - kérdeztem.

- Voltam. Nagy balhé volt. De megúsza. Nem tudom, mi lesz velünk. Mindenki haragszik ránk. Az osztályfőnök úr azt mondta, hogy mindenki a maga fajtájával barátkozzon, abból nem lesz baj. Hát én majom vagyok? Nem vagyok ember?... Pedig nem mindenütt van ez így. Szilvinek, a nővéremnek sikerült. Leérettségizett, titkárnő lett és most ment férjhez. Feri ügyvéd, de mégsem nézi le Szilvit.

Sír, majd zokogva folytatja:

- Régebben nem bántották egymást ennyire az emberek, csak amióta felépültek az új házak a soron, azóta van ez az ellenségeskedés... Csillapítani kezdtem, de meg sem hallotta, amit mondtam neki. Folyton csak az ajtót nézte és sírt.

Végre bemehettem Évához. Feri aggodalmasan nézett rám.

- Ha hazaindulsz, nézz körül! A kórház előtt vannak a bátyjai. A portás nem engedte fel őket. Gondold meg, talán jobb lenne a személyzeti lépcsőn lemenned - szoltam vissza. Bementem a lányhoz. Mire kijöttem, Feri már nem volt ott. Remélem, jó lépcsőt választott!

Laci és Robi

Tornaterem, öltöző. Verekedés, veszekedés. A tanárnő megérkezik az öltözőhöz, a fiúk javában bunyóznak. Laci szája fölrepedt, rohan haza az apjáért, puska emlegetésével fenyegetőzik. Robi éppen az ajtónál van. Három fiú cibálja hátrafelé, köztük van a bátyja is.

- Azt hiszi, félek tőle, mert olyan gazdag! Azt hiszi, az apja mindent elintéz! - kiabálja dühösen.

Sorakozó van. Az osztály sietve felsorakozik Senki nem mer szólani. - A két fiú lépjen elé! Mi történt, halljam sorjában! - szolt határozottan a tanárnő. Veszekedés, ricsaj.

- Addig nincs játék, míg ki nem derül az igazság! - ismétli újra.

- Robi kezdte. Az öltözőben mellém furakodott. Nem tudta rögtön fölvenni a cipőjét, ezért lökdösni kezdett. Pedig hozzá sem szoltam - mentegetőzik Laci. - Nem igaz! - kiabál közbe Robi. - Azt mondtad, hogy tetves vagyok, ne másszak oda.

- Azért mondtam, mert majdnem fellöktél. De azt hiszed, beszélhetsz így?! Szólok Apának, ha eljön a puskával, megöl benneteket!

- Az én apám a tiédet! - ordít vissza torkaszakadtából Robi. - Azért utálsz, mert más vagyok, mint te?!

- Fiúk! Nem utál itt senki senkit - csillapítja a fiúkat a tanárnő. - Robi, megint bal lábbal keltél fel, és most mindenki belekötsz? A játékot elkezdjük, de a két fiú itt marad mellettem. Egy kicsit gondolkodjanak a kispadon!

A két fiú a pad két szélére ült. Egy ideig a tanárnő ott állt mellettük, majd igazságot kellett tennie a pálya túlsó végén, így átment a másik oldalra. A fiúk közeledtek egymáshoz. Mi lesz? Most ölik meg egymást? Nem úgy néz ki. Beszélgetnek, bólogatnak, széttárlják karjukat, majd kezét fognak és játékra jelentkeznek.

(A következő szünet)

Osztályteremcsere van. Laci fölfelé halad a lépcsőn, Robi pedig lefelé rohan, hisz becsengettek. A két fiú újra egymással szemben!

- Nem itt lesz az óra, hová mentek? - kérdezi Robi. - Teremcsere van, fordulj vissza!

- De el kell mennem a WC-be.

- Add ide a táskát és szaladj, hogy ideérj akkorra, mire a tanár úr jön! - szolt Laci, és cipelni kezdte Robi táskáját.

Viktor és Roland

Verekedés van a tornaterem mögött. Viktor és Roland úgy összekaptak, hogy mindkettőjük orra vére elindult.

A gyerekek többsége az ebédlő előtt tolakszik, igyekeznek minél hamarabb bejutni. Az ügyeletes tanárok dolgoznak. Az ebédeltet, a másik pedig a főépületben maradt csellengőket szedi össze. Egy hatodikos fiú rohan az ebédlőhöz, az ügyeleteseket keresi.

- Nagy verekedés van a tornaterem mögött! Viktor arca csupa vér! kiabálja. Az ügyeletesek szaladnak. Előállítják a rendbontókat.

- Hogyan? Miért kezdődött? Nem szégyellitek magatokat?! - kiabál feldúlva a fiatal tanárnő. Nagyon mérges, ebben az évben kezdett el tanítani, és máris milyen csibész gyerekekkel kell bajlódnia.

A fiúk egymásra mutogatnak, lökdösődnek, hangoskodnak. A tanárnő még hangosabb lesz. A fiúk úgy megijednek, hogy hirtelen elhallgatnak.

- Kérjetek egymástól bocsánatot, mert különben megyünk az igazgató úrhoz! Ott aztán megnézhetitek magatokat!

A fiúk rögtön átlátják a helyzetet. Jobb elkerülni a következményeket: szülők behívását, a beírásokat. Különösen Viktor gondolja így, mert ő nyolcadik osztályos.

Bocsánatot kér egymástól a két fiú. Elmennek ebédelni.

(Becsengettek a hatodik órára.)

Mindenki vonul a helyére. Viktor és Roland a csetepaté miatt későn ebédeltek, így nem volt idejük a táskákkal törődni. Késve rohannak a termük felé a lépcsőn. Viktor fölfelé, Roland lefelé igyekeznek.

Viktor egy hirtelen vállmozdulattal fellöki Rolandot. A fiú nyolc lépcsőfokot gurul lefelé. Vértől orral tápázkodik fel, a csaphoz vándorog, hogy megmossa véres arcát.

- Még találkozunk! - szipogja sírva.

Varga Attila, 1999 (12 éves)

VIRGAN CZ CSILLA

Néma sikolyok!

Fontos és szomorú eseteket írunk le. Olyanokat, amelyek - sajnos mindennaposak, s amiken sem nevelő, sem osztálytárs nem tud úgy segíteni, hogy annak, aki segítségre szorul, ne fájjon...

Sokan megkérdezték, hogy mi van akkor, ha valaki magára ismer. Nos, az eseteket átalakítottuk annyira, hogy ne a szenvedő, hanem inkább társai fedezhessék fel: órála szól a történet. Hátha segíteni tudnak, vagy legalább véleményüket változtatják meg.

NEM VAGYUNK EGYFORMÁKI!

Valóban. Sem jellemre, sem szokások tekintetében, sem tehetségben, sem sok már egyébben... Természetesen, máshonnan érkezünk naponta az iskolába: van aki kunyhóból, van aki palotából; van akit anyai csók, simogatás, jó szó indít útra; más örül, ha eljőhet otthonról. Munkatársaink a hétköznapiakon megtörtént esetekből gyűjtöttek egy csokorra valót. Ne keresd, melyik példa melyik társadra illik. Inkább gondolkodj el a leírtakon: tudsz-e rajta segíteni!

Mert a segítség legtöbbször nem pénz, nem kenyérdarab, hanem jó szó, megértés, szeretet!

KÉNYSZERŰ SZOMSZÉDLÁS

P. elaludt az órán. Írás közben, amíg a tanító néni a táblára rajzolta a következő betűt. Csak padszomszédja vette észre. Kuncogva lökte meg az előtte ülőt. Hamarosan mindenki P-t figyelte. A tanító néni a suttogásokra és az erősödő kuncogásokra figyelt fel. Kiderült a fegyelmeztetés oka: P. édesdeden szunyókált. Amikor a tanító néni felkeltette, először elvörösödött, majd keserves sírásba kezdett. Hosszú idő telt el, míg megnyugodott. Az órai elalvás máskor is előfordult... Csak később tudtuk meg, hogy nem aluszékony P., csupán jó néhány éjszakát kénytelen édesanyjával a szomszédban tölteni rettegésben. Ugyanis a nagypapa - akinél laknak szüret után addig iszik, amíg tart a még kiforratlan murciból. Begőzöl, s ilyenkor menekülni kell. Egy alkalommal - amikor P. nem volt a suliban - elmesélte ezt a tanító néni. Többet nem csúfoltuk.

A HIÁNYZÓ TÍZÓRAI

Többen is tapasztalták az osztályban, hogy időről-időre valaki megdézsmálja a tízóraira hozott ennivalójukat. Elindult a suttogás az osztályban. Nem csak a finomabb kajákból hiányzott egyszer-egyszer, hanem a zsíros kenyérből is. Aztán szóltak a nevelőnek, aki osztályfőnöki órán elmondta, hogy milyen csúnya dolog elvenni a másét. A tízóraik fosztogatása abba maradt...

Később felfigyeltünk rá, hogy az egyik fiú rendszeresen később jön be az osztályba. Véletlenül látta meg valaki, hogy a folyosón eldobott kiflivéget kapja fel, s falja be nagy mohón.

Tudtuk, hogy nagyon szegények, de azt nem - amit a barátja derített ki -, hogy sokszor nem csupán reggel nem eszik, de

előfordul, hogy vacsora sem jut náluk az asztalra. Néhányan összebeszéltünk és egy-egy szendviccset többet hoztunk. Nagyon tapintatosan, de meg-megkínáltuk. Elfogadta, s talán azt is tudta, ismerjük a titkát.

DURVA ÉS IDEGES

Nagyon sok volt már rá a panasz!

Az első szóra ütött, ha valaki emeltebb hangon szólott hozzá. Előfordult, hogy kék-zöld foltokkal jött az iskolába. De gyakran hiányzott is. Csúnyán beszélt. Azt hitték, hogy a fölényét, a "felnööttségét" akarja hangsúlyozni. Az órákon szétszórt volt: sokszor kellett a nevelőknek figyelmeztetni, hogy figyeljen.

Egy közel lakótól tudta meg az osztályfőnöke is, hogy viselkedése egyfajta családmodell: ezt látja, tapasztalja otthon. Mindenért ő szorul. Apja gyakran megveri, a legkisebb vétséget is szigorúan megtorolja. Sok szeretetet anyjától sem kap. Amolyan mindenkinek útban lévő gyerekek.

Az osztálytársak több szeretete, megértése néhány igazi barát segítő keze még elindíthatná valamerre. De vannak-e ilyen barátok, osztálytársak?!

MAGÁNYOSAN

Édesanyja már nem él.

Amikor hazamegy az iskolából, legtöbbször nincs otthon senki. Egyedül nekiül a leckének, tanulgat... A bátyja valahol csavarog, apjával is csak késő este találkozik, mert ő a munka után először a kocsmába megy, s csak azután haza, hogy vacsorát főzzön. Az étel amolyan férfikéz műve. Egy picike szobában alszanak mindannyian. Néha a mama vesz neki ruhát, felszerelést az iskolához. Nem jó tanuló, de szereti az iskolát, mert legalább ott nincs egyedül.

TEHETETLENÜL

A szülei már régen elváltak. Nem is emlékszik rá, olyan kicsi volt. Évekig a szomszéd nevelte, mert anyukája a félresodródott életét feledni az italhoz menekült.

Egy szobában alszik mindenki; a két bátyja már feszélyezi...

A papához megy, ha valami segítségre kell, de ő már öreg, s nem is nagyon érti a mai világot.

Az apuka - akinek egyébként jól megy sora, néha küld egy kis pénzt. Neki azonban nem a pénz hiányzik legjobban...

Mások érdeklődtek, kiről van szó. Természetesen ez az én titkom, mert nem a konkrét esetek bemutatása, hanem a figyelemfelhívás volt a cél.

ISMÉT AZ ITAL

Társunknak nagyon nehéz az élete. A szülei napjában mennek italosan haza, bódultságukban semmivel sem törődnek. Minden házimunkát ő végez, és ha elfárad vagy elfelejt valamit, kikap. Már megjárta az intézetet. S bár az intézeti élet sem leányálom, néha visszakívánkozik. Az idegei már fiatalon kikészültek, s nem látja, hogyan tudna javítani sorsán, kilátástalanságán.

KICSAPVA

Nem az iskolából, hanem otthonról. Sokáig nem tudtuk, miért van bent még késő délután is az iskolában, hiszen annyira nem szereti a sulit. Később derült ki, hogy egyszerűen nincs hová mennie. A szülei vagy dolgoznak (ez a jobbik eset!), vagy a kocsmákat látogatják. Amíg a nagymamája élt, addig nála húzódott meg, s ott még tanulni is tudott.

A mami meghalt két éve, s ő testvérével együtt kiszorult az utcára kulcs nincs, de ha lenne se szívesen menne haza a rideg, üres lakásba. Hajó az idő, még elvan a haverokkal. Időnként egy-egy osztálytársa ismeghívja, de tudja, nem lehet mindig a mások terhére.

A napközi megoldás lenne, de felsős napközi nincs; s a szülei ebédre sem fizetik be. Ki tudja mi lesz vele? Hogyan és mikor fejezi be az iskolát?...!

CSAVAROGNI JÓ?

Egyszer-egyszer biztosan az, de állandóan?! Meg lehet unni... Egyszer már elhatározta, hogy önállósítja magát, megszökik otthonról. Akkor az iskola figyelt fel hiányzására és hazahozták. Azóta ugyan jobban figyel rá az édesanyja, de igazán már nem bír vele. Valahol elolták a kapcsolatot...

Az első hazudozást, csavargást az - akkor még velük élő - apa keményen megtorolta. Az ütlegeket lassan megszokta, s nem is bánta, amikor apja elköltözött tőlük. Az anyukája próbálta "lekenyerezni", de a kényeztetésből engedékenység lett, s most már késő...

Vagy mégsem?

Virgancz Csilla, 1998 (14 éves)

JAKAB CSABA

Átkelés ősszel és télen

Összel: sártenger

Ismét köszöntöm Önöket a Jubileumi 50. Alkalmazott Víz- és Földkeveréktúléló Bajnokságon. Akik már figyelemmel kísérték tavaly is a versenyt, tudhatják, hogy a megpróbáltatás egyik sportolónak sem könnyű feladat. Szerencsére esős idő van, ez lehetővé tette a sportolóknak, hogy bemelegítsenek a távolugró árokban.

Már itt is van Genius Tom angol származású magyar versenyző (honnan ismerős ez a név...?), aki e bajnokságok fenegyereke: több Intersár versenyt nyert, s (sár) aranyéremmel tért haza az idei Eurodáványról. El is kezdte gyakorlatát a legkönnyebb elemmel, néhány egyszerű, tócsa nevű nedves szerkezeten kell átlébbennie. Második lépésben a P.A.R.K. (próba a rettenetes kalucsnyi nyúzóban) akadályain kell átjutni a versenyzőnek. A pálya speciális salakborítása lehetővé teszi a futam rendes teljesítésének ellenőrzését. Tom megpróbál a keskeny szegélykövön egyensúlyozni, de...

Nem! Mellé lépett! Hozzáért a fekete földhöz, s a bírától ezért a malőrért több fekete pontot is kaphat. Már csak kijelölt úton halad Génusunk, igyekezve nem súlyosbítani hibáját. Elért a "véres lábnyomok szakaszához" - a fekete aszfalton látszik a vörös salak -, s ezután sietve belép a bejárati ajtón, ahol a pontozó bírák, a portás és a rendőrség képviselői várják. Pár perc idegtépő tanakodás után megszületik a döntés: Genius Tomot kizárták, mivel nem törölte meg a cipőjét a futam vége előtt. Hiába, a legnagyobb profik is elcsúszhatnak egy banánhéjon. E számunkra nem szívderítő végeredmény után engedjék meg, hogy egy szomorú lírai alkotásból idézzek:

"lépcsőzzön produkiót csinál
A bú mégis fölette,
Sárözön lábainál Fekete felhő fölötte. "

Télen: korcsolyapálya

... máris kilépett az ajtón a következő versenyző, Genius of Tom Angliából. (Nevét talán úgy is fordíthatnánk, hogy Tamás Esze...) Ő egy különleges sportot űz, melyet két híres épületről neveztek el, s így hangzik: A-ból C-be. De már itt is jön Tom. Mi lehet ez a púp a hátán? Ja, csak egy iskolatáska! Gyakorlatának első eleme a lépcsőn gurulás, ezt hibátlanul végezte el. Most egy nehéz akadály jön: egy Kazinczy utca nevű aszfaltcsíkon kell sikeresen átjutnia versenyzőnknek. Kicsit síkos az úttest, de reméljük, még át tud érní a 160 km/órával közlekedő Lada előtt. Gratulálunk! Egy karcolás nélkül lökte el! Ez szép volt! Következik a "vidámpark". (Kollégáim előző este fellocsolták a pályát, így a járda tükörsima jégréteggel rendelkezik.) A púp alatt Tom nehézkesen jött ki tripla axeljéből, de a lábára érkezett - ez jó pont lehet a három bírónál. Ó, jaj, belekapaszkodott egy arra közlekedő fatörzsbe. Ez szabálytalan, akár diszkvalifikálhatják is. Ennek ellenére folytatja az angol. A kúr végére még belefér egy vizes nyolcas is (olvad a pálya), de ez is remekül teljesítette! Sajnos túllépte az időt, a csengő már rég jelzett, de komolyabb sérülés nélkül megúszta. Lássuk eredményét: három késés. Így holtversenyben, de megkapta az arany "Igazolatlan óra" díjat. Fenomenális! Egyedülálló! Legközelebb október végén fogunk jelentkezni ismét a "Sártenger" című vetélkedővel. Addig is a viszontlátásra!

Jakab Csaba, 1997 (16 éves)

KOVÁCS MÓNIKA

Egyek vagyunk

Azt mondjuk, hogy manapság nincs összefogás az emberek között. Hiányzik az úgynevezett csapatszellem... Azt hiszem azonban, hogy mégis van egy hely, ahol az embereknek közös a célja. Ez nem más, mint a buszmegálló. Itt minden ember egyként fohászkodik a Nagy Szellemhez, hogy jöjjön már egy pöfögő sárga szörny. Egyként szidják a sofőröket, ha a lassan vánszorgó percek sokasága alatt nem tűnik fel egy hön áhított busz. Majd pedig egyként rohanja meg a tömeg a bádogdobozt, mely befogadóképessége azért véges... Egy a céljuk: eljutni az előre kiszemelt koordinátákra, mely nem érhető el a busz szédítő sebessége nélkül. Eggyé lesz a sokaság, akár csak egy pillanatig is, de egyet akarnak, egy dolog élteti őket ezen pillanatban...

Közös a cél, közös az akarat...

Kár, hogy ez csak néhány pillanat... Kár, hogy ez csak egy buszmegálló...

Kovács Mónika, 1998 (17 éves)

MÓRICZ ILDIKÓ

Mennyit ér egy emberélet?

Tatabánya - Alsógalla, vasútállomás. Füstös kis váróterem, amelyben nem éppen idilli a kép. Sokan megszokhatták már a földön, padon, rongyokon és kuka mellől összeszedett papírdobozokon fekvő hajléktalanokat.

Sokan megszokták már a látványt, de kevesen gondolják át azt, melyikük miért került ide, hogyan élnek ők mindennapjaikat. Belépve a helyiségbe, bizonytalan, megalázott emberek tekintete fogad. Elmondom nekik, mi járban vagyok. A legidősebb igazolványt kér tőlem. A többiek nyugtatgatják a kissé talán már szenilis Laci bácsit, és mindnyájan - egymás szavába vágva - mesélni kezdenek életükről. Az ítélkező emberek számára talán megdöbbentő adatokat hallani: 30 év, 15 év, 7 év letöltött munkaidő az oroslányi bányánál és a környei Vegyi Kombinátnál. Valamikor a társadalomnak dolgoztak ők, annak szerves részei voltak. Üzemmérnökök és volt főmunkatársak elevenítik fel előttem a múltat. A bizalmatlanság lassan eltűnik a szemükből, örülnek, hogy beszélhetnek, hogy valakinek panaszkodhatnak, hogy egyáltalán valaki meghallgatja őket. A "bandavezér" Tóni - aki fél oldalára béna - veszi át lassan a szót valamennyiük nevében, elmondja, miért is szorultak ők kívül az "életen". Egyikük inni kezdett. (Istenem! Mindannyian gyarló emberek vagyunk. Akad jó pár olyan "tisztos" család, ahol agresszív, iszákos apa tartja rettegésben a hozzátartozóit. Esetleg ezt azért nem veszik észre néhányan, mert képtelenek a makulátlan felszín alá nézni. Ezek az emberek elítélik a hajléktalanokat, akik legalább elismerik és felvállalják bűneiket.)

Másikuk eladósodott, harmadikuk "csak" elvált. S a szerencsétlen csillagzat máris az utcára kényszeríti őket. Itt állandó megaláztatást kell eltűrniük. A fiatalok gyakran levizelik, megdobálják őket, vagy felégetik a holmijukat.

Ennek ellenére úgy élnek, hogy sok család megirigyelhetné őket, összetartozásukat és testvériségüket látván.

Miközben beszélgetek velük, szinte már körbe ülnek. Egy darab kenyér jár körbe, néhány fonnyadt alma és paprika. Akad néha segédmunka, mondják. Egyszer egyik nap az Utcai Segítő Szolgálat révén meleg ételhez jutottak, egyébként a kukából gyűjtik ételmüket. Fürödni, tisztálkodni nem tudnak. Ha betegek, a már említett szolgálat kijelölt orvosa látja el őket. Ennél a témánál elkomorulnak. Gyászolunk, mondja Laci bácsi szomorúan. Fiatal társunkat pár nappal ezelőtt holtan találták a váróteremben. Attilának hívták, fagyállót ivott.

Laci bácsi a csendet megtörve végre ezt kérdezte:

- Kisasszony, mit kérne nekünk, ha tehetné, a húsvéti nyusztól?

- Életet - válaszolom. - Igazi emberi életet.

Ők ezzel elégedettek lennének.

Móricz Ildikó, 1998 (16 éves)

KONDÁR KATA

A szó veszélyes fegyver

Székesfehérvár önkormányzatánál az elmúlt években a megoldandó feladatok "ügyekké" váltak, az ügyek pedig kisebb-nagyobb botránnyá dagadtak. 1996 tavaszán 3 általános iskola bezárása borzolta a kedélyeket, 1997 őszén pedig az országosan "elhíresült" Rádió utca 11. számú ház lakói körül kialakult helyzettől volt hangos a média.

A városi közgyűlés 1997. október 11-i határozata az épület lebontásáról és az ott élő 13 család elhelyezéséről szólt.

...asztán konténekről, gettósításról, törvényekről és törvénytelenégekről, kötelességről és lehetőségekről, rasszizmusról és pozitív diszkriminációról, jogról és jogsértésről olvashattunk... súlyos szavakat. A sorok között pedig egyre nagyobb feszültség érződött. Amikor - 1997. november 26-án délelőtt 11 órakor - a dózer nekifeszült a Rádió utcai épület oldalának, nemcsak a falak omlottak le, hanem a bezárt "tabuk" is aláhullottak, és a romok közül az elfojtott indulatok mint szellem a palackból - a felkorbácsolt érzelmek elsöprő erejével kiszabadultak.

A szünni nem akaró szóáradatban nyíltan és hangosan csak a cigányságról lehetett hallani...súlyos szavakat...

...igazat és hamisat, sértőt és védelmezőt, elítélőt és felmentőt, kirekesztőt és befogadót..., fenyegetőt, lázítót, szítót, ellentéteket szítót: magyart roma ellen, romát roma ellen, magyart magyar ellen, falut város ellen... kövéret sovány ellen... szókét barna ellen?!

A történelemórákon pedig zavarba jöttek a pedagógusok...

"Az épületnek az eredeti terv szerint le kellett omolnia, hogy az erre törekvők ne tehessék jelképpé." (Fehérvári Polgár 1997. december)

A feladatból úgy lett, az ügyből botránnyá, a kérdésekből pedig újabb kérdések lesznek?!

Szociális kérdésből kisebbségi kérdés, kisebbségi kérdésből cigánykérdés, cigánykérdésből társadalmi, politikai, üzleti kérdés.

Sokan, sokféleképpen exponálták magukat ebben a történetben. Mindenkinek volt véleménye, javaslata, kérdése, helyesnek tartott megoldása.

Csak más. Mindenkinek más véleménye, más javaslata, más kérdése... és más megoldása.

A történelem varázslatos és félelmetes is egyben. Ami ma történelem, az valamikor maga volt az élet, a hétköznapi gondjaival, az ünnepek örömeivel. A nagy kérdéseket pedig mindig egy más korban teszik fel róla. "...A szót kimondják... ki tudja ki mire gondol?!

A szót leírják... ki tudja ki mire gondol?!

A szó veszélyes fegyver, és van aki fegyvertelen."

Kondár Kata, 1998 (15 éves)

BOROS DÁVID

Finomság

Egy 13 éves forma gyerek utazott a kettős metróon. Nagyon vastag kabátot viselt, mégis vékonynak tetszett benne. A fejről nem lehetett eldönteni, hogy fiú-e vagy lány.

Koszorú volt a ruhája, kezeit kicsípte a hideg, haja egyszerű és ápolatlan, arca szutykos, rajta egy-két sebhely. Nem tetszett. Durva volt, kifejezetten az. Szinte láttam, milyen lesz 35 évesen lakótelepi piás. Amikor beszállt a kocsiba, már majszolt valamit. Aztán elfogyott a bigyó a kezéből. Benyúlt a zsebébe és elővett egy karamellás cukrot.

Tekintete meglágyult, ujjai hirtelen finomnak tűntek amint végighúzta a csomagolópapíron és elkezdte kibontani. Óvatosan tépte le a külső, majd a belső réteget, vigyázva, nehogy az édességen borítás maradjon. Aztán a papírt begyűrte a zsebébe, de

tekintetét egy pillanatra sem vette le a cukorról. Belecsípett. Igen, megvan a helyes szó: finomság volt az arcán. Még volt egy karamellje, amit hasonló légkörben fogyasztott el. Hirtelen visszakomorodott. Ennyi jutott neki a finomságból. Megint eszébe jutott az apja, aki már biztosan részeg és otthon veréssel várja, hypo szagú takarítónő-anyja, teli pelusos öccse. Ezek mind csak rá várnak. Leszállt.

Ahogy a végállomáson mentem felfelé a mozgólépcsővel, előttem egy dagadt anyuka még nem annyira dagadt kislánya egy maroknyi cukrot tömött a szájába. Nem tudja, mi a finomság.

Boros Dávid, 1998 (18 éves)

IV.MÁSSÁG

Sokkal egyszerűbb megoldás, lenézi és gúnyolni őket, mintsem összeszedni a lélek-szekrény aljáról az empátiát.
Héthalmi Tibor

DAMNANITS XÉNIA Ünnepeljünk?

(Avagy milyen ma Magyarországon cigánygyermeknek lenni?)

Damnansits Xénia 7/a osztályos tanuló vagyok. A Petőfi Sándor Általános Iskolába járok, Túrkevéren. A téma: az iskola és környezete. Én a másság az iskolában és a társadalomban témában szeretném leírni a gondolataimat, ezzel a címmel: Ünnepeljünk? Egyes adatokat a Népszabadság 1997. április 22-i számának 1. és 5. oldaláról szereztem.

A pályázatra készülve előkerestem a tavalyi irodalomfüzetemet. Emlékszem rá, hogy a tanárnő néhány érdekes adatot hozott tudomásunkra. Úgy gondoltam, hogy ezek az adatok hasznosak lesznek számomra a pályázat írásához. Szerencsére rábukkantam a füzetre.

Íme az adatok:

"Szeptember 11-ét az ENSZ 1963-ban nyilvánította a gyermekek ünnepévé.

Hazánkban a gyermekek és ifjak száma 2,5 millió. Közülük minden tizedik veszélyeztetett. 30 ezer állami gondozott közül húszezren intézetben, tízezeren nevelőszülőknél élnek. 10 000 gyermeket évente súlyosan bántalmaznak. A legtöbb bűncselekményt 14 éven aluliakkal szemben kísérik meg."

A gyermek alapvető joga az egészséges testi és lelki fejlődéshez való jog. A gyermekvédelmi törvény 11 éve várta magára. A parlament előtt jelenleg a gyermekkorúakkal kapcsolatos indítvány is fekszik: a gyermekvédelmi törvényjavaslat, amelynek éppen ma (április 22.) lesz a zárószavazása, valamint a Btk. módosítása. A szakértők egy része a törvényi szigorítás helyett inkább eredményesebb felderítést szorgalmaz, hiszen például kiskorú veszélyeztetés címén évente alig 200 felnőttet ítélik el a bíróságok.

A Magyarországi Gyermekbarátok Mozgalmá 62 szervezettel rendelkezik az országban. A gyermekek 6%-a tartozik valamilyen szervezethez. A statisztikák szerint az emberölés 7,1%-ának, a szándékos testi sértések 96%-nak gyermek vagy fiatalkorú a sértettje. A mélypont 1994 volt: az összes ismertté vált nemi erkölcs elleni bűncselekmény 43,2%-át kiskorú sérelmére követték el.

Két éve országos vizsgálatot folytattak a gyermekbántalmazás, elhanyagolás, veszélyeztetés hazai formáiról és előfordulásai gyakoriságáról.

A T. ház előtt gyermekkorúakkal kapcsolatos indítvány is fekszik. Ami a Btk. Módosítását illeti, súlyosabb megítélés alá esnének a gyermekkorú sértettek terhére elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmények, valamint családi állás megváltoztatása és a kiskorú veszélyeztetése. Az ítélték száma másfél évtized alatt a felére csökkent.

Idézném Kerezsi Klára kriminológus gondolatait: "az elmúlt időben két életkori kategória sértettjeinek száma emelkedett töretlenül, a gyermekeké és a fiataloké".

Zsongott a fejem a számoktól. Nekem is vannak tapasztalataim arról, hogy milyen is ma gyermeknek lenni, gyermeknek - egy 13 éves cigány tanulóknak lenni. Úgy gondolom, erről majd később!

- Hogy érzed magad a bőrödben? - kérdeztem egy 13 éves 6. osztályos fiú iskolatársamat, aki szintén cigány származású, ez messziről árukkodik róla, hiszen bogárfekete szeme, haja és igazi csokibarna bőre van.

- Néha jól, néha rosszul. Fáj, ha csúfolnak a bőröm színe miatt. De többen vannak akik szeretnek, még a tanárok között is, akik "külön szeretnek", de én is megválogatom ám a barátaimat!

- Tudom, hogy te nem vagy túrkevei, hogy kerültél ide a városunkba?

- Most 13 éves vagyok, 6 éves koromban kerültem Túrkevére. Azért kellett ide jönnöm, mert a szüleimnek anyagi gondjaik voltak és nem tudtak eltartani, felnevelni 10 gyereket. Ráadásul a szüleim mindketten alkoholisták. Nem esett jól, hogy néhányunkat elvittek a családi fészekünkből a körülmények miatt, pl. engem. A bátyám most nyolcadikos.

Neki is feltettem ezt a kérdést, hogy érzi magát a bőrében.

- Én jól érzem magam a bőrömben. Engem nem csúfolnak azért, mert cigány vagyok, sőt inkább szeretnek. Az iskolában

nagyon sok barátom van, ennek örülök. A tanáraink közül, úgy érzem, van aki szeretet, van, aki nem. Most a Ványai Ambrus Gimnáziumba megyek továbbtanulni. Remélem lesznek ott is igazi barátaim!

Az anyukám most 34 éves (neki is feltettem a kérdést). Anyuknak különösen nehéz sors jutott, hiszen 6 évesen elveszítette édesanyját. Édesanyja elvesztése után legnagyobbik nővéréhez, Jóni Ilonához került. Nővére tanította meg főzni, sütni. Anyu édesapja alkoholista volt. Sajnos ő már - 83 évesen - meghalt. Anyu ekkor sokkos állapotba került. Örülök, hogy én nem jártam úgy, mint anyu, hiszen szerettem a nagyapámat úgy, ahogyan anyukám az édesapját, az összes "bűnével" együtt.

Van egy cigány osztálytársam, gyönyörű vastag, barna copfja van, a legjobb tanulók egyike. Ő ezt mondta nekem:

- Én jól érzem magam a bőrömben. De ha felhozzák a cigányokat és szidják, bántják őket, olyan mintha engemet is bántatnának, ez fáj nekem.

- És ugye akasztják a hóhért - avagy hogyan érzem magamat a saját bőrömben?

Fáj nekem is:

- hogy régebben, mikor még alsós voltam csúfoltak, hogy cigány vagyok
- talán az is, hogy nem vagyunk gazdagok, és mindig emeletes házat szerettem volna
- hogy egy tanyán lakunk, ezzel még nagyobb fájdalmat okoznak osztálytársaim, mikor régebben lecigányoztak.
Jó az:

- sok barátom, barátnóm van
- szép házuk van
- családuknak együtt él, nem alkoholisták
- számíthatok anyuékra,
- hogy itt Túrkevényen lakom. Hogyan tovább?

Remélem a bátyám megállja a helyét a középiskolában, s hogy jövőre én is felvételt nyerek egy vendéglátóipari szakközépiskolába. A szüleimnek lesz munkája, s ha már idősek lesznek, jó egészségben örvendhetnek unokáinknak. S az unokák cigányok vagy magyarok, mindegy, remek kis "fickók" lesznek, az én szemem fényei...

Damnanits Xénia, 1997 (13 éves)

TÓTH LÁSZLÓ

Másság elfogadása az iskolában és a társadalomban

Tizenkét éves 6. osztályos tanuló vagyok. Szeretném megismertetni mindenkivel azt, hogy milyen érzés az, amikor egyik pillanatról a másikra "mássá", az általánostól eltérővé válik egy gyerek. Mindezt a saját példámon szeretném levezetni ugyan, de azzal a kitételrel, hogy ennek és egyéb hasonló eseteknek szenvedő alanyai valami hasonló érzésekkel szembesülnek. Első osztálytól a negyedik osztályig szinte végig kitűnő tanuló voltam. Igaz, nehézségeim voltak az olvasással és a helyesírással, de édesanyámnak köszönhetően rengeteg gyakorlással átvészeltam a nehézségeket. Hatodik osztályban változott meg az életem. Év elején nagyon ráhajtottam a tanulásra, jobb eredményt szerettem volna elérni az ötödik osztályhoz képest, mivel ott is volt egy kis romlás a tanulás terén, de még nem jelentős. Hiába tanultam, hiába éreztem azt, hogy lelkiismeretesen tanulok, az osztályzataim még is egyre rosszabbak lettek. Úgy éreztem, hogy a pedagógusok és édesanyám is azt hiszi lustálkodom. Nagyon elkeseredtem és tényleg kevesebbet kezdtem tanulni, hiszen csak azt éreztem, senki nem bízik bennem. Egyre inkább bezárkóztam, az órákon nem tudtam figyelni, pedig régebben nagyon szerettem a tanárok magyarázatait hallgatni, hiszen érdekes dolgokról beszéltek.

Alig vártam, hogy hazaérjek és édesanyámmal megosszam ezeket az élményeket. Most pedig egyszerűen nem tudtam, mi az oka, de egyre inkább éreztem, egy más bolygón vagyok és ami az osztályban történik, annak én nem vagyok a része. Volt olyan pedagógus, aki állandóan azzal székált, hogy feküdjek le korábban, pedig édesanyám három testvéremmel együtt 8 órákor mindig szigorúan ágyba parancsolt minket, hogy másnap kipihenten kelhessünk fel. Később édesanyám látta, hogy valami nincs rendben, ezért elvitt egy gyermekpszichiáterhez, aki megállapította, hogy van egy diszlexiám (olvasási nehézség). Mivel túl visszahúzódnak és zárkózottan talált, adott egy kedélyállapot javító gyógyszert, ami persze semmit sem ért. Édesanyám nem hagyta annyiban a dolgot, időpontot kért az Országos Beszédjavító és Logopédiai Intézettől vizsgálat céljából. Ott is beigazolódott a diszlexia, ezért terápiás javaslatot adtak édesanyámnak. Látva lelkiállapotomat, fásultságomat és pityergő számat, azonnali pszichiátria kezelést javasoltak Budapesten, melyre édesanyám elhord. Jelenleg rettegek attól, hogy az iskola elfogadja-e ezt az állapotot és hogyan fogja ezt kezelni, annál is inkább mert az ilyen problémával küszködő gyerekek felmentést kapnak egy érvényben lévő rendelet alapján az írásbeli osztályzás alól. Vajon mennyire lesznek segítőkészek irányomban? Ezért úgy döntöttem, hogy e témában riportot készítek egyrészt a diszlexia okainak feltárásáról és arról, hogy a társadalom egy-egy rétege hogyan fogadja el ezt az általánostól eltérő problémát.

Első riportalanyom Kenderesné Vörösvárszky Sarolta fejlesztő logopédus, aki kérdéseimre a következőket mondta el:

Sajnos amikor te jártál óvodába, még nem szűrtük a gyerekeket olvasási nehézség, írási nehézség és számolás nehézség felismerésére szolgáló tesztekkel. Ezen tesztek ugyan már akkor is a rendelkezésünkre álltak, de csak arra volt időnk, hogy a beszédhibás gyerekeket szűrjük ki és fejlesszük, pedig akkor is és most is igen nagy szükség lenne arra, hogy a szűrések minden nagycsoportos óvodánál el legyenek végezve. Sajnos az idő- és szakemberhiány miatt nagyon sok intézményben ma sem végzik el ezeket a vizsgálatokat. Én a saját területemen, felkérés nélkül, a saját szabadidőmben végeztem el ezt az általam fontosnak tartott feladatot. Ha óvodás korban nem derül fény az esetleges részfunkciós zavarokra, és nem fejlesztik, sok gyereknél már első osztályban tanulási nehézségek jelentkeznek. Sokszor már az észlelés is túl késeinek mondható, ugyanis ha egy gyereknek nincs sikerélménye, állandó kudarc sorozatot él át, ezzel minden kedve elmegy a tanulástól. A kudarcokat átélő gyerekeket nagyon nehéz visszaterelni a jó útra. Ha a pedagógus lemond róla és nem küldi időben szakemberhez, vagy a szülő nem kapcsol időben és nem kezd utána járni annak, hogy az egyébként értelmes gyermekének miért nem megy a tanulás, a végeredmény az lesz, hogy a gyermek elkallódik. Sajnos, mint fejlesztő logopédus sok ilyen esetről tudok. De tudok olyanról is, amikor a logopédus vagy pedagógus szólt a szülőnek, de nem igazán érdekelte. Ahhoz,

hogy ennyi részfunkció zavaros gyerek van, sajnos hozzájárul az is, hogy az olvasás módszerét a pedagógusok nem mindig jól választják meg, és ez az, ami nagyon sok ilyen gyereket kitermel. Érttem ez alatt azt, hogy olyan tankönyvből tanítanak, ami nem a magyar nyelv szabályait követve tanít. A gyerekeknek sokkal könnyebb, ha a hangoktól, illetve a betűktől indul el és összerakosgatja a szót, nem pedig visszafele. Két éve jelent meg a legújabb, és most a legjobbnak tartott tankönyvcsalád, melynek címe "A mesék csodái ABC-s könyv". Itt hangsúlyozom, hogy ez könyv és nem munkatankönyv. Kapcsolódik hozzá egy írás-előkészítő füzet, ami egy kicsit emlékeztet a 30 évvel ezelőtti módszerekhez. Elindult az újságpapírra rajzolt méretektől és elmegy egészen az első osztályban megszokott méretig. A harmadik családtag egy kisbetűs előjegyzős füzet és van egy nagybetűs előírt írásfüzet. Ezt a tankönyvcsaládot többfajta csoporton kipróbálták, értem ez alatt, hogy normál általános iskolában, illetve kis létszámú első osztályban, ahol részfunkció zavaros gyerekek voltak. Mindkét csoportnál elvégzett vizsgálat ugyanazt az eredményt hozta. Év végére folyékonyan olvastak, nem decemberre, hanem év végére. Nagyon lényeges ez a szempont, ugyanis attól függően kaphatott egy-egy gyerek plusz olvasmányt, hogy milyen ütemben haladt. Rengeteget foglalkozik a könyv a beszéd észlelés, beszédértés problémájával, illetve megoldásokat is ad a gondok leküzdésére. Tehát most már érted, hogy nagyon lényeges szempont, hogy a gyerekek az értelmező olvasás szintjén tanuljanak meg olvasni és ne csak az olvasástechnika elsajátítása legyen a cél.

A szerzők mindezt a problémát látva alkották meg ezt a tankönyvcsaládot. Itt megemlíteném a nevüket is, Adamikné dr. Jászó Anna, aki az Oktatási Minisztérium szakmunkatársa, dr. Gósi Mária, a beszédértés, beszédészlelés professzora és végül, de nem utolsósorban Lénárd András, ő a gyakorlati lebonyolítás részét vezeti. A szerzők kutatásokat, tapasztalatokat és a követelményeket összeállítva elkészítették egészen 1-6. osztályig a fejlesztést elősegítő könyveket. Remélem egyre több pedagógust foglalkoztat majd e téma, és a gyerekek érdekében egyre több pedagógus választ megfelelő tankönyvet annak érdekében, hogy a rossz választás ne termeljen ki ennyi részfunkció zavaros gyereket, hiszen a legjobb gyógyszer a megelőzés. Sajnos a te esetében már elképzelhetetlen a megelőzés, hiszen hatodikos vagy. Kérdésemre, hogy miért csak most következett be nálad az úgynevezett teljes összeomlás, a válaszom a következő. Elmondtad, hogy első osztályban gondot okozott az olvasás és a helyesírás, főként a hosszú és rövid mássalhangzók és magánhangzók megkülönböztetése. Viszont azt is elmondtad, hogy édesanyád mindig ott állt melletted és rengeteg gyakorlással segítette át a nehéz helyzeteken. Ez az egyik ok, ami miatt elsőtől negyedik osztályig majdnem végig kitűnő tanuló voltál. A másik lehetséges ok, hogy az első négy évben még rövid és gyerekekhez közel álló olvasmányok voltak, és ez is hozzá segített, hogy ne jelentkezzen nálad problémák. Ha anyukád tapasztaltabb lett volna, amikor elsős voltál, valószínűleg logopédushoz fordult volna, és a megelőzés még nem lett volna késő. Hatodik osztályban már nagyon sok az új tantárgy, mint pl. történelem, fizika, kémia. Itt már nem csak értelmezni kell, hanem rengeteg idegen szakszót is meg kell tanulnod. Mint az előzőekben mondtam, nem elég ha az olvasástechnikát tanulod meg alaposan, jól kell tudni összekapcsolni, értelmezni. Ez a lépcső nálad sajnos hiányzik. Elolvasod ugyan a tanulnivalót, de nem igazán érted, hogy mit, nem tudod összekapcsolni a szavaknak és mondatoknak az értelmét. Ebben a korban teljesen megszüntetni a gondot nem igazán lehet, de nagymértékben lehet fejleszteni. Csupán szorgalom és kitarás kell hozzá. Nálad a verbális memóriát kell nagymértékben fejleszteni. Erre édesanyád irányelveket kapott a beszédvizsgáló intézetben. Nálad kiderült az is, hogy a hallás utáni tanulás készsége fejlődött ki, ezért magnóról való tananyag visszahallgatását javaslom. Az iskolában a pedagógusok hozzáállása a megszokottól, a mindennapi eltérő esetek megítélésében tapasztalom szerint nagyon változó. Háromféle pedagógustípust ismerek. Van, aki végig sértve érzi magát, szakmai kudarcként éli át ezt a problémát, a második fajta pedagógus pedig az, aki meghallgatja az embert, de nem csinál semmit (semleges) annak érdekében, hogy segítsen a gyerekeknek, de nem is gáncsolja. Ez már egy lépcsőfokkal jobb. Viszont van olyan pedagógus, aki lelkiismereti kérdésként éli át azt, hogy igen is segítenie is kell a legjobb tudása szerint a probléma megoldásában. Elolvassa az erre vonatkozó szakirodalmat, és teljes mértékben figyelembe veszi a vizsgáló bizottság által hozott javaslatot. Én bízom abban, hogy a te iskolában csak ilyen pedagógusok vannak! A társadalom e probléma megoldásához nagyban hozzájárulna, hogy ez az általad "másságnak" nevezett probléma megoldódjon, ha az oktatás területén megszabná azt, hogy milyen tankönyvből lehet úgy tanítani, hogy minél kevesebb legyen a megelőzés hiánya miatt az elkallódott gyermek. Aki ebben a helyzetbe kerül, nagyon nehezen tudja mindezt feldolgozni. A pedagógusok is segítenének, ha megfelelő tankönyvekből tanítanának.

A szülő magatartása is hozzájárul ahhoz, hogy leküzdjük ezt az elterjedőben lévő "kórt", ugyanis van olyan szülő, aki nem vesz tudomást arról, hogy neki is kell tenni valamit. Vallom, hogy a társadalom, az iskola és a szülő együttes összefogása lenne az igazi gyógyír a másság megelőzésére és leküzdésére. A megelőzés lenne a legfontosabb, hiszen mindenkinek meg kell adni az érvényesüléshez való feltételeket.

Osztlánczi Ferenc, a Várkonyi István Általános Iskola igazgatója így fogalmazta meg az általam feltett kérdésekre a válaszait:

Szerencsésebb lett volna a részéről, ha az olvasásnehezéssel kapcsolatos problémáid első esetleg második osztályban derültek volna ki, hiszen a pedagógusok hamarabb tudtak volna mindezzel foglalkozni, és persze hatékonyabban. Nagyon nehéz 68 pedagógus nevében véleményt mondanom, hiszen a véleménye mindenkinek egyedi. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy nem fogadjuk segítőkészen a te és hozzád hasonló gyermekek gondjait. Én biztos vagyok abban, hogy egy jó pedagógus mindig megtalálja annak a módját, hogy figyelembe vegye a szóbeli megnyilvánulásaidat, esetleg az otthoni munkád is pozitívan értékeljék. Biztos vagyok abban, hogy pedagógus kollégáim feltétel nélkül el tudnak fogadni téged az általad említett "mássággal" együtt. Mi mindannyian mások vagyunk, mint a többiek. Mindenki egyedi és megismételhetetlen. Nem látok olyan veszélyt, hogy ezt a problémát a pedagógusok ne tudnák megfelelően kezelni. Ezt a "másságot" a helyére kell tenned! Nem szabad kudarcként, hátrányként felfognod! Lehet, most úgy érzed, hogy te másokkal szemben hátrányba kerültél. Ne érezd ezt, hiszen vannak területek, amelyekben te indulhatsz előnyben másokkal szemben! Ez nem olyan probléma, aminek ne lenne ellenszere.

Nagyon sok függ attól, hogy saját magadban mindezt hogyan tudod feldolgozni. Természetesen a tantervi követelmények rád is vonatkoznak ugyanúgy, mit a többi tanulóra, hiszen ha a követelményszintet máshová helyeznénk, akkor a későbbiek során indulnál hátránnyal. Érttem ez alatt a középiskolát, ahol egy másik osztályközösség lesz. Ha alacsonyabbra tennénk a mércét, akkor ott lenne sokkal nehezebb a számodra.

Biztosan a középiskolában is számíthatsz a pedagógusok megértésére és türelmére, de az itteni pedagógusok egészen biztosan segítenek majd, hogy a fejlődésed fellendülhessen. Rendkívül nehéz ugyan a pedagógusok helyzete, ugyanis ahhoz, hogy mi kiegyensúlyozott, nyugodt légkörben tudjunk dolgozni, sok feltételnek kellene még meglennie. Ahhoz, hogy a pedagógus önmagát tudja valósítani, sok lépcsőfokra van szüksége, és finoman fogalmazva ezek a lépcsőfokok néha hiányosak. Mindennapi gondokkal küszködnek a pedagógusok és ószintén szólva nagyon nehéz úgy bemenni egy tanítási

órára, hogy a saját egyéni problémát az ajtó előtt tudjuk hagyni. Ha ezek nem lennének, akkor sokkal nagyobb megértést tudnánk mi is tanúsítani, de persze ezen problémák ellenére is maximálisan számíthatok a pedagógusokra. Az igazi megoldás az lenne, ha a hozzád hasonló tanulókat kisebb csoportokba össze tudnánk vonni, de most sóhajtok, ugyanis ezt nem tudjuk megvalósítani, tárgyi és személyi feltételek hiánya miatt. Visszakanyarodva a középiskolákra, remélhetőleg olyan közösségbe kerülünk, ahol az egyén kibontakoztatása lesz a fő cél és nem csak egyszerűen a teljesítmény! Vannak olyan tudósok, akik ilyen vagy ehhez hasonló problémákkal küszködtek. A későbbiek folyamán, felnőtt korukban mégis jelentős eredményeket értek el, kutatásokban, és az élet egyes területein. Ebből is látszik, hogy embereket nem lehet előre megítélni. Ezek a példák is bizonyítják, hogy nagy tudósok, kutatók finoman fogalmazva nem voltak a szakterületüknek a kiválóságai és mégis remek eredményeket értek el azon a területen. Nagyon sok függ az egyén hozzáállásától. Ezek a tudósok azért érthettek el eredményt, mert valamit el akartak érni, s a cél érdekében rendkívül sokat dolgoztak. Vallom, bármilyen lángelme is valaki, ha nem akar, akkor nem is fog eredményt elérni! Ugyanígy vagyok a te esetében is, ha nagyon akarsz és ezért mindent meg is teszel, akkor eredményeket fogsz elérni, ha feladod, akkor nem fog sikerülni. Bizom abban, hogy felül tudsz kerekedni önmagadon, és bebizonyítod, hogy te is értékes tagja vagy a társadalomnak.

Teljesen mindegy, hogy mit értél el, de amit elértél, azért tiszta szívvel megdolgoztál!

Khin László osztályfőnök:

Amit el lehetett mondani, azt az igazgató teljes mértékben kifejtette. Mindössze annyit szeretnék hozzátenni, amit nagyon fontosnak tartok, ezt a harcot neked kell megvívni! Mindenkitől megkapod a megfelelő segítséget, de minden a te akaratodon múlik!

Kürti György, a Kossuth Lajos Gimnázium igazgatója:

A saját és a gimnázium valamennyi tanára nevében elmondhatom, hogy iskolánk igen nagymértékben tudja kezelni és tolerálni a "másság" problémáját. Több nem hétköznapi mondható, az általánostól eltérő tanuló fordult már meg nálunk. Hogy csak egy párat említek meg közülük. Akadt, aki mozgássérült volt, beszédproblémával küszködő tanuló, akit e miatt a pedagógusok csak írásban feleltettek, csólintó és még sorolhatnék egy pár esetet. Mindenkor méltányolta a tantestület és a tanulók is a felmerült gondot, és igyekeztek eleget tenni feladatuknak. Diszlexiás gyerekek még nem volt, de biztosan mondhatom, őt is maximálisan segítené a testület.

Tóth Géza, a Közgazdasági Szakközépiskola igazgatója:

Középiskolánk szellemisége el tudja fogadni teljes mértékben azt, hogy vannak emberek, akik egy kicsit másabbak, de ugyanolyan értékesek. Ha bekerül hozzánk olyan tanuló, akiről jelzik, hogy valamilyen gondal küszködik, a tantestület teljes erőbedobással próbálja segíteni tanulmányi munkáját. Igaz, ez pluszt jelent mindenkinek, de ezért lettünk pedagógusok. Ezeknek a tanulóknak az a legfontosabb, hogy érezzék azt, hogy tanáraik bíznak a képességeikben.

Édesanyám a neki feltett kérdéseimre így válaszolt:

Drága Kisfiam! Egy igazi szívvel szerető édesanya nem ismeri a "másság", az átlagostól eltérő fogalmat gyermekével szemben. Egy édesanya úgy szereti gyermekét, amilyen. Ha ez másképp lenne, nem lennék igazi anya! Igaz, pont a túlzott szeretet miatt én is sokat hibázom. Volt idő, amikor azt hittem nem tanulsz rendesen, mindezt a kamaszodásodnak tudtam be. De még időben rájöttem, hogy valami más lehet a háttérben, hiszen te szeretsz és ragaszkodsz hozzám. Ha pedig így van akkor miért is akarnál megbántani azzal, hogy fájdalmat okozol nekem. Ezért kezdtem el utána járni, hogy mi az oka ennek a visszaesésnek. Sokan nem értenek egyet azzal, hogy ilyen nyíltan beszéljek bárkivel előttem is erről a megoldásra váró kérdéstről. Én viszont úgy érzem, az lenne elfogadhatatlan, ha nem őszintén beszélnek veled, és másokkal akár előttem is. Nem vagy már csecsemő, úgyis tudnád, hogy titkolózom. Ezt nem tartanám helyesnek, hiszen mindig őszinte voltam hozzád és mindig az is szeretnék maradni.

Úgy érzem, a bizalmadat irányomban csak így őrizhetem meg, így tehát bízom abban, bármilyen jellegű problémával őszintén fordulsz hozzám! Tudom, hogy leküzdjük ezt a kis nehézséget, ahhoz nem kell más, mint nagyon sok türelem, kitartás, munka és szeretet! Mindig tudd és érezd, bármi történik is körülöttem, én melletted állok és amíg tudlak segíteni, ha mással nem, a szeretetemmel!

Édesanyám őszinte szavai erőt öntöttek belém! De vajon meddig? Igyekszem minden tőlem telhetőt megtenni, hiszen minden megszólaltatott riportalany bízik bennem és maximális támogatásáról tett tanúbizonyságot! Reménykedem abban, hogy nagyon sok ilyen lelkiismeretes pedagógus van még az országban. Kívánom, hogy minden gyermek ilyen közösségben nőjön fel.

Tóth László, 1998 (12 éves)

HÉTHALMI TIBOR

A 90-es évek vörös kendője. A másság és az ehhez kapcsolódó előítéletek

A lány, akit nevezünk Veronikának, ma is, mint minden reggel elindul az iskolába. Nem csak a hátzsákja de a szíve is nehéz. A villamosra várva messzire lobog sötét haja és szabadabb teszi kreol arcát a kíváncsi várakozók előtt. Tekintetét a földre szegezi, nem akar szembesülni azzal a nagyvárosi magánnyal, amelyben mostanában oly sokszor van része. Hiszen az általános 8 éve még csak elcsordogált valahogy, eltekintve a természetesnek mondható ugratásoktól.

Aztán eltűntek a vidéki barátok s ő beleszórt egy jó nevű középiskola forgatagába, ahol sokáig a nevét sem tudták. Kitűnő teljesítményeit elhűlve csodálta minden társa, akik azonban a szónak csak szótári értelmében voltak azok. "Romapipőke" vesszőfutása azzal kezdődött, hogy valakik sikamlós tréfákat ötlöttek ki személyéről, miután osztályfőnöki órán szó esett "különbségekről" s arról, hogy mennyire aljas dolog ezeken csámcsogni. Az elhallgatott előítéletek és ellenérzések átcsaptak a hívős megvetésekbe és a bunkó poénkodásokba. A leány kénytelen-kelletlen mosolyog, miközben osztálytársai lépten-nyomon érzetik vele, hogy nem közéjük való. Az osztályfőnök és egy osztálytársnő remekül átlátják a dolgot, de mind az ő fáradozásai, mind Veronika kedvessége kevés a fal lebontásához.

A meglepően törekeny, lány vonásokkal formált Ottót lényé talán egy pillanatra sem zárta kis a társági életből. Ellenkezőleg: iskolája közismert figurája lett és unaloműző, háta mögött elsütött tréfák szenvedő alánya. Nőies lelkivilága és gondolkodása, valamint szelíd visszafogottsága gyorsan, szinte azonnal megmozgatta környezetét fantáziáját. Ringó járással halad végig a folyosón; nehezen tudna és nem is akar változtatni ezeken a külső jellemzőkön. Utána szempárok villannak össze cinkosan, rút róhej tárgya, megszokásból gúnyolódnak rajta. Még azok is azt teszik, akik egyébként rendesnek és "normálisnak" tartják. Néha megbetegíti, hogy mintha senki sem fogadná el emberi mivoltát, de mentsvárnak mindig ott van a barátja, akivel rajongásig szeretik egymást. Miért is ne? És miért is tartozna ez a környezetükre? Az osztályfőnök pedig csak bámul, hogy diákja milyen furcsává lett alig két év alatt.

Péter tragédiája is úgymond csak egy kis faluban valósulhatott meg, a világ végén. Semmi komoly gond nem volt a néha kisség lobbanékony természetű gyerekek úgy 9 éves koráig. Pajtásai ekkor hagyták el fokozatosan, valószínűleg az apa alkoholizmusa váltotta ki a szülők tiltását. Mire szülei elváltak, kortársai kegyetlensége kiteljesedett, miközben ő maga öngyilkos gondolatokat szőtt.

A pedagógia csődje volt: semmit sem tudtak kezdeni magányával, inkább a homokba bújást választották tanárai. Az amúgy sem "tősgyökeres" fiú a helyi századfordulók előítéletek martaléka lett volna, ha közben el nem cammogtak a gyűlölt évek, ha véget nem érnek az általános iskolai tanulmányok. Középiskolában erről az egész úgyról senki semmit nem tudott; a fiú szántsándékkal olyan iskolába ment tovább, ahol nem ismerik. De szívében mementónak ez már örökre megmarad.

Egyértelműen politikai okok tették kalandossá Attila középiskolai tanulmányainak első felét. Családjával együtt Erdélyből érkeztek a 90-es évek elején és új hazájukban ezzel semmi problémájuk nem volt. A kis dunántúli község lakói gyorsan szívükbe zárták a tehetséges mesterembert és családját. A középiskolában azonban az erősen szélsőséges osztály rengetegszer ugratta ezért a legelső időkben. Attilának külön szerencséje volt azzal, hogy rájött: nem szegény, hogy ő Erdélyből származik, mint korábban, faluhelyen az általánosban gondolta. Aztán szerencsésen győzött Attila humora és jóindulata, és egy idő után már unaloműzőként sem foglalkoztak ezzel a kérdéssel ellenfelei.

Ráhel társadalmi halálát az apuka idézte elő. Kis falujuk TSZ-ében lopási ügy gyanúsítottja lett és a szerencsétlen családon fente a nyelvét szinte mindenki, aki ismerte őket. A 8 éves kislány példátlan lelki terror alá került; sírva kérte tanárnőjét, hogy segítsen rajta. A nagy tapasztalattal rendelkező pedagógus ijesztő dolgokra bukkant: a szülők büntetéseket helyeztek kilátásba, amennyiben gyermekeik továbbra is barátkoztak volna a szóban forgó kislánnyal. Ráhel és családja elköltöztek a környékről; ennél jobbat bizonyosan nem is tehettek volna. Ez az 5 sorstörténet - melyekhez hasonlókat mindenki találhat környezetében és melyeket az élet írt, a szerző csak a neveket és a helyszíneket költötte át - hú tükre lehet a 90-es évek magyar társadalmának.

Célszerű ezt a jelenséget is a megélhetésért folytatott küzdelemig visszavezetni. A társadalom nagyobb részében ez vált ki fásultságot és vezet intoleranciához, a másik feléből saját luxuskörülményei váltanak ki közömbösséget, mondván, az illető, akiről szó van, "nem közülünk való". Az emberek belefáradnak a túlélésért folyó örökös hajszába és felszínessé válnak. Energiáik felemésztenek a mindennapok taposómalmában, ezért képtelenek olyan dolgokat tolerálni, amiket őseik vagy akár még nagyszüleik is természetesnek tartottak, valamint olyanokat, amik a 90-es évek derekán-végén már természetesnek számítanak (Lásd Veronika és társai, vala mint Ottó és társai történetét). Sokkal egyszerűbb megoldás lenézni és gúnyolni őket, mintsem összeszedni a lélek-szekrény aljáról az empátiát. Ugyanolyan embereket gúnyolnak, mint önmaguk; ugyanúgy vannak jó és rossz tulajdonságaik. Sőt: biztosan lehetne bennük is olyan tulajdonságot találni, amiért egy embercsoport megvetné őket.

Megdöbbenő rombolást visznek véghez mindennemű másság megítélésénél a középkorú szülők, a túlélésért folyó harc fő részvevői. Az 5 felvázolt történetben okvetlenül szerepük van nekik is, hiszen hangulatot kelthetnek mind a cigányok, mind a homoszexuálisok ellen; vádolhatják az erdélyi menekülteket, hogy miattuk rosszabbodtak életkörülményeik; lehetnek előítéleteik elvált szülőkkel kapcsolatban és vehetnek kétségbeesésüket rosszindulatú pletykákat.

A tinédzserekben is rengetegszer túlteng a gyermeki kegyetlenség. Szabadosak, de kicsinyesek és gyerekesek is egyszerre. Az iskola, valamint az ott támasztott követelmények és a felgyülemelő stressz rombolóan hat sok esetben a tinik alaptermészetére, ezáltal az ő látókörük is beszűkül. A csordaszellem pedig - főleg fiúknál - szent és sérthetetlen, a másképp gondolkodó pedig maga a vörös kendő és a megtestesült rossz, és mint ilyen, üldözendő.

A médiák is ezt sugallják tudat alatt: mindenki szép és olyan, mintha skatulyából húzták volna ki. Olyan, mintha minden más rendellenes volna és a szőke, kék szemű "tökéletesen" kívül más nem is létezne.

Pedig hát tiszteletben kell tartanunk egymás múltját, jelenét és ízlését.

Héthalmi Tibor, 1997 (18 éves)

BERKI BEÁTA

Másság a társadalomban és az iskolában

A téma közvetett. Másságnak tekinthető, ha az ember nem él a megszabott, a megkövetelt, az elvárt séma szerint. Másság, ha az ember kirí a környezetéből. Ezt pedig sokféleképpen el lehet érni.

Alapvetően a másságot két rendbe sorolhatjuk. Elérhető akarattal, törekvéssel, ezt felfedezhetjük az iskola mindennapi életében. Más az, aki a legjobb, és megint más az, aki a legrosszabb tanuló. De a kiemelkedés és a sodródás a tömeggel az iskolán kívüli életben is sodorja az embert. Akik törtéteik, mind nagyobb és nagyobb elismerést vívnak ki magunka. Ki azzal amit megszerez, amiért megdolgozik, ki pedig azzal amit az élettől kapott. És itt jelentkezik a másik lehetőség.

Bár jelen esetben az olyan adottságokra gondoltam, mint a szépség, a jó hallás, a szép hang vagy jó irodalmi érzék, melyek az embert segíthetik, hogy könnyebben megtalálja a helyét az amúgy zsúfolt, rohanó világban. De vannak olyan tulajdonságok, melyeket nem befolyásolhatunk.

Az, hogy valakinek jó tulajdonságai vannak, nem mindig látható azonnal. Nem bámulunk meg az utcán egy idegent, mert szép a hangja, és nem fordítjuk el a tekintetünket egy arcra, ha megtudjuk, hogy az illető szép verseket ír. De mi a helyzet, ha az illető látszik, hogy más?

Miért más? Előítéletek. Egy bizonyos fokig mindenki előítéletekkel él. Nem hiszem, hogy az utcán végigvonuló mozgássérült, sötét bőrű, idegen nyelven társalgó ember bárkit is hidegen hagy. Legfeljebb nem mutatjuk ki érzelmeinket, nem fordulunk utánuk, nem mutatunk rájuk. Sok helyen megbélyegzik azt, aki más.

A rasszizmus és a faszizmus egyre több helyen tűnik fel, és rákos daganatként fertőzik meg a fiatalok lelkét, mind ezt elfojtó gyűlölettel. Bár nálunk a rasszista nézetek ritkán találhatnak nyitott ajtókra. De a "csak ritkán" nem egyenlő az egyáltalán nemmel. S miért éppen a fiatalokat említem? Nos ez talán logikus, legalábbis az én szemszögemből nézve, mivel még én sem töltöttem be a 18. életévemet, úgy gondolom, jobban átlátom ezt a kérdést. Egyrészt. Másrészt, ahhoz, hogy egy ember értelmetlenül, indokok és okok miatt gyűlöljön egy egész fajt... nos ehhez iszonyú mélyről jövő gyűlölet kell.

Olyan gyűlölet, ami a gyermeki naivság könnyen befolyásolható talajában csírázik. Szirmai pedig az emberiség rohasztásával és bekebelezésével bontogatja, mely egyre csak növekszik, és az akarat felemésztése után nem marad más, csak a kegyetlen, tiszta gyűlölet. Nem az egyén, a tömeg gyűlölete.

Nehéz bevallani, de a történelem során sok vezető próbálta meg érzelmekkel befolyásolni a tömeget, több-kevesebb sikerrel. Ám ennek az egésznek, mely egyesíti a szenvedélyt, a csalódást, a félelmet és a kétségbeesést vezető nélkül is sikerült volna ez. A legfélelmetesebb mégsem maga a gyűlölet, hanem a tárgya.

Egy fajgyűlölőnek nem számít, hogy ki az a személy akit gyűlöl. Még csak nem is tudja, hogy kit lincsel meg, kit szid és alá az a porba. Ő csak a bőrszínét és a származást ismeri. Kiütözik a gyűlölet valódi hatása. Az illető nem lát személyt, csak fajt. A tömeg nem érzi egyént, csak tömeget. S mivel a gyermek iskolába jár, ki más lehetne a nyiladozó gyűlöletnek szenvedő alanya, mint a saját iskolatársa. S máris megjelentek az előítéletek az iskolában. Ám ezen a helyen nem a fajgyűlölet a "legnépszerűbb".

A legtöbb gyerek előítéletei nem a más bőrszínűek felé irányulnak. Sokkal inkább a testi vagy szellemi fogyatékosokra. Bár ez a jobbik eset. Az alany ugyan itt is sok sértést, durva bánásmódot kell, hogy elviseljen.

De ez nem gyűlölet. Ez csak félelem, a félelem a másságtól. A diáktársaktól eltérő külső vagy viselkedés azonban önmagában ritkán vezet összetűzéshez. A legtöbb esetben elfogadják egymást, mindenkit olyannak, amilyen. A külsővel pedig visszatérhetünk a pozitív másság irányába. Hiszen ahogy a csúnya megvetést, a szép csodálatot válthat ki. A külsőségek után viszont megjelenik a belső másság.

Vannak, akik undok modorokkal, vannak, akik kedvességükkel hatnak ránk. A körülöttünk lévő személyek magatartása, viselkedése érzelmeket vált ki belőlünk. Félelmet, bizalmat, megvetést, szánalmat. Viselkedésükön kívül még sok mindenben különböznek az emberek. Az iskola a gyerekeknek lehetőséget biztosít a tanulásra és arra, hogy megismerjék a világot. Ezen kívül részt vehetnek versenyeken, erőpróbákon, melyek ráébresztik őket képességeik hasznára.

Nagyon sok ember van, akit gyermekkorában elfojtott a környezete. El sem tudjuk képzelni, mennyien lehetnek akik visszagondolva a múltra keserű szívvel várják a holnapot. Mert ahogyan ők egykor, az is más lesz. Más mint ma. Végül is mindenki más.

Berki Beáta 1997 (14 éves)

KALÁNYOS KRISZTINA Diszkrimináció az iskolában?

Mi az alapja - ha egyáltalán van - az előítéleteknek?

Véleménynyilvánítás a Pécsi Kodály Zoltán Gimnáziumban "Cigány" - e szó hallatán mindenkinek más jut az eszébe. A közvélemény döntő többségének kellemetlen, bűnözésre hajlamos nép. Véleményét mindenki meggyőzően képes alátámasztani. Most a közvélemény állásfoglalása a mérvadó, hiszen a tapasztalatok, felmérések alapján a diákok és pedagógusok többsége is osztja ezt a véleményt. A problémát az okozza, hogy az életmódok mássága, a különbségek ellenére lehetséges-e vagy sem a kölcsönös együttműködés, az "együtt-tanulás"?

A mi iskolánkban igen. A következő interjúban Gaál Tiborral a Kodály Zoltán Gimnázium igazgatójával próbáljuk megválaszolni a fentiekben említett kérdéseket. Először azonban szeretném röviden leírni az interjú létrejöttének előzményét.

Mikor ezt a témát választottam, nagyon sok probléma merült fel bennem. Elsősorban az, vajon hogyan fogom előterjeszteni az igazgató úrnak, vajon lehet-e vele erről beszélni (diszkrimináció...). Mielőtt elmentem volna hozzá, megkérdeztem az osztályfőnököm véleményét.

Nagyon csodálkoztam, hogy mennyire lelkesedve fogadta, és segített, hogy a találkozó létrejöhesse. Gátlásosan, izgulva léptem be az igazgatói irodába. A tanárnő már előzőleg járt nála, ismertette röviden a pályázat lényegét. Miután elmondtam szándékomat, az igazgató úr készségesen ajánlotta fel, segít, hogy a riport létrejöjjön. Mindezt csak azért írtam le, hogy jól kivehető ebből a rövid ismertetőből is, hogy a tanárok nyíltak a másság felé.

Az interjúra április 23-án kerítettünk sort, nyugalmas, meghitt környezetben: az igazgatói irodában. Miután kényelmesen helyet foglaltam, s elővettem jegyzetömbömet mindjárt fel is tettem első kérdésemet:

- Az iskola hogyan kezeli a diszkriminációt, mit tesz ez ellen, vagy úgy gondolja, hogy a diákok egymás között oldják meg? Egyáltalán Ön szerint miért nem beszélnek erről a "kényes" témáról?

G. T.: Most saját véleményemet fogom elmondani. Az, hogy miért nem beszélnek erről, abból adódik, hogy valóban egy "kényes" téma. Az, hogy "cigány" mindenkiből mást vált ki. Azok a tanulók, akiket érintenek ezek a problémák, sokszor érzékenyen fogják fel, hogy őket megkülönböztetés érte, s ezek kiváltják belőlük a negatív érzelmeket, pedig valójában nem is érte semmiféle diszkrimináció. Azt azonban elmondhatom, hogy ez az iskola a legjobban alkalmazkodik a másság befogadására.

Régebben az ország keleti részén laktam, és sajnos én is tapasztaltam a megkülönböztetést, bár nem saját részről, de rossz volt hallgatni, hogy "zsidó" stb.

- Mit lehet tenni, ha egy tanár részéről ér megkülönböztetés származás alapján?

G. T.: A cigány tanulók minden negatív megmozdulásra, szóra érzékenyen viselkednek. Én azt tanácsolom, ha valóban diszkrimináció érte, gondolja végig, hogy ha "más" helyzetben lenne, s ugyanazt a "büntetést" kapta volna, jogosan kapta. Nem tudom, hogy volt-e már rá példa.

- Egy tanár egy megjegyzésével megbántotta az egyik osztálytársamat, úgy hogy elkezdett sírni. Mi ez, ha nem előítélet?

G. T.: Én ezzel úgy vagyok, előbb gondolkodom, s utána szólok meg (a legtöbb esetben). Egyszer egy osztályban tanítottam, s elmondtam egy viccet, feltettem ezt a kérdést, hogy mi a különbség hasas hordó és az árvagyerek között?

- Hm.

G. T.: Hát az, hogy a hordónak van csapja, az árvagyereknek nincs'apja. Volt az osztályban egy fiú, aki akkor vesztette el az édesapját. Hiába magyaráztam, hogy nem akartam megbántani, ő ezt nagyon a szívére vette.

Ezzel azt akartam mondani, hogy nem tudtam, hogy a viccel, amin az osztály 99%-a nevetett, valakit megbánthatok. De ha olyan sérelem éri, amelyet ő indokolatlannak tart, nyugodtan forduljon hozzám, s egy beszélgetést a tanárral mindenképpen megér.

- A cigány és a nem cigány tanulók jogai azonosak-e?

G. T.: Mindenkinek azonos joga van, független attól, hogy cigány vagy nem cigány. De nálam a hátrányos helyzetű tanulóknak, akik mindent megpróbálnak, hogy "felemelkedjenek" - nagyobb, több joga van. Azoknak, akik az átlagosnál többet akarnak. Nagyon jók a tapasztalataim a cigány tanulók felől mint tanulóiban, mint illemtudásiban.

- Hányszor kellett megbüntetni cigány tanulót?

G. T.: Nagyon kevés százalékban. De ha az iskola 5%-a cigány tanuló, a tanulók 5%-át sem jelenti. De nem teszünk különbséget, ha valamit valaki elkövet, az vállalja a következményét. Egyébként nagyon jó ötletnek tartom az AHRITA Egyesületet, hogy felkarolja az elkallódó fiatalokat, ösztönöz a tanulásra.

- (Itt megjegyeztem, hogy én saját elhatározásomból tanultam úgy, hogy most itt lehetek.) Ha a cigányok meg akarják őrizni identitásukat, kultúrájukat van-e rá mód? Hallottam olyat, hogy jó lenne bevezetni az oktatásba a cigányisztikát. Mi a véleménye?

G. T.: A kérdés első felére válaszolnék először. Feltétlenül őrizze meg! A kérdés másik feléről: Nem szabad egy másik kultúrára ráépíteni. Adjon lehetőséget a megismerésre. Én azt is támogatom, hogy ha be akarják mutatni a cigányságot, kultúrát, az iskolában megrendezésre kerülhessen.

Ekkor egy hosszabb szünet következik, s mivel az igazgató úrnak is dolga van, megköszönöm a beszélgetést.

G. T.: A riporton kívül, ha bármiféle gondotok, problémátok van, keressetek meg bátran. Köszönöm én is a beszélgetést.

Az idő rövidsége miatt sajnos csak ennyi fért bele. Ezen kívül az osztályban érdeklődtem, mi a véleményük rólunk, a megkülönböztetésről. Elmondhatom, hogy nagyon jó tapasztalataim vannak. Kiállnak mellettünk, ha probléma adódik, egyáltalán nem is tudom melyik osztályban vagy iskolában lehet erről ennyire nyíltan, őszintén beszélni. Ebből a szempontból örülök, hogy ennek a Gimnáziumnak a tanulója lehetek.

Ezzel a riporttal úgy érzem, elindítottam valamit, valamit amivel ezeket a szélsőségeket elkezdhetjük lebontani, illetve megakadályozni, hogy kialakulhassanak. Úgy érzem, ettől kezdve bátran fognak menni, ha bármiféle problémájuk adódik tanáraikhoz, az igazgatóhoz.

Kalányos Krisztina, 1997 (16 éves)

PÁRI MIRELLA
Álarc nélkül

Riport

A 12. osztály tanulói maguk sem gondolták volna, azon az emlékezetes osztályfőnöki órán, hogy Dávid bejelentése ennyire megváltoztatja az osztály viselkedését, gondolkodásmódját. Az érettségi előtt álló fiú ebben a tanévben költözött szüleiével a városba. Nem tűnt ki különösebben társai közül, csak szorgalmával, csendességével. Az osztálytársai a rövid hónapok alatt alig tudtak meg róla valamit. Most mégis egy rövid mondatral egészen kitarukozott előttük.

- Mit jelentettél be ekkor, amivel szinte sokkoltad társaidat?

- Osztályfőnököm kérdésére, hogy hol akarom érettségi után folytatni tanulmányaimat, bejelentettem, az Országos Rabbiképzőben kívánok tovább tanulni mint rabbinövendék.

- Az Országos Rabbiképzőbe tudvalevőleg csak zsidó származású és vallású diákok jelentkezhetnek. Eddig senki nem tudta rólad, hogy zsidó vagy. Hogyan fogadta az osztály ezt a tényét?

- Utólag visszagondolva bizony nem voltak könnyűek ezek a percek. Szinte megfagyott körülöttem a levegő. Csak a rám szegeződő tekinteteket éreztem, amik tele voltak csodálkozással, vizsgálással, értetlenséggel. Majd néhány pillanat múlva megszólalt valaki: "Te zsidó vagy?" Azt feleltem, igen az vagyok.

- Bizonyára az óra már nem az osztályfőnök eredeti elképzelése szerint folytatódott?

- Az osztályfőnököm minden megjegyzés nélkül beírta a naplóba szándékomat, és tovább kérdezgette társaimat. Én azonban láttam, hogy mindenki kimondatlan kérdésekkel van tele, s elindult a suttogás, ami néha már hangoskodásra váltott. A tanárnő rá is szólt az osztályra, csendre intette őket. Feszengve vártam a kicsengetést, tartottam a kérdésektől, amik talán bántóak, megalázóak is lehetnek. Viselkedésükkel - az óra végéig rólam beszélgettek, engem figyeltek - azt az érzést keltették bennem, hogy én most más lettem, mint ők.

- Tartottál korábban attól, mi történik majd, ha osztálytársaid, tanáraid megtudják zsidó voltodat?

- Mikor ide kerültem a negyedik osztályba, senkinek nem mondtam meg, hogy hithű zsidó vagyok. Nem azért, mert tartottam az esetleges hátrányos megkülönböztetéstől, hanem mert ez magánügy. S mivel soha nem jutott az eszembe - amit sokan tévesen hisznek -, hogy én más lennék, mert zsidó vagyok, nem voltak ilyen félelmeim. Bármilyen helyzetben vállalnom kell származásomat, s történhet bármi, vállalom is. Álarcba csak Pürimkor bújunk.

- Tehát kiderült, hogy zsidó vagy. Megváltozott-e az osztálytársak viselkedése? Érezted-e a megkülönböztetést, éreztették-e veled "másságot"?

- Természetesen mindannyian reagáltak valami módon zsidó voltomra. A barátaim, akiket eddig is barátaimnak hittem, nem fordultak el tőlem. Az a kíváncsiság, ami a vallásomra, felfogásomra vonatkozott, természetes kíváncsiság volt, nem bántó. Olyan fiatalok nyílt érdeklődése, akik nem találkoztak zsidósággal. A többiek? Ez már kíméletlenebb volt. Nyíltan adtak hangot nemtetszésüknek. Gúnyolódtak velem, megpróbálták megalázni. Am ez csak a kezdeteket jellemezte, s ők voltak kevesebben.

- Említetted, hogy megaláztak. Mi módon történtek ezek a sértések, beszéltél-e szüleidnek sérelmedről?

- Fájón gondolok vissza arra a reggelre amikor a székem háttámlájára valaki vagy valakik egy sárga Dávid-csillagot ragasztottak. Eleinte észre sem vettem, míg végül aztán a mögöttem ülők figyelmeztettek. Nem volt ott sokáig, barátaim letépték, és kijelentették: "Mi nem tartozunk a 13%ba." Ugyanis osztályfőnökünk - aki történelem szakos - néhány héttel ezelőtt a második világháború kapcsán beszélt az antiszemitizmusról. Említette azt is, hogy egy hazai felmérés szerint jelenleg Magyarországon az emberek 13%-a "nem kedveli a zsidókat".

A szüeimnek nem beszéltem az ilyen iskolai esetekről, nem akartam őket megijeszteni. Gondoltam, majd elsimulnak valahogyan az ellentétek, majd elfogadnak azok is, akik eddig másként gondolkodtak a zsidókról.

- Tanáraid is bizonyára megtudták származásodat. Az ő részükről tapasztaltál-e változást?

- Tanáraink mindegyike szakmailag magasan képzett, toleráns magatartású. Részükről semmilyen megkülönböztetést nem kellett elszenvednem. Egyszer történt, hogy matematika tanárom poénkodásával a zsidókat célozta meg. Az egyik osztálytársam azonnal így reagált: "Tanár úr kérem, ilyen nem szabad mondani." Ő zavarba jött, rögtön elnézést is kért. Nem tőlem, úgy általában az osztálytól. Nem vettem sértésnek, akkor ott jó poén volt, meg szerettem is ezt a tanáromat.

- A te iskolád egy keresztény iskola. Hogyan képes egy zsidó a keresztény szellemisséggel együtt élni, az ünnepeket megtartani?

- Annak ellenére, hogy ez az iskola keresztény, tanáraink senkit nem köteleznek vallásgyakorlásra. A saját lelkiismeretünkre bízzák hitünk külsődleges megélését. Megtörtént az, hogy nem vonhattam ki magam egy-egy kötelező szentmise alól. Elmentem a templomba, meghallgattam a prédikációt, igyekeztem úgy viselkedni, hogy ne tűnjön fel idegességem. Szüeim azt tanították, hogy a vallások szembenállása veszélyes, mert eltávolítja egymástól az embereket, nem tanítja meg tisztelni a különböző felekezetűek hitét.

- Lakóhelyed egy kisváros. Lehetőséged van valahol gyakorolni vallásodat?

A zsidó vallás szerint, hogy nyilvánosan istentiszteletet tarthassunk, legalább tíz felnőtt zsidó férfinak jelen kell lennie - ez a minján. Mivel itt nincs meg a minján, szüelimmel rendszeresen Szegedre járunk a zsinagógába. Nagyon szeretünk itt lenni, a légkör barátságos, meghitt. Az ünnepi szertartásaink szépek, egyszerűek, szívből jövők.

- Minden muzulmánok kötelessége életében egyszer elzárándokolni Mekkába, a katolikusok a Vatikánt szeretnék felkeresni. A zsidóknak is van ilyen vágya?

A világon szétszóródott zsidóság vágya, hogy egyszer mindannyian az ősi fővárosban, Jeruzsálemben, együtt ünnepeljük a szabadság ünnepét. Ez nálunk a Pészah, a húsvét. Ilyenkor hitet teszünk meggyőződésünk mellett, hogy most még ugyan itt ünnepeltünk, de jövőre már Jeruzsálemben találkozunk. "Lősaná hábáá bi Jórusalájim!".

- Voltál már Jeruzsálemben?

- Régi álmom teljesült, amikor az elmúlt évben Ros Hásánakor - ez a zsidó újév - lehetőségem volt szüleimmel Jeruzsálembé látogatni. Elmondhatatlan élményt jelentett a Kótelnél - a Siratófalnál - imádkozni. Velem együtt sok százan ugyanazért imádkoztak: boldogságért, békéért, a bűnök bocsánatáért.

- Az elmúlt napokban II. János Pál Pápa és a vatikáni vezetés közölte azt a nyilatkozatot, melyben közös bűnbánatra szólítják fel a híveket a második világháborúban meghurcolt, kivégzett zsidókért és azok hozzátartozóikért. Hogyan fogadtad a bocsánatkérését?

- Jóleső érzéssel vettem tudomásul a pápa bocsánatkérését, régen vártunk már rá. Szükség volt erre az emberi gesztusra, mert tudom, hogy sokak nézetét megváltoztatja a zsidósággal szemben.

- A demokrácia hozott-e változást a magyarországi zsidóság megítélése tekintetében?

- A rendszerváltás magával hozta a zsidó újászületést, mindenki hátrányos megkülönböztetés nélkül zsidónak vallhatja magát. Véleményem szerint a múlt félelmei meghatározóbbak, mint a jelen antiszemitizmusa. Senkit nem fenyeget nyílt diszkrimináció, ha vállalja identitását. Az nem titok, hogy a rendszerváltás után is élnek a társadalomban az antiszemitizmus primitív megnyilvánulásai: "zsidóznak", középületek falára náci jelképeket festenek, Dávid-csillagokat rajzolnak.

- Miben látod ennek az okát?

- Az ok rendkívül összetett. Meghatározza a társadalmi helyzet, a család, a neveltetés. A korábbi rendszer kényesnek minősítette a zsidóságról való beszélgetés témáját, a családok pedig továbbadták hibás, torz nézeteiket. Az előítéletek oka valószínűleg.

Ne féljenek a keresztények vagy más vallásúak beszélni a zsidóságról, történelméről, kultúrájáról, vallásáról. Amit egyszer megismertünk, az már többé nem idegen tőlünk.

- Érettségi előtt állsz, rabbi leszel. Miként alakítod utána az életedet?

- Az ország sok városában egyre-másra élednek zsidó közösségek. Ezek a közösségi lét, az együttlét örömét, megelégedettségét nyújtják. Minden vágyam egy ilyen közösségben dolgozni, tevékenykedni. A rabbi szó jelentése tanító. Egy személyben a közösség vallási vezetője, pszichológusa és a hitközség tagjainak barátja. Családot is szeretnék, hiszen nekem is több testvérem van. Mi nagyon családszerető, családcentrikus nép vagyunk. Szeretném megtanítani majd gyermekeimnek népünk történelmét, vallását, s azt, hogy merjék vállalni zsidóságukat. Az ember az élet akarásával és jóságával az egyetlen Úr felé haladjon!

Pári Mirella, 1998 (18 éves)

MOLNÁR CSABA

"Nincs jobb barátnő, mint egy meleg férfi"

(A homoszexualitás és megítélése a társadalomban)

A homoszexuálisok nagy száma az egyetemekre vezethető vissza. Ha valahol a homoszexualitásra, a homokosokra terelődik a szó, az emberek többsége viszolygással, undorral reagál. De vajon elgondolkodtak-e már azon, hogy a környezetükben hány homoszexuális ismernek? Tudják-e azt egyáltalán, hogy miért utálják a "buzikat"? Megpróbáltuk körüljárni a debreceni melegség helyzetét.

Megszólam a rendőr, a filozófus, az utca embere, s maga az érintett: egy homoszexuális fiú is. A srác velem szemben ül. Keresztbe teszi a lábát, majd kortyol egyet a teájából. Ó lenne az a bizonyos "társadalomra veszélyes szörnyeteg"? (Nevét - kérésére - nem említem.)

- Nem látok rajtad semmi különösét. Honnan lehet azt felismerni, hogy valaki homoszexuális? - kérdezem két höröpítés között.

- Nemrég olvastam egy humoros könyvet, amely szerint a melegeket onnan lehet felismerni, hogy az élelmiszerboltban mindig elolvassák a müzlisdobozok oldalán az összetevőket. A tréfát félreértve, vannak olyan bizonyos gesztus-, mozdulat-, beszédstílus- vagy ruházkodásbeli eltérések. Bár ezek alapján sem lehet százszázalékosan megállapítani beállítottságot. A melegnek könnyebben felismerik a magukfaját. Én ezt általában a másik srác szeméből állapítom meg.

- Milyen melegnek lenni?

- Nagyon nehéz, de egyúttal nagyon jó is. Viszonyítási alapom ugyan nincs, de egy neves orvos, Buda Béla szerint a fiúk-férfiak közötti érzelmi kapcsolat sokkal erősebb, mint egy heteroszexuális párnál. Nagyobb a kötődés, érzelemgazdagabb, és nagyobb a fájdalom is.

- Hogyan lettél homoszexuális?

- A tudat, hogy az vagyok, ami, egyik pillanatról a másikra történt. Azáltal, hogy rájöttem, mennyivel többet jelent ez számomra, mint bármi más. Viszont később eszembe jutottak olyan motívumok - már kora gyerekkoromból is -, amelyek majdhogynem félreérthetetlenek.

- Például?

- Miért szerettem annyira öltözni a fiúöltözöben, miért nem szerettem a kizárólagosan lesbikus fotókat, filmeket vagy miért volt jobb fiútársaságban szórakozni.

- Eddig csak előttem és néhány barátod előtt nyíltál meg. Miért?

- A suliban hosszú évek során kialakítottam magamról egy képet. A tanárok elégedettek velem, az osztálytársaim és a közvetlen környezetem pedig szeret. Miért tenném tönkre ezeket a kapcsolatokat az emberek felvilágosultsága miatt? Mi nem ártunk senkinek, teljes jogú tagjai vagyunk a társadalomnak, ezzel szemben sajnos - azt hiszem érthető okokból - nem fedhetjük fel kilétünket. Habár nyugaton már egyre inkább kezd elterjedni az a szokás, hogy ismert emberek nyíltan bevallják homoszexualitásukat, elhessegetve az emberek kételyeit. Magyarországon majd csak akkor indul be valami, ha a híres - és egyébként igen népes számú - melegek követni fogják ezt a trendet.

- A párkeresés, gondolom nálatok több nehézséggel jár...

- Sokkal nehezebb. Ha nem akarsz AIDS-es barátot, vagy egy nem egészen higiénikus egyéjszakás kapcsolatot, akkor a helyzeted Debrecenben jóformán csak a szerencsétől függ. Holott egyre több városban vannak már kifejezetten erre specializálódott éttermek, szállodák, sétányok, ahol van lehetőség megismerni a partneredet, mielőtt bármit tennél.

- Családod "tudja"?

- Még nem álltam eléjük azzal, hogy mi a helyzet, de úgy érzem, sejtenek valamit. Lehet, hogy ezek csak képzelgések, de ha elmondanám nekik, azt hiszem, nagyon megbántanám őket.

- Tapasztalatod szerint gyakoribb a fiatalok körében a homoszexualitás?

-Az egyetemek, főiskolák sokasága miatt szép számmal vannak. Alig tud az ember végigsétálni a főutcán úgy, hogy ne találkozzon két-három hasonszőrűvel. Egy országos meleg lap szerint a debreceni melegek a legkedvesebbek, legközvetlenebbek. A Nagyjállomás pedig esténként nem csak a hajléktalanoké. Hozzájuk persze már az idősebb korosztály is csatlakozik.

- Milyen a debreceni melegek helyzete, milyen lehetőségeik vannak?

- Sajnos Debrecen eléggé keleten van felfogásban, fejlettségben is. Annak ellenére, hogy lenne rá igény, semmiféle effajta szórakozási lehetőség nincs, pedig köztudottan az ilyen helyek létesítése manapság a legnagyobb befektetés. A visszataszító és unalmas pornólapokon kívül pedig csak egyetlen újság szól rólunk, az előbb már említett Mások című érdekvédelmi folyóirat. Ezen lapon keresztül szerveznek a fővárosi meleg egyesületek, klubok rendezvényeket, tűrákat.

- Bántad valaha is, hogy meleg vagy?

- Sokszor. Ha csak arra a rengeteg lelki szenvedésre gondolok, amit át kell élnie egy homoszexuálisnak. Például amikor el kellett mondanom a helyzetet annak a lánynak, aki szerelmes lett belém. Amikor nem szólíthatok meg egy embert, ha tetszik. Amikor röhögnöm kell az ismerőseim "buziviccein", és amikor nem élhetek másképpen, csak képmutatóan.

- Ezért vállaltad, hogy leülsz velem beszélgetni?

- Pontosan. Nagyon jólesik, hogy nyíltan beszélhetek valakinek az érzéseimről, s egyúttal talán kisség felnyithatom az emberek szemét, hogy nem vagyunk szexcentrikus szörnyetegek, bűnözők, pedofilok, akikről a tévében lehet hallani, csupán csak érző emberi lények, akik szerelmesek egy másik érző emberi lénybe, függetlenül a nemétől.

- Na és az AIDS-veszély?

- Tudtam, hogy előbb-utóbb rákérdezel. Manapság már örülsz az AIDS-et kizárólagosan a homoszexualitással kapcsolatba hozni. Ugyanúgy megfertőződhetek én is, ha nem vigyázok, mint bárki más. Jómagam egyébként a monogám kapcsolatok híve vagyok, ennek ellenére viszont mindig védekezek és nem félek az AIDS-től.

A polaritás világa

A homoszexualitás - ugyanúgy, mint például az eutanázia vagy abortusz - nem csupán orvosi, vagy jogi kérdés. A filozófia problémakörébe is tartozik. Többek között ezért is kérdeztem Dunkel Norbert filozófust.

- Megfigyelhetjük - magyarázza -, hogy bármely kultúra istenei kétneműek. Az ő világuk az egység világa, az emberé viszont a kétség, a polaritás világa. Az is tudvalevő, hogy a világon kétnemű működés áll fenn, a yin és a yang. A nemi princípium elválasztható a nemi szervektől. A világegyetemben is az anyag a nőnemű, az erő pedig hímnemű. Azonban az Univerzumban a két princípium nem elválasztott, működésük összefonódik. Mindezek azt bizonyítják, hogy a homoszexualitás létezik és létezett, csak éppen az adott kultúra dönti el, hogy ezt hogyan állítja be. Csak a nyugati kultúrában van szétválasztva a nemi szerep. Pszichológusok körülbelül húsz éve észlelik, hogy a nemi jellegek egymáshoz közelítenek, konvergenciát mutatnak. A férfiak kezdenek a nőkre hasonlítani (lásd nőies munkakörök), a nők pedig kezdenek a férfiakra hasonlítani (lásd karriertörekvések).

- Mások biológiailag a homoszexuálisok?

- Úgy tűnik, igen. A melegek hipotalamuszában (szexuális központjában) található négy szexuális mag közül egy hiányzik vagy sorvad.

- Milyen homoszexuálisok léteznek?

- Alapvetően kétfajta különböztetünk meg. A primer, ha valaki már úgy születik meg, azaz férfi születik nem női, csak nőies aggyal vagy fordítva. A szekunder pedig, ha valaki személyiségzavarból lesz azzá, ami. Minkét típusra jellemző a rendkívüli érzékenység. Náluk sokkal inkább a jobb, mint a bal agyfélteke dominál, így képi gondolkodásúak, intuitívabbak, mint egy

átlagos heteroszexuális.

Összefoglalva az ember antropológiai lényege, hogy szabadnak születik. Ennélfogva ő maga dönti el, hogy kivel szeretkezik. Az emberi élet értelme a boldogság, ez pedig az önkiteljesedés útján valósulhat meg. Ennek része a pszichoszexuális önmegvalósítás, azaz senki nem szabhatja meg a nemi identitást, csak önmagunk.

Nem diszkriminálnak

A filozófus szerint a két nemnek eleve egybe kéne tartoznia egy emberen belül. Mi erről az orvosok véleménye? Semmi. Az orvosok utáni kutatásom egy valóságos tortúra volt. Magyarország második legnagyobb városában úgy tűnik, hiába kopogtatunk a pszichiátria ajtaján, hiába megyünk a pszichológushoz, onnan a nőgyógyászatra egy szexuálpszichológushoz, majd az urológiára: senki nem tud a homoszexualitásról - legalábbis orvosi síkon - beszélni.

Információim szerint a debreceni Kossuth-laktanyában nem jellemző a homoszexualitás, viszont bármilyen jellegű további információhoz a Honvédelmi Minisztérium írásos beleegyezését kellett volna kérnem.

Az Ambrus Vencel alezredestől, a megyei rendőrfőkapitány helyettesétől kapott információink szerint a Hajdú-Bihar megyei testület nem diszkriminál, azaz ahogy nem tesz különbséget a cigány etnikumú, illetve a magyar elkövetők között, nem veszi figyelembe a nemi identitást sem. Az azonos neműek között elkövetett bűntényekben főként a természet elleni fajtalanság és az erőszakos természet elleni fajtalanság dominál. Az előbbire és utóbbira - a tavalyi adatok szerint - mindössze három-három példa akadt Hajdú-Bihar megyében, míg az országos esetek száma az a különbség a "sima" és az erőszakos fajtalanság esete között annyi, hogy az első esetben a sértett beleegyezésével, úgymond "normális kapcsolatban" történt a fajtalanság, de mivel az elkövető nagykorú és a sértett 18 éven aluli volt, így a rendőrség kénytelen volt eljárást indítani. Az erőszakos pedig, ha az egyik fél beleegyezése nélkül történik a fajtalanság. Az ezekre kiszabható büntetés elérheti a három évig tartó szabadságvesztést is.

A tolerálható lesbikusság

Az átlagember véleménye a viszolygás, távolságtartás. Jól tükrözi a helyzetet a megkérdezettek közül itt bemutatott CS. A. reagálása is.

- A nő-nő párosítást még elfogadom, de a férfiak közötti kapcsolatot elítélem. Szerintem két férfi nem tud olyan gyengéd lenni egymással, mint két nő - véli.

- Miért tolerálja jobban a lesbikus szerelmet?

- Másabb a kielégülés lehetősége, a testi felépülésből adódóan is.

- Ezt nem csak a férfi mondja magából? Honnan tudja például, hogy a nők nem éppen a homoszexuális fiúpárok szeretkezését néznék végig élvezettel?

- Lehet, hogy így van, de én ezt akkor is furcsának, ízléstelennek tartom.

- Egyébként ismer debreceni meleget?

- Hogyne, van az ismerőseim között. Éljenek csak úgy, ahogy akarnak. Van persze ezzel ellenkező vélemény is. Egy fiatal kismama, R. Gabriella szerint nem kéne a homoszexualitást felfújni. Sok ismerőse, barátja él így, de ez legkevésbé a viselkedésükön látszik meg. "Ugyanolyan emberek, mint maga vagy én. Az pedig már magánügy, hogy este otthon kivel bújjik ágyba." - mondta Gabriella, aki szerint egyébként is a meleg férfiak a legjobb barátok.

K. Róbert egyetemi hallgatónak viszont elég lesújtó a véleménye a melegekről. Szerinte a homoszexuális emberek életképtelenek, mivel nem tudnak szaporodni, és csak a társadalom tartja fenn őket. Állítja, hogy a jövő feladata lesz megszüntetni ezt a biológiai mutációt, mint ahogy azt már ma is megtehetnék, hogy nem segítenék világra azt a csecsemőt, akinek agyából megállapítható a jövőbeni nemi beállítottság...

Ódzkodnak... Ha a homoszexualitásról beszélünk, automatikusan szinte mindenki fiú-fiú kapcsolatra gondol. Pedig nem elhanyagolható a lesbikusok jelenléte sem. E fölött szemet hunynak, hiszen egyes férfiaknak még tetszik is, az utcán pedig kinek tűnne föl két jókedvű barátnő kézen fogva. (A csókolózásra ugyanez nem vonatkozik. Voltam már szemtanúja ilyen akciónak egyszer egy mozi mögött.) A lesbikusság olykor még jól is jön a fiúpároknak, hiszen nem egy esetben apróhirdetés útján (nem ritka az ilyen jellegű hirdetés Debrecenben sem) keres magának egy fiúpár lánypárt alibinek. Összeköltöznek, sőt néha össze is házasodnak. A szomszéd néaninek legfeljebb csak annyi tűnik fel, hogy miért lakik együtt két házaspár.

A helyzet tehát ez. A debreceni polgárok többsége ismer innen-onnan egy-két homoszexuálist, netán szem- vagy fültanúja volt valami "érdekesnek" - és többnyire ódzkodik ettől az egésztől.

Molnár Csaba, 1997 (17 éves)

V. AZ ALKOTÁS TISZTELETE

Negyvennégy éves vagyok, igazából ez a legszebb férfikor, igazán férfinek való munka megtanulni úgy festeni, hogy elmondhassam: jobbá festettem a világot.

Nédó Károly riportalánya: Kulák

LIEBER ZSUZSANNA ÉS SZABÓ BERNADETT

DR. Herz

DUNAI TAMÁS színművész:
Nekem a Karácsony Jézus születését jelenti

Megkerestük levélben, mert megszerettük szerepeiben - mint János apostolt Mária evangéliumában, Bobot, az Isten pénzéből, vagy a Hegedűs a háztetőn Tevjét - és mert szívesen elbeszélgettünk volna Vele arról a szeretetről amit estéről-estére sugároz a színpadról. Éppen előadásra készült, amikor felkerestük a megbeszélte időpontban. Ott ült velünk szemben az öltözőben Dunai Tamás színművész, akiről a beszélgetés végére minden kétséget kizárólag bebizonyosodott, amit mi már régóta sejtettünk: valóban Ő Dr. Herz...

- Tamás bácsi mindig jó? Mert mi, szerepeiből kiindulva erre gondolunk.

- Nem. Az Edwardban például egy gyilkost játszom. A szerepeimben természetesen benne is vagyok meg nem is. Ez olyasmint a dombormű ami rajta van a forinton. Az a forint is meg nem is. Tehát a forintos része is, meg nem is. Így vagyok én a szerepeimmel.

- Mindig színész szeretett volna lenni Tamás bácsi, vagy voltak más tervei? Mi úgy hallottuk, hogy tanárnak készült.

- Igen, jól hallottátok. Negyedéves bölcsészhallgató voltam, mikor egy csoporttal bejutottunk a KI MIT TUD? országos döntőjébe. Ott Vámos és Mensáros tanár urak azt kérdezték: "Ez a fiú miért nem felvételizik a főiskolára?" Mondtam, "mert eszembe sem jutott". Erre azt válaszolták: "Tessék megpróbálni!" Megpróbáltam. Attól kezdve jártam a Színművészeti Főiskolára, és levelezőn fejeztem be a bölcsészkart.

- Lehet-e hasonlóságot felfedezni a két hivatás között?

- Eleinte azért hasonlított, mert a felkéréseim hála Istennek olyanok voltak, hogy el lehetett mondani a nézőknek, hallgatóknak valamit abból, ami a darabban rejlik. Most, a pálya közepe felé, meg át tudom adni tapasztalataimat a kezdőknek. Így egyre közelebb érzem a kettőt egymáshoz. Másrészt, ahogy a tanárnak, úgy a színésznek is közönség előtt kell a maximumot kihoznia magából. Sőt a tanárnak sokkal nehezebb, mert átadandó ismeretet kell megszereznie, érhető formába öntenie. Ehhez viszont rendelkeznie kell magával az ismerettel. A diákok ugyanis azonnal megérik, ha a tanár egy kicsit is bizonytalan abban, amiről tanít. De a színész sem állhat ki úgy a közönség elé, hogy ne tudná a szövegét. Úgyhogy a helyzet nagyon hasonló.

- Tamás bácsi szokott izgulni az előadások előtt?

- Alkotó feszültség van bennem, de a lámpaláz az ismeretlen fogalom. Egy artista nem gondolkodik azon, hogy mi van, ha leesik. Nem eshet le. Úgy kell oda mennie, hogy biztosan sikerül. Az alkotó izgalom más: ki tudom-e hozni ma is magamból a legjobbat? Kétféle választ ismerek erre. Az egyik: "Úgy dolgozzatok, mintha örökké élnétek, és úgy imádkozzatok, mintha mindjárt meghalnátok." Tehát, lelkiileg mindig tisztának kell lenni, és akkor nincs alkotói válság. A másik, az LGT dobosának elve:

"Nem izgulok mert jobban nem dobolhatok, mint ahogy tudok, rosszabbul meg nem fogok." Ha az ember azzal a tudattal megy fel a színpadra, lehet, hogy ez az utolsó előadásom - mert holnap pl. elüthet a villamos -, akkor nem teheti meg, hogy az izgalommal foglalkozzon. - Ez viszont fizikailag és szellemileg is próbára teszi az embert.

- Mi segít megőrizni a testi-lelki frissességét?

- A sport és a zene. Mindkettő görcsoldó hatású. A zene a lélek görcseit, a sport a testéit oldja. Az úszás a legtokéletesebb kikapcsolódást jelenti számomra. Nagyon szeretem a "szeles" sportokat: a vitorlázást, a szörfölést. A zenét pedig hallgatni és "csinálni" is szeretem. Hallgatni a klasszikusokat, azon belül is a "könnyen fogyasztható" melodikus zenét. Játszani pedig a dzsesszt. Az élő dzsessz-muzsika áll a legközelebb hozzám, mert az az adott keretek között átélte tökéletes szabadságot jelenti. Arany János mondta: "Gúzsba kötve táncolni a legjobb." Azaz, bizonyos szabályok között szabadnak lenni: ez a zene.

- Honnan ered a zene szeretete, ami a színész zenekarba is elvezette Tamás bácsit?

- Volt otthon egy harmóniumunk és nagyon sokat énekeltünk együtt. Először harmonikán kezdtem játszani, aztán jött a klarinét. Ez egy érdekes történet. A mohácsi fúvószenekarba kellett volna klarinétos. Akkor apám azt mondta: "Tanulj meg klarinézni!" Így történt. A szaxofon később jött.

- Nem vonzotta a zenei pálya, hiszen énekelni is olyan jól tud?

- De. Bár az énekés sokkal később kezdődött. Aztán több száz Macskák, több száz Herz és több száz Mária evangéliuma után már jobban megy mint kezdetben. De előadások előtt még ma is beénekelek fél órát.

- A említett előadások nagyon sikeresek voltak. Milyen érzés átélni és egyáltalán, mi is az a siker?

- A siker veszélyes dolog. Olyan, mit az alkohol. Be lehet tőle rúgni és utána nehéz a kijózanodás. De a siker nem mindig őszinte. Az igazi siker érződik. Eddig két ilyen alkalom volt: az egyik a Dr. Herz, mikor 7-8 percig zúgott a taps. Remélem ebből nekem is szántak valamennyit a nézők. És így volt a Hegedűs a háztetőn esetében is.

- A sok-sok sikert meghozó sokoldalúságot Tamás bácsi gyerekei is örökölték?

- Marci, a legidősebb, nagyon jól szájharmonikázik, kenuzik és több idegen nyelven is beszél. Misi, a kisebbik fiam klarinézozik, dobol (szomszédaink nagy öröme) és énekel. Eszter lányom zongorázik és ő is tanulja az angol és a franciát. Nyelveket tanulni kell. Minimum angolul tudni kell. Ez az új kor latinja. Örülök, hogy feleségem angol tanárnő, így én és a gyerekeim is sokat tanulhattunk tőle. De visszatérve a kérdésre: én csak terelgettem a gyerekeket, ők szinte maguktól találtak rá a nekik

tetsző útra.

- A családtagok gondolom, rendszeres látogatói az előadásoknak?

- Igen. Én meg akkor izgulok a legjobban, mikor itt vannak. Ők a legszigorúbb kritikussaim. Azt szeretem, mikor meglepetésszerűen jönnek, és nem tudok arról, hogy ott ülnek a nézőtérben.

- Mennyi időt tetszik tudni együtt tölteni a családdal?

- Pillanat, megnézem a naptárait, mikor jut legközelebb rájuk időm. - (nézegeti agyonírott naptárját) -. Itt vannak, amiket el kell végeznem. Hát, mondjuk nyáron - és nagyot nevet. - Természetesen minden időt megragadok, hogy velük lehessenek. Most például a teljes hétvégém szabad, és ezt együtt fogjuk tölteni. Az az igazság, hogy általában mikor én felébredek, ők már nincsenek otthon, s mire hazaérek, alva találom őket. De azért találkozunk. Be-bejönnek a színházba, és én is, amikor csak lehet, látogatom az ő programjaikat.

- A Karácsonyt együtt tölti a család?

- Természetesen. A huszonegyedikéből nem engedek. Ilyenkor a halászléfőzés az én feladatom. Az együtt elfogyasztott vacsora és az ajándékozás mind a mai napig megmaradt a magánéletem részeként. Volt ugyan már egyszer egy felkérés, hogy kijönnének egy közvetítő kocsival és arról beszélgetnének, hogy mit csinálnak Dunaiék ebédre "...és ebbe mennyi sőt tetszik tenni?", meg ilyesfajta kérdésekre kellett volna válaszolni, de azt mondtam, hogy nem. A hétköznapiokon szívesen, de Karácsonykor soha.

- Mit jelent a Karácsony Tamás bácsi számára?

- A Karácsony Jézus születésének napja és a szeretet ünnepe. Az előbbi történelmi tény és azon túl hitbéli tény. Ez két dolog, mert a racionalisták szerint történelmi tényként is vitatható, a hívők szerint viszont a világ legnagyobb eseménye. Én hívő vagyok, tehát nekem a Karácsony Jézus születését jelenti.

- A színházban szoktak közösen ünnepelni?

- Igen. A kelléktárban és a szabóságnál is felállítanak egy-egy karácsonyfát. Itt az öltözőben pedig gyertyát gyújtunk 25-én és 26-án is. 24-én a színház zárva van.

- Volt-e olyan karácsonyi ajándék, amire még ma is szívesen gondol vissza?

Hetedikes voltam, mikor megkaptam azt a bizonyos 32 basszusos tangóharmonikát, amiről már beszéltem. Fantasztikus nagy dolog volt abban az időben, mert öten voltunk testvérek, s a harmonika ára annyi lehetett, mint ma egy szintetizátoré. Szüleim nagyon szegények voltak és mégis összespórolták a pénzt. Nagyon meg voltam hatva...

- Tessék mesélni nekünk a gyerekkori Karácsonyokról! Hiszen ha öten tetszenek testvérek lenni, akkor egy nagy család ünnepei bizonyára nagyon szépek lehetnek.

- Csodálatosak voltak, de nem sokáig. 13 éves voltam, mikor édesanyám meghalt. Amennyire vissza tudok emlékezni, a mi gyerekkori Karácsonyaink havasak voltak. Volt még akkoriban Mohácson - ahol felnőttem - igazi ló vontatta szán. Csilingelés, hógolyózás, nagyon szerény, egyszerű kakaós és kalácsos gyertyás vacsora, és éjfélí mise volt. Édesapám zenélt és sokat énekeltünk. Ezt a szokást mind a mai napig megőriztük. Énekelünk, és nem csak a Mennyből az angyalt, hanem mást is.

- Azt kívánjuk Tamás bácsinak, hogy nagyon szép, gyerekkorát idéző, énekszóban gazdag, bensőséges ünnepet töltsön családjá körében ezen a Karácsonyon. Köszönjük, hogy beszélgetett velünk, és még nagyon sok, akár a 8 percet is meghaladó vastapsos előadást kívánunk sok-sok szeretettel. S lenne még egy kérésünk. Tessék szíves lenni valamit üzeni iskolánk diákjainknak.

- Müller Pétertől, a Dr. Herz írójától származik a következő gondolat: "Senkitől és semmitől ne félj! Ami a legértékesebb benned, annak senki és semmi nem árthat."

Lieber Zsuzsanna (15 éves) - Szabó Bernadett (14 éves), 1998

KOVÁCS ERIKA Művészvallomás

Kokas Ignác festőművész váli műtermében jártunk az ősszel. A régi parasztház átalakított hátsó helyisége számunkra érdekes titkokat rejtegetett. Ignác bácsi, mintegy mesebeli apóka állt közöttünk. Számtalan kérdésünket próbálta megválaszolni. Faggattuk mindenről, ami csak az eszünkbe jutott. Kattogtak a fényképezőgépek, sercegetek a tollak, jártak a magnók. Lassan kibontakozott egy érdekes életpálya.

Náci bácsi a családjáról beszélt: asztalosok voltak több generáción keresztül. Kicsi korától kezdve mindig faragott. Már gyerekkorában szerette valamilyen formában kifejezni magát. Egyszer aztán a faluban látott egy festőt, aki a Burgundiás-hídat festette. Nézte, ahogyan dolgozik, aztán hazaszaladt, lehozott a padlásról egy rossz zsákot, kifeszítette az udvaron, az apja asztalosműhelyéből vett festékeket, s elkezdett festeni.

Aztán pápára került a tanítóképzőbe. A pápai gimnázium rajztanárához vitte el rajzait, aki felismerte tehetségét, biztatta, jelentkezzen a képzőművészeti főiskolára. Így kezdődött.

A kérdésre, hány képet festett, azt felelte, soha se számolta. Saját tulajdonában egyetlen képe sincs, mert ahogy elkészült, már el is viszik a megrendelők. Lassan dolgozik, nem rajzol előre, nem készít tanulmányokat. Azt mondta, azért dolgozik

farostlemez alapra, mert a vászon nem bírta az ő gyótréseit, mutatta eszközeit, nem csak ecsettel dolgozik.

Hogy mi a kedvenc színe? Egy időben "ZÖLD EMBER"-nek csúfolták, mesélte. Az első képein nagyon sok volt a zöld, még az eget is olyan színűre festette. A késsel sokáig nem tudott mit kezdeni, de addig erőltette, hogy most már a legtöbb képén ez a meghatározó szín.

Faggattuk, van-e olyan hely, ahol különösen szeret festeni. Beszél róla, hogy az év egy részében a budapesti műtermében dolgozik, de van egy kedvenc helye, itt a közeli Alcsúton, ahol József főhercegnek volt egy pusztyája, ott "lehet beszélni a nappal", ott minden fontos dolog együtt van.

Elmondta nekünk, hogy egész életében azt próbálta láthatóvá tenni, ami neki fontos: amit megélt, megálmodott, arról próbált festeni, ami kedves, a szülőföldjéről. Sokfelé járt a nagyvilágban, de úgy érzi, az igazi ágya itt van Válban, a másik szobában. Ahogy öregszik, egyre nagyobb bizonyossággal érzi, hogy a szülőföld tudatos akarata bocsátotta útjára, eltéphetetlen szálak fűzik ide. Ezt a köteléket a kölcsönös szeretet teszi ilyené, mely élete végéig eltéphetetlen marad. Szerinte Válban jelen van minden, ami a világban: emberi jóság, gonoszság, életért való küzdelem, megtalál mindent, ami számára fontos, ami festésre ihleti. Azt mondta, amíg nem a szülőföldjével foglalkozott, addig nem ment igazán a festés.

Amikor azt kérdezték tőle, miért nem utazik többet a világban, akkor azt felelte, ami érdekli, itt is megtalálja.

A festés izgalma, öröme, kínlódása, csodája nem akar elfogyni számára. "Hetvenkét éves vagyok, - mondta - már a túlpárt felé evezgetek, de azért nem kapkodok el a csapásokat, még mindig reménykedek, hogy csinálok egyszer egy jó képet! Ezzel a reménykedéssel, kínlódással, örömmel telt eddigi életem."

Még soha nem jártam festő műtermében, még soha nem találkoztam híres művésszel személyesen. Néztem a képeket, különös hangulatot árasztott az elém táruló "kék és zöld világ".

Kovács Erika, 1998 (14 éves)

FARKAS JUDITH ES SKRAPITS MELINDA **Egy hang, amely bejárta a világot - Sebestyén Márta**

Péntek délelőtt álldogálunk a 99-es busz megállójában, miközben társaink "szorgalmasan" tanulnak az élet nagy dolgairól, ódon iskolánk falai között. Mi lógunk - legalább is egyesek szerint. Pedig hát komoly feladatunk van, hiszen mindenről ki kell kérdeznünk világhíressé vált énekesünket, Sebestyén Mártát. A busz jön, mi megyünk.

Pontosan 11 óraker becsengetünk. Az első emeleti lakás ajtajában a kedves, mosolygós, fején piros kendőt viselő Sebestyén Márta várja, hogy beköltözzünk az életébe, legalábbis, ami az elkövetkezendő másfél órát illeti.

- Tetszene mesélni az iskolás évekről?

- Lehet, hogy többségben úgy emlékeznek rám, hogy "az az aranyos kislány, vele jártam a Radnótiba", de őszintén bevallva: inkább problémás gyerek voltam. Ugyanis nem nagyon szeretik, ha valaki rendhagyó módon jár az órákra. Például úgy, hogy 8 helyett 11-re ér be; és mikor az angol tanár megkérdi: "Hol van a Sebestyén Márta?", a többiek kórusban válaszolják: "Ó, tanár úr, ő ilyenkor még alszik. Mert ugye aki az Egyetemi Színpadra, meg táncházba jár szerepelni, az nem tud reggel 8-ra bemenni az iskolába. Vagy ha mégis, akkor a padra borulva alukál. Negyedikes koromban könyörögtek a tanárok, hogy érettségizzek le, aztán húzzak el az életükből..."

- Akkor ezt a kérdést ne feszegetjük tovább. Inkább a táncéletemről tessék mesélni!

- Tizenkét éves koromban adták a Röpülj Páva versenyt a TV-ben. Szívrepesve néztük Halmos Bélát - aki akkor még egy sovány egyetemista fiú volt -, meg Sebők Ferit, ahogy gitárkísérettel népdalokat énekeltek. A népdaléneklésnek ez a fajtája akkoriban még teljesen újak számított. Egyszer aztán megláttam Halmos Bélát a mi házukban. Majdnem elájultam a boldogságtól! Kiderült, hogy a Katinak udvarol az első emeletről. Aztán elvette feleségül, s attól kezdve ott lakott. Majd szétfeszültem a büszkeségtől, hogy a Béla bácsi a mi házukba jár. Csókolommal köszöntem neki a lépcsőházban, s mindig arról érdeklődtem, hogy mikor lesz már valami koncertjük.

Egyszer aztán kiderült, hogy nyílik egy klubjuk Zuglóban. Ez volt a híres Sebő Klub. Elejétől fogva oda jártam. Akkor lehettem harmadikos gimnazista. Természetesen meg voltam róla győződve, hogy teljesen falábam van. Továbbá nem tudtam mit kezdeni ezekkel a zenékkal, a hozzám hasonló falábú fiúkkal meg pláne nem. Akkor történt, hogy egy filmbemutatón hajnalig együtt énekeltünk Tímár Sándorral, a Bartók Együttes vezetőjével, aki azt mondta nekem: "Akinek ilyen szép hosszú haja van (derékig érő vastag hajam volt), és ilyen szépen énekel, annak muszáj megtanulnia táncolni is!"

Úgyhogy elkezdtem táncolni tanulni. És akkor kiderült, ha van az embernek ritmusérzéke, akkor belülről is irányítja egy hang, meg kívülről is, és máris minden sokkal könnyebb. Ettől kezdve minden szabad percemet táncolással töltöttem.

Nagymamám csak nézett, mikor otthon a szőnyegen táncoltunk a testvéremmel:

"Mária, édesanyám! Csúffá teszitek a szőnyeget!" - mondta. Ettől kezdve a tánc hozzá tartozott az életemhez. Nagyon jó kondíciót biztosított. Ajánlom mindenkinek. Szerintem a tánc bőven belefér a sport kategóriába, és még szép is. Úgy gondolom, minden serdülő lánynak kellene táncolnia. A fiaim sajnos nem szeretnek táncolni. Olyan szomorú vagyok miatta, de hát mit csináljak. Álmos úgy gondolja, hogy a tánc meg az ének csupa olyan dolog, ami miatt anya soha nincs otthon. Ennél fogva ez nem jó. Azt mondja: "már megint elmész lalalázni, anya?"

- De azért tetszik a gyerekeknek énekelni?

- Hogyne, még a pelenkát is úgy cseréltük, dalogatva, mert szerintem az úgy sokkal jobb.

- Márta néninek a zenével való kapcsolata mikorra vezethető vissza?

- Az a piros kabátos néni, akit az előbb láttatok kiosonni a szobából, az én anyukám. Amikor megszülettem, harmadik éves volt a Zeneakadémia Népzene Tanszékén. Kodály tanár úr utolsó növendékeinek egyike volt. Ebből következik, hogy míg ő lelkesen járt az akadémiai órákra, én vígan fickándoztam a hasában. Ebből adódóan korán elkezdődött a zenei nevelésem.

Sokan nevetnek ezen, pedig biztosan hatással van a magzat fejlődésére a zene. Kisbaba koromtól fogva nagyon érzékenyen reagáltam mindenféle zenei hangra, s egy évesen, állítólag, mindent tisztán visszaénekeltem. Aztán óvodás koromban jártam Forrai Kati néni zeneóvodájába. Mikor iskolába kerültem zongoráztam, jártam szolfézásra és kórusba végkimerülésig.

- Honnan származik Márta néni jellegzetes éneklési technikája?

- Megfigyeltem. Először kazettáról, később elmentem a falvakba és a néniktől ellestem, hogyan is énekelnek. Ők persze nem azt mondták, hogy: "No, aranyos Mártika, most vegyen mély levegőt, helyezze ide, oda, amoda a hangját..." Ez nem volt ilyen tudományos, inkább ösztönös. Addig-addig próbálgattam, míg sikerült.

- Hol tetszett gyűjteni a népdalokat?

- Magyarországon is, de legfőképpen Erdélyben. Ott bármerre mész, aranyrögbe ütközöl. Mi mindent hallhatott Bartók és Kodály a század elején! Nagyon értékesek azok a fonográf felvételek, amiket készítettek, de ha akkoriban a mostani technikával dolgozhattak volna, mi mindent lehetett volna még megörökíteni!

- Ezek az erdélyi falvak mennyire őrzik népzenejüket, a népszokásaikat?

- A külsőségek már nagyon sok helyen elkoptak. Kalotaszeg ez alól kivétel, mert ott még a legfarmeresebb lányok is felveszik vasárnap a népviseletet és úgy mennek a templomba. Szék még ilyen hagyományőrző falu, ahol szinte mindenki népviseletben jár. Ugyanakkor a hagyományok, a tájszólások, a dalok, a szokásokhoz való ragaszkodás nagyon mélyen ülő dolgok. Bizonyos alkalmakkor összejárnak az emberek. Segítenek egymásnak. A falu ezeken a helyeken még mindig közösség, és összefog, ha kell. Igénylik egymás társaságát. Ha bárki meghal, biztos, hogy az egész falu elmegy és megadja a tiszteletet. Ma már nincs mindenhol hagyományos siratás, de a ravatálnál együtt imádkoznak. Vagy ha kisgyerek születik, keresztelő vagy lakodalom van, megint csak oda gyűlnek. Részt vesznek egymás életében, osztoznak egymás örömeiben és bánatában. Nagyon szép ez a közösség. És hát a vallás. Ne felejtsük el, hogy a templomba járás összekovácsolja a népeket. Erdély - többnyire református - falvainak templomaiban pedig ma is megtalálhatók a szép, kézzel hímzett Úrasztala-terítők. Ott mindenki kötelességének érzi ugyanis, hogy legalább életében egyszer adjon valamit a templomnak, amit saját maga készített.

- És gondolom, énekelnek is rendszeren.

- Hát persze.

- A magyarországi falvakat járta ez mennyire tapasztalható meg?

- Ami nálunk megfigyelhető ezen a téren, az hervasztó. Bár a nyáron Békésen jártunk, ahol minden kisgyerek mezítláb rohant az utcán, malacok voltak, kacsák, meg tyúkok, és az emberek olyan kedvesek, hogy szinte Erdélyben éreztük magunkat.

- A hazai éneklés kultúráról mi a véleménye Márta néninek?

- Menj el egy osztálykirándulásra és hallgasd meg azt a ványadt pocokzenét. A mostani gyerekek leszoktak arról, hogy szeressenek énekelni. Nekem olyan tördőfés mikor azt hallok egy iskolában: "Jaj, már megint kornyika lesz!" Hogy lehet az éneket kornyikának nevezni? Ahelyett, hogy örülnének, hogy nem matek van, hanem énekóra.

Hát nem? Mi az, hogy kornyika? Az ilyen helyen biztos rossz a tanár, vagy nem tudom, hogy sikerülhet ennyire megutáltatni a zenét. Nem hiszem, hogy ebből feleltetni kell, meg szigorúan szolmizáltatni, mert az éneklés öröme nem ettől függ!

- Márta néni életében az éneklés örömet jelent. Mik voltak a legnagyobb sikerei?

- Attól függ, mit nevezünk sikernek. Az emberek nagy többségének az a siker, hogy ha valami hatalmas, világraszóló dolgot csinál, aminek a híre bejárja a világot, s ebből aztán jól meggazdagodik, egy örületes villába költözik, és Mercedesekkel járják mindenfelé. Nekem a sikerről mindig egyszerű emberi történetek jutnak az eszembe, mint pl. az egyik gyimesi primásé, akit Vak Zsoltinak hívnak. Felsője, Irénke néni elkerült Budapestre egy műtétre. Miközben jöttek át a határon, az autóban az én kazettám szólt. És Irénke néni egészen oda volt, hogy "énnékem ezt a kazettát hozzák bé a kórházba!" Sára Feri barátunk el is vitte neki, és Irénke néni a műtét után egyfolytában azt hallgatta. Na, mondom, meglátogatom. Ahogy bemegyek, látom ám, hogy Irénke néni fülhallgatón hallgatja a kazettát, és mikor oda megyek és megpusztilom, sírva rám borul és azt mondja: "Drága, kicsi Mártocska! Hát tudja meg, én a maga drága kicsi hangjától gyógyultam meg!" Azt hiszem, ez az igazi siker...

- Hogyan tetszett "összejönni" az Angol beteggel?

- Ez egy érdekes történet. Amerikában turnéztunk, mikor az egyik koncert szünetében oda jött hozzám egy mosolygós úr, bemutatkozott, és közölte, hogy éppen egy film vágásán dolgozik, amelybe nagyon szeretné betenni az egyik dalomat. Sőt, azt mondta, ha török ha szakad, ő úgylis beleteszi, de azért szeretné, ha belegyeznék.

Másnap taxiba ültetett, elvitt a stúdióba, ahol megmutatták, mit is szeretnének csinálni. Gondoltam, hogy ha tényleg ennyire szereti, és valóban ennyire oda is illik, akkor miért ne egyeznék bele. Aztán meghívtak Londonba egy stúdióba, ahol felénekeltem a dalt. Ahogy néztem a képeket, eszembe jutott egy másik dal is, azt is felénekeltem, és benne is hagyták a filmben. Szóval ilyen véletlenül kerültem bele. S még mielőtt megkérdeznének, kapcsolatom a Deep Fores-tel is ugyanilyen

véletlenszerű volt.

- Mit tetszett érzékeln abból, hogy az Angol beteg Oscar-díjat kapott?

- Csak annyit, hogy sokan gratuláltak. Ezt a díjat nem én kaptam, sőt még nem is láttam. A zeneszerző szépen elrakta, és elkönyvelte, mint saját sikerét. Úgy látszik, nem jut eszébe, hogy a film fő zenei motívumául szolgáló dalt nem ő írta, hanem a magyar nép! Mert ez egy népdal. Nem én írtam, nem az én sikerem. Én csak elénekeltem. A zene a mi nemzeti örökségünk. Miénk, magyaroké.

Farkas Judith (14 éves) - Skrapits Melinda (14 éves), 1998

DUCKI TAMÁS ÉS SZILVAY GERGELY
Vándorének (Látogatóban Illés Lajosnál)

"Vihar van a Földön Száll a képzelet,
De nem mozdulnak meg a jéghegyek.
Néha rámtalálnak
Fáradt emberek,
Meghallgatják a vándoréneket"

(Vándorének-részlet - Bródy János szövege)

Ahányszor elhagyom Budapestet, valami más érzés kerít hatalmába. Megszűnik a rohanás, a bűz, az idegeskedés, a helyébe lép a nyugalom, a béke. Ez történt azon a novemberi szombat délelőttön is, mikor Kisorosziba várt minket egy régi iskolatársunk, az általunk is jól ismert Illés zenekar alapítója, a kisoroszi református gyülekezet kántora, Illés Lajos. Egy csendes dunaparti falucska még csendesebb szombat délelőttjébe cseppentünk bele, mikor csöngöttünk a parókia ajtajánál. Mintha régi ismerősök lettünk volna, úgy köszöntött minket a kántor úr, s tessékelt be a jól fűtött szobába. Kis csapatunk két jó barátal kibővülve - Tarr Zsóka néniével és férjével, Károly bácsival - aki megszervezte számunkra ezt a találkozást s aki egy időben koptatta a mai Vajda, az egykori Simor utcai Általános Iskola padjait Illés Lajossal - rögtön munkához látott.

- Mire emlékszik vissza szívesen Lajos bácsi a Vajdas, pontosabban Simoros éveivel kapcsolatban?

- Én nagyon szerettem oda járni. Szerettem az iskolát, szerettem a tanáraimat, szerettem tanulni. Bár meg kell jegyezzem, arra nem emlékszem, hogy sok időt töltöttem volna a tanulással. Elsős koromban édesanyámék nagyon sokat foglalkoztak velem. Emlékszem ott ültek mellettem, mikor izzadó homlokkal rakosgattam a pálcikákat, és gyakoroltam az "O" betűk írását. Így aztán már az első félév alatt megtanítottak a szüleim arra, hogy ha odafigyelek az órán, akkor ott mindent meg tudok jegyezni, s otthon nem kell majd annyi időt töltenem a házi feladattal.

Kitűnő tanuló voltam. A délutánok nagy részét az iskolakertben töltöttem. Ilyenkor több tízen voltunk együtt, és rúgtunk mindent, ami csak volt; a rongylabdától a gumilabdáig. A Golgota téren is találtunk olyan jó kis helyeket, ahol lehetett ugrabugrálni. Második egyetemista koromban elkezdtem zongorázni. Úgyhogy a délutáni tanulás és focizás mellé még be kellett iktatni egy félórás gyakorlást is. Megmondom őszintén, nem nagyon szerettem ezt a zongorázgatást, de édesapám hajhatalan volt, és nekem bizony zongoráznom kellett. Részletre vette a zongorát, nem is tudom milyen pénzből. Arra is emlékszem, hogy édesanyámmal havonta bementünk a Rákóczi útra és vittük a részleteket, ami jó nagy pénz volt, édesapám fizetésének a fele is talán. Amikor elkezdtem zongorázni, édesapám akkor sem tágított mellőlem.

Mikor megjött a Ganz-Mávagból - ott dolgozott -, na akkor fél négytől ötig gyakorlás volt. És ő ott állt mellettem. Aztán fél ötkor mondta, hogy: "Jó, kész, mehetsz!" Fél évig vagy egy évig ott ácsorgott minden áldott nap, aztán mikor már látta, hogy magamtól is leülök a zongorához, és nem csak egy fél órára, akkor megnyugodott, és valami ilyesfélét gondolhatott magában: "Na, te gyerek, jól kitoltam veled..."

- Lajos bácsi, kikre emlékszik vissza a tanárai közül?

- Klári néni (Túróczky - szerk.), a Fekete tanár úrra, Barna tanár úrra, Szép tanár úrra, Liptay tanár úrra... Még ma is előttem vannak az arcok. Emlékszik az ember a tanáira. Szerettem őket. Nekik is köszönhetjük azt, hogy könnyen vettük az első nyolcéves akadályt. Mindent megtettek azért, hogy legyen tudásunk. Belénk vertek mindent, amire csak szükségünk volt. Nem is értem hogy lehet az, hogy a mai gyerekek hetedikes, nyolcadikos korukban nem tudnak olvasni. Ha olvastatjuk őket pl. a gyülekezetben, szinte szótagolva olvasnak. Akkoriban persze nem volt televízió, video meg számítógép, hanem esténként bizony, aki szerette a meséket vagy a történeteket, az olvasott. A Mávagban volt egy nagyon szép könyvtár, oda jártunk át könyvet kölcsönözni.

Persze a szüleink is odafigyeltek ránk. Édesanyám nem dolgozott - ami ritkaság volt abban az időben, mert úgy volt megállapítva a munkabér, hogy mind a két szülőnek dolgoznia kellett ahhoz, hogy megkapják azt az alamizsnát, amiből fenn tudták tartani a családot. Így aztán rendszeresen utána nézett annak, hogy mit csinálunk, és hogy elvégezzük-e a dolgunkat.

- Lajos bácsiék az osztályban megünnepelték a Karácsonyt?

- Szegényesen. Nem is tudjátok elképzelni, milyen szegény volt akkoriban az ország. A szaloncukrot az édesanyám főzte. A selyempapírt, amibe becsomagoltuk a cukorkákat, nem is tudom honnan szereztük. Szegény szaloncukrok többnyire bele is ragadtak a papírba, úgyhogy megenni őket már nagyon bonyolult volt. Tulajdonképpen az ajándékok is csak jelképes dolgok voltak, amiknek természetesen nagyon örültünk.

Abban az időben igazából annak örültünk a legjobban, hogy a mindennapi zsíros kenyérünket oda tudták adni nekünk a szüleink. De akkoriban nem is volt divat ez a marha nagy ajándékozgatás, mint manapság. Így a Karácsonynak a lényege is sokkal jobban kidomborodhatott: a szeretet a családban, a családon kívül. Manapság ez valahogy elsikkadt. A gyerek azt lesi, hogy mi van a karácsonyfa alatt, és ha nem azt kapja, mint amit vár, vagy nem olyan gazdagon, akkor bög, csapkod, üt-vág,

kihajintja az ablakon... s tulajdonképpen mindez Karácsonykor, a szeretet ünnepén történik. Mennyire boldogok is tudtunk mi lenni, amikor csengetett az anyu, együtt volt a család, és megettük azt a kis beigli, ami azért valahogy mindig került a karácsonyi asztalra. És arra is emlékszem, milyen örömmel készítettük a mi kis apró ajándékainkat, meglepetéseinket szüleinknek, amit a megtakarított zsebpénzünkből vásároltunk nekik.

- Hogyan telnek manapság a Karácsony esték?

- Hát most ugye egészen más minden. A Karácsonyaink általában nagy munkában telnek, amióta a gyülekezetben karácsonyozunk. Már december elején elkezdődik a gyülekezeti ifjúság felkészítése az ünnepi műsorra, ami egészen a bemutatást megelőző percekig tart. S általában még ekkor sem áll minden a helyén, csak a mi hajunk az égnek. Az is megtörtént, hogy a mi kis karácsonyfánkat otthon a lakásban csak másnap tudtuk feldíszíteni.

Meg az is -, hogy miután a gyerekeink már nincsenek itthon - nem is volt karácsonyfánk, csak egy jelképes adventi koszorúnk. De hát nem a karácsonyfa a lényeg, hanem maga az ünnep. Általában mire elérkezik a gyertyagyújtás ideje, addigra már mi is túl vagyunk az ifjúsági műsorokon, és akkor le tudunk ülni nyugodtan a karácsonyi vacsorához, csendesen együtt vagyunk egy pár órát, ami nagyon szép, és gondolunk mindenkire, a családra, élőkre és holtakra, és kicsit elmeditálgatunk...

- Van arra lehetőség, hogy a család - gyerekek, unokák - együtt legyen Karácsonykor?

- A nagyobbik fiunk szintén lelkész, s neki is Istentisztelete van Karácsony este. Így manapság Karácsony első vagy másodnapján próbáljuk összehozni a családot. Megszületett a hatodik unoka is, a kis Sár, úgyhogy most már rettenetesen nagy a család, és hát "természetesen" szét vagyunk szórva. Az egyik Mezőkővesden, a másik Bugyi községben lakik... - úgyhogy nehéz összehozni egy ilyen együttlétet.

- Mi Lajos bácsi kedvenc karácsonyi süteménye?

- Természetesen a diós beigli, ami minden karácsonyi vacsora elmaradhatatlan része. Bár az elfogyasztására sokszor csak nagyon késő este kerül sor.

- Hogyan vezetett az út az Illés együttestől a kántorkodásig?

- Egyszerűen úgy, hogy ha az ember felesége református lelkész, akkor férjének - ha tud zongorázni - a feladata ellátni a kántori szolgálatot. Ez a református egyházban így szokás. A kottát még ismerem, csak azt kellett megtanulni, hogy az egyes gyülekezetek nem a kotta szerint énekelnek, hanem úgy, ahogy tanulták az évszázadok alatt. Ott aztán nincsenek negyedek meg félhangok, hanem csak egyszerre énekel mindenki. Az egyik gyülekezet lassabban énekel, a másik pedig még lassabban. Csak alkalmazkodni kell megtanulni, meg azt, hogy az ember egy picit előre játsszon, hogy ezzel megadja a hangot. Mert nem árt, ha az orgona meg az ének együtt van.

- Az Illés együttes csírái hova vezethetők vissza?

- Már az általános iskolás évek alatt elkezdtünk zenélni. Volt egy osztályzenekarunk. Akkor még két iskola működött az épületben. Egy fiúiskola és egy leányiskola, melyek között nem lehetett átjárni. Azzal szórakoztunk, hogy túkröztük a lányokkal egymást, de már csak nagyobb korunkban. De valahogy mi még ebben az időben nem nagyon érdeklődtünk a lányok iránt, inkább focitunk.

Az első együttesünk is az általános iskolában alakult olyan fiúkból, akik szerettek velem együtt összeülni egy kis örömmzenélésre. Egyikünk dobolt, a másikunk bőgőzött. Talán ez lehetett az Illés zenekar csírája. A zenélés öröme, akármilyen hangszereken is játszol, nagyon jó dolog. A tagok folyamatosan változtak, jöttek, mentek. Olyan volt ez, mint a rosta. A gimnáziumi évek végére aztán maradt négy-öt ember, ez alkotta a magot. Kezdetben a testvérem is velünk zenélt. Amikor bekerültem az egyetemre, a Bercsényi utcában kezdtünk játszani, ott már egy egyetemista társaság előtt. Végül is így állt össze a zenekar, amit ma Illés zenekarként ismernek. S így játszottunk 1961-72-ig.

- Az Illés zenekar eléggé meghatározta a magyar könnyűzene akkori irányvonalát. Olyannyira, hogy a zenéjét még ma is szívesen hallgatják.

- Igen, még ma is lehet hallgatni, a gyermekeim is nagyon szeretik. Végül is az egész 60-as évek zenéje nagyon egyszerű, egy speciális muzsika. Egy-két akkordból, dallamból és ritmusból áll össze, s ezzel elmondhatjuk, hogy minden benne volt, aminek benne kellett lennie. Aztán hát a rock and roll, nagy találmány volt!

- Milyen érzés volt újra összeállni, és együtt zenélni úgy, hogy nem volt elég egy koncert, meg még egy koncert... - és a Sportsarnok mindig zsúfolásig megtelt?

Játszhattunk volna még többet is, de pechünk volt. Decemberben meg hirdettük a koncertet, aztán februárban Zoli eltörte a kezét, márciusban megbetegedett a Levente. Zolit műteni is kellett, a koncerteket összecsavazott kézzel dobolta végig.

Úgyhogy ilyen előzmények után azt mondtuk, legyen három koncert, de annál több nem, nehogy valami baj történjen.

- Mi Lajos bácsi véleménye a mai könnyűzenéről? Úgy érzem, azok, akiknek ezen a zenén "kell" felnőniük, sajnálhatják, hogy nem az Illés zenekart hallgatják.

Vannak azért jó zenék ma is. A mi időnkben a rock and roll nem változott. A mai tömegzslés, tömegkultúra viszont magában hordja a változást. Bár jobban változna már! Tulajdonképpen vagy húsz éve ugyan az a zene megy. Ezt hallod reggeltől estig a Music TV-n. Mindig vannak újabb örületek, de az alap a discózene, marad. Mi már húsz éve azt hittük, hogy ennek a zenének az ideje leáldozott. Aztán egy frászt.

- De valahogy ez a zene egy katasztrófa, nem?

- Jó, de ehhez már hozzákapcsolódik ez az egész "mufti-világ". A nemzeti kultúrák most már nem kellene - mondják azok, akik irányítanak valahol; a "muftik".

- A "régieknek" nincs kedvük, nincs lehetőségük megszólalni ma, vagy egyáltalán nem is akarnak újra előtérbe kerülni?

- A "Magyar Énekkel" - ami nem rég jelent meg - az volt a szándékom, hogy megszólítsam az embereket, hogy egy kicsit figyeljenek oda, s ne csak szaladjunk. Fel kell hívni a figyelmet, hogy ne csak "kaparj kurta, neked is jut!" szemlélet irányítsa az életünket. Figyelmeztetni kell az embereket, mert nem figyelmezteti őket senki. Sőt az ellenkezőjét sugallják már a gyerekeknek is; a Dagóbert bácsi, a dollár, a pénz, a mammon...

A mi lehetőségeink eléggé behatároltak. A televízióknak, a kommunikációnak ez most nem érdeke.

Ennek ellenére, ha valaki meg akar szólalni, az meg tud szólalni. A kérdés csak az, hogy odafigyelnek-e rá? Van-e antennájuk az embereknek, és megértik-e amit mondunk nekik. És ha meg is értik, lesz-e következménye az elhangzottaknak? Ez itt a legnagyobb baj, hogy nem figyelnek ránk. Hiába mondom, hiába csinálod, hiába élsz úgy, nem figyelnek oda. Nem törődnek velem. A keresztény életfelfogás, életstílus ma nem kell, mert az óriási követelményeket támaszt veled szembe. A tisztességet, a becsületet stb. Manapság nem akarunk ilyenek lenni. Mi lopni, csalni, ingyenélni akarunk, fekete munkát végezni, adót nem akarunk fizetni. Nem, mi nem akarjuk szeretni embertársainkat. Ebben az országban nincs nép, nincs nemzet. Itt lakosság van.

- Ezek a gondolatok azt juttatják eszembe, amit tavaly Karácsonykor mondott iskolánk egyik tanára, miszerint a Karácsony ugyan a szeretet ünnepe, de ilyenkor érződik a legjobban a szeretet hiánya is.

- Igen, van benne valami. A Karácsonyban az a szép, hogy évente alkalmat ad arra, hogy gyakoroljuk a szeretetet. Mindig arra vágyik az ember, hogy szeretetben éljen, de ezt sokan elfelejtik másod-harmadnap, vagy egy hét múlva. Csak reménykedhetünk abban, lesz olyan még, hogy nem csak egy fél órát beszélünk a szeretetről, hanem próbáljuk azt naponta gyakorolni. Rájövünk talán majd arra, hogy máskor is lehet élni ezzel az érzéssel, nem csak Karácsonykor.

Ducki Tamás (14 éves) - Szilvay Gegely (14 éves), 1997

NÉDÓ KÁROLY

"Szeretném jobba festeni a világot"

Interjú egy festővel, aki nagyon közel áll hozzám

Egy esős vasárnap délután elérkezett annak az ideje, hogy nekilássak a riportírás legnehezebb részének: a beszélgetésnek a riportalannyal. Kiszemelt riportalanyom... hogy is mondjam... anyukám második férje, hivatalos mostohaapám, de ezt egy olyan emberre mondom, kivel egyrészt tizenhárom éve békében élünk együtt, másrészt két éves korom óta úgy hívom, ahogy mindenki hívja Kunszentmiklóson: Kulák.

- Kulák - kezdtem a riporteri ténykedésemet, miután anyuval hármásban leültünk a konyhában, két öcsém pedig nagy ügyesen úgy foglalt helyet a szobaajtóban, hogy egyszerre tudták figyelemmel kísérni beszélgetésüket és a tévé műsorát.

- Szóval, Kulák mesélj arról mióta festesz?

- Erre elég pontosan tudok válaszolni. Ötéves koromban készítettem első rajzomat, amit anyám máig őriz sok kisgyerekkori "alkotásommal" együtt.

- Hogyan kezdted el rajzolni, hiszen édesapád híres zenész volt?

- Ez igaz. Őrségi zenész dinasztia a mienk. Apám zeneakadémiát végzett, híres "kottista" volt, ha hallott egy új nótát a rádióban, mire a dalnak vége lett, már ő is kész volt a kottázással, s másnap már a zenekara játszotta az új dalt a nagyvendéglőben.

- Akkor még úgy sem értem, miért kezdted el rajzolni?

Ezt magam sem tudom. Egyszerűen tetszett, amikor megláttam iskolás nővérem könyvében a szép rajzokat, ellenállhatatlan vágy fogott el, hogy lerajzoljam. Tudtam, hogy apám azt szeretné, ha zenész lennék, kiskoromtól tanított hegedülni, később zongoráztam, aztán harmonikát is kaptam. Két évig jártam idősebb koromban a Zeneakadémiára. Én is azt hittem, hogy folytatom a családi hagyományt. De minden szabadidőmet rajzolással, majd festéssel töltöttem. Tizenkilenc éves koromban már vagy húsz komoly nagy olajfestményem volt.

- S mit szerettél festeni?

- Nagyon szerettem a tájképeket, de ami igazán népszerűvé tett, azok a portrék voltak. Az egész családot lefestettem, szinte csak meg nem szólaltak. De ezek okozták a vesztetemet is. Egy jónévű kecskeméti festő megneszelte híremet, megnézte képeimet. Agyba-főbe dicsért aztán rávett, hogy adjam oda festményeimet, jó pénzért értékesíti. Híres festőt csinál belőlem, ígérte.

- Hát nem lettél híres festő?

- Sőt festő sem lettem, nem hogy híres. "Jóakaróm" felszívódott, őt sem láttam többet, de a képeimet sem. Apámmal évekeig kerestük de hiába. Közben zenési karrierem is kútba esett - mielőtt elkezdődött volna. Nem kellett a cigányzenészek, apám is elvesztette állását. Igen nehéz helyzetbe kerültünk egyik napról a másikra. Közben összekerültünk anyáddal, jöttek a gyerekek, pénzt kellett keresni. Tíz évig ecsetet se vettem a kezembe. Igaz nem is volt rá időm.

Főállásban zsákoltam vagy meszet oltottam, délután házépítésnél segédkeztem, falat húztam, betonoztam. Mindent gyorsan megtanultam. Az se okozott gondot, ha késő ősszel a befagyott kanálisban kellett kagylót gyűjtenem.

Nagy csalódás volt ez nekem. Alaposan csalódtam az emberekben, mégis sokkal boldogabb voltam mint fiatalabb koromban. Anyáddal nagyon szerettük egymást, de volt egy igazi mérce is, amivel számomra is nyilvánvaló volt, hogy elégedettebb ember vagyok. Elmúltak ugyanis rémálmaim, amik gyerekkoromtól gyötörtek.

- Hogy vészelted át, hogy egymás után két infarktust is kaptál?

- Nagyon nehezen. Sok mindentől eltiltott az orvos, amit nagyon szerettem csinálni, mindenfajta súlyt, zsákot felemelni, cigarettázni, időnként egy jót inni. Annyira megviselt ezek hiánya, hogy bekövetkezett a második csapás, amely majdnem végzetes volt. Visszatértek rémálmaim, egész éjjel küzdöttem olyan alakokkal, mint amilyenek a horrorfilmekben is vannak, egészen addig küzdöttem ezekkel, amíg egy éjjel régi jó komám, aki évek óta halott volt, meg nem jelent álmomban. Megfogta a kezemet, s azt mondta, hagyd itt ezeket, ne küzdj hiába. Húzott magával valamilyen tejszerű ködbe, mentem vele, de egyszer csak eszembe jutott, hogy nekem családomban van, feleségem, gyerekeim. Kírántottam magam a kezei közül, s visszarahantam. Amikor felébredtem, furcsa nyugalom szállt rám. Tudtam, hogy a halálból tértem vissza, de azt is tudtam, hogy nekem még dolgom van itt a világon. Azt vettem észre, hogy a fiúk abbahagyták a tévét, ott ülnek mellettem, és mindenki azt várja, hogy megkérdezzem, mi is az a munka, amiért apám visszatért erre a világra.

- Hogy miért is jöttem vissza. Mostanában újra érzem magamban azt a tüzet, amit akkor éreztem amikor napokon keresztül festettem. Azt hiszem, ebben az össze-vissza világban, mégis csak rajtunk múlik, mi vár gyerekeinkre. Úgy érzem, Isten azért bocsátotta rám a betegséget, hogy ne tudjak mással foglalkozni, csak azzal, amihez értek, amit mindig szerettem volna csinálni. Negyvennégy éves vagyok, igazából ez a legszebb férfikor, igazán férfinek való munka megtanulni úgy festeni, hogy elmondhassam: jobbá festettem a világot.

Nédó Károly, 1999 (15 éves)

SKRAPITS MELINDA

Beszélgetés Ablonczy Lászlóval, a Nemzeti Színház igazgatójával

Ablonczy László Úr eddig két alkalommal sietett iskolánk segítségére úgy, hogy nem is ismert bennünket személyesen. Először kb. 5 évvel ezelőtt, mikor váratlanul egy kerületi földrajz verseny megszervezésével bízták meg iskolánkat, de a győztes jutalmazását is ránk bízták. Akkor fordultunk Igazgató Úrhoz először kérésünkkel. Másodjára idén tavasszal, mikor iskolánk legkiválóbb növendékeit, és a diákok szavazata alapján kitüntetett tanárokat szerettük volna méltón megjutalmazni. Mindkét esetben azonnali segítséget nyújtott azzal, hogy tiszteletjegyeket biztosított a számunkra. A mai világban ez nem egy megszokott dolog. Sok helyen kopogtattunk már hasonló kéréssel, s a legtöbb helyről szépen, másokról kevésbé szépen küldtek el bennünket. Ablonczy László Igazgató Úr másként tett. A miérte voltam kíváncsi, amikor felkerestem levelemmel.

- Amikor valaki segítségért fordul hozzánk, az a bizalom jele. S ennek meg kell felelni. - válaszolta kérdésemre Ablonczy László. - Nagyon rossz érzés, amikor valami ok folytán nemet kell mondani.

- Jó érzés, hogy találkozhatunk így gondolkodó emberekkel, de mégsem ez a megszokott. - A kárpátaljai tragikus árvíz jelezte: micsoda hatalmas szolidaritás él az emberekben. S így volt ez 1989 karácsonyán is, amikor az egész ország megmozdult a romániaiak megsegítésére. Jó volna, ha a mindennapokban, az utcán, a villamoson, boltban, sorban állás közben is a másik iránti szeretet, szolidaritásérzés működne bennünk.

- De ehhez szükség lenne a felnövekvő generációt úgy nevelni, hogy az alapvető erkölcsi normák ismét értékékként álljanak előttünk.

- Igen. A fiatalság olyanná lesz, amilyené mi, felnőttek növesztjük őket. Ha a gyermek azt érzi, hogy szülei azzal letudják a törődést, hogy pénzt adnak nekik diszkóra, vagy hogy a televízió előtt töltheti az idejét, akkor a valóságos családi élet hiányát, a szeretetnélküliséget kell megélnie. Mert ilyenkor a közös bensőséges együttlétet, a törődést nem érezheti át. S ilyenkor gyakran önállósul és elkóborol. S innen már ismerős az oly gyakori történet: a rossz társaság, a drog...

De ne ragadjunk meg a nyugtalanító tényeknél! Sok kitűnő tanár, s egyre több egyházi iskola nagyon komoly lélek- és közösségépítő munkát végez. Ami komoly remény a jövőt illetően...

- Ebből a nevelőmunkából a Nemzeti Színház is jócskán kiveszi a részét. Milyen irányelveket követve áll össze a színhát repertoárja?

- Nagyon sokféle szempont vezet bennünket. A nemzeti és egyetemes remekműveket folyamatosan műsoron tartjuk. Így a legrégebb magyar szerzőinktől (Bornemissza, Balassa, Katona, Madách, Németh László, Sütő András) a jelenig ível a repertoár. Az egyetemes remekírók (Shakespeare) művei mellett a nemes gondolatokat keltő musicaleket (La Mancha lovagja, Godspell, My fair Lady) is fontosnak tartjuk.

Ugyanakkor, pl. két olyan klasszikust is műsorra tűztünk (Aiszkhülosz: a Ieláncolt Prométheusz, Euripidész: Medeia), amit a Nemzeti történetében még soha nem adtak elő. De sok mulasztása van még színházunknak. Feladatunk képviselni az új magyar drámát is. Ennek jegyében tűztük műsorra tavaly Szörényi, Szentmihályi, Bródy zenés játékát. A kiátkozottat, vagy Sütő András kirobbanó sikerrel futó Balkáni gerljét.

- Tapasztalatból tudom, hogy sok fiatal látogatja az előadásainkat. Hogyan vélekedik a színházlátogató diákokról és pedagógusairól?

- Hét és fél éves igazgatásom alatt látogatóink 70-80%-a 16-18 év közötti fiatal volt. Hozzávetőlegesen 3500 előadást tartottunk ez alatt az idő alatt, s mindössze négy-öt alkalommal volt rendezvény. Azt hiszem, nem kell tovább érvelnem, a tények beszélnek. Nemcsak ruházatban, hanem lélekben is szépek a színházlátogató fiatalok.

- A színész kollégái is hasonlóképpen vélekednek erről?

- Néha riadtan tekintenek ki, tartva attól, hogy nem lesz-e "botrány". Olykor elbizonytalanodunk: megértik-e a gyerekek a súlyos gondolatokat? Mint ahogy a múltkor is történt a Balkáni gerle előadásán. De olyan pazarul értették a darab mondanivalóját a gyerekek, hogy valóságos ünnep kerekedett az előadás végén. Sinkovits Imre kérte is: tudjuk meg, honnan jöttek a gyerekek, mert a tanároknak és a fiataloknak köszönőlevelet szeretne írni a társulat.

Egyébiránt színházi igazság: az igazi előadás nem korosztálynak szól. Csak nézők vannak, akik elmerülnek az est varázslatában.

- Igazgató Úr! Kérem, meséljen egy kicsit önmagáról, szüleiéről, gyerekkoráról, legkedvesebb játékaikról!

- Sárospatakon éltem szüleimmel. Édesapám a Református Gimnázium görög-latin szakos tanára volt. Emlékszem arra, hogy a politikai idő rosszra fordulását 4-5 éves gyermekként abból éreztem, hogy édesapám oroszul kezdett el tanulni. Tudatták ugyanis vele: a klasszikus nyelvek tanítására a proletárdiktatúra nem tart igényt. Nem érte meg azt a szegényes idők, mely az általa rajongva szeretett Alma Mater államosítását is jelentette. Egy végzetes vakbélgyulladás következtében 1950 szeptemberében elvesztettem Őt. Özveggyé édesanyám szüleihez, Debrecenbe költöztünk.

Ott telt gyermek- és ifjúkorom. De feledhetetlenek számomra azok a vakációk, amiket apai nagyanyámnál Sárospatak mellett, Bodroghalászon töltöttem. Édeni magányban délutánokat töltöttem a kert végében folyó Bodrog partján, ahonnan a Rákóczi-várat jól lehet látni. S merengtem történelmünk zivatáros századain, s néztem a folyót, hogy rezzenetlenségében is mily sebesen igyekszik a Tisza irányába; s eképpen a víz futása az én sorsom esendő porszemiségére is figyelmeztetett. S noha sok év felejthetetlen délutánját, estéjét játszottam végig barátaimmal, valahogyan az együtt töltött pillanatok erősebben megmaradtak bennem. Mikor két kapura futballoztam; vagy a hűsdarálót az ablakhoz szegelve egész napokat eltöltve villamosvezetőként irányítottam a konyha forgalmát, amíg nagymamám az ebédet készítette. Vagy amikor báb- és árnyjátékban darabot szereztem, mozgattam a figurákat s közönségként élveztem az előadásokat.

- Úgy tudom, három gyermeke van. Az ő gyerekkoruk is ilyen szép?

- Remélem. Mindenekelőtt annyit, hogy nagyon szeretem őket, amit ők felnőve immár néha kamaszos tehernek éreznek, de hát ez így van rendjén. Én is így voltam ezzel annak idején. Legnagyobb fiam, Balázs, már végzett az ELTE történelem-francia szakán, most egy éves ösztöndíjjal Párizsban a Sorbonne-on tanul. A kisebbek ikrek: Borbála és Bálint. Változatosan tanulnak, s én nem neheztelek, hisz azonnal válaszolhatnak, hisz gimnáziumban én annak idején háromból buktam. Tehát semmi erkölcsi jogom nincs arra, hogy akár egy kettest is kifogásoljak. Borinak kitűnő nyelvérzéke van. Bálinttal együtt letették a Francia Intézet magas fokú nyelvvizsgáját. Leánykám az olaszban is parádézik, fiam pedig a történelem, és a néprajz iránt érdeklődik. S persze a futball ügyeit is napra készen tudja.

Olyannyira, hogy egy tavaszi országos verseny egyik nyerteseként, nézőként ott lehetett a franciaországi Labdarúgó Világbajnokságon.

- Igazgató Úr olyan megható kedvességgel beszél a gyerekeiről, amiből arra következtetek, hogy a családja nagyon sokat jelent a számára.

- A legtöbbet. Menedék a mindennapok árából. S ebben legnagyobb erő a feleségem, aki Sütő András szép kifejezésével szólva "abroncstermesztével" összefogja a családot. Ami nem a mindennapi apró háziasszonyi teendőket jelenti, hanem azt, hogy hallatlan szeretet-kisugárzó erő működik benne. Tőle, aki korábban tanár és osztályfőnök is volt, a gyerekeim híradásaiból is értesültem arról, hogy milyen széthullott egy-egy gyermek élete, ha otthon háborúságot, szeretethiányt érzek. Ma a családok nagyobbik felében, e történelmi változásokat követően különösen felerősödve, szomorúan tapasztalhatjuk, hogy lelki rend nélkül nőnek fel a gyermekek. A rádió, televízió műsorai, bizonyos politikai erők, egyre inkább a fogyasztói s lélekapasztó életstílust sugározzák mintaként. S ez még csak a kezdet...

- Most, hogy közeledik a Karácsony, hadd kérdezzem meg, milyen volt megélni ezt az ünnepet gyermekként, s milyenek a mostani "felnőtt" Karácsonyok?

- Szépen következnek a kérdések, mert a jó családi élet egyik biztos jele: a közösen megélt ünnepek fénye. Észre sem vesszük, hogy nem az ajándékokra, hanem az együttlét örömeire kell készülnünk, hogy a betlehemi kis Jézus jövetelének reménye letöltse a szívünket. Én például máris számolom a napokat, hogy mikor érkezik már haza a fiam Párizsból... Nem az ajándékok teszik a Karácsonyt, s a gyerekkoromból sem az ajándékokra emlékszem, hanem arra, hogy nagyapám felolvasta Lukács apostol betlehemi történetét, aztán közösen énekeltük a Csendes éjt. És emellett egy-egy könyv ajándék szinte jelkép volt, és ma is csak annyit jelent a számomra, ebben a karácsonyi misztériumban.

A régről való apróságokat ma is őrzöm; gyermekeim rajzait, vagy pl. Ruttкаи Éva kiskártya-köszöntőjét, melyen az aláírás így szól: "Évátok". Igen, ez a szó az összetartozás, a szeretet oly családias bensőségességét jelentheti, amely az ember számára akár egy életlen át sugárzó erőt jelenthet.

- A színház társulata és dolgozói közösen is megünneplik a Karácsonyt?

- Igen. Császár Angéla művésznő szívbéli szolgálata nyomán, s a művészek, a titkárság és a szervezés odaadó segítségével minden évben sütünk Karácsonyi Kalácsot. Ki-ki verset, dalt hoz; a jókedvű történetek sem maradnak el, s megemlékezünk halottainkról is. S a nézőtér ilyenkor megtelik a szervezőkkel, a barátokkal s a színház nyugdíjasaival. Ez az alkalom, amikor átadjuk a társulat által megszavazott művészeknek a Rajz-díjat. Az idén olyan öregeket is meghívtunk, akik egyedül élnek, hogy legalább néhány órára fonja őket körbe a szeretet és az öröm érzése.

- Igazgató Úr a háború végén született. Szülei mesélték a háborúban eltöltött karácsonyokról?

- Százkét éves nagymamám, aki ma is él, az első világháború idején Szatmárban élt, még a véres időkben is, boldogan, mert a tiszaháti falvakban berukkolt legények, és egy-egy halálhír formájában értesültek csak a háborúról. Majd a trianoni döntés hasított igazán a szívükbe... Azután a Karácsonyok sóvárgást is jelentettek, hiszen örülhetett szűk családjának, de az már szívszorító érzés volt számára, hogy Szatmárnémetiben élő testvérét hosszú ideig nem láthatta.

- Karácsonykor felerősödik az emberekben a szeretet, a valahová tartozás utáni vágyakozás...

- A huszadik századi magyarságnak a Karácsony ünnepe mindig az emlékezés és az elszakadás felerősödő érzését is jelenti, hiszen kinek-kinek szerettei, barátai élnek Erdélyben, a Felvidéken, s távol a világban Amerikáig. De az idej Karácsony különösen szívszorító a számomra, s a hatalmas adakozó kedvet tekintve, az egész magyarságnak. Kárpátjai testvéreink ezrei mindenüktől kifosztottan dideregnek a betlehemi csillag alatt.

Hogyan kezdhetik újra az emberhez méltó életet? Mindannyiunk ünnepontó kérdése ez a Szenteste meghitt családi együttlétében is.

- Vajon mennyire van ma összhangban a Karácsony lényege annak megünneplésével?

- Ez a fogyasztói világ, amely a szeretetet az ajándékozásban véli üdvözíteni, szálnalmasan sorvasztja emberi mivoltunkat. Sütő András Advent a Hargitán című drámájában gyönyörűen mondja: "Uram! Tedd képessé szívünket az öröme befogadására! Mert a Karácsony Adventtel, a várakozás heteivel kezdődik. Ebben az öntisztuló folyamatban kell felkészíteni szívünket az öröm, a szeretet, a gyermek megszületésének örömhírére. A betlehemi csillag, akárcsak a három királyokat, bennünket is elvezet a betlehemi jászolhoz. S ezt a csillagot kell felfedezni magunkban és embertársainkban is.

- S erre nagyon alkalmas hely a színház.

- A színház gyönyörűes hely: léleképítő otthon. S ebben a rideg, didergető világban szükséges egy olyan szakrális alkalom, amikor az ember ember-mivoltunk lényegét is megismerheti. A színház erre alkalmas. Nagy adománya az életnek, hogy hatalmas egyéniségekkel dolgozhatom együtt. Sinkovits Imre, Agárdi Gábor, Kállai Ferenc, Besenyei Ferenc, Béres Ilona napközben betoppannak az irodába, s beszélgetünk, máskor telefonon hívjuk egymást - s közben színházat csinálunk... S mint ahogy Barrault találóan megmondta: a színház emberkertészet, jó érzés elmondani, hogy az elmúlt években egy társulat nagyságú tehetséges fiatal nőtt fel a Nemzetiben: Varga Marika, Csomor Csilla, Nagyvárdi Erzsébet, Gregor Bernadette, Juhász Judit, Végh Péter, Széles Tamás, Jászai László, Tóth László, Tóth Sándor... s de jó, hogy még folytathatnám.

- Most, hogy hallgatom, már szégyellem is az első kérdésemet. Most már én is meg tudom válaszolni: a segítőkészség az élete, az élteti, hogy másokat szolgál, ez ad értelmet az életének.

- Emberi létezésünk alaptörvénye: egymás nélkül elviselhetetlen az élet! S a krisztusi áldozathoz képest oly parányi az, ha esendő porszemiségünkben embertársainkon naponta segíthetünk valamicskét. Napi próbatétel is ez, hogy érdemesek vagyunk-e az életre? Ez igazi megmérettetés, - keresztényi értelemben.

- Nagyon szépen köszönöm a beszélgetést. Annyi szépet mondott, amelyből feltöltekezve hosszú időn keresztül táplálkozhatunk. Végezetül annyit kérdeznék még, mit üzenne egy iskolányi kisebb-nagyobb, jó-rossz gyerekeknek?

- Az álmaitokat ne adjátok föl! A világ percnként kikezdi az életünket, ám ne a könnyebbet, hanem mindig a nehezebbet, az emberpróbáló feladatokat vállaljátok! Ti vagytok a jövő évezred polgárai, emberségben, magyarságban ezt az országot és nemzetet éltesseitek!

Skrapits Melinda, 1999 (14 éves)

VI. KIRÁNDULÁS RÓZSASZÍNBE

A drog mindenestre nagy Úr. Az idő halad és egyre több fiatal próbálja ki a szereket.
Varró Szabolcs

VARRÓ SZABOLCS

Nem éppen rózsaszín a világ!

Magyarországon 300 ezer fiatal került már kapcsolatba kábítószerrel Drogokat, vagy bódító hatású szereket az ember már évezredek óta használ. Az ősember is megtalálta ezeket az anyagokat, melyekkel elsősorban fájaldmát csillapította, majd pedig rájött, hogy a szer olyan bódító hatással bír, mely felsőbbrendű lények birodalmába vezet el. Ez: a Rózsaszín Világ!!! Ám ennek a világnak árnyoldala is van, erről nem szabad elfeledkeznünk. És itt betegeket, drogfüggőket, behálózott, tönkrement embereket, dealereket, maffiavezéreket, tisztességtelen politikusokat, találunk, akik ennek a világnak moztatói, résztvevői, haszonélvezői, vagy éppen csak áldozatai. És áldozatok az iskolások, hisz minden tizedik középiskolás már próbált drogokat, s ha a túladagolásból adódó számokat tekintjük, ez igen fenyegető erre a korosztályra nézve. A történelem a kábítószer területén is sok érdekességet tartogat. Tekintsük tehát át az ősemberek utáni helyzetet.

Homérosz hősei bőséges borfogyasztók voltak, Thot isten földije kedvelték a máktejet (mai ópium) és Kínára is nagy hatást gyakorolt a bűvös szer az o-fu-young (ugyancsak a mai ópium neve).

Kicsit előrébb ugorva, az 1770-es években nagy bonyodalmat kavart (megintcsak) a "metszett maki" (ópium). A Keletindiai Társaság kínai kereskedelmének középpontjába az ópiumot állította. Hatalmas volt rá a kereslet, hisz a megfáradt, agyonhajtott embereknek szinte ez volt az egyetlen élvezete. A droggereskedők nagy öröme sokan fizikailag és pszichésen egyaránt kezdtek tönkremenni. Ekkor lépett közbe a Kínai Állam, persze csak a haszon egy részének megkaparintásáért. Anglia azonban úgy döntött: harcba kezd. Ennek az lett az eredménye, hogy immár Kína egész területén kereskedhetett a győztes Keletindiai Társaság. Persze nem csak ennek az összezsapásnak volt okozója a drog, hiszen most is zajlanak alvilági

csoportok közti leszámolások, amiről mi nagyon keveset, vagy egyáltalán nem tudhatunk. Egy fogalmat, sokak szerint életérzést azért még említsünk meg a történelem kapcsán: Coca-Cola! J. S. Pemberton 1885-ben hozta forgalomba a többek között kokainkivonatot és koffeint tartalmazó italt, ám javallatával egy kicsit tévedett, ugyanis a "csodaszert" átlátszó ellen ajánlotta. (Ma már azonban tudjuk, hogy a Cola akkor és most is serkentő anyagokat tartalmaz.) A kokaint 1907-ben kellett kivonni a már milliók által kedvelt üdítőből. Mára már csak koffeint és aromaanyagokat találunk benne, ám átlátszó ellen még mindig nem ajánlom!

"Bűn-e, ha drogokat használunk?" - kérdezhetjük magunktól teljes joggal, hisz, mint a fentiekből kiderül, nem mi vagyunk az elsők, akik e szerekekkel próbálkozunk. A válasz általában egyből elutasító. Nem csoda, a kábítószerre nagyon sok negatív, elrettentő szó kapcsolható: lopás, veszély, megrontás, félelem, önkivétel, baleset, halál... Az emberek ezt hallják, drogokkal összefüggésben nap, mint nap, nem csoda hát, ha reflexből rávágják a kérdésre: "Igen, bűn!". Én is ezt tenném. A drogok radikális pártfogói azonban, amikor "lebeszélés" céljából elhangzik, hogy a kábítószer használata egészségkárosító, sőt büntetendő is, azt válaszolják: "Az én életem, mit szólna bele?". S ez valahol így is van, hisz az ember az egyetlen értelemmel megáldott lény, aki el tud dönteni, mérlegelni bizonyos dolgokat. Csakhogy a válaszával hatással van környezetére, tetteit pedig felelősséggel tartozik a társadalomnak...

De tekintsünk csak vissza a "dicső" múltba az eredeti kérdés ("Bűn-e, ha drogokat használunk?") megválaszolásához: (pl.:) nem lehetett rossz a görögök idejében egy egész estét betöltő ízletes vacsora után, jó baráti társaságban Platónról, Szókratészről beszélgetni, pláne, ha a hangulatról az édes nedű és egy fél kokalevél gondoskodott.

"Igazi" Coca-Colát is szívesen iszogathattak Hawaii-partjainál a századforduló idejében, különösebb büntetés nélkül (1990).

De sajnos vissza kell tértünk a szürke közelmúltba...

Magyarország a rendszerváltás előtti időszakban tranzit-országnak számított: rajtuk keresztül Constantából, Bukarestből, Isztambulból csempészték át a drogokat Grazba és a német piacra. A 90-es évektől azonban megkezdődött a drogturizmus. Fiatalok első sorban Hollandiából (ahol akkor a könnyű drogok használata legális volt) bőröndökbe rejtve, vámokat kicselezve csenték át az "anyagokat" a határon.

A kábítószer-fogyasztási szokások a 70-es évektől alakultak ki. Először mentőautókat törtek fel, kórházakat, gyógyszerárakat fosztottak ki nyugtató tablettáért. Aztán jött a szipuzós korszak, amikor a bódulni vágyók ragasztós nylonzacskóból szívták be a kábító gázokat. Csak szipuzás következtében mintegy 20 fiatal vesztette életét egy évben. Aztán beindult a gépezet. Nagy volt a kereslet, így hát megjelentek a könnyű- és nehézdrogok képviselői. Mára már 150 ezren fogyasztanak rendszeresen kábítószert és 3035 ezren drogfüggők. A tavalyi évben pedig csak a fővárosban 30-an haltak meg túladagolásban, és ebben nincsenek benne a drogos állapotnak köszönhető közúti balesetek.

Elgondolkodtató számok, pláne, ha az ember megtudja, hogy Magyarországon az egészségügy nincs felkészülve sem a megelőzésre, sem pedig a gyógyításra. És vajon mennyire lesz gyógyír a sebekre az új drogtörvény? Az az érzésem, hogy ezzel a lépéssel (megint) lekéstünk legalább tizenöt évet. Ugyanis míg a nyugati országokban most már komoly kábítószer-megelőzési programokat dolgoznak ki a függő betegek leszoktatására, és lépéseket tesznek az új drogos nemzedék kialakulása ellen, addig az ország vezetése meghozta "Európa legszigorúbb drogtörvényét", mely valószínűleg joggal kapta ezt a jelzőt: "szigorú". Az új kormány az elrettentés eszközével él. Kérdés, hogy eze a megfelelő módszer.

Az Egyesült Államokban Reagan elnök '82-ben elhatározta, hogy megtisztítja a drog fertőjétől Amerikát, és drogháborút indított. A következmény: '95-ös felmérések szerint a börtönlakók 65 százalékát drogosok tették ki, ám ettől még nem lett tiszta Amerika. Az emberek többsége betegként, lelki sérültként, a világ mocskaként tekint, vagy éppen egyáltalán nem tekint a drogosokra, nem foglalkozik velük. A legegyszerűbb bűnözőnek tekinteni és lecsukni egy jó időre őket. Az új törvény a drogambulanciákból, kórházakból a börtönbe irányítaná át a drogosokat. Csak a kábítószerfüggő beteg úszhatja meg a börtöncellát.

A narkológusok szerint sem ez a legjobb megoldás, az elriasztás nem jó eszköz, és olyan ártatlan embereket juttathat börtönbe, akik se nem drogbetegek, se nem veszélyesek a társadalomra. Másként kell kezelni azt a fiatalot, aki barátai csábításának nem tud ellenállni, vagy csak a művészlámpából vett példaképéhez hasonlóan saját tapasztalatait kívánja bővíteni és kipróbálja a drogot (ettől még nem válik drogfüggővé!). Ugyanis, ha egy razzia során a rendőrség elfogja, már priusza van, s akár börtönbe is kerülhet. Ez pedig életében nagyobb törést jelent majd (egzisztenciálisan, pszichikailag), mint az egy-két füves cigi elszívása. Többeket pedig tudatosan etetnek be. Marihuánás cigarettát adnak a behálózandó alanyak (tudomása szerint), de heroint is rejtettek bele. Ez azt jelenti, hogy kéthárom alkalom után az "áldozat" már biztos drogfogyasztó, mivel a heroin erős fizikai függőséget idéz elő a szervezetben.

A tudatos "berántásra" olyan példát is találunk, mikor óraadó tanár osztott tanítványainak marihuánás cigarettát. Elképesztő, hogy a felelősséggel felruházott ember, akinek a drog ellen kéne szólnia, pontosan azt terjeszti, reklámozza.

Éppen ilyen esetek elkerülése végett a megelőzés (fővilágosítás) volna a legfontosabb, s ebben az iskolának is szerepet kellene vállalniuk. Ott lehetne igazán elrettenteni a fiatalokat, e káros szenvedély sötét oldalának bemutatásával. Ám ez jelenleg Magyarországon nincs még eléggé elterjedve. Az ezzel foglalkozó intézmények java még csak most alakul. Az iskolák többsége pedig struccpolitikát folytat. Csak úgy tesznek a kábítószer-használat ellen, hogy néha egy-egy rajtakapott diákot kicsapnak az intézményből. Egyes lelkiismeretes, nebulóikkal kiváló kapcsolatban lévő tanárok teszik csak meg, hogy leülnek tanítványaikkal a drogról beszélgetni. De ez nem kötelezettségük, tantervben nem szerepel, így komoly kockázatot vállalnak, amikor ebben a témában állást foglalnak.

A drog minden esetre nagy úr. Az idő halad, és egyre több fiatal próbálja ki a szereket. Ennek pedig számos hatása van a társadalomra. Ha jómódú a "kliens" és ki tudja fizetni erőfeszítés nélkül a számára nélkülözhetetlen anyagot, akkor "csak" a maffiákat gazdagítja ezzel. Ám, ha nincs megfelelő anyagi háttere káros szenvedélye kielégítésére, akkor kénytelen lopni, csalni, esetleg még ölni is, egyszerűen büntetést követ el. Egy azonban biztos, az alvilág percről percre erősödik. Nincs ugyanis sem a magyar, sem a külföldi bűnüldözés a magaslat fokán. Egyes becslések szerint Budapesten naponta fél kiló heroin fog. Nemzetközi rendőrségi információk szerint az egyik legnagyobb heroinelőállítású területről (Aranyföld országai) mintegy 600

kg szert indítanak útnak naponta nyugat felé. '94-ben a magyar hatóságok 28 alkalommal 725 kg heroint foglaltak le, mely európai rekordnak számít! Ez azonban a termelők mindössze egy napi végterméke. Tehát a rendőrség-alvilág meccsének részeredménye egyelőre 1:365!

Az Aranyfélhold országai (Törökország, Afganisztán, Pakisztán és Irán); Laosz, Thaiföld, Vietnam, Burma és Kambodzsa határvidékei ("Aranyháromszög"); valamint Dél-Amerika a világ legnagyobb ópium- és kokaintermelő területei. Ezt még a rendszeresen újságot olvasók is tudják. Felmerül tehát a kérdés, hogy a nagyhatalmak miért nem semmisítik meg ezeket a termőterületeket. A katonai támadás ugyanis nem lehetetlen, hiszen az ültetvények műholdakkal jól feltérképezhetők. Azonban megsemmisítésre eddig csak egyetlen ízben került sor. A dél-amerikai hatóságok pár évvel ezelőtt a légi erők segítségével lebombázták egy nagy kokaincserje ültetvényét.

Vajon miért nem tesznek a többi terület ellen is hasonló lépéseket? Ha ugyanis mindenképpen meg akarnák fékezni a drogok terjedését, ez a "gyökeres irtás" lenne az egyetlen célravezető megoldás: a kábítószer-ellenes országok összefognának, földeríténeek, majd támadnának. Véleményem szerint ezt hívják "drogháborúnak". Azonban valószínűleg figyelmen kívül hagyok egy jelentős "érvet", mely a politikusok többségének talán a legfontosabb: jóban lenni a maffiával. Ugyanis nem egyszer "bebizonyosodott", hogy a politika és a maffia szoros szálakkal kapcsolódik össze.

Ám lehet, hogy logikusnak tűnő véleményem a "drogháborúról" már ott összedől, hogy a nagyhatalmaknak nincs is szándékukban változtatni a mai helyzetet, mondván: "Bódíthatják magukat a drogokkal, nekünk csak jó! Legalább könnyebben lehet őket befolyásolni!" (Ez persze kis magyarázattal jár.) A drogok többsége - a nehézdrogok biztosan - pszichikai, sőt sok esetben fizikai függőséggel járnak. Ez "visszaélésekre" ad lehetőséget, hiszen a drogfüggők befolyásolhatóvá válnak, ha az adagjuk megszerzéséről van szó. El tudok képzelni egy olyan világot, ahol a nehéz sorsú fizikai munkát végzőknek már kábítószerben adják fizetésüket.

Ez nem teljesen alaptalan, hisz a kemény munkát végzők mostanában is hasonló módon élnek: egy nehéz nap után, vagy már hajnalban alkohollal bódítják el magukat, s így valamelyest enyhítenek fáradtságukon. És milyen furcsa, az alkoholnak is meg vannak a fokozata kezdve a sörtől, a boron át a vodkáig, a skála kimeríthetetlen. Megjegyzem, ha már a kábítószerrel és a szeszes italokkal hoztam összefüggésbe, hogy az ENSZ egészségügyi világszervezete által készített jelentés arról számol be, hogy a lágy drogok (marihuána, hasis) egészségkárosító hatása kisebb, mint a legális anyagoké, így az alkoholé és a nikotiné!

Ám ezeknek az egészségkárosító anyagoknak már eddig is sok áldozatuk volt. Így remélem, hogy egyre többen fogják hozzájárulni hasonlóan úgy gondolni: egészséges szervezetnek semmilyen mesterséges pszichoaktív anyagra nincs szüksége a boldog élethez! És hogy ennek realitása legyen, a mindekorai kormányzatoknak meg kell teremtenie a megfelelő egzisztenciaszintet minél több ember számára.

Varró Szabolcs, 1999 (16 éves)

KOVÁCS MÓNIKA In memoriam Balázs

Azt mondják: minden kezdet nehéz. Azt mondják: egyszer mindennek vége... Persze... De nem mindig... Akkor nem, ha drogos vagy... Könnyen megy, csak kipróbálsz egy meggondolatlan percben, az elkeseredés egy pillanatában elfogadod a kezét, mely a boldogságot nyújtja neked. Megfogod a hideg, csontos ujjakat, hagyod, hogy bekösse a szemedet és csak ő vezessen. Vakon bízol benne. Hiszel neki, ő nem csap be, benne tényleg nem csalódhatsz...

Azonban rövid idő után a csontos kéz érintése bizsergést kelt egész testedben, néha már vágyódsz is utána. Bársonyos érintése, dédelgető puhasága, gyengéd simogatása a gyönyörök birodalmába emel. A mennyországban érzed magad... A barátod, a kedvesed, a szeretőd, az életed... Egyben... Nem kell semmi és senki más... Mindenkit és mindent pótol... Csak ő van neked, csak érte vagy, csak érte élsz... Szeret, imád, csókokkal halmozza el a tested... hogy élvezd ezeket a szent orgiákat... Csak ő kell neked... Persze, így van... egy ideig... Aztán roggal arra ébredsz, hogy nagyon hiányzik... lelked sóvárog utána, s tested sajogva ég a vágyódástól... ljedten szaladsz hozzá, majd mikor megtalálsz, gúnyosan kinevet, megszegyenít és ő már nem szeret... Eldob magától, nem kellesz már neki...

Neked ő... Viszont egyre jobban kell... A Földön csúszol előtte, kéred, segítsen neked... A könyörgéseden ő csak mosolyog, egy gúnyos kacaj csupán a válsz... Egyedül maradsz... Félsz... Nem tudod, mit tegyél... Megfeszült idegeid tétován és türelmetlenül sürgetnek: kell! kell még!!!

Mert fejedben a meghitt pillanatok órái kavarnak, a gyönyör perceire sóvárogva gondolsz vissza a pokol mélységes sötétségéből... Egyedül maradtál, senkid nincs... Megcsalatott lettél...

Remegő kezdeddel beletúrsz fénytelen, töredezett hajadba, vékony, meggyötört testeden megigazítod szakadt ruháidat... Elindulsz... nem tudod, hová és minek... nem tudod, mi lesz veled... Szemeid csillognak, vékony ajkad hófehér, láztól remegő tested a földre rogyik... Nem látsz és nem hallasz már senkit és semmit... Hagyjanak! Egyedül akarsz maradni, a kéz, mely úgy szeretett és vigyázott rád, most megint hideg és durva... Vékony ujjak fonódnak nyakadra és egyre jobban ölelnek... Fáj, de nem számít... Éget, de nem számít... A rideg ujjak engednek a szorításból... egy élettelen semmi hullik ki belőlük. Diadalmasan megropogtatja csontos remegő ujjait a kéz, majd elsétál...

Pipára gyűjt és élvez a nap melengető sugarait. Égő szemeid, halott tekinteted még követi egy darabig őt... Nem ez akartál lenni... Nem ezt akartad... TE, aki eddig már eljutottál a levél olvasásában, s emberi öntudatod most azt súgja a füledbe, parancsolja, hogy keress meg és segíts rajtam, vagy hogy sajnálj, HAGYD!

Hagj engem, nekem már nincs visszaút... DE neki, meg neki, és neki még lehet, hogy van esélye... de nem nekem...

Egyszer azt mondta egy barátom, hogy megéri a fiataloknak, hogy ezt csinálják... úgyis olyan zűrös az élet, legalább egy pár órányi boldogságuk legyen... Volt egy pár óra... egy és két gyönyörű perc... Hogy megérte-e? Nem tudom... Nem tudom mi várna még rám, ha itt maradnék... ha itt maradhatnék... De nem... mennem kell... hívnak a szírének...

Boldog születésnapot nekem! Holnap lennék 15 éves...

Jó étvágyat nekem a tortámhoz... Az első szelet azé, aki felvágja... Görbe, csontos ujjak fonódnak a késre... Ragyogó szemeivel, kedves mosolyával, sugárzó tekintetével most rád néz: Kérsz egy falatot??? Kérsz egy falatot??? Kérsz...?

Kovács Mónika, 1997 (16 éves)

BECZ DOROTTYA

Kirándulás rózsaszínbe - avagy a halál rózsaszín vagy fekete?

Divatos, halálos hóbort. Az elején mindenki azt hiszi, hogy őt nem érheti el. Vele ilyesmi nem történhet meg, mert ő megfontolt és tudatában van annak, amit tesz. Pedig dehogyan.

Te is megfontolt vagy, ugye?

Mindegy, hogy egy buliban szívja el az első füves cigit, vagy hogy elmegy egy diszkóba és ott szintetikus szerekkel színesíti szürke és monoton hétköznapjait. Beee, az enyémekek színesek!

Az, hogy milyen hamar hal bele ezekbe a szintetikus kirándulásokba, csak attól függ, hogy mivel kezdte. Ugyanis lehet, hogy az első kiruccanása Rózsaszínbe az utolsó is lesz.

Á, dehogyan!

A gimnáziumba, ahová mais járok, három évvel ezelőtt meghalt egy 18 éves lány. Zs.-nek hívták. A halál oka: kábítószer-túladagolás. En is ismertem.

Én is, én is!

A sokkoló hír után még rémesebb pletyka jutott a fülembe, mely szerint a tavaszi szünet előtt, amikor ez a szörnyűség történt, az osztály szervezett egy bulit, ahol Zs. lefeküdt az egyik osztálytársával. Semmi különös, csak egy egyéjszakai kaland volt mindkettejük számára. A fiú akkor látta őt utoljára élve...

Jó kis lávsztori, nemde?

A halála után az iskolavezetés persze bevetett mindent. Felvilágosító órák, szigorított rendszabályok, ám ezek csak tüneti kezelésül szolgáltak.

Ugyanis a "Marihuánát lövik vagy szippantják?" kérdés után a fiatal egyetemisták, akik némi információval próbáltak szolgálni eme témában, feladták. Ám az igazsághoz az is hozzá tartozik, hogy ezeket az órákat igen kevesen látogatták. Mindez régen történt, ideje továbblépni. Zs.-ről azóta mindenki mélyen hallgat és szent meggyőződése, hogy az iskolában se híre, se hamva a kábítószernek. Én is ezt gondoltam.

A kis butus...

Talán a naiv és jóhiszemű nem a megfelelő szavak a viselkedésemre. Inkább így fogalmaznék: csukott szemmel jártam, nem hallottam, nem vettem levegőt, legalábbis nem az iskolában. Valami idealizált kép élt bennem arról, hogy hozzám ez nem férközhet ilyen közel...

A búra, ami alatt éltem, hirtelen, de láthatatlanul hullott szilánkjaira, amikor megtudtam, hogy az aulában virágzik a füves cigi piac. De nem kell aggódni, ugyanis, ha keményebb anyagra van szüksége az embernek, azt is beszerzik. Könnyedén, minden akadály nélkül...

Na, mire lenne szükséged?

Hirtelen nem tudtam, hogy kihez fordulhatnék. Tanárhoz nem mertem, ez egyértelmű. Az igazgató szóba sem jött. Nem maradt más hátra, a diákelnökkel kellett beszélnem, és hál'istennek vele elég jó viszonyban vagyok, ezért titkom leleplezése nem ütközött legyőzhetetlen akadályokba. Amikor meséltem nek, először gyanakvóan nézett rám, majd egy kissé meglepődött, végül nagy nehezen kibökte, hogy van az iskolában, aki kifejezetten ilyen esetekkel foglalkozik.

Remek, remek...

Na, de ki az? Tanár? Diák? Ki tudja? Azt mondta, előbb ő beszél az illetővel, úgyhogy még nem mondja meg, ki ő - így biztonságosabb. Kéthárom nap elteltével megkeresett és közölte, hogy az iskolapszichológusról van szó, és bátran forduljak hozzá, mert "ő nagyon profi ebben a témában". Búcsúzóul még egy jó tanácsot rebegett a fülembe: ha lehet, senkinek ne említsem ezt az esetet, vagy akinek már elmondtam, amellé szerződtessek testőrt, mert ezeknél a mai bandáknál már - hogy is mondjam -sosem lehet tudni...

Nos, a helyzet az, hogy eddig még nem jártam a pszichológusnál és nem is vagyok biztos benne, hogy érdemes lenne elmenni. El sem tudom képzelni, mit tehetne. Ő is egy búra alá lökne és állítaná, hogy az a Valóság? Ebből nem kérek, köszönöm... Akkor majd inkább egyedül dolgozom fel ezt a problémát.

A többiek is ezt mondták, s lám hogy végezték...

A legfontosabbat majdnem kihagytam. S hogy mi az? Ahogy kilépsz a házból, menj az első utcán jobbra, majd fordulj balra, ott találod Rózsaszínt... De lehet, hogy előbb kell balra fordulni, s csak aztán jobbra?

Becz Dorottya, 1999 (17 éves)

TAKÁCS YVETT
"Ember küzdj" . . .

Nagyon megrázott, hogy legjobb barátnőm, Éva édesapja tüdőrákja miatt élet-halál között lebegett. Tudtam, hogy a világon évente 3 millió ember hal meg a dohányzás miatt, s majdnem ő is gyarapította a számukat. Ám az orvosok gyors és szakszerű beavatkozásának eredményeképpen az ő édesapja szerencsére meg fog gyógyulni. A betegségről, a műtőről és a felépüléséről beszélgettem Évával, aki már újra boldogan képes nevetni.

- Mikor szokott rá édesapád a dohányzásra?

- Anyu mesélte, hogy már az én születésem előtt is erős dohányos volt, de amikor én a világra jöttem, eelőtti örömeiben mérsékelte a napi adagját. Ám sajnos nem sokáig, mert hamarosan többet szívott, mint előtte. A tüdőszűrős felvételein fokozatosan kibeddedt a tüdő légzőfelülete. Anyu próbálta szép szóval leszoktatni, de hatástalan maradt minden könyörgő szó.

- Az első szál cigaretta elszívásának történetét ismered?

- Igen ismerem, szintén anyukám elbeszéléséből. Apunak érettségi találkozója volt. Az utána következő vacsorán igen emelkedett volt a hangulat. Az osztálytársai közül számosan éltek hajszolt vállalkozói életet. A stresszt a cigarettával próbálták ellensúlyozni. Mindegyikőjük szájában állandóan ott füstölgött a cigaretta. Addig unszolták aput, míg aztán ő is rágyújtott. Úgy gondolta, hogy egy szál nem árthat, de aztán az elsőt követte a második, a harmadik, a sokadik. Végül megrögzött dohányossá vált.

- Jártak a szüleid rendszeresen tüdőszűrésre?

- Igen, már említettem. De apunak az sem volt intő példa. De legtöbbször keresett és talált is kifogást, hogy miért nem akar most éppen elmenni ellenőrzésre. Amikor végül magától is elment, talán érezte, hogy valami baj van.

- Ekkor derült ki a betegsége?

- Igen ekkor. Később beszélünk az orvossal, aki elmondta, hogy apu nagyon fegyelmezetten fogadta a tragikus hírt. Megkérdezte, hogy operálható-e a daganat. Az orvos mindent őszintén elmondott, s azt is értésére adta, hogy mihamarabb sort kellene keríteni a beavatkozásra. Minél hamarabb történik az operáció, annál nagyobb a gyógyulás esélye.

- Mit éreztél, mikor megtudtad, hogy édesapád ilyen súlyos beteg?

- Borzasztóan elkeseredtem. Egyszerűen nem akartam elhinni, hogy az én apám, az én példaképem meghalhat! Hiszen mindig erős volt, egészséges, sohasem látszott rajta semmilyen betegség. Anyu nagyon kiborult, sírt, de az apu megpróbálta megnyugtani.

Szépen, egyszerű szavakkal elmagyarázta neki azt, amit az orvos mondott.

- Mennyi esély volt arra, hogy felgyógyuljon?

- Mivel az ő tüdején a rákos daganat nagyon elterjedt, a légzőfelület jelentősen csökkent, így talán 30-40% esélye volt az életben maradásra.

- Hogyan teltek az operáció előtti hetek, napok?

- Szörnyű megpróbáltatás volt mindannyiunk számára ez az időszak, bár lepleztük, ahogy tudtuk. Apunak egyáltalán nem volt szabad dohányozni, így nagyon ideges, ingerült lett. Állandóan nassolt valamit, a testsúlya így gyarapodott. Ezt nem is bántuk, mert tudtuk, hogy a műtét utáni időszak nagyon nehéz lesz majd a számára. Aztán végre eljött a műtét napja! Nem is tudom, hogyan voltunk képesek azt a napot elviselni.

A beavatkozás több óra hosszat tartott, ám mikor egyszerre magához tért, egy olyan mosoly ragyogott fel az arcán, amit soha nem fogok elfelejteni. "Sikerült! Ezt mondta, vagy inkább lehelte, mert annyira gyenge volt, alig lehetett a hangját hallani.

- Milyen az állapota most az édesapádnak?

- Még meglehetősen gyenge, fáradékony, de a gyógyulása jó úton halad. Végre megértette, hogy dohányzás nélkül is lehet élni!

- Ezek után neked mi a véleményed a dohányzásról?

- Én soha nem fogok dohányozni, mert az lassú öngyilkosság. Bárcsak sok fiatal társamat tudnám meggyőzni a cigaretta nagyon ártalmas hatásáról! Apukám példájából okulva csak azt tudom mondani mindenkinek: ne játsszatok az életetekkel!

Varró Szabolcs, 1999 (16 éves)

GRIZNER HENRIETT
Életút

Az ember megtanult szárnyak nélkül repülni, de nem úgy, ahogyan szeretett volna. Drogok, narkotikumok viszik a mennybe, vagy legalábbis közel a mennyhez. Közben látomásai vannak, rózsaszín és narancsszín foltok jelennek meg előtte. De csak egy percig, egy pillanatig tart az egész. Utána jönnek a pokol kínjai, a halott rokonok képeinek feltűnései, a horrorfilmekbe illő rémalakok arca, a kaszás, a halál szimbólumai, a szőlőkarók, amik hirtelen Freddy Krueger alakját veszik fel. Hitler és a náciizmus borzalmi, az atomrobbanások és következményeinek látszólagos képei.

Hiába, hogy csak képzelgés az egész, de az áldozat ott fetreng a földön, üvölt, hogy valaki segítsen már neki, könyörög, hogy vége legyen. Nyúszít, mint egy állat és fél a haláltól.

Ám újból és újból beveszi a tablettákat a szórakozóhelyeken, és bebeszéli magának, hogy ettől jobb lesz a hangulata. Nagynak érzi magát, mert Ő már kipróbálta. Egyre sűrűbben és sűrűbben szedi a tablettákat a pillanatnyi örömök miatt. A szervezete lassan hozzászokik az idegen anyaghoz, és rendszeresen igényli a drogot. Ekkor döbben rá, hogy függővé vált. Eleinte elhiszi, hogy nem lehet semmi baja, és nem is törődik káros szenvedélyével. Beszerzi dealeárától a napi adagját, és éli világát. Aztán egy nap már nincs pénze a szerre. Szervezete pedig követeli az anyagot. Valahonnan pénzt kell szereznie, hogy meg bírja venni a szükséges adagot. Lopásra adja a fejét.

No persze nem bankot rabol, csak zsebmetszőként tevékenykedik. Amíg el nem kapja egy rendőr, és be nem kíséri. Per indul ellene. Elveszti. Jó pár évig raboskodhat a börtönben. E közben az is kiderül, hogy megkapta az AIDS-et. A betegség élő ronccsá teszi, és végül meghal.

Vonjuk le tehát a tanulságot. Mit nyújthat a drog?

Egy pillanatig tartó élvezetet, szenvedést, szükségérzetet, álbarátokat, függőséget, pénzhiányt, betegséget, egy pár évet rabságban és végül egy biztos helyet a patológia egyik műtőjében.

Grizner Henriett, 1998 (14 éves)

SZALAY TAMÁS

Szertelenül - Ki hallja kongani a vészharangot?

Már az iskolában is?

A kérdés hirtelen, ám mégsem váratlanul szegeződik nekünk. Talán már az iskolában is drogvészély van? Nem oktan a feltevés, hiszen a mai, rohanó s villódzó neonfényektől vak világunkban máris gyanúsnak tekintünk minden olyan területet, hol az ifjúság nagyszámban összejöhet, s egymással kommunikálhat. Ekkor máris feltevéődik bennünk a kérdés, miért éppen ez lenne a kivétel?! Hisz olyannyira divatosá vált a könnyű drogok fogyasztása, hogy egyes adatok szerint már a fiatalok 60-70% ismerkedett meg közelebről valamely kábítószerfajttal, legyen az a marihuánás cigaretta, vagy a közkedvelt diszkódrogok egyike. S ha már a baráti kör biztatására kerülnek elő a tabletták, vagy a "spanglik" a zsebekből, miért ne lapulhatnának azok az iskolában is?

- Még nincs ilyen veszély, s remélem nem is lesz. - válaszolt kérdéseimre Molnár István, a Károly Róbert Általános és Kereskedelmi Szakközép iskola igazgatója. Azért kerestem fel őt, mert szerettem volna átlátni, mit tud, illetve mit tenne egy igazgató, ha megkongatják a vészharangot.

- A mi iskolánk igen heterogén összetételű, mivel vannak itt "kicsik" és 18-19 éves tanulók is. Ezzel együtt járnak bizonyos előnyök és hátrányok. Sajnos a nagyobbak általában rossz példát mutatnak a náluk fiatalabbnak. Ebben az esetben az iskolai dohányzásra gondolok, amit rendkívül szigorúan tiltunk is. A Károly Róbert egy kertvárosi iskola, s a vasúti állomás, illetve a lengyel (bár inkább kínai) közelsége miatt nevezhetjük magunkat a veszélyeztetettek egyikének, ám ez mégsem érződik.

Tudott róla, hogy egyes diákjai füvet szívtak.

A mi iskolánkban, fontos alappillérek tekintem a kölcsönös bizalmat, így akármelyik diák bejöhet hozzám és elmondhatja, ha kapcsolatba került a kábítószerrel.

Igen, volt, hogy fülembé jutott egy eset, ekkor behívtam a diákot, de nem beszéltem róla, hagytam, hogy megnyíljon, s ő mesélje el. Tudta, hogy a kettőnk titka marad az első eset, s csak a kíváncsiság számlájára írom. Viszont, ha már másodszor is előfordult, hogy rágyújt egy marihuánás cigarettára, akkor az már a diákok, és a nevelőtestület elé kerül, mert amellet már nem lehet, s nem is szabad szóltanul elmenni. Tudom jól, hogy a mai világban a diszkók a legveszélyesebb helyek ebből a szempontból, ám mégis azt mondhatom, hogy az én diákjaim nincsenek benne az ördögi körben.

- Vajon igaza van Molnár igazgató úrnak a kölcsönös bizalom ügyében? Nem túl törekeny intézmény ez a mai világban? Mindenesetre örömmel nyugtázzhatjuk, hogy igazgatói szemmel nincsen drogvészély iskoláinkban. De vajon mit mond egy semleges szemlélő, aki nap, mint nap kontaktusba kerül olyan fiatalokkal, akik bizony beletartoznak abba a bizonyos 70%-ba. Hogy ezzel a semleges szemmel is tisztán lássak, a Drog-Stop telefonszolgálat egyik ügyelőjével beszélgettem.

Nem szabad megtiltani a kipróbálást

Bár örültem hangzik, ilyenkor azt tanácsoltam neki, hogy az egyszeri kipróbálás még nem bűn, s ha ezen áll vagy bukik a barátsága, akkor inkább az utóbbi mellett döntsön. A tiltott fa gyümölcs egyébként is édesebb. Ez nem azt jelenti, hogy szokjon rá minden hétvégés használatra, hanem, hogy az egyszeri kipróbálása még nem egyenlő a függőséggel.

Arra a kérdéseimre, hogy milyen párhuzamot lehet vonni az ún. elitebb iskolák, s mondjuk a szakmunkásképzők között ebben az esetben, meglepő válasz érkezett a vonal másik végéről.

A hívások, s a tapasztalat azt mutatja, hogy a szakmunkásképzős fiataloknál igen gyakori, szinte divatos a "szipuzás"

(zacskóból szívott ragasztó), ám az elitebb iskolákban, hol az ember nem is várná, magasabb azon diákok száma, kik már közelebb kapcsolatba kerültek a fűvel, vagy egyes amfetamin származékokkal.

Ezzel kapcsolatban, volt egy olyan hívásom, amikor egy gimnazista fiú azért hívott fel, mert a szülei távollétében ilyen amfetamint talált otthon, s teljesen sokkolta, hogy a szülei is használnak ilyen gyorsító anyagokat. Arra a kérdésre, miszerint lehet e egy rangsort felállítani a közkeveltség szerint, a válaszom nem. Nem lehet így meghatározni, ez a rangsor folytonosan változna. Volt mikor a kokainnal kapcsolatban hívtak a legtöbben, s legnagyobb megdöbbenésünkre ez az anyag újra divatba jött.

A dolog pikantériája csak az, hogy ez a fajta kábítószer nem az olcsóbbak közé tartozik. Hogy honnan van a fiataloknak erre pénze, ne kérdezd! Nem kérdeztem. Sejtettem. Kutatómunkám során jó pár fiatalal elbeszélgettem, olyan sráccokkal, lányokkal akik ha nem is pap, min nap, de folytonos rendszerességgel nyúlnak a könnyebb drogokhoz, vagy a kor szelengjével élve "tépnek be".

Kitaláltam egy alakot. Addig gyúrtam a masszát, míg emberi alakot nem öltött. Ha nevet kell neki adni, legyen mondjuk Zsolt. De ez teljesen mindegy. Az ő szájába adtam mindazokat a mondatokat, melyeket fiatal beszélgetőpartnereimtől hallottam.

Megdöbbentő kalandleírások ezek, s minden bizonyossággal állíthatjuk, hogy a legbensőségesebb életkép a fiatalok hazai helyzetéről.

- Biztos sokan gondolják, hogy az iskola s környéke az a hely amely abszolút kizárható a drog hatásköréből, pedig nem így van. Én egy magasabb szintű, neves gimnázium válogatott osztályába járok, s bár én is azt hittem magamról, hogy sohasem fogom kipróbálni a drogokat, manapság nem telik el úgy hónap, hogy ne szívjak el egy szál sodort cigit.

Volt, hogy órán is drog hatása alatt volt

Az egyik közeli barátomnál mindig van egy pár szál, s volt mikor olyannyira kísértésbe estem, hogy az egyik szünetben elszívtam egy fél spanglit. Az anyag annyira bejött, hogy a termet is nehezen találtam meg. Ennek tetőpontjaként még a tanár fel is szólított valamiért, mondanom sem kell, hogy egy hangot sem tudtam kimondani. A legrosszabb mégis az volt, mikor attól féltem, észreveszi rajtam, hogy nem pusztán az álmatlanságtól vérvörösek a szemeim. Szerencsére ez nem történt meg, azóta kizárólag otthon, vagy haverokkal csinálom. De csak fűvet, a szintetikus dolgokat nem szeretem.

Azoktól tényleg meg lehet halni. Így utólag visszagondolva, óriási kaland volt így megjelenni órán, ám mégsem csinálnám meg újra volt viszont egy remek élményem.

Osztálytársaimmal, akik bevezettek a fű adta varázslatba, elmentünk együtt moziba. Előre megbeszéltük, hogy valami sci-fit nézünk meg az első sorból. A film kezdete előtt a nyílt utcán(!), hála Isten sötét volt, így nem vette észre senki, elpipáztunk egy kis hasist, majd irány a mozi. Olyannyira nem találtunk vissza, hogy lekéstük a film elejét, ám mégis a leggigantikusabb élmény volt. A hatalmas mozivászon szinte belemászott a képünkbe, s az úrhajós jelenetek néha már megfélemlítettek. Azóta havonta egyszer újra megnézzük valamit. A baj csak az, hogy mikor otthon a filmről kérdeznek, nem tudok mit válaszolni, mert nem jut eszembe a történet.

Hogy az iskolában nincs drog? Viccelsz? A mi sulink egy elismerten jó középiskola, és mindenki azt hiszi, hogy itt elő sem fordulhat ilyesmi. Tudod, mennyi pénzt szedek össze egy héten a különböző "bizniszekből"? Ha le akarom fordítani, akkor heti tízezer biztos összejön. És ez az összeg már tiszta nyereség. A vicces az, hogy én vagyok a legkisebb hal ebben a tóban.

Nem tartozom egyik maffiához sem, csak magamnak gyűjtök. Aki azt mondja, hogy nincs drogvészély a sulikban, az csukott szemmel jár.

A hálót már elkezdték szőni

Kialakultak már a különböző társaságok, ezek előbb a diszkókban próbálkoznak, majd megtalálják azokat a kapcsolatokat, akik szállítani tudják a megrendelt cuccot. Hidd el, Bár vékony még a pók fonala, azért szép kis hálót kezdett el szövögetni.

Ahogy beszéltem hozzá a fiú, úgy éreztem, hogy Bronxban vagyok, s egy aranyprotézist viselő, a zsebében egy levágott csövű vadászpuskát rejtegető suhancsal beszélgetek. Pedig a beszélgetőpartnerem egy kulturált, udvarias, két nyelvvizsgával rendelkező, jeles diák, aki bőszen készül az érettségire. Valahogy nem áll össze a mozaik. Úgy éreztem, hogy Magyarország képét rejtő puzzle darabkái abszolút nem passzolnak e máshoz. Akárhogy rakosgattam, társítottam őket, valahogy mindig egy felkiáltójel rajzolódott ki. Azt hiszem tényleg baj van. Míg az egyik suliban a kölcsönös bizalommal talán meg lehet fékezni a bűnös kórt, addig a másik iskolában, melyet immunisnak vélnek a vírussal szemben, már régóta óriás daganat fejlődik.

Mit lehet tenni? Azt hisszük, hogy a megelőző módszerek, a nyílt beszélgetések, a szakemberek előadásai, kampányhadjáratok mind rengeteget tesznek az ügy érdekében, pedig elenyésző az a százalékarány, amely ennek hatására sem elégti ki kíváncsiságát. Mert vannak még olyanok, akik az iskolai toalettbe gyűjtanak rá, a már ötszáz forintért beszerezhető marihuánás cigarettára.

Mi következik ezután? Vad drog-orgia egy osztálykiránduláson? Ki tudja. Egy azonban biztos. A vészharangok már régóta szólnak, de csak kevesen hallják meg

Szalay Tamás, 1998 (18 éves)

VII. KRITIKUS SZEMMEL

Keresd az igazságot, keresd az örököt, és soha ne fogadj el kész válaszokat! Keresd az élet értelmét, szeress, amíg szerethetsz, csinálj

forradalmat a szívedben, a béke forradalmát,
reformáld meg a gondolkodásmódodat, élj és
hagyj másokat élni és
SOHA NE FOGADJ EL KÉSZ VÁLASZOKAT!!!

Pintér Zoltán

PINTÉR ZOLTÁN

Ma forradalom volt száznegyvenkilenc éve

Az életéért küzdött egy nemzet, s ma a nép már élni nem akar?

Akkor magyar zászló lobogott a kézben és magyar dal ébredt fel lelkes ajkakon. Dolgozni akart a nép, de emberül! S ma dolgozni nem akar? Akkor verssel és zenével kezdtek forradalmat. A szeretetben hitt és hitben szeretett sok ember. Becsülete volt a paraszt szónak, és tudta a gyermek, hogy magyarnak született...

Ma már elfeledtünk himnuszt énekelni. Sok ezer, ki dolgozna, de nem tud, és sok ezer, ki dolgozhatna, de nem akar. A magyarságot elsöpörte a dübörgő önkábítás, révület, a hitet felváltotta az édes bűnbeesés és keserű üresség, fájdalom, majd ismét a feledni vágyás.

Elfelejtünk érezni és gondolkodni. Nincs rá időnk, annyi a rohanás a pénz után. És mire folyik el ez a kereset, mostoha Isten: colára, nőkre, agyölő alkoholra, halálos drogokra, és hány ezer család van, hol a megélhetésre kellene a létező-nemlétező kevéske fizetés, de az is megcsonkul és lesz belőle füstbe ment terv, de szó szerint.

A kamasz pedig csak röhög az egészen, és nem veszi észre, hogy a jövő benne hal meg. Nem veszi észre, hogyan hal ki, és züllik el az ifjúság. Egyre kevesebb gyermek születik. És mindig csak satnyább az utód. Betegebbek az emberek. A kamasz nem veszi észre két bagó vagy agylúgozás között, hogy benne egy gyermek élete halhat meg, és hogy szégyelleni vagy utálni fogja nyomorék, beteg gyermekét, ki semmiről sem tehet majd. A kamasz nem veszi észre, hogy az országban lassan annyi az abortusz, mint az élve születések száma, és minden alkalommal egy ártatlan élet múlik el. De senki sem veszi észre ezeket!

Senki sem veszi észre. Csak az idélen kamasz röhögése hallatszik akadálytalanul. Van, aki ezért őt lenézi, pedig lehet, hogy neki soha nem tanították meg a szót: szeretet. Lehet, hogy soha nem várták el tőle, hogy komolyan gondolkodjék, és lehet, hogy csalódott azokban az álszent szónoklatokban, amelyek esetenként iskolákat, egyházakat, pártokat és néptömegeket járatnak le a világ előtt. Így a kamasz csak röhög az egészen, a gyerekek pedig marad a játékpisztoly kattogása, a TV, a lakótelepi betonfalak ridegsége és az a pár növényke, amit a város nagy ritkán elültet és amit a kisgyerekek szorgosan megtépzának, kiírtnak, amint lehet. Hisz a TV is folyton a pusztulást, a pusztítást üvölti és a felnőttektől is csak az önző taposómalom-életarcot látják, ahol a kegyetlenebb tud érvényesülni. Már alsó tagozatban a kis "Napóleonok" megszervezik a bandáikat és szorgosan összeveretik a gyengébbet, ha az önmaga szeretne lenni. de nem ők a bűnösök, hanem a tanító, aki hagyja.

Én saját bőrömön tapasztaltam ezt. El van az ország keseredve az ifjúságán, legalábbis el vannak keseredve azok, akik túllátnak az orrukon. A többiek persze tépik egymást a kocsmában, tépik egymást a munkahelyen... Igen, a lelkiismeretesebbek el vannak keseredve, mármint azok, akik nem csak magukra gondolnak, míg a többi lop a kocsmában százasokat, lop a munkahelyen ezreseket... Bizony haldoklik a magyarság, jobban, mint 140 éve, mikor Magyarországon németül tanítottak az iskolában. Haldoklik a magyarság, mi több, az emberség, és sok fiatalban haldoklanak még a "halhatatlanok" is. Ma kell forradalmat csinálni! Most kellene a forradalom. Most, mikor a "Talpra magyar" már szinte senkinek sem szól. Most, mikor alig van ember, ki magát szívből magyarnak érzi. A haza veszélyben van! Éljen a forradalom! Forradalmat kell csinálni! Nem véres forradalmat!

Nem is néma felvonulást vagy tüntetést! Igazi forradalmat, MAGUNKBAN!

Mindenkinek meg kell csinálnia a maga saját forradalmát! Itt nem segíthetnek fegyverek. Itt nem segíthetnek lánglelkű, tűzszavú szónokok. Itt mindenkinek meg kell vívnia a saját forradalmát magában. Mindenkinek önmagában kell leküzdenie a korrupciót, a demagógiát, az álszentséget, a gonoszságot, a gyűlöletet, az önzést és gyengeséget! Ne vess csak ki! Legyints, ha neked úgy jó, és nézz végig szemrebbenés nélkül, hogy egy néptömeg hogyan fajul el, és válik lelketlen csöcselékké! Élj gondtalanul, zárd be az ablakod, és akarj még többet! Rabolj még gonoszabban! Élhetsz így. Élhetsz felelőtlenül, élhetsz gonosan. Menekülj a mámorba, a kábulatba vagy a szerelembe! Bújj üres hangtalan és áttetsző kifogások mögé! Ne vess csak, ha sírni tudnál, és hited el magaddal, hogy így a másoknak is jobb. Hazudj őszinteséget! Élvezd az életet! Őlj és rombolj! Hazudj és lopj! Élhetsz így is. Csak terajtd múlik, hogy mit teszel, és ha gyenge vagy, fogd rá a körülményekre! Hazudj magadnak, és lopd el magadtól a békét, a hitet és az önbecsülést! DE NE VÁRD, HOGY AZ ÉLET SZÉP LEGYEN!!!

Szokták mondani: sokféleképpen lehet élni, de csak egyféleképpen érdemes. Igaz. De én inkább azt mondom: sokféleképpen meg lehet halni, de..., vagy úgy, hogy: Sokféle emberként meg lehet halni, de... . És a halál talán az egyetlen biztos dolog.

Talán nem is tűnne reálisnak az élet, ha nem érne véget. Legalább olyan biztos, hogy meghalunk, mint az, hogy élünk. Az nem bizonyítható fizikailag, hogy Isten van, az nem bizonyítható, hogy Isten nincs, éppen ezért, ennek a kijelentése nagy butaság volna. Egy biztos. Ahogy élünk, úgy fogunk meghalni. És aki igaz hite szerint cselekszik, nagyon is jól tudja, a klasszikus, régi mondások mennyire igazak: "Jó tett helyébe jót várj!"; vagy: "Ki mint vet, úgy arat." És nehogy azt mondd, hogy nem tudod, mi a helyes út és mi nem az! Nehogy azt mond, mikor mindenki ismerős a mondat: Ezt most nem volna szabad megtennem vagy "Hang vagy, hangember..." Forradalom kell ezek ellen, ott belül! Igen, forradalom kell! Az "Élni és az élni hagyni" forradalma. A gyűlölet szervezetei hosszú távon nem működnek, és bennünk egy bizonyos ponton túl, mindenki megalkuvó. A megalkuvások útja pedig a totális összeomláshoz vezet. És a szülőknél igenis fája gyermeki szemrehányás, de a legfájdalmasabb az, ha a gyermek már nem is tudja felfogni a bűn súlyát, mert aki nem érzi, hogy mit jelent egy rossz cselekedet, az a jónak, a szépnek sem érezheti át az örömét, és az örökre, százszor szegényebb marad. Igen, szomorú, hogy a világ pénzre épült, az emberi vágyak, percnyi örömök, élvezetek hajszolására és arra, hogy ebből pénz lehet csinálni. Csodálkozol? Vagy nem érdekel? Csak azért nézz körül a reklámok világában, vagy lapozz bele a TV-műsorokba. Gyűlölet, mocskos és fertő. Róma egyszer megdőlt! Porrá hulltak kőfalai. Most a világ következik, ha így halad. Forradalom kell a

szívekben, a hétköznapokban, vagy nincs megállás a lejtőn. Sokasodnak az üres tekintetek...

Érdemes-e másképp csinálni? Miért nem próbálsz meg? Itt NEM egy áron aluli vásárról van szó, ahol örülhetsz, hogy rád szóznak valamit, és még elhitetik veled, hogy neked erre van szükséged, hogy majd ez fogja megváltoztatni az életed (a rózsaszín szemüvegekkel nagyon kell vigyázni, esetenként életre szólóan hazug álmokba ringatják áldozataikat), és a színpalak mögött röhögnek, hogy a hülyéknek százszoros áron el lehet adni a cukros vizet, a teát (hűtve), vagy a kókuszreszelékes sűrített tejet egy mogyoróval a közepén stb.

Itt az ÉLETEDRŐL van szó! Arról, hogy hogy élsz, és hogyan fogsz majd meghalni. Nem mindegy! Soha semmi nem mindegy!

Keresd az igazságot, keresd az örököt, és soha ne fogadj el kész válaszokat! Keresd az élet értelmét, szeress, amíg szerethetsz, csinálj forradalmat a szívedben, a béke forradalmát, reformáld meg a gondolkodásmódodat, élj és hagyd másokat élni és SOHA NE FOGADJ EL KÉSZ VÁLASZOKAT!!!

Pintér Zoltán, 1997 (17 éves)

HÉTHALMI TIBOR

Magyar fiatalok Európa lépcsőjén.

A lépcsőin. Mert beljebb nehézkesen fogunk eljutni. Azaz vannak, akik csodálatosan egyszerűen. Vannak, akik sehogy sem. Az itt elhangzó mondatokat mindenki fogja fel úgy, ahogy jólesik neki, mert csupán egy morcos, kötekedő kedvében lévő diák mondatai, amik kikíváncsoznak így este 21.13-kor.

A "nyugati" és a magyar diákság közötti kapcsolat véleményem szerint nem megítélhető. Mint egy-két országra kiterjedő oktatási modell tanulójának, van alkalmam bepillantást nyerni osztrák tanulótársaim viselkedésébe, de nincsen meg ugyanez a mentalitásukat és a gondolkodásukat tekintve. A két ország diákjai több, mind fél év után is jóformán csak látásból ismerik egymást.

Mindkét felet komoly felelősség terheli ezért. A magyarokat azért, mert a gazdaság fejletlenebb voltát és az alacsonyabb életszínvonalat ürügyként felhasználva önként izolálódnak; másrészt, mert rosszul értelmezett nemzeti büszkeségből vagy az előbbi problémából eredő szorongás elfojtásaként rosszindulatúan leszólják osztrák társaikat. Tekintve, hogy nem ismerik őket. Tekintve, hogy úgy vélik, ők is ugyanezt teszik velük.

Hogy ezt teszik-e, azt nem tudhatjuk, mert nem tudunk róluk semmit. Annyi látszik, hogy sokkal lazábbak, mint mi vagyunk, valószínűleg a gazdasági helyzet miatt. És egészen biztos, hogy a cinkos, tájszólásban elejtett poénok közül van nem egy, amelyik rajtunk csattan. Miért? A probléma olyan, mint a tyúk és a tojás legendás kapcsolata. A mi apró megjegyzéseink voltak előbb, vagy az ő kiszólásai? Ez lényegtelen. A hidegháború folytatódik. Most már csak ilyen kis mértékben. Az egymással való munkával nincsenek problémák. Mindenki készséges, kedves és mosolyog. Lehet, hogy ez csak tucatmosoly műanyagból, de itthon is hasznos lenne forgalmazni...

A két ország diákjának érvényesülése gyökeresen különböző, mert gyökeresen különböző az oktatási rendszer és a neveltetés.

Miközben a magyarok szívesen és előszóval tesznek keresztbe egymásnak, és a kárörvendés, úgy tűnik, jobban jellemző a tanulótársadalomra, mint az összetartás vagy a részvétel. Ezzel azt akarom mondani, hogy hiába mutatja valaki azt, hogy sajnálkozik a másik ember apró-cseprő problémáin és kudarcain, voltaképpen csak kineveti - persze a háta mögött. Ennek is egyfajta szorongás a mozgatórugója. Az önértékelési zavarokban szenvedő fiatalok, akik keresik a helyüket a világban - de nem találják, mert senki nem ér rá, hogy eligazítsa őket, illetőleg nem fűződik hozzá érdeke - ezzel az aktussal győzik le úgymond a konkurenciát. Elgondolkodtató. Így nem csak, hogy előre nem jutunk, de értékes barátokat is veszhetünk. Pusztán azért, mert menőnek akarunk látszani.

Az osztrák diákság fairebb mind velünk, mind egymás között, akkor is, ha elmondhatatlanul nem szívlelik egymást. Egészen biztosan ők is néha ugyanolyan gonoszak egymással, mit mi. Azonban sportszerűek is, amit magától értetődőnek tekintenek. Távolról nézve legalábbis így tűnik. Közeli nézve pedig sehogy, mert nem csökken a távolság a két csoport között észrevehetően. Velünk ellentétben azonban ők nem szoronganak a jövőtől és a különféle megmértetésektől. Az iskolarendszer nem szigorúan az iskolának nevelte őket, hanem az életre.

Minden bizonnyal egyenlőbb esélyekkel vágnak neki egyetemi tanulmányaiknak, mit magyar társaik. Az esélyegyenlőség jegyében itthon a tandíjak alaposan elgondolkodtatják a jó képességű, ám szorult anyagi helyzetben lévő fiatalokat, akik így egy-egy színvonalas méregdrága képzésre nem jutnak be pénzügyi okokból kifolyólag.

Mindemellett a szociális juttatások tekintélyes része azokat éri el, akik nem szorulnak rájuk különösebben. A veszteséges vállalkozók gyermekei autóval járnak be az előadásokra, és eközben szüleik szűkös anyagi helyzetére vonatkozóan komoly pénzeket vesznek fel, amik bizonyosan sokkal többet segítenének valakinek, akinek nem a névleges jövedelme környékezi a létminimum szintjét (vagy vág éppenséggel az alá), hanem a valódi.

Egy osztrák tanárom volt olyan kedves és kigyűjtötte nekem az egyetemi tanulmányok költségeit odakint. Az egész ott kezdődik, hogy nincsen felvételi vizsga, tehát ott az első vizsgaidőszakban szelektálnak, megadva az esélyt a továbbtanulásra mindenkinek. Szemeszterenként kell fizetni, egy összeget biztosításra és egyetlenegyszer beiratkozási költségre. A tankönyvek és jegyzetek ára havonta úgy 1000 schillinget tesz ki, a kollégium 2300-3000 schilling körüli, attól függően, melyik városban van a kérdéses intézmény.

E mellett az egyetemi könyvtárak három hónapig bezárólag adnak ki szakirodalmat; a legfrissebbet természetesen. Az ösztöndíjak összege havonta megközelítően 5000 schillinget tesz ki maximálisan, de átlagosan 3000 schilling körül.

Ez természetesen nagymértékben függ mind a tanulmányi eredménytől (elsősorban), mind a szociális helyzettől.

A jogosultsági vizsgálat pedig a különféle szociális támogatásokra nem csak papíron kőkemény, hanem a valóságban is.

Egy magát európainak kikiáltó demokrácia egyik legnagyobb szégyene az, ha valaki jó értelmi képességekkel pénziáriában nem tud megfelelően érvényesülni. És emelt fővel, büszkén állíthatjuk, hogy nem állunk messze ettől a szégyentől...

Héthalmi Tibor, 1998 (19 éves)

SCHUCKERT GRETA
Használati utasítás fiúkhöz

Lányok, ősi, jól bevált receptet közlök veletek, és ha követitek, segítségetekre lesz. Hozzávalók:

1 db fiú
2 marék önbizalom
1 adag bátorság
1-2 kedves közös barát
1 csipet ravaszság
sok-sok fantázia
+ TE

Először keverd össze az önbizalmat a bátorsággal, és szórd meg egy csipet ravaszséggal! Aztán jöhet a fiú! Miután szemügyre vetted, biztosan tudod, hogy ő vagy a "szívdöglesztő", vagy a "stréber", esetleg az "okoska", vagy netán a "gilisztákat és pókokat gyűjtő egyesület" tagja-e. Ha egyik sem, akkor szerencséd van!

Még mielőtt bele merülne a sűrűjébe, néhány dolgot tudnod kell a fiúkról. (Akire nem vonatkozik, az ne vegye magára!) A fogmosás művészetét akkor kezdi elsajátítani, mikor rájön, miért csak kétméteres távolságból akarsz vele beszélni! A "dezodor" szót sem ismeri! (a többség) Szüntelenül versengenek egymással. Szabadidejük 99%-át focizással töltik, a maradék 1%-ban alszanak. Nagyrészt félnek a lányoktól!

Némelyiküket elég nehéz elviselni, de valahogy mégis vonzódsz hozzájuk. Ha ezt elfogadtad, a következő lépés: adj bele sok fantáziát! Először barátkozz vele! Légy barátságos!

Mutasd ki, hogy érdeklődsz iránta! (Vigyázz, muszáj lesz végighallgatnod a fociról, a bogarokról, a lökött haverjairól mindent!) Sokat mosolyogj, beszélj vele! Ha ezt teszed, pár nap múlva sor kerülhet randevúra is. Ha sikerült, megtetszel neki. Ekkor jöhetnek a közös barátok. Érdeklődj iránta, próbálja közelében lenni! Valószínűleg ő is ezt teszi. Az első randevú kész lidércnyomás, de fel a fejfel! (Ezzel kapcsolatos tanácsainkat alább olvashatod: "Török Timi tippjei")

Legjobb, ha ő hív! Ja, ha nem hív? Akkor egyszerűbbnek tűnik, ha te hívod. (Ez nem szerencsés!) Menjete el moziba, addig sem kell beszélni, és utána rögtön lesz közös témák. Vagy elmehettek sportolni, mert azon jókat lehet nevetni (pl.: ha elesik).

Ennek az eredménye egy hatalmas torta, aminek a tetején ti álltok, és minden szelet egy közös élmény. De egyszer elfogy a torta, és vége lesz. Már nem vagy oda érte. Írj neki egy levelet, vagy mondd a szemébe, mind a kettő hatásos. De mi van, ha ő végez veled?

Dühöngj! A düh egészséges a szervezetnek! Menj el futni, és képzeld azt, hogy ő a beton a lábaid alatt.

Aztán jöhet a következő!!!

Schuckert Gréta, 1998 (13 éves)

VARGA ATTILA
Az alkotás tisztelete vagy a szomorú valóság?

A napokban egy jelentős művészeti versenyen vettem részt. A megnyitón résztvevő tömegben egy furcsa emberkére lettem figyelmes. A zsűri tagjain kívül csak ő volt ünneplő ruhában. Először azt hittem, hogy az ünnepélyes megnyitó egyik főszereplője, de mint később kiderült, csak egy versenyző volt.

Vajon miért van ünneplőben? Felkeltette az érdeklődésemet, figyelni kezdtem rá. Elkezdődött a verseny. Az alkotók több teremben szóródtak szét és dolgoztak. A fotósokkal együtt, mi újságírók, végigszálhattuk a termeket. A kis barátom is ott dolgozott. Meglepődve vettem észre, hogy karikatúrákat rajzol.

(Megtudtam, hogy vidéki gyerek és még csak 11 éves. (!).) Az alkotások elkészültek. A zsűri tanácskozott, az eredmény megszületett, de furcsa módon hirdetődőtt ki. A szervezők "csapata" az alkotásokat (képeket, szobrokat) az előcsarnok rögtönzött kiállítótermében igyekezett elhelyezni. Az izgatott versenyzők és kísérőik (főleg a szülők) tisztes távolságból figyelték a fejleményeket. Csak egy-két rutinosabb merészkedett közelebb a paravánokhoz és az asztalokhoz. A művek többsége az asztalon várta, hogy felkerüljön a dicső helyére. De egyszer csak eltört a varázs. Néhány rajz a szobrokkal együtt a földre került. Alkotóik megrökönyödve és még reménykedve figyelték a fejleményeket. Az asztalokra még néhány szobor felkapaszkodott. (A többi nem! Lenn maradtak a földön!)

A szervezők sorszámként válogatták a kiállítandó anyagot, néha-néha (mellé - és) ráléptek (csak a szélére!) néhány alkotásra. A kis barátom kiáltott fel ijedten mellettem: - Jaj, anya, az a fiú rálépett a rajzomra! A mama egy pillanat alatt a kép mellett temett (és mert senki sem szólt rá), fölvette és elindult a fia felé.

- Menjünk! - szól egyszerűen.

Ballagtak kifelé. A fiú még visszanezített: - ide többé nem jövök!! látszott a tekintetén. Utánuk néztem, és abban reménykedtem, hogy mire hazaérnek, elfelejtik az egészet. Ekkor jöttem rá az ünnepi ruha titkára: a fiú az öltözékével jelezte a verseny komolyságát. Pedig jól rajzolt a srác. S talán egy-két év múlva találkozhatunk vele újra... és meglehet valamelyik újság hasábjain(!).

(Utóirat: Tisztelt Szervezők! Figyelmesebben és nagyobb alázattal és körültekintéssel legközelebb. A szellemi alkotás is érték annak ellenére, hogy nem lehet rófre mérni. Nagy kár volt a földre tenni a képeket és szobrokat. (Vagy csak ennyit érnek?)

Most mindenesetre sokat tanult az ifjú művész (hála Önöknek!).

Megtanulta, mi az érték: ... Úgy kell neki! Miért jött ide! Miért alkotott "értéktelen szemetet"?! Mert ugye a helyzet másképpen nehezen értelmezhető. Kedves Szerkesztő Urak! Ajánlom figyelmükbe az ifjú művészt (ki nem áttal 11 évesnek lenni!). Ha megéri, még jeles karikaturista válik belőle. (Hála a szervezőknek!)

Varga Attila, 1998 (11 éves)

PAPP NIKOLETT

Nyitnak a fedetlen pályás strandok

Nyitnak a fedetlen pályás strandok - lehet ázni a vízben.

A télen felszedett felesleges zsírpárnák eltüntetésének sikertelenségén merengő medveforma pasas unottan nyeldesi a kezében tartott tölcser krémes tartalmát, melybe ütemesen csepeg gyöngyöző homlokáról a gyöngy állagúnak nem sokszor becézett testvadász. Titkon a mellette heverő feleléségre pillant, majd látványosan tovább bámulja a közelében labdázó fiatalának tűnő lányokat. A régi, széppé fejlődött "időkről" ábrándozik, lesütött szemmel rágcsálja a tölcser. Újra a felesésére néz, aki nemrég arról kesergett, hogy ismét kinötte a tavalyi fürdőruháját. Most alszik - gondolja a férfi - bár a napszemüvegen keresztül a szemhéjak elhelyezkedése nem látható. Biztos ezért hologrammolt csillagot a lencsére a készítője. A férfi egy filmromantikus szöveget tervez az oldalbordájából készített lénynek. "Csillagokat látok, ha a szemedbe nézek!"

A nő a napszemüveg jótékony takarásában szemlézi a környező népeket. Nem alszik. A szomszédos strandszönyegre egy család telepszik le. Az Anya rögtön "vigyázásba fekszik", napozási szándékkal, ugyanis telefonon keresztül bronzbarna bőrszínével dicsekedett sápadozó barátnőjének. Ígéret szép szó, ha betartják.

Az apa elvonul a büfé irányába, valószínűleg oda is érkezik meg. A pultra támaszkodik és a kínálatot nézi. Az üvegen túl a szakácsjelölt többek között kurta farkú malacokból is összehozott - ételkészítési kísérleteinek siralmas eredményei láthatók. Az olajtól pépes sült krumpli nem ébreszt bizalmat senkiben, ezért apróbb hegyláncot képezve tornyosul a tepsiben. Mellette hotdog-borításukat váró virslik és fonnyadt rántott hússal töltött zsömlék vannak. Hátrább pattogatott kukoricák ugrálnak ki egy fazékból.

A kiszolgálást éppen felfüggesztő szökdécselő személy papírzacskóba próbálja terelgetni őket, egy megrendelő kérésére. Az Apa éhesen távozik, kezében pohárba csomagolt szénsavval dúsított üdítőitalal. Leül az elszántan piruló Anya mellé, megissza italát és vízszintesbe helyezi magát. Az élénk színezetű törülközőre rá nem fért lábfejei a szomszéd parcellának határait sűrölik. A terület ideiglenes tulajdonosát a birtokháborítás nem zavarja, mivel éppen a medencében élvezzi a kisgyerekek által fröcsköléssel létrehozott habok húsát.

A fokozatosan mélyülő medencét láthatatlan demarkációs vonalak osztják fel. A sekélyebb területeken a kor szerinti csoportosítás két véglete foglal helyet. Az idősebbek csak üdögélnak, gyógyvizes forrásnak képzelve a bőrük egészségét faktorokkal védelmező egyénekre leázó napolajjal kevert lét. Az aprókorúak harcolnak. Jelen van itt Loch-Ness-i szörnyike, a haldokló Titanic és a Bolygó Hollandi imitátora is. Köztük kis habléányok lubickolnak, akik hamar rádöbbennek, hogy kopolytú nélkül nem élhetnek huzamosabb ideig a medence falának színétől kéklő vízben. Ebben még a vízben légzőszervvel rendelkezők sem maradhatnának fenn a természetes közegükben fellelhető természetellenes alkotóelemek miatt. A magasabb vízszintű területeket az úszni tudók birtokolják.

Ha esetleg rosszul ítélnék meg az életben maradásnak ezt a képességét, akkor a parton praktizáló úszómester sietne kimentésük érdekében a habok közé. Most talán nem, mert alszik.

Álmában Bayvach-vizimentőnek képzelet magát, és bártan veti egy fuldokló hölgyemény után piros-fehéren csikozott mentőövét. A címzett belekapaszkodik és egy hálamosolyt villant hős megmentőjére.

A nagy kegyben részesült álmódó elsöpör egy legyet a karjáról - most a hölgy megcirógatta - és tovább szendereg. A légy - aki ezért jelentősen bomorult az emberi faj összes úszómester-egyenruhát viselő képére - békésen letelepszik az emberakvárium szélére. Kifújja magát. Mélyeket lélegzik. Aztán egy hullámáramlat lemossa a talaj szintjéről. Teteme "lágyan" ring a víz olajszírványos tetején, elhalad egy matrac mellett, majd beleakad egy pancsoló nő fekete hajába.

A hullaszállító tevékenységéről nem tudó nő megkísérel a partraszállást. A művelet kecsessége inkább egy partra vetett bálna ramaty szárazföldi elvegetálásának próbálkozására hasonlít, mint a repülési forgalom használata alapján (szállás) elvárható madárfajták által végzett szárnytesztelésre.

A partra vetődött emlős a törülközőjéhez kacsázik, ráül és naptejes flakon után kotorászik. Egy testillatosító spray akad kutató ujjai közé, marokra fogja, belefújja a légtérbe, majd megszimatolja az eredményt. Fintorog. Ezt teszik a körülötte aszalódók is. Lassan lemegy a Nap, elviselhetőbbé válik a hőmérséklet, elfogy a vattacukor és már a büfésbódé is aluszik. A népek hazatérnek, hogy ott aztán kádjukban folytassák a strandolást.

Csak Bambi nem kapható.

A telefonfülke

Gyakran hiszem azt, hogy egyes tárgyak ellenszenveznek velem. A tárgyaknak ugyanis van lelkük. Talán előző életem egyikében szerzett ellenségeim elképzeltetlenül más alakot öltött reinkarnációi próbálnak aljas módon ártani. Most egy telefonfülkére, illetve a beleköltözött gonosz szándékú szellemre gyanakszom. Az ominózus szellemlény fizikai megnyilvánulása a Hungária körúton álldogál.

Egy tavaszi nap verőfényes délutánján a suliból hazafelé gyanútlanul útba ejtettem kizárólag telefonálási szándékkal. Miután

bejutottam, elégedetten néztem körül. Az ajtó felett aratott győzelem kezdeti öröme lassan alábbhagyott, amikor a szűkös helyet maximálisan kihasználva kényelembe próbáltam helyezni magam. Leraktam a táskámat a telefonkönyveket tartó kapcsokra és kósza kártyák után kezdtem kotorni. Leemelten a szigetelőlámpával rögzített telefonkagylót, és a pici, zöld képernyőt néztem, utasítást várva tőle.

"A kártyát helyezze be" - szólt a parancs. Jó, betuszkoltam az erre kiképzett vájatba.

"Maradt 12 egység" - közölte a monitor, majd hozzá tette, hogy "Tárcsázzon". (Mindezeket persze írásjelek nélkül.)

Ütöttem a "billentyűket". "Tiltott szám, a hallgatót tegye le"

- Mi alapján ítélsz tiltottnak egy számot? - tettem fel a kérdést a "monitornak", de ő csak egykedvűen zöldellt, makacsul ragaszkodva megállapításához és kéréséhez.

Kezdem előlről. Kagyló fel, kártya be, már tárcsáztam volna, mikor a "Hiba a kártyát vegye ki" feliratot olvastam ki a készülék szájából. Kivettem.

"A hallgatót tegye le" Letettem.

Engedelmes marionett-bábuként hajtottam végre a gép utasításait. Ez a "technika győzelme az ember felett" szindróma. Ismét felvettem a kagylót, ismét behelyeztem a kártyát, engedélyezte a tárcsázást, nem tiltotta a számot. Kicsöngött (kibúgott.)

Végre felvette valaki, s akkor a fülke önkényesen bontotta a vonalat. Az indok: "Lejárt a kártya"...

Kirontottam a fülkéből és megpróbálkoztam a szíami ikerpár másik tagjával. Ő nagyon kedvesnek látszott, kiírta, mennyi az általa pontosnak tartott idő, és az utolsó tárcsázott telefonszámot. A szokásos mozdulatsor (kagyló fel) után bedobtam egy húszast, majd lelkesen még egyet. Vártam az ismerős bűgást, tárcsázhatnékom volt.

"Vagy a gép süket, vagy én szenvedtem halláskárosodást..." - állapítottam meg az idegbetegek hidegvérűségével. Visszaraktam a kagylót a fogásra. Pénzcsörgés visszhangzott a dobozból, felemeltem a lengőajtót, semmi. A pénzt eltérítették, máshová esett.

Ezek a szíami fülkék valószínűleg "agyban" nőttek össze. Átmentem a "szomszédba", felemeltem a kagylót.

"A készülék pillanatnyilag üzembékeltelen"

A sírás kerülgetett. Fáradtan térdre ereszkedtem, fejemet a kezeim közé tettem és a fülke falát képező üvegnek dőltem. Pontosabban dőltem volna, ha pont az a felület - terület nem esett volna áldozatul valamilyen visszaváltási akciónak. Mivel a lendületet nem tudtam hatékonyan megfékezni, szép lassan kigurultam a fülkéből. Az arra haladók értetlenül néztek rám, nem sejtették, miért lógok ki a telefonfülkéből összehajtogatott végtagokkal. Csak mi tudtuk. A fülke és én.

Papp Nikolett, 1999 (16 éves)

GARAM ZSÓFIA Az élet iskolája

Nyolcadikos vagyok, azaz negyedik a nyolcosztályos gimiben. Szeretek ide járni, annyi minden történik: jó sztorik, programok, s remek fazon tanáraink vannak, s ráadásul a tanulás is jól megy. Büszkék is rám a nagyszüleim. "Addig jó, míg iskolába jársz!" - mondják kedvesen, elmélázva azon, hogy az "ő idejükben" milyen jó is volt abban a védő, steril burokból, amit az iskola jelentett. Ahol még minden szép és jó volt... S a TANÁROK (így csupa nagybetűvel) és az ALMA MATER. Bevallom, szívesen hallgatom őket. Csak azt nem értem, hogy ők miért nem értik, amit én, hogy nincs külön Élet és külön Iskola. Igaz, hogy gimibe járok, de ez egyben az Élet Iskolája is, elsősorban a tanárainkon keresztül. Lássuk csak, mit is tanultam.

Amikor a diri az évnívón bemutatta az új énektanárnőt, a szokásos moraj elült, s döbbent csend lett az aulában. Testre simuló fehér trikóban és kék miniben betepegetett egy fruska, kit korábban az egyik felsős osztály diákjának gondoltam. A döbbenet után egészséges zúgás nyugtázta, hogy az ének többé nem lesz unalmas tantárgy. A mellettem álló négygyerekes biosztánár végigsimította fodros blúzáját, és feljebb húzta a derekán a szoknyát.

A fiúk ágaskodva nézték Az énektanárnő mondott pár kedves mondatot, hogy most végzett, meg a kórus és a zenei nevelés - ez azonban senkit sem érdekelt. A lányok irigykedve, a fiúk ágaskodva nézték, hogy mennyire jó a lába. S a legkamasszabbak hő-hő-zése elégedett nyugtázása volt annak, hogy átment a vizsgán. Befogadtuk.

S amikor másnap egy csábos mosoly kíséretében a zongorához ült, a fiúk szeme majd kifordult a gyönyörűségtől. Találgattuk, hány éves lehet, van-e férje. A lányok utánozni kezdték, s néhányan vele beszéltek meg a női praktikákat. Az énekkar rohamosan bővült, főleg a tenor és a basszus szólamokban, melyek gyakran elnyomták a lányok halk kis cincogását. A tanárnő sokat volt az iskolában, kedvesen beszélgetett mindenkivel, s főleg a fiatal, még nőtlen férfi tanároknak szentelt nagy figyelmet. Vidám természete élénk színfolt volt az iskola amúgy szürke hétköznapijaiban. Hétfőnként árgus szemekkel figyeltük, vajon hogy telt a hétvégéje. Ha ez a két nap eseménydús és vidám volt, s esetleg egy szerelem reménye csillant fel, a szokásosnál is lazábbra vette a formát, amit elégedetten nyugtáztunk. Ha azonban semmi sem történt, ha unalmasan, s ne adj' isten, magányosan telt, semmi jóra nem számíthattunk. Rájöttünk, alapérdekünk az ő boldogsága. Hiszen ebből fakad a miénk is! Bár ennek érdekében semmit sem tehattünk. Néztük gyűrűsujját, hogy megbúvik-e az ékköves gyűrűk között egy vékony kis karika. De amíg nincs ott, addig a tanárnő mosolyának, kedvességének és szeretetének nagy része csak a miénk. És ez így van jól.

A számtektanár az utóbbi időben erősen megváltozott, hajszoltnak és idegesnek tűnt, olyannyira, hogy még a legvagányabb

srácok sem mertek piszezni a közelében.

Az órákon vihar előtti csend uralkodott, s annyit füstölgött, mint a kuktafazék. S ha kiolvadt a biztosító, a túlnyomás röpcsik és beírások formájában boldogított bennünket, a szülőkről nem is beszélve. A tanár úr öltözeke is megváltozott: zakó, nyakkendő. Ha a szünetekben a tanáriban kerestük, szinte alig volt ott, s ha elérhető közelségben lenne, akkor sem érne rá a mi kis "diákhülyeségeinkre". Kezében diplomatáskát hordott, oldalán mobil fityegett. A tanár úr visszavonhatatlanul Vállalkozóvá cseperedett. A kötelező tananyag leadásán túl semmit sem várhattunk tőle. Hol voltak már a régi izgalomok, a játékkönyvekben való kalandozások, vagy mikor kinyomtattuk stikában a tanárok fizetési listáját. Azt hiszem, ez volt a baj. A fizetési lista. Nettó 27, egy kétgyermekes apának? Így megértettük hamar: ennyi pénzért csak a minimum jár nekünk. Gyakran hiányzott, s egyre többet pittyegett órán a tüntetően az asztalra helyezett bunkofonja, aminek következtében a lehető leggyorsabban hagyta el a termet, vissza sem jött az óra végéig.

Üldögélni vagy vidáman cseverészni nem láttuk soha a tanár urat. Gyors és határozott léptekkel járt a folyosón, s gyakran keresztülnézett azokon, akik köszöntek neki, vagy fel sem fogta, hogy szóltak hozzá. Amikor azt tudakolta, hogy a szüleinknek van-e életbiztosítása, betelt a pohár, a maradék együttérzésünk is elpárolgott. Ha beszélt is egyik-másik diákjával, az kényelmetlenül feszengett a jelenlétében, tudván: a tanár úr gondolatai a délutáni üzletkötéseken, fejtárgyokon járnak.

Aránylag a tanerő is ember. Hiszen minden kétséget kizáróan egy fiatal számtantanár fizetése nem magas, és ha otthon két éhes száj és egy gyese feleség várja a panelben a hetediket, elkél egy kis magánvállalkozás. Lehetőleg jól menő.

Ugyanakkor kissé irigykedve nézte az új biológia szakos kollégát, akinek a fizetése nemcsak magasabb, mint az övé, de házat, autót is biztosítottak egy szem gyermekük számára a gazdag szülők. Természetesen a kertvárosban. Így az egyetlen esély a magánvállalkozás. Közalkalmazotti biztonsággal és hosszú nyári szünettel. Mert ebben a századvegi világban csak a pénz számít, s minden más felesleges léhaság lett számára. Nem akarom elhinni, hogy ezek között mi is szerepelünk. Hát miért nem adnak neki nagyobb fizetést? Tessék ezt megmondani!

A kémiatanárnő már az első órától is elkésett, de nem kell félni, a többire sem fog pontosan érkezni. Tudniillik öt gyermek és egy irodai munkát végző borostás arcú férfi gondviselő mentőangyala ő. Öt gyermekét ötféle helyre viszi reggelente, mielőtt bejön az iskolába, így mindez érthető. Beérve gyorsan köpenyt vesz - ő az egyedüli a tanárok közül -, talán azért, hogy kicsit leplezze a tegnapi divat szerinti ruhatárát. Rutinos mozdulatokkal megigazítja haját, melyet még mindig úgy visel, mint egyetemista évei romantikus sikerfilmjében ájlávjúzás közben az amerikai színész. Bizony jó volna egy kocsi, hiszen a reggeli hajcihót egyszerűsíteni, de a Trabi pár éve kimúlt, újra meg nem telik ilyen nagy család és egy gyéren kereső férj mellett. Marad a reggeli préselő és a buszon, a frissen készített frizura is romokban hever, mire lekászálódik. Az osztály elnémul, mikor szembefordul velünk. Mindenre fel vagyunk készülve: röpdolgozat, felelés. Aztán hamar megkönnyebbülünk, hiszen a tanárnő elmosolyodik, s csak úgy dől belőle a szó, hogy mi történt tegnap Zsuzsival az oviban, meg hogy Pisti fia milyen szépen halad a zongorázással. Az óra felénél aztán észbe kap, hogy itt most a szervesen kémiáról kellene beszélni, beviharzik a szertárba, s visszajön, mint valami forgószél.

Elvégez egy kísérletet, amely azt bizonyítja, hogy mégsem alszik el a parázsló gyújtó-pálca a szén-dioxid hatására, esetleg apró robbanás következtében sikerült durranógázt alkotnia és szétvetni a lombik falait. Ilyenkor vérvörös arccal a takarítóért küldi az első padban ülőket. A hátsó padokban alvásra berendezkedő fiúk felriadva várják, hogy folytatódik-e a kísérlet. Nem, vége van. Ma sem sikerült. Mi, az első padokban ülő lányok vigasztaljuk, hogy nem baj, úgyis le van írva a könyvben, meg majd elképzéljük, hogy felszabadul a gáz és elaludt a gyújtópálca. Meg, hogy milyen aranyos lehet Zsuzsika az óvodában.

De nincs mentség: röpdolgozat. Még a kérdéseket se értjük. A most magyarázott anyagból, hogy mit kellett volna látnunk. Mindegy, a dolognak nincs jelentősége. Kicsengetnek, újabb rohanás: zeneiskola, különóra, a nagylánynak dzsesszbalett. A menzáról viszik az ebédet. Tudjuk, a konyhás néni jól megmeríti, hogy jusson a kicsiknek vacsorára is. A következő órán behozza az egyik gyereket, aki éppen lábadozik a betegségből. A diri rossz szemmel nézi, ha sokat van otthon. Telefonálnak az oviból, hogy Zsuzsika elesett és betört az orra. A kislány meg itt maradt, s még jó, hogy az aulában lehet a színes párnákkal játszani, és a fardat csöppesség aludhat a könyvtár kanapéján. Hétfőre a kiskertben, hogy legyen friss zöldség otthon a gyerekeknek, s maradjon a fizetésből pénz, mert vasárnap jön a gázszámlás.

És sajnos jön a gázszámlás.

Így aztán a tanárnő ritkán jókedvű, vagy csak otthon a családjában. Pedig olyan kedvesen biztat bennünket, hogy legyünk vidámak, boldogok és fiatalok, amíg lehet, mert a korai évek hamvas bája később már soha többé nem térhet vissza. Irhatnék a többi tanáromról is. Nem beszélve az osztálytársak, baráti családok, rokonok mindennapos gondjairól. Körülvesz az Élet, s próbálók kamaszodni fejfel eligazodni benne. Az Élet Iskolájába járunk mi valamennyien, mai tizenévesek. Oda, ahol túl sok az Élet, és egyre kevesebb az Iskola.

Garay Zsófia, 1997 (14 éves)

SZABÓ KRISZTINA

Hideg jövő

Dóra az ágyán feküdt és a plafont bámulta. Azon gondolkodott, hogy holnap 8 órára bent kell lennie az iskolában. A jövőben biztosan más lesz. Csak 9 órára kell beékeznük a gyerekeknek. Vagy lehet, hogy be sem kell mennünk az iskolában. Egyszerűen bekapcsolják a számítógépet és az leadja nekik az anyagot. Vagy nem. Mégis lesz iskola...

...És ő már ott állt az iskola ajtaja előtt. A szenzorok érzékelték a jelenlétét és kinyílt az ajtó. Érdeklődve nézett körül. Az iskola üvegből készült, a belső falakon is jól látszott a fémváz szerkezet. A falak mentén futott körül a folyosó, lehetett vagy öt-hat emelet. Elindult a mozgólépcsők felé, és rálépett a következő fokra. Amíg utazott, megfigyelte, hogy az összes gyerek fegyelmegesen állt, alig beszélgettek egymással. Olyanok voltak, mint a felnőttek vagy a robotok. Nem volt bennük semmi életkedv, nem játszottak, és semmi olyat sem csináltak, ami a gyerekektől megszokott.

Olyanok voltak, mint a számítógépek: információra vártak. Dóra megborzongott. Hirtelen arra gondolt, létezik-e itt barátság.

De ezen nem volt túl sok ideje gondolkozni, Megérkezett az első emeletre. Jobbra fordult a körfolyosón. Körbenézett. Végig ajtók. A diákok lassan szivárogtak be a termekbe. Mindegyik ajtón kis tábla. A hozzá legközelebb eső lépcsőhöz lépett: "20-as terem" olvasta a táblán. Belépett az ajtón. A nagyteremben félhomály volt, csak a számítógép-monitorok világítottak. Dóra leült az egyik helyre. A padok itt egyszemélyesek voltak, mindegyikbe egy kis monitor volt beépítve, a képernyő megdőntve, a hátulja egybeolvadt a pad síkjával. A padon egy billentyűzet állt, mellette egér és a pad fiókja helyén egy CD-driver várta a füzetet helyettesítő CD-t. A légkondicionáló halkán zümmögött. Hirtelen belépett a tanár, bezárta maga mögött az ajtót. A tanári asztalhoz lépett, a gépből előkereste a jegyzeteit, azután megszólalt.

- Nos a mai történelemóra keretében a XXI. Század ipari fejlődéséről lesz szó. Minden szükséges anyagot megtaláltak a történelmi elektronikus tankönyvben. Először hallgassátok meg a témáról szóló hanganyagot és nézzétek át a hozzá tartozó képeket, aztán másoljátok ki a jegyzetek file-t a CD-ekre, hogy otthon meg tudjátok tanulni, abban van a lényeg. Jó munkát!

Mindenki egy fejhallgatót vett elő a pad bal oldaláról. Dóra eddig ezt nem vette észre, de most feltette a fejére. Elindította a TET (Történelmi Elektronikus Tankönyvet.)

Egy elektronikus csengésű, mégis emberi hang kezdett beszélni. Dóra először feszülten figyelt. Egy csomó idegen szót használt a gép, és lassan összefolytak a szavak. Gondolataiba merült. És most innen a rideg jövőbeli iskolából, amit olyan fantasztikusnak gondolt, hirtelen hazavágyott a barátságos hangulatú öreg tanterembe, a barátnői közé, a megszokott tanárnők közé, akik valamivel érdekesebben adták elő az anyagot, mint ez a gép, amely csak monoton szavakat súg a fülébe fejhallgató segítségével...

Dóra hirtelen levette füléről a fejhallgatót, a padhoz csapta, felpattant a székéről és nem törődve senkivel és semmivel, kirohant a teremből, rohant le a mozgólépcsőn, ki az ajtón, rohant haza. Elővette a mágneskártyáját, ajtót nyitott. De az otthona egyáltalán nem volt otthonos. Fényes, modern bútorok... Hanyatt feküdt az ágyon, de ez kemény volt és hideg. Mint ez a világ... - gondolta. És most hirtelen nagyon vágyott haza. Rájött, hogy nem érzi jól magát ebben az embertelen, gépesített, ultramodern világban.

Hirtelen felébredt. Sóhajtott egy nagyot és nagyon boldog volt, hogy itt lehet. Egyszer csak fölkapta a fejét. Az órájára nézett.

- Jézusom! Elkések az iskolából!

Szabó Krisztina, 1997 (14 éves)

SZABÓ ORSOLYA Xénia-láz!?

"Az sose baj ha túl okos egy kos..." Hallhatjuk ezt a dalt eleget a televízióban. Igazán ötletes. Az viszont - a mögötte lévő szervezet tevékenységének ismeretében - nem igazán világos, hogy túl okos? Tényleg nem baj ha valaki túl okos? Hiszen aki túl lépett egy bizonyos határon, az már elkövetett egy hibát, a túlzás bűnébe esett. Ráadásul ez egy túlokos kos, egy mutáns. Vagy kosok között túlokos a király, akarom mondani a kancellár?

Ha az emberbe, főleg egy gyerekbe folyamatosan szuggerálják "Ti vagytok a legjobbak!" és ehhez hasonló szlogenekkel, hogy okos, akkor a gyerekben idővel fertőző önbizalom-túltengés fog kialakulni, ami akár hosszútávon súlyos problémák sorozatát idézi elő a "betegben". Ha rádöbben az igazságra, miszerint nem Einstein reinkarnációja, csak egy Xénia lufi - a bevált nyuszika helyett kos formával -, akkor az nem a Nagy Bumm lesz, csak apró pukkanás.

Most térjünk át a dalocska következő elemére: kos. Kos. Faltörő kos? Vagy birka?

Kire vonatkozik ez a metafora? A diákra? A tanárra? Vagy a nagyon jó tanulóra? Mondjuk. De ki a nagyon jó tanuló? Aki egyik bizonyítványtól a másikig javít egy jegyet? Igen ám, de melyik iskolában? Ami a követelmények alapján óvoda is lehetne, vagy ahol az ötösért tényleg tudni kell? Ezt például nem veszik figyelembe, és nem is vehetik, hiszen nem mondhatják, hogy a rossz iskolában tanuló kitűnője, kevesebbet ér mint egy jó iskolában tanulóé. Pedig valószínű. A nyilvánvaló különbségeket teljesen elmosás. Vagyis itt már nem az számít, hogy ki okos, ügyes, tehetséges. Itt csak a jegy számít. Ez viszont csak egy szám, nem tudás, és nem is szentírás. Legalábbis nem mindenütt. Ráadásul sose lehet tudni, hogy azt a jegyet tényleg a diák, vagy inkább a tanár javította -e. Ezt a "csalást" csak előmozdítja az az akció, miszerint az iskolák "x" tanulója vállalja, hogy javít egy jegyet. Minél többen teljesítik, annál több pénzt kap az iskola. Ez az összeg pedig milliós nagyságrendű. És melyik tanár ne adna jobb jegyet annak a diáknak, akiben ennyi az igyekezet és a pénz? Ki ne adná meg a jobb jegyet egy-két diáknak, ha ez az iskolát annyi pénzhez segíti hozzá, amiből felújíthatják az épületet, vagy kiépíthetnek egy számítógépparkot? Ilyen remények mellett melyik tanár ne tudná elfelejteni azt a két-három kettést félévkor, vagy azt a témazáró hármast?

Bizony sokat hiányzott előtte, vagy családi okok miatt nem tudott készülni. Továbbá ott vannak a kitűnők. Onnan hova tovább? Hiszen a jó diák innen már tényleg csak rontani tud. A mennyiség elfedi a minőséget, hisz a többség győz, és ha megnyerte, hadd vigye. Mármost a pénzt. Minél több a klubtag, annál többet.

De mi van azzal a tanulóval, aki szeretne belépni a Xéniások közé, de mivel még nincs csapat az iskolájukban, nem tud. Az mit tegyen? "Szervezzén Xéniás csapatot" - tanácsolják a szervezetből. Tehát egy temperamentumos, jó rábeszélőképességű, kos természetű gyerekkel a szervezet ha szerencséje van - máris egy egész klubbal gyarapodott. És ehhez csak egy gyereket kellett meggyőzniük, a többi már a "láz" dolga. És akinek az iskolájában van csapat, és az iskola nagy része bekapcsolódott, de ő nem akar? Lógjon ki a sorból, és hallgassa a többiek élménybeszámolóit a dolog előnyeiről? És ha "véletlenül" ő javít egy jegyet? Akkor az kevesebbet ér mint egy Xéniás javítása? Hiszen azzal pénzt kap az iskola, míg a kívülállóé "ingyen" van.

Aztán ott vannak azok a nagyszabású koncertek és egyéb rendezvények. Ezek mind nagy és népszerű helyeken, sok híres ember részvételével - köztük sok politikussal - nyilvánvalóan hatalmas összegekért kerülnek megrendezésre évente többször. Mindez rengeteg pénzbe kerül. Pénz, pénz, pénz. Mindenütt csak a pénz.

Ebből is látszik, hogy a szervezet fő célja nem egészen a különösen tehetséges gyerekek kiemelése és támogatása, hanem inkább saját maga támogatása. És honnan veszik ezt a rengeteg pénzt? Tán a szponzoroktól? Lehet. Igazán nehéz elhinni, hogy cégek ilyen csekély ellenszolgáltatás fejében pénzt ajánljanak fel bármely szervezetnek. Talán az ezeken résztvevő politikusoktól? Hiszen nekik prima reklám lehet ez a közelgő választási kampányhoz. Magunk és a rendszer mellé állítani a naiv, tudatlan generációt... pardon, a túlokos generációt, akik néhány szép és hangzatos szótól máris hasra esnek? Vagy a gyerekektől? Akik igazán csekély zsebpénzüket arra áldozzák, hogy bekerüljenek a "legjobb csapatába", és hogy megvehessék a Xéniás órarendet, naptárt, cukorkát, matricát, emblémát, miegymást, és teljes legyen a Xéniás gyűjteményük? Ezeket viszont csak a rendezvényeken lehet kapni, ahova szintén igen borsos összegeket kérnek belépőjegyért cserébe. Na igen, van hát sokféle módszer a gigantikus összegek begyűjtéséhez. Ügyes! Okos! Túl okos!!!

De akkor miért lépnek be ennyien ebbe a szervezetbe? Ezt én nem tudhatom, hisz én nem vagyok se túlokos, se Xéniás. De vajon a túlokos Xéniás gyerekek tudják-e? Mert valószínű, hogy a vezetők igen. Bár azt hiszem, a Xénia Hírekben még sokáig nem fogjuk hallani az éppen eléggé okos felnőttek őszinte, hamisítatlan véleményét ebben az ügyben. Az nem volna túl okos.

Szabó Orsolya, 1997 (14 éves)

PAPP NIKOLETT

Szép testből szép ének?(avagy kritikus szemmel ülök a TV előtt)

...a dobozban talpig mosolygós fiatal emberek táncikálnak, Selyemrucijuk sejtelmesen lapul rájuk, néha a nagyobb igénybevételt okozó mozdulatoknál kivillan a pelél alól szolárium-barna, kigyúrt testük. Teljesen jellemző a "zene" egyik, mai, kifacsarodott, nagyobb dózis radioaktív sugárzást kapott ágára.

Ezen az ágon egymás sarkát taposva sorakoznak az ifjú miliomocok, hogy kedvesen elandalogják nekünk szívünk egyetlen bánatát. Azt a bánatot, mi szerint a fiúcskát még hófehér fogai ellenére is otthagya a barátjáné, s ezt sok ezer változatban képesek előadni. Vannak, akik újjal jönnek, mások inkább maradnak, a jól bevált, nem igazán megerősítő feldolgozásnál.

Nem túl népes csoportjuk általában négy, esetleg öt tagot számlál, de kezdik divatba dalolni magukat a háromszereplő formációk is. A több személy valószínűleg azért szükséges, hogy a leányrajongók minden igénye ki legyen elégítve. Általában mindig van egy szőke, kék szemű, aki még társtalan. (Milyen meglepő!) A többiek néha természetes színeiket használják szemileg és hajilag. Ha nincs a bandában herceg típus, addig keresgélnek, míg mindig találnak egyet. Ha kihaltak az ehhez hasonló fiatal változatban, akkor valamely tagnak fel kell áldoznia magát a "művészet" és a kiadók oltárán. És a rajongó hölgyalánták szentül hisznek abban, hogy az a lenőtt festék igazából nem lenőtt festék, hanem a helytelen fotózás miatti árnyék vetődése.

Mihelyt meg vannak a hajátalakítások, jöhet a mozgáskoordináció javítása. Ez átlagosan sok időt vesz igénybe, míg a lapos hasikból kockás hasikáé lesznek. Ha siker koronázza a hasat, akkor a fellépés műsorában jogosan várhatjuk ennek bizonyítékaként való felmutatását. Illetve megmutatását. A közönség izgatottan várakozik, a fiúcska még vár egy picit, majd szemérmes szűziességgel vigyorogva fellebbenti a "fátylat". A nézőtér a nézőkkel együtt tombol, őrjöng, elhaló visító sikolyok, a "mutogató" nevének hangos említése hallatszik. Az említett hímnemű ekkor szerényen elengedi pólját, félszegen elmosolyodik és elballag a tett helyéről.

Manapság ők a kedvencek, bár jobb érzésű és ízlésű egyének viszolygva elfordulnak ennyi cukor és máz láttán. De a népnek ez kell. Mármint a nőnemű résznek. NEM MINDENKINEK!!! Lehetségesek elvéve férfiszurkolók, de ők valószínűleg pillanatnyi vagy kevésbé pillanatnyi hormonzavaruk miatt beállt "személyiség"-változásban szenvednek. Manapság ezek az emberek csinálják a slágereket, ami egy bölcs megállapítás szerint olyan zene, ami a fülünkön megy be, és a könyökünkön jön ki...

Papp Nikolett, 1997 (14 éves)

KONDÁK KATA

Rendhagyó társadalomismeret óra

1996 tavaszán Szent István városa ünnepelni készült. Nem csak az 1100 évet, az 1000 éves iskolát is. A diákok is készültek az ünnepre... aztán jött a hír... és... "...a diákönkormányzat 7. osztályos elnöke a mikrofonba zokogva kérte a képviselőket, ne zárják be az iskolájukat" (Fejér megyei Hírlap 1996. május 6. Bezárás elleni küzdelem a Május 1. Általános Iskolában).

A gépezet beindult. Három hónapon át (1996. március 28 - 1996. június 28.) a hajdani koronázó város polgárai olyat láttak és tapasztaltak, amire - mióta rátették Szent István fejére a koronát - még nem volt példa. A szülők felvették a harcot az önkormányzattal. Volt tüntetés a városháza előtt, adtak át petíciót, indult népi kezdeményezés, benyújtottak törvényességi óvást, összegyűjtöttek 13 700 aláírást. Született 4,5 kg-nyi lefűzött anyag: gazdaságossági kutatások, szakmai állásfoglalások, táblázatok és grafikonok, jegyzőkönyvek és emlékeztetők, érvek és ellenérvek, állítások és cáfolatok, kérdések és válaszok, kérések és elutasítások, felhívások és meghívások, felszólítások és tiltakozások, röplapok és címlapok... és miközben mindenki tanulta a demokráciát, miközben annak útvesztőjében zavartan néztek szét, nem látta senki, hogy közöttük ott állnak a diákok tétován, kérdőjeleket rajzolva a falra.

Azóta sem derült ki, mit cipelnek még mindig a hátizsákjukban és a lelkükben ezekről a napokról. Azóta is áhítják a szót - a hihetőt, a választ - az őszintét, az útravalót - a biztatót.

A harmadik hónap végén újratárgyalták az ügyet és a iskolát nem zárták be. Június 28-án, az évről 450 léggömb szállt fel a magasba, 450 csillógó szempár nézett utána és a nyári szél szárnyra kapta 450 gyerek dalát:

"...Képzeld el van egy hely, van egy igazi csodás világ, Képzeld el ez egy igazi vár, képzeld el ez az én iskolám Néha derűs és vidám, néha szemernyi szomorúság, Ha nevetek, ha sírok, könnyeimen túl, vár a szívárvány... Mi itt összetartozunk, napról-napra változunk Aki bújít, aki nem elindulunk, irány az univerzum."

Tanulták ők is a demokráciát, csak azóta még nem vizsgáztak belőle

Kondár Kata, 1997 (14 éves)

SOMODY ILDIKÓ

Be vesszük Európát!

Az iskola ismét mellőzve! Az idő remek, Péter indulásra kész. Kissé rongyos táskájába még bekészít egy pulóvert, ami könnyen elfér a néhány olcsó konzerv mellett. Ő már rutinos utazó, nem először készül külföldre, akárcsak barátja Zoli.

Egy fél óra múlva már mindketten a buszon ülnek, hátra hagyva aggódó szülőket és szerelmeseket. Egy hét lógás az iskolából, egy hét tavaszi szünet! Így két hetük van arra, hogy pénzt szerezzenek. Egy-két - a haveroknak eddig még vissza nem adott - ezres elég ok arra, hogy "bevegék Európát". Hogy hova is mennek tulajdonképpen, azt a pesti buszon találják ki. Egy hét múlva érkezik a telefon arról, hogy Svájcban vannak. Hogy tulajdonképpen ott hol, az a félbeszakadt telefon miatt nem derül ki. A szeretteik csak remélhetik, hogy nem esik bajuk...

Ezek a fiatalok nem csereüdülésre vagy osztálykirándulásra mennek külföldre, hanem a pénzszerzés egyik legális módját választják: koldulnak. Igen, a család féltett gyermeke kezében egy táblával (melyre idegen nyelven csak ennyi van biggyesztve: "Éhes vagyok") ül az utcán, és várja a jótékony adományokat.

Mindkét fiú tizennyolc múlt, és (városuk egyik legjobb gimnáziumában) készülnek az érettségire. Nem csoda tehát, hogy "felőtt fejjel" ódkodnak pénzt kérni a szülőktől, a haveroknak és barátnőknél viszont anyagilag is meg akarnak felelni. Hogy valójában hogyan is szerzik a pénzt, azt csak keveseknek árulják el, és amikor két hét után tízezreket érő külföldi valutával és különféle ajándékokkal térnek haza, a barátok mosolyogva hallgatják végig a nem mindennapi történeteket. Mert ne felejtjük el a sok szórakozási lehetőséget, ami erre a két fiatalra várt. Óriási mozik, strandok, diszkók, bárók szerepelnek a történetekben, ahol talán még a marihuánás cigaretta is előkerült. Az érem másik oldala viszont olyan eseteket rejt, amit Peti és Zoli csak hetekkel hazatértük után említenek először. Azt ugyanis, hogy minden egyes határnál kipakoltatták őket, hogy órákig félreállítva várakozniuk kellett, hogy két ország között (jegyhiány miatt) egy vonat WC-jében utaztak, csak kiválasztott emberekkel közlik... És akkor az irántuk érdeklődő számtalan homoszexuális férfit meg sem említem. (Mert bizony a várótermekben való alvás nem a legbiztonságosabb dolog a világon.)

Péter és Zoltán a tavaszi szünet végén (külsőleg kissé megviselve) térnek haza. A szülők megkönnyebbülnek. "Megint megúsztal!" - sóhajt fel Péter édesanyja. Ő már belefárad abban, hogy megpróbálja fiát visszatartani az ilyen utaktól. Fia tizenhat éves kora óta rendszeresen jár külföldre. Peti saját elmondása szerint mérhetetlen felszabadultságot érez odakint, az amúgy is gyakorta depressziós fiú itthon hagyja gondjait. A pénzszerzés mellett alkoholista édesapja és fájdalmas szerelmi csalódása is külföldre készíti.

E két fiatal története korántsem szokatlan a diákság körében. Rengeteg tizenéves megy ki Olaszországba, Németországba, Svájcba. A legkedveltebb hely azonban mégis Hollandia, mivel ott legális a kábítószer. Nem tudhatjuk biztosan, hogy kalandvágy, a pénz, vagy a hazánkban egyre csökkenő életszínvonal az okozója ezeknek a kiruccanásoknak, de az az egy biztos, hogy nem vet jó fényt a magyarságra. Talán lesz, aki ott éli majd le életét, és lesz, aki felhagy ezzel a szokással, és nem megy ki többé. De addig is, mi csak reménykedhetünk, hogy épségben megússzák és még talán az iskola sem szerez róla tudomást.

Így találja tehát magát fel ez a generáció. Ők elviselik a koldusnak járó megaláztatást. Ezzel a Magyarországgal akarunk mi tehát az Európai Unióhoz csatlakozni, azonban problémás kis hazánk gondjai mellett most már ezzel is számolnunk kell. Mert a szülők álmait egy ilyen felfogású generáció aligha válthatja be.

Somody Ildikó, 1999 (16 éves)

ZSOMBOK LAJOS

Fazekamnak kilyukadt a feneké

Nem rendkívüli esetről van szó, mással is előfordult már. Ez a fazekak sorsa!

Persze ha használják. Ezt a fazekat is használta mindennap a nagyanyám. Szitkozódott is hangosan, hogy micsoda edényeket gyártanak mostanában. Alig használja az ember és már dobhatja is ki! Mert mi mást tehetne vele? Semmire sem használható ezután! égen legalább jártak a "drótosok". A drótosok a hálaló cigányok. Faluról-falura, házról-házra, és befoltozták a kilyukadt edényeket. Ezzel keresték meg a mindennapit. Jó volt ez magának a falusi embernek is, magának a drótosnak is.

Nem kellett mindent a szemétre dobni. A megfoltozott edény, ha másra nem is, de jó volt vízmelegítésre az állatoknak, vagy itatónak a baromfiudvarba. De most? Dobhatjuk el!

Még virágot se ültethetünk bele. Képzeld, mit gondolnának öreganyádról, ha rossz fazékba ültetné a muskátli! Mert régen, ha már a drótos sem tudta befoltozni az edényt, virágot ültettek bele. Akkoriban legalább volt aki megjavítsa. Egy kötény krumpliórt vagy más egyébért lett újra fazekad! Jó volt a drótosnak is. Volt mit enni a családnak. Rossz edény meg mindig akadt minden háznál.

Be is engedték őket, nem tartottak attól, hogy elvisznek valamit. Valamiből élni kell. Ma is! Vannak, akik a házak körüli lim-lomokat - köztük a kilyukadt fazekakat - gyűjtik össze, s viszik a MÉH-telepre. Ettől függ a másnap betevő. Még szerencse, hogy a fazekaknak olykor kilyukad a feneké.

Zsombok Lajos, 1998 (14 éves)

VIII. MELYIK ÚTON?

Az élet útján mégis van, érzem, hogy van Valaki, aki vigyáz, hogy ne csúszunk félre az olyan terelő utakra, mint a drog, öngyilkosság, árulás, határtalan bizonyítási vágy, csupán azért, hogy elfelejtsük a bánatunkat. A végtelennek tűnő úton Valaki mégis igazgatja az életünket... Kinek Isten, kinek a családja, kinek a barátja, de mindenkinek üzeni valaki: "Ha mindenki elhagy, én akkor is veled leszek".
Végh Zsuzsanna

GYÖRI BLANKA

A bohóc

Az első órán még csak a hetes jelentette hiányzását, más nem vette észre. A harmadik óra után egy rendőr jelent meg osztályfőnök kíséretében. Mindenkin végig futott a hideg és ennek a hőmérsékletnek megfelelően, ridegen és röviden elmondta, hogy minek köszönhetjük látogatását. Ma reggelre eltűnt Dimitri Afrodité! A döbbenetes csendben csak a szemek beszéltek néhány másodpercig. Eminens Emese még látta tegnap délután a Kodály Körönd és az Izabella utca között. Ezt persze azonnal jelentette, hozzátéve, hogy már meg sem kérdezte, mit keresett ott.

Judit azt gondolta, hogy nem kellett volna megszólalnia Eminens Emesének. Afroditéről mindenki tudja, hogy lófrál állandóan. Pont Emese szól, aki talán még életében sem beszélt Afroditéval. Másokkal sem nagyon. Semmit nem tud arról, hogy mások mit gondolnak, éreznek, szeretnek. Felületes, csak önmagát szereti. A saját világán és udvartartásán kívül semmit nem ismer. Barátnőjével csak akkor "ereszkednek alá", ha kell nekik valami. Mindenkit kihasználnak, ugyanúgy, mint Afrodité. Emese soha nem kérdezte meg tőle: Dité, miért olyan szomorúak a szemeid? Pedig Afrodité odaadó, és a társaiért mindent megtesz. Valószínű, hogy akkor is egyedül van, ha körülveszik. Vajon mit csinálhat most, amikor ez a kis stréber semmitmondó másnapos híreket mond róla? Nem akadt több hozzászóló. A csend kínos volt, a fejek látszólag zakatoltak.

A nap átsütötte a csendet, kint már a tavasz kezdődött... A faliújságon egy ott felejtett idézet részlete:

"Hajolj felém, tanulj meg engem, / próbáld meghallani csepp hangomat, / hogy rám ismerj, ne légy olyan magad".

Afrodité nem ismeri Szabó Magdát. Vagy mégis? Lehet, hogy ő tette oda az idézetet? Üzenni akart: ismerj meg és utána ítélj. Azért mert nem vagyok a kör közepén, az eminensek, a kiugrók között, azért mert halk a hangom. Azért még élek, ember vagyok! Sokáig tartott, amíg mindenkit meghallgattak, persze egészen szép kerek történet keveredhetett volna ki néhány buzgó, végre szóhoz jutó emberből. Talán még néhányan elgondolkodtak azon is, hogy odafigyelnek-e igazán egymásra. Mi van azokkal, akikkel nem történnek jó sztorik, szóhoz jutnak-e? Valóban kíváncsiak-e arra, hogy mi a másik kedvenc időtöltése, vagy csak azért kérdezik, hogy elmondhassák a magukét. Vajon ha most rejtett kamerával Afrodité látná az osztályt, tudna-e még csalódni bennük?

Kicsengettek, de senki nem mozdult. Malacka túrta az orrát és nagyot sóhajtott, Juli a 86. ötleténél tartott, hogy hol keressék. A kihallgatás befejeződött. Nagy hülyeségek sokasága: mit mondott, mit csinált, mit evett, szerette, nem szerette, utalt-e valamire, felhívott-e valakit, milyen volt Dimitri Afrodité? Tényleg látta őt valaki, ismerte őt valaki?

Dani előtt a film története gyorsan lepergett. Már nem is tudta, miről van szó, az újságok főcímét látta: Molnár Dániel megmentette Dimitri Afrodité! A hős, halált megvető bátorsággal rántotta ki az elrabolt, agyongyötört és éheztetett lányt a maffia kezéből, majd mobil telefonján rendelt neki egy pizzát. A hőst jutalmul Eminens Emese egy mosollyal és a szerelem reményével tüntette ki.

A hír gyorsan elterjedt. Egy fotó is került Afroditéről a faliújságra, mert nem mindenki tudta, hogy kiről is van szó. Az iskolarádióban is bemondták, hogy aki tud valami régi és új történetet Dimitri Afroditéről, az jelentkezzen az ügyeletes tanárnál. Senki nem jelentkezett. Néhány óra alatt emlékké vált Dimitri Afrodité, folytatódott a farsang szervezése, a nyolc bé megővta a bajnokságot, a hat á összegyűjtött újságkötégeit kidobták, mert nem volt szervezett papírgyűjtés.

Afrodité néhány nap múlva megjelent az iskolában. Csak egy-két embernek tűnt fel, többen észre sem vették. A matektanár nem emlékezett arra, hogy a múlt órán hiányzott volna, megíratta vele a dolgozatot. A farsangi jelmezversenyre a maga festette bohócmaszokban jelent meg, hófehér, púderes arccal, nagy ijedt szemekkel, mosolyt rajzolva arcára.

A kampány

A kampány a felnőttek világának fontos része. Biztosan élvezik, mert mindennek kampány-szaga van. Mi, tizenévesek csak gyakorolunk. Számunkra, a Veres Pálné Gimnázium tanulóinak, minden év novemberének második hete egyet jelent: KAMPÁNY-t.

Mivel jár ez? Fergetes hangzavarral, sok-sok játékkal és persze sok-sok finomsággal.

Ja, és hogy mi ennek az egésznek a lényege? Egyesek szerint a győzelem, valójában a nyertes párt Veres Pálné születésnapján tartandó ünnep, vagyis a híres VPG-s napok szervezője lehet. A kampány alapján kell/lehet eldönteni, kire adom a voksom. Kire is? Hát természetesen arra, aki a legjobb kondícióban és kedvben tart a kampány idején. A kampány ideje sajnos rövid, így a "jól tartást" könnyű megvalósítani, a szavazatok alapja itt nem az ígéret, hanem a valóság. Ugye egészen jó ez a fordított világ!

A pártoknak gondosan kidolgozott kampánytervet kell leadniuk az "illetékes" tanárnál, aki 15 éve mindig ugyanaz: Dörnyei Lászlóné. Megbízhatóságát még biztosan nem irigyelte meg senki. Az egyeztetések után kezdődik a pártok közötti osztzkodás

(na nem arról, hogy ki melyik osztályt fizeti le, elképesztő ötlet lenne), felosztják egymás között a falfelületeket, standok helyszíneit és a szünetek drága perceit. Nagyon sok szponzorra van szükség, akik ugye ingyen ajánlanak fel ételt-italt, falni-nyelni valót az elmaradhatatlan finomságokról nem is szólva. Cserébe nem szólnak bele a pártok politikájába, programjába, őket csak mi, választók érdekeljük, mint jelenlegi és ígéretes fogyasztói ennek a pinduri iskolai társadalomnak. Ez a "mini fogyasztói állam" sem tudja őket honorálni "mini állami" megrendelésekkel sem, így hát pórén, bármilyen furcsa, de értünk szól a szponzori csengő. Megható világ!

Plakátfalak. "Szavazz ránk!" Szórolapok. Még csak néma megszólítás. Pártos hősiesség a dekoráció biztonságos elhelyezésénél. Ellenségek: a sulis éjjeli kutyája, a gravitáció az aulában, a díszletek felállításakor. Kész. Kezdődhet a BULI! Már akinek.

A pártok tagjainak a nevetés és a mulatság mellett bőven kijut az idegeskedésből. Eljön-e a meghívott sztár? Elég lesz-e a lakoma az utolsó szavazatig? Lesznek-e jelentkezők a versenyekre? Igazi izgalom, igazi idegeskedés, igazi hangzavar, igazi pokol...

A pártok fegyvermezzelt vezetői, tagjai, állják a sarat. Hiába, ők már 11. évfolyamosok. Vadászok, Elfekvők, D-Day, Eperjam. Micsoda pártnevek és micsoda programok! A négy párt, óriási kampánya óriási hangzavarral, óriási kavarodással, táncokkal, versenyekkel, ötletekkel, ruhákkal. Szemmel láthatóan nincsenek egymással haragban. Talán nem is nagyon akarnak nyerni, szervezni, vezetni, gondoskodni. Az egész olyan felszabadult és játékosra ösztönző. Nem tudsz kívül maradni a körön, be kell szállnod. Nem lehet csak nézni. Érzed, hogy részt kell venned. Nem folyhat el semmi nélküled. Nem jelenlétet kíván, részvételt! Fontosnak érzed magad, elhiszed, hogy rajtad is múlik a végeredmény.

Meghökkenítő világ!

Fáradtan zuhansz minden este ágyba, pedig te, még csak a 9. évfolyamot taposod. Már szinte azt gondold, hogy isteni ez a kampány, bár csak az egész tanév kampányból állna. Talán még az is eszedbe jut, hogy irigykedj a felnőttek állandó kampányaira, ha nem olvasnál róluk, ha nem látnád nap mint nap a tévében. Örülsz, hogy lemaradtál a szavazásról, nehezen tudtál volna a jók közül választani. Ez még lelkes világ!

A csend hangjai visszatérnek a hétköznapokba. A kavalkádhoz képest néma lett az iskola. Még egy ígérettel teli kampány is elkelné ilyenkor a kampánycsendben, hiszen milyen messzi még a november, az új kampány, az egyszerű, az ígéretes és vidám világ ideje.

Győri Blanka, 1999 (15 éves)

CSONKA ÁGNES

Harcolunk Vagy Alkalmazkodunk?

17 éves lány vagyok. Anya szerint ebben a korban a nevelésem élete nagy kihívása, talán az egyenes út a szanatóriumba. Naponta veszekedünk azon, hogy megint kupi van a szobámban, pedig itt állítólag hétvégén volt kitakarítva, vagy azon, hogy a szennyest a szennyestartó mellé dobtam, itthon hagytam a kulcsomat, ennek következményeként - bár én fagyoskodtam - még a szemrehányásokat is végig kellett hallgatnom. Még valami. Az örökzöld téma. "Hogy nézel ki, kié ez a ruha rajtad?"

"Kislányom ezerszer megmondtam már, hogy van neked tisztességes ruhád, miért hordod mindig a másét?" Ezeket a kisebb atrocitásokat leszámítva ragaszkodom anyához. Ennek az érzésnek a kiváltásában nagy szerepe van annak a ténynek, hogy reggelente az asztalon vár az uzsonnám, valamint az, hogy az én mamám a legszuperabb anyuci a világon. Hálátlanok tartasz; Úgy gondold, hogy a te személyed testesíti meg a szuperanyát, illetve szuperapát; Csemetéd mégis hasonlóan vélekedik, mint én; Úgy gondold, hogy gyermekednek nem jelentesz mást csak a sajtos szendvicset, esetleg a bankautomatát?

Pergesd csak vissza életed filmjét! Mit látsz úgy kb. 20-30 évvel ezelőtt? Az ajtó úgy becsapódott, hogy a papád Robin Hood-ot meghazudtoló módon mászott be egy feszítővas társaságában az emeleti teraszod ajtaján, hogy kimentse az ő hercegkisasszonyát. Vagy amikor az iskola legjobb pasija hívott el

az iskolai bálra és a szüleid nem engedtek el, mondván, hogy nem hozzád való. Mit gondoltál? Ugye nem éppen cenzúrázott szavak futottak végig az agyadon? Lázadtál valami ellen. Nem tudod mi ellen és miért éppen ellene, de azt gondoltad, hogy veled a legigazságatlanabb a világ. Arra nem is gondoltál, hogy a szomszédban Jutkának is éppen ezek a problémák keserítik meg a mindennapjait. Talán egy picit önző voltál és egoista. Félted a gyerekedet? Félted azoktól a kudarctól és veszélyektől, amiket te már átélteél? Én azonban úgy gondolom, hogy nem kell minden utat lezárnod a csemetéd előtt. Észre sem veszitek és mi szépen lassan felnövünk. Már tudni fogjuk, hogy mit kell csinálni a bojlerrel, ha nem lesz melegvíz, hogy a húsleves mindig takarékon kell főzni. Rossz érzés lesz, hogy egyetlen tündérvirágod már nem neked fogja elmondani legféltebb titkait, nem fog beavatni a szombati buli eseményeibe, nem kérni meg reggelente, hogy mit vegyen fel. Miután a múltkor garbó, kardigán, kockás nadrág kombinációs tipped elnyerte a nap citromdíját a suliban.

Adhatok neked egy jótanácsot? Ne próbálj a legjobb barátja lenni, ne hasonulj meg, legyél, maradj "csak" anyuci, akihez bármikor fordulhatunk, ha problémáink akadnak.

Tapasztalatból mondom, hogy van azonban egy dolog, amiben nem engedted át a kormánykereket semmi áron. Harcolsz érte, mint egy nőstény, esetleg hímguru. Szeretnéd, ha gyermeked tanult, művelt, intelligens ember lenne, ha megtalálná a helyét a társadalomban. Ennek az egyetlen kivitelezhető formája, ha az ember iskolába jár, vagyis tanul. Szüleinek előszeretettel tűzik ki napirendükbe ezt a cselekvést. Kár, hogy az ifjúság szívében kevésbé méltó helyet foglal el a tanulás utáni vágy, mint kedves őseinek. Nem tudnék a világtérképen oda ejteni egy morzsát, ahol ne játszódna el bármelyik nap a következő szituáció.

Hétfő reggel van. Odakint este esett az eső. Minden szürke, hideg és nedves. Te felkiáltasz csemetédnek, hogy keljen fel égre, mert megint kapkodni fog. Csend. Semmi válasz. Hangodat felkapja a szellő és repíti a kertek alatt. A vérnyomásod egyenes arányban nő a hangerőddel, ami lassan már vetekszik James Watt gőzgépével. E díszes társasághoz csatlakozik

még a vércukorszinted is, amikor nyolcadik hadikéltásodra még most sem kaptál választ. Megindulsz, akár a vörös sereg. Mész.

Mész. Benyitsz porontyod szobájába. Az szinte a halálán van. Lesápadva, remegő torokkal formálja a következő hangokat: "Anya nagyon beteg vagyok." Nézed, merően nézed. Ekkor már tudja, hogy elveszett. Tudja, hogy tudod, mennyire irritálja a tagnap epilált hajlatot a radiátorra tett lázmérő. Azzal is tisztában vagy, hogy az erőltetett köhögéstől kis híján lenyeli a nyelvét. És csak nézed. Picinyed ekkor már tudja, hogy akár fel is fordulhatna, akkori is szembe kell ma néznie a felnőtt társadalom gondos kiképzésben részesített egyénéivel. Kik ők? A tanárok. Ekkor már feladja, de büszkén veszt. Nem baj, majd holnap. De vajon miért törnek ki rajtunk ezek a tünetek? Nem arról van szó, hogy nem szívesen járunk suliba, csupán jó néha lázadni a normák ellen. De vegyük csak alaposabban figyelemre, mi is az az iskola?

Áll egy I mint interkontinentál, S mint smuci, K mint kollektívizmus, O mint oszcilloszkóp, L mint litogenezis, A mint amoralizmus jelek rendszeréből. Változatos betűk alkotják e bájos szót. Találhatók itt kövérkés, hosszúkás magánhangzók, mássalhangzók, ékezetes, ékezet nélküli, hosszú és rövid betűk. Van itt kérem minden, ami szem szájnak ingere, akárcsak alkotóelemei, molekulái a diákoknak. Húha, megint egy fogalom! Definíció következik: tanuló. Magyarországon a 18. századi református kollégiumokban azoknak a tanulóknak az elnevezése, akik már felsőbb tanulmányokkal, filozófiával és teológiával foglalkoztak. Mivel a tanítás nyelve latin volt, ezért a latint a deák szó régiesebb alakja után deák nyelvnek is nevezték. Később deák volt a neve mindenkinek, aki iskolába járt.

Ez a száraz tényanyag az Új magyar lexikon megfogalmazásában. De valójában mit is jelent ma, a XX. század nyelvére lefordítva? Az idéten kamaszt, aki a legbarátságosabb családi összejevetelt is képes fapofával, unott ábrázattal végigülni, amikor Pista bácsi legutóbbi szenzációs pecázási kalandjait hallgatja a család normálisabb része. Vagy aki idétenül nyírít a család fekete bárányának morbid poénjain. Aki állandóan lázad az ellen, ami normális, akinek mindig valami hajmeresztő, valami extrém jut az eszébe. Aki mindig a világ középpontja szeretne lenni. Akik titokban tömegestől másolják az éppen aktuális órára a családka nevű házfeladatot. Vagy akik idétenül vonaglanak a stroboszkóp, esetleg a lézervakító fényére. Metallica vagy Cipres-hill.

Ez a két csoport kisebb kiegészítő személyiséggel, népcsoporttal adja egy XX. századi átlagos középiskola személyzetét. Vannak azonban még említésre érdemes dolgok egy alternatív intézményben. Ilyenek a különböző hangulathelyiségek, amik nélkül nem is iskola egy iskola. Vegyük példának az illemhelyiségnek elkeresztelt kiterőt. Használhatja a diákság információs központnak - hiszen mindig itt derül ki, hogy ki kivel hol és hogyan-, esetleg szépségszalonnak, fodrásznak és még számtalan célú felhasználásra lenne alkalmas, ha hordana az ember magával ködlámpát, esetleg jégcsákányt - többek között a rendeltetésének megfelelő cselekvést is el lehetne itt végezni. Ez a nikotin szagú kis helyiség az iskola második legfontosabb helyisége a tanári után. Nem szabad kihagyni a felsorolásból a linóleumos, alumínium tálcás menzát sem.

Új barátok, nem éppen különleges, válogatott ételkülönlegességek vannak itt terítéken. De azért az angolóra mellett a második legalkalmasabb hely arra, hogy megbeszéljük az aznapi eseményeket. Eközben pedig mélan bámulva bele a tényérunkba tippelhetünk is, hogy mi úszkálhat a közel fél centis zsírréteg alatt. Ha még szerencsém is van, akkor átcsúsztathatom Laci tányérjába a répamat is. Leendő építészeknek figyelmébe ajánlom, hogy ennek a két helyiségnek a tervezésekor vegye figyelembe a hely nagyságát, elhelyezkedését, nem utolsó sorban a rendeltetését, szerepét a diákság életében.

17 éves vagyok. Diáklány. Nagyon nehéz volt alakot adnom gondolataimnak az iskolával kapcsolatban, pedig szinte második otthonom. Harmadikos vagyok. Megcsapott már a ballagás, az érettségi szele. Már másként gondolkodom, mint elsőben. Rájöttem, bár elég későn, hogy sok mindent köszönhetek nektek, felnőtteknek. Megtanítottatok beszélni, járni, arra, hogy milyen szép is tud lenni az élet. Megtanítottatok arra, hogy az élet annyi apró örömet rejt magában, és csak rajtam múlik, hogy ebből mennyit szeretnék a szívemben tudni. Köszönettel tartozom a szüleimnek. Mindig mellettem voltak, bár néha nagyon igazságtalannak éreztem a veszekedéseiket. De nem ezek jelentik igazi értékét a kapcsolatunknak. Hanem a közös főzés, a hétvégi kirándulások, amikor kifogyott a benzin, és 7 kilométert gyalogoltunk, az együtt töltött karácsonyok, a húsvétra való készülődés, amikor a húgom belenyúlt a készülő szülinapi dobostortám forró cukormázába, és még millió és millió emlékkép. Ha felnővök, szeretnék majd én is olyan szülő lenni, mint az anyémeke voltak.

Anya gyakran mondogatja, ha problémák vannak velem, hogy szívből kívánja, hogy legyen majd az én gyerekek is ilyen rendetlen, makacs, nagyszájú. De én is ugyanúgy szeretném majd nevelni őket, ahogy engem és a húgomat neveltek az én szüleim.

Hálával és szeretettel gondolok majd vissza egyes tanáira. Akik tudták, hogy a negatív törtekívőt képtelen vagyok belevérni a fejembe, akik kétszer is elmondták a kereslet-rugalmassági mutatókat. Aki tisztában van velem, hogy mindent az utolsó pillanatra hagyok, minden pályázatom éppen hogy beér a határidőre. De ők így fogadnak el. Felismerik bennünk az erősségeket, és azok kamatoztatásával irányt mutatnak.

Segítenek nekünk megtalálni a helyünket a világban. Emberségük abban mutatkozik meg, hogy nem csupán a morákat és verslábakat lehet velük megbeszélni, nem csupán arra tanítanak meg, hanem egy picit élni is. ALKALMAZKODUNK EGYMÁSHOZ, MÁR NEM A LÁZADÁS A MÉRVADÓ.

Bármennyire fáj, hogy egy hét múlva betöltöm a 17-et, egy év múlva pedig átlépek a gyermekkorból egy merőben új, talán szép, de veszélyekkel teli világba, az időt, a természet rendjét nem változtathatjuk meg. Ezért vagyok nekik hálás. Talán ezt még igazán fel sem fogom, hogy mennyi minden nem sikerült volna nélkülük, csak talán évek múlva, ha egy újság főszerkesztői székében fogok ülni, döbbenek rá arra, hogy nélkülük ez nem sikerült volna. És mivel hálálhatom mindezt meg? ... talán csak annyival, hogy köszönöm!

Csonka Ágnes, 1999 (17 éves)

GYURICZA ANITA
Mindennapi tünődéseim

Irodalomóra. A tanár már ötödször szól rám, de nem tudom miért, hisz nem csináltam semmit. Miért bűn az, ha a szegény kis tollamat "megműtöm"? Hisz néha szét kell szedni a tollunkat, hogy megtudjuk, van-e még benne tinta vagy sem. Ez kérem

lényeges dolog! Erre szükség van! Mert óriási nagy baj, ha az embernek kifogyott a tolla dolgozatírásakor. Ezt persze el lehet kerülni, ha mindenki minden órán párszor, mondjuk 5-6-szor szétszedné a tollát és megnézné, hogy mennyi tinta van benne. De ezt nem lehet megtenni, mert állandóan zaklatják az embert. Zaklatják? Ezen mégis érdemes lenne elgondolkodni. Mit is akar az a szerencsétlen tanár? Csak azt, hogy lássam be, hogy nem tollat szerelni jöttem az iskolába.

...Ha jól felfogott érdekeimet figyelembe veszem, még talán igaz is lehet. Csak ne lenne olyan dühös! Ha nem hagyom abba, tovább folytatja a macerálást. De csúnyán néz! Most jut eszembe, ha fordítva lenne, én is így néznék. Igazán sajnálatraméltó! Szegény, meg akar dolgozni a pénzéért! Kezdem megsajnálni. Neki is lehetnek jogai?! Nem hagyom dolgozni?! Felidegesítem?! Orvoshoz kell mennie?! Romlik az egészsége?! Vehetem a koszorút?!

... Hát tényleg szemtelenség, amit csinálok. Megfogadom, ha még egyszer rám szól, megjavulok. Csak ne papolna annyit! Ha nem hagyja abba, mindjárt megbánom, hogy ilyen szép fogadalmat tettem.

...Még mindig mondja! Nem kellene sértegetnie! Ehhez nincs joga! Végre befejezte! A matek következik. Nem hoztam el a mértán felszerelést. Óriási balhé van, pedig nem én tehetek róla. A tesóm rámolta ki a táskámat. Igazán toleráns lehetne a tanárnő, én is mennyit tűrök neki. Végighallgatom a tudományos eszmefuttatásait és elnézem, hogy a tanárban felejtí a naplót. Hisz neki annyi dolga van! Mert el kell magyaráznia a tananyagot szépen, világosan, hogy minden diák megértse. Megértse? Ha neki kellene végighallgatnia, amit nekünk nap, mint nap hallgatni kell diákként, biztos vagyok benne, hogy másnap nem csak a felszerelést, hanem magát is szívesen otthon hagyáná.

De természetesen nekünk, diákoknak nem szabad panaszkodnunk, hisz milyen csodálatos ismereteket sajátíthatunk el az iskolában. Ez részben igaz is. De könyörgöm!

Más is érdekel minket. Fontosak az osztálytársak, a szórakozás, a beszélgetések. Jól van, mégiscsak elismerem, hogy egy kicsit jó iskolába járni. Mert ha mondjuk egész nap otthon kellene lennünk, az nagyon unalmas lenne. De ez korántsem azt jelenti, hogy a tanároknak teljesen igazuk van.

Nagyon bosszant, mikor a Jupiter és a kis ökör történetével példázolnak. Ilyen igazságtalan életbölcsestéget soha nem hallottam, csak most. Még, hogy Jupiter? Az egy Isten. Példát kellene mutatnia. Én pedig ökör?! Ez felháborító! Szerintem, nem gondolja komolyan. Biztosan a régi időkből tanulta. Tényleg így lehet. Olvastam is valami könyvben, hogy a régi iskolákban micsoda tekintélytisztelt volt. Amit egy tanár, egy felnőtt mondott, azzal nem lehetett vitatkozni. Bizonyos, hogy mérgében mondta. Ha nyugodt a légkör, teljesen másképp viselkedik. sMár megint ugyanoda lyukadtam ki: kölcsönösen idegesítjük egymást. Azért ezt nem kellene.

Feri és Kati ezen az órán is bosszantják egymást. Már megint azon veszekednek, hogy ki, kinek és mikor parancsolgathat. Szerintem egyik sem a másiknak.

Ugyanis az a vitatéma, hogy az egyik héten Feri az ügyeletesek vezetője, a másik héten pedig Kati. Ha valamelyikük nem ügyeletes, akkor azt hiszi, annyit rosszkodhat, amennyit akart. Ha egy csöpp fogalmuk is lenne a demokráciáról, nem tennék ezt. Mert ugye, ha egy közösség valamiben megállapodik, törvényt hoz, akkor ezeket a törvényeket felelősséggel be kell tartani. Ha nem így gondoljuk, mehetünk ahová akarunk, de nem Európába.

Jaj nekem! Rám szólt a tanárnő. Fogalmam sincs, hogy miről van szó. Elnézést kérek, de nem elégszik meg a válaszzal. Mindenképpen tudni akarja, miért nem figyeltem. Szerintem, ha nem akarom, nincs joga hozzá, hogy rákényszerítsen arra, hogy mégis válaszoljak. Mit mondjak?! Hazudjak valamit? Így elérhetem, hogy békén hagy (ha elhiszi, amit mondom!), vagy mégsem hagy nyugton (mert nem hisz nekem). Nem érdemes taktikázni, a becsületes utat választom:

- Tanárnő kérem, azon tűnődtem, hogy miért ellenkeznek, veszekszenek egymással az emberek. Miért van az, hogy a gyerek bosszantja a tanárt, a tanár helyzetéből adódó vélt hatalmával visszaélhet; a gyerekek a felnőttek világát utánozva a másik fölött hatalmaskodni akarnak? Nem tartják be a gyerekközösség törvényeit, a játékok szabályait. Pedig egyszerűen meg lehetne oldania problémáikat: becsülni kellene egymás értékes tulajdonságait, túrni a másiknak. Okosan úgy szervezni az életünket, hogy az rendes élet legyen.

Ez forgott a fejemben, mikor a tanár úr irodalomórán rám szólt, és mikor most matek órán a mértán felszerelésem otthonhagyása miatt leszidott.

Gyuricza Anita, 1999 (14 éves)

NAGY MARIANNA Egy derecskei diák, aki "világot látott"

Az első I. Rákóczi György Gimnázium... a osztályos tanulója, Váradi János hét hónapot töltött az Egyesület Államokban. Ez év februárjában érkezett haza. A kiutazás előzményeiről és a kint szerzett tapasztalatokról, élményekről kérdeztem őt:

- Hogyan kerültél ki Amerikába?

- Az ANYUSA cserediák szervezettel, ugyanis telefonon felhívtuk az Amerikai Nagykövetséget, ahol az STS-t és az ANYUSÁ-t ajánlották. Én az utóbbira pályáztam elsőként, így egy felvételi meghallgatáson vettem részt Budapesten. A felvételi feltétele az volt, hogy folyékonyan, szabadon tudjak beszélni angolul minden témáról. Mivel ennek az elvárásnak eleget tudtam tenni, elnyertem a pályázatot.

- Mikor és hogyan utaztál?

- 1995. augusztus 16-án indultam a budapesti repülőtérrel New Yorkba. Itt átszálltam a Cincinatti járatra, majd újabb átszállással értem el végcélomat, a Nebraska állambeli Omaha városát. Az út az átszállásokkal együtt 24 órás volt, figyelembe véve a 7 óra időeltolódást.

- Hol laktál?

- A beadott pályázatomban alapján választott ki engem egy négytagú család. Ők vártak engem a repülőtéren. Náluk laktam. Két lányuk volt. Az apa menedzserként dolgozott egy vállalatnál, az anya pedig titkárnő volt egy vasúti vállalatnál. Velem szemben nagyon megértőek voltak, jól éreztem ott magam.

- Hogyan teltek napjaid?

- Az odaérkezésem számomra az iskola kezdetét is jelentette. Hétköznapokon reggel 6.40-kor indult az iskolabusz, a tanítás 7.40-kor kezdődött és 15 óráig tartott. Ez az időszak tíz tanítási órát foglalt magába. Ezek a következők voltak: programozás, angol, művészet, szünet (egy óra), politika és jog, súlyemelés, üzlet, komputeres információ, manager. Minden nap ugyanez ismétlődött. Az egy óra szünet ideje alatt mindenki az iskola épületén belül szabadon kereshetett magának csendes elfoglaltságot. Tanítás után ismét az iskolabusszal utaztam haza. Az otthoni tanulásra nem sok időt kellett fordítanom, mivel az amerikai oktatási rendszerben az ismeretek logikai úton való elsajátítása kerül előtérbe.

- Milyenek voltak a számonkérések?

- Mindig írásbeli számonkérés volt tesztek formájában, például minden pénteken történelem teszt. Félévenként pedig minden tantárgyból vizsgázni kell.

- Milyenek voltak a tanárok, illetve a diákok?

- Ami a tanárokat illeti, nagyon közvetlenek voltak, mindent meg lehetett velük beszélni. A diákokkal is jó kapcsolatomban alakult ki. Egy olyan vegyes osztályba jártam, ahol én voltam az egyedüli, aki külföldről érkezett, ugyanis nagyon ügyeltek rajta, hogy jól elkülönítsék nem csak a magyarokat, hanem még ez Európából érkezőket is egymástól.

-Apropó, mely országból voltak még diákok?

- Ebben az iskolában voltak még német, litván, svájci, francia, brazil nemzetiségűek is.

- Mivel töltötted el a szabadidődet?

- Az "ottani családom" bemutatja a környéket, velük voltam Kansas Cityben is. Az iskolában különböző klubok működtek (pl. sport, film, üzlet stb. klub). Én az üzleti klubnak voltam a tagja, ennek keretében egy találkozón vettem részt, melyet a diákok szerveztek meg Amerika jövőbeli üzleti vezetői címmel. Kikapcsolódásként jártam az ismerősökkel focizni, tekézni, görkorcsolyázni. Ami érdekes volt számomra, hogy kézilabdázni nem volt alkalmam, mert ezt a labdajátékot ott nem játszották. Az amerikai fiatalok szórakozási lehetőségei korlátozottabbak, például este tíz után 21 éven aluliak szórakozóhelyen nem tartózkodhatnak felügyelet nélkül.

- Hogyan élnek az amerikai emberek, és mi érdekli őket?

- Az amerikai ember segítőkész, környezetében levő embertársaival szemben érdeklődő, ugyanakkor a világban történő események iránt közömbösnek mondható.

De ami meglepett az, hogy kifejezetten érdeklődést mutatnak az európai középkori emlékek irányát. A nagy földrajzi távolságok miatt az ott élők többsége gépkocsival közlekedik, s ebből adódóan már 15 éves kortól megengedett a vezetés. Például Omaha város lélekszáma megközelítőleg 1 millió, és körülbelül akkora területen fekszik, mint Budapest.

- Milyenek az étkezési szokásaik?

- Az amerikaiakra a gyorsétkezési jellemzők. A gyorsbűféknek, gyors éttermeknek telefonon leadhatják a rendelést, amit nagyon rövid időn belül teljesítenek is. Főzésre legfeljebb csak vasárnap kerül sor, de akkor sem olyan formában, hanem félkész, illetve kész mirelit ételeket készítenek. Nem állítom, hogy ez mindenfelé így van, de én ezt tapasztaltam a környezetemben.

- Merre jártál az országban?

- Voltam több helyen: Iowában, San Franciscóban, New Yorkban, Michiganben, Minneapolisban, Chichagóban, Chinchinattiban, és megnéztem a Szilicium-völgyet.

- Milyen ott az időjárás?

- Hasonló az itthonihoz, csak szélsőségesebb: a nyár melegebb, a tél pedig hidegebb.

- Emlékeid közül melyek a legkedvesebbek?

- Találkozásom Robin Williams színésszel egyik kedves emlékem, és hogy a hírességnél maradjunk, egy asztalnál ültem Nebraska állam kormányzójával egy vacsorán. Tárgyi emlékem Amerikából egy baseball-labda amit egy meccsen én kaptam el. (Ezt a labdát haza is hoztam.) Megint másik dolog amire szívesen emlékszem vissza: a focicsapattal, melyben én is játszottam megnyertünk egy bajnokságot, és jutalmul kaptunk egy trófeát.

- Végül összefoglalva: hogyan érezted kinn magad, hogy láttad, mennyiben javult az angoltudásod?

- Nagyon jó volt kint lenni, mert ez idő alatt nagyon sokat tanultam, sok mindent láttam, és sokféle emberrel találkoztam. E mellett önállósdtam is, és az eddiginél is szélesebb körű ismereteket szereztem. Ami az angol nyelvtudásomat illeti, úgy

gondolom, hogy a mindennapi párbeszédben most már nincs olyan szó, amit meg ne értenék.

- Mik a további terveid a jövőben?

- Szeretném letenni a TOEFL angol, mint 2. anyanyelv szintű nyelvvizsgát, majd álmaim közt szerepel, hogy ismét kijussak az USA-ba tanulás céljából, mert szeretnék továbbtanulni a Michigan Technológiai Egyetemen.

Terveid és álmaid megvalósításához kívánok neked sok sikert. Köszönöm a beszélgetést.

Nagy Marianna, 1997 (18 éves)

VÉGH ZSUZSANNA Terelőúton

Olvasás közben sokszor elábrándozom. Olvasom a sorokat, próbálom megérteni, hogy mit rejtenek.

Olvasás előtt egy unalmas játékot játszottam éppen a számítógépen. Egy hatalmas út volt, amelyen végig kellett menni, de úgy, hogy közben akadályoztak, és emiatt néha mellékutakon kellett haladnom, de néhány "terelőben" meg lehetett bukni, és újból kellett kezdeni a játékot. Hogy ez elő ne forduljon, ismerni kell a pályát. Ezután játék után senki nem csodálkozhat, ha csak olvasok, de nem figyelek. De most csoda történt. A "Pál utcai fiúk"-at olvasom éppen. A játékra már nem is gondolok, inkább megfeszített figyelemmel követem a regény történetét. Várom, hogy egy fontos probléma megoldódjon: Geréb problémája.

És egyszerre már nem is figyelek a könyvre. Már úgy érzem, hogy én vagyok Geréb. Látom a sötétedő utcát, amelyen csak a hold kövér képe világít. Hazafelé tartok. Egész testemben a harag tombol, mellőzve érzem magam, és azon küszködök, hogy ki ne csorduljanak szememből a düh könnyei. Hát a társaim nem néznek semminek sem?

Elnökválasztásról jövőök hazafelé. Csak három szavazatot kaptam, ebből is egyet Bokától - ha nem is mondta, de tudom. Mindenkinek Boka kell. De miért Boka, miért nem én?

Nem különb nálam. Sőt! Ő csendes, szelíd és komoly, mint egy felnőtt. Semmi jóra se lehet rávenni, sőt sok mindent, meg is akadályoz. És én? Erősebb vagyok, és ugyanolyan tanuló is, mint ő. Esetleg jobb. És vakmerőbb is vagyok, nem ijedek meg mindentől, és velem mindent lehet csinálni, a bolondozástól a játékig. És mégis jobban szeretik őt, mint engem. Ő felnőttek jó volna, de gyerekeknek itt vagyok én: erős, okos, és bármire kapható. Hát vannak hibáim, de senki se tökéletes, még Boka sem. Talán azért tartják nagyra, mert olyan komoly, és utánozni akarják, hogy ők is felnőttesebbek legyenek? Egy gyerek legyen gyerek, ráér még a felnőttiséggel!

... Aztán másnap már ott ültem a vörösingeseknél. Nem éreztem jól magam a társaságukban. Arcuk hidegséget sugárzott, és vonásaik mintha kőből lettek volna. Bosszúvágyból jöttem, hogy megtoroljam a rajtam esett sértést. És azért is, hogy megmutassam: én is vagyok valaki, és engem is tiszteljenek. Másképp nem szántam volna rá magam, az biztos. Egy lámpást ültünk körül, amely félelmetesen világította meg az arcokat. Megborzongtam. Rájöttem, hogy innen már nincs visszaút, és előre se lehet már menni...

A becsületesem már odalett, vissza már nem lehet térni a régi pajtásokhoz. Ha viszont itt maradok, és tovább mondom mindent, amit az elárult bajtársaimról tudok, akkor csak azt érem el, hogy a régi barátaim megutálnak, és a vörösingések se lesznek majd úgy igazán a barátaim, ha elfogy a mondanivalóm. Innen már nincs visszaút, és előre se lehet már menni...

Visszazökkenek a valós életbe, és már az ágyamon ülök, mellettem a könyv, és nagyokat lélegzem.

Hirtelen eszembe jut az előbbi játék. Igen, az élet is olyan, mint egy országút. Nem tudni, hol a vége, de végig kell rajta menni. Az embernek a gyerekkorában a legnehezebb rajta menni, hisz még hajlítható személyiség. A szülőn kívül barátra, támaszra van szüksége. És mindent megpróbál a legtöbb gyerek, hogy barátja legyen mert a jó barát olyan mint egy országúton egy "segítőtábla". A szülő nem tudja szemmel tartani a gyereket az iskolában, ezért nehezen tudja megóvni a rossz hatásoktól.

A gyerekek, hogy elismerjék őt, sokszor mellékutakat használ életének országútján. Geréb is ilyet használt, de az ő terelőútja zsákutca lett. Nem gondolta át a dolgot, így két tűz közé került: a Pál utcaiakhoz nem mehetett vissza, hiszen elárulta őket. De nem is panaszkodhatott, mert akkor apja bünteti meg árulásáért. A vörösingésekhez sem mehetett vissza, hisz Nemecek megjelenése véget vetett ottani "jólétének". Egyedül maradt: a terelőúton, amelyre rátért, megbukott. Mégis szerencséje volt: cserbenhagyott társai visszatértették a helyes útra.

Előbb-utóbb mindegyik gyerek vesz igénybe ilyen mellékutat. Nem biztos, hogy csak azért, mert mellőzöttnek érzi magát, hanem esetleg azért is, mert valami rettenetes nagy baja van. Ilyenkor nem hogy valamit meg akarna mutatni, hanem még inkább elrejtőznie, eltűnni. És terelő utat használ. Ilyen a drog vagy az öngyilkosság. És ezek végzetesek. Ezért fontos, hogy legyen mindig az embernek útjelző táblája legyen az tanár, diák, szülő, vagy egy csapat. És egy közösség úgy lesz igazi közösség, ha egymás életének útját, mellékútjait is szemmel tartjuk, és segítünk egymásnak, hogy a terelő utak ne váljanak zsákutcává.

Kimegyek a kertünkbe.

A kertben minden zöld és szép. Egy láda alatt ott van a nyulam. Éppen répát majszol. Lépéseimre felneszel, nagy füleit billegetni kezdi, okos szemével barátságosan rám néz. Én az ölebe veszem, és simogatni kezdem hófehér bundáját. Olyan boldognak érzem magam!

Nézem a nagy nyírfát a kertünkben, és eszembe jut valami. Örvendezve ugrok fel: Nem vagyok egyedül.

Az élet útján mégis van, érzem, hogy van Valaki, aki vigyáz, hogy ne csússzunk félre az olyan terelő utakra, mint a drog, öngyilkosság, árulás, határtalan bizonyítási vágy, csupán azért, hogy elfelejtsük a bánatunkat. A végtelennek tűnő úton Valaki mégis igazgatja az életünket... Kinek Isten, kinek a családja, kinek a barátja, de mindenkinek üzeni valaki: "Ha mindenki elhagy, én akkor is veled leszek".

Végh Zsuzsanna, 1997 (10 éves)

SZÁKI JANKA
"Gondolatok a ..."

Nincs meg, nem találok, elveszett!! Bár, ha jobban belegondolok, soha nem is tudtam igazán... merre vagy hogyan... Elindulok, megint... VALAMERRE,... de azt hiszem inkább két utcával lejjebb megyek... igaz, így kerülök egy kicsit, de... van ott néhány kirakat, amit meg szeretnék nézni. Bár az egyik barátom, azt mondta, nincs ott semmi érdekes, de... én kíváncsi vagyok. (...) Tényleg kerülő, kicsit fázom, fáradt is vagyok (megviselt a hétfé... "szülinapozás"); sőt, azt hallottam, elég különös környék ez, furcsa dolgok történnek... Most jut eszembe, múltkor olvastam az újságban, hogy valahol erre elkapott néhány huligán egy öreg nénit, elvették a pénztárcáját (Szegénynél összesen 250 forint volt!), és aztán elvették a torkát... fülől-fülig (mint a filmekben). Két napig ott feküdt és bűdösödött saját vérében... Kétszázötven forint...

(Még a filmekben sem gyilkolnak ennyiért!) (...) Visszaforduljak?! Á, nem, már mindegy. "Kockázat nélkül nincs siker!" Szóval tovább! Milyen romos, igénytelen épületek... Itt tényleg emberek élnek?!? Örület. "Héé, vigyázz!!!" - majdnem elcsapott egy kamion egy iskolás kislányt! Jobb, ha a lábam elé nézek, hátha elfelejtették visszatenni az egyik aknára a fedlapot...! Hol vannak már azok a kirakatok?! (...) Viszolygok ezektől az agyonfestett, föltupírozott hajú, 15 centis cipőkben kecsesen járni próbáló, szerencsétlen lányoktól (mert nőeknek nem nevezném őket, hiszen az átlag életkor alig éri el a 17-et...), akik olyan kétségbeesetten próbálnak csábító mosolyt erőltetni az arcukra és eszeveszetten integetnek az autósoknak az út szélén... folyik a könny az arcukon, persze csak befelé. És még mindig arról ábrándoznak, hogy egyszer egy milliomos felveszi őket... (Nem is: inkább szájalom, amit érzek.) Valamikor ők is vidáman vihorászva ültek az iskolapadban, kritizálva a tanárnő új szoknyáját...

Megvan! Itt az első "kirakatom"! De... betörték az üvegét és valami táblát látok az ajtón...: "Tatarozás miatt meghatározatlan ideig zárva!" Ezért jöttem erre, ezért fogok egy órával később odaérni?? Csodás. A Marcira kellett volna hallgatnom és egyenesen... mindegy, talán a következő... Már látom is, igen. Erről már meséltek nekem... gyönyörű! Ott, az a festmény hátul... talán egy nő... a máglyán, egy boszorkány?! Nem. A nép siratja őt, ha jól látom. Nem szánakozva megvetően, néznek rá... máshogy... valami olyat tett, amit sokan szívesen megtennének, de csak a gondolatig jutnak el, igazából gyengék... gyávák hozzá...

Nekem KELL ez a kép! Pont nálam van a zsebpénzem. Szükségem van rá! Az íróasztal fölött tökéletesen... hát ilyen nincs! Ilyen nincs, ilyen nincs!!! Végre úgy érzem, hogy megtaláltam, igen, ez az, ez kell nekem, itt és most, erre...?!?

Kettőkor BEZÁRT! Rádadásul péntek van. Hétfő ugye szünnap... Hát ez eszméletlen. Egyértelműen, csak és kizárólag én lehetek ilyen szerencsétlen. Kellett ez nekem?! Itt gyalogolni ezen a nyomorúságos utcán, hogy a 2-es fizikadogám után még frusztráltabban menjek haza?! (8 óránk volt, kegyetlen nehéz a táskám.) Ilyenkor annyira kilátástalan minden "Az élet iszonyatok láncolata." Érdemes nekem egyáltalán belekezdeni bármibe is?? Így, hogy... ha jobban belegondolok, a kedd nincs is olyan messze és különben is csak 5 óránk van és az edzés is elmarad... IGEN! Kedden! Majd kedden... az mindjárt itt van... Jézusom, elkések... micsoda??? Fél órája itt állnék?!?

A néni érdekeseket gondolhat rólam a szemközti ablakban... Nem érdekes! Azt hiszem VALAMERRE tényleg elindultam. Van célom. Ha nem is nagy dolog, de... van valami, ami motivál, hajt. Valahogy így van ez a pályaválasztással is... ha megtalálsz valamit, ami tetszik, kedvet érzel hozzá, akkor nincs más hátra, mint hogy kitarasz az elképzelésed mellett és el fogod érni. Kudarcok, pofonok, orvtámadások... minden előfordulhat, de Te ne add fel! ("Ha feladod az álmaid meghalsz, élve halsz meg..." - tudod?!) Csak először is kitartóan kell keresgélni. Nem jó kikerülni egy "kirakatot" sem...

Száki Janka, 1997 (16 éves)

GÖRBE MÓNIKA
Gyermeksors

A hatodik osztályban még osztálytársak voltunk. Gábor tiszta, szép arcú, kívülről izgága, a felnőttek szerint problémás gyerek. Az iskolából sokszor hiányzott. Nem azért, mert az ágyat nyomta. Csavargott. Egyedül és a haverokkal. Jó kis murikat csaptak, vagánykodtak, és keresték a nagy "balhét". Az iskolai élet nem igazán kötötte le. A tanulás se volt igazán a kedvére. Focizni nagyon szeretett. Akkor legalább levezethette a belső feszültségét. Jól "beletrafálni" a labdába, csak úgy, tiszta erőből! A haverjai által - persze, csak titokban - cigarettára gyűjtött, és megkóstoltatta az alkohol mámorító hatását. Zsebpénze mindig volt. Vagy lopott holmikkal üzletelt, vagy a sajátját adta el.

A játékszertemben már talán bekötött szemmel is megtalálta volna, melyik gép hol helyezkedik el. Sokszor elgondolkoztam, miért bántják a felnőttek? Miért fenyegetik? Tudom, sokszor nem úgy viselkedett, ahogy azt elvárták volna tőle. Még kisgyermek volt, amikor elhagyta őket az édesanyja. Az apjával és a nála nem sokkal idősebb nővérével él együtt. Ritkán találkoznak, mert az apja teremti elő mindhármuknak a betevő falatot. Apja három műszakban dolgozik egy gyárban, a nővére gimnazista. Vele senki se veszekszik. Gábor sokszor kékre-zöldre verve jött az iskolába. A szülői tehetetlenség nyomai árulkodtak az arcán. Néha, ha lehetősége adódott rá, elbeszélgettünk. Olyankor mélyen belenézttem szomorú szemeibe és sírni tudtam volna. Éreztem a szíve fájalmát. Mit tennék én a helyébe? Érezvén, hogy senkinek sem kellek. Az anyja eldobta magától, más városban él, az apjának nincs ideje rá, csak ha fegyelmezni kell, mert az iskolában panaszkodnak rá a tanárok. A nővére nem foglalkozik a problémás öccsével. Beféradt. Ugyanúgy, mint az apja. Senki se veszi észre, hogy ez a fiú szeretetre, türelemre, megértésre vágyik. A "rosszaságával" akarja magára irányítani a környezete figyelmét. Mintha csak azt mondaná: Emberek! Vegyétek észre, én is itt vagyok!

Még nem késő! Az ilyen "Gáborokon" még van lehetőség segíteni. Szíve telve félelemmel, kivetettség érzéssel, és már a kezét sem tudja kinyújtani, mert érzi és tudja, hiszen már megtapasztalta, hogy felé talán már sosem nyúl egy segítő kéz se. Úgy érzi, róla már mindenki lemondott. Örökre.

Görbe Mónika, 1997 (13 éves)

És ami nem maradhat ki - SPORTROVAT

LIZÁK MÓNIKA

Játék Kínából Beszélgetés a lábtoll-labdáról

Riportalany: Horváth László, testnevelő tanár

1995-ben egy új sportot ismertünk meg; neve: lábtoll-labda. Erre a Kínában már ezer éve üzött játékra egy bemutató alkalmával figyeltek fel iskolánk diákjai. A lábtoll rokonságot mutat a labdarúgással, de szabályai a röplabdáéhoz hasonlítanak. Hogy többet tudhassunk a sportról, az iskola testnevelőjét, Horváth László tanár bácsit kértem meg, hogy válaszoljon kérdéseimre.

- A lábtoll-labda gumiból és tollakból áll. Miért lúd és papagájtoll kerül a talpba?

Az ősi Kínában a kisgyerekek a kezdetleges labdákat olyan tárgyakból készítették, ami kéznél volt. Ilyen dolgok voltak a lúdtűk- és papagájtollak, az ólom és a fa. Ezekből a játékszerekből alakultak ki a mai verseny- és zsonglőr-labdák.

- A kínai gyerekek leleményességének köszönhető, hogy ez a játék megszületett. Mára pedig a világ több táján üzik ezt a sportot. Mi lehet az oka annak, hogy egyre többen megpróbálkoznak legalább egy rúgással?

- Aki végignéz egy versenyt, vagy közelebbről megismeri ezt a különös labdát, biztosan megpróbálkozik néhány rúgással. Akár sikeres, akár sikertelen az első próbálkozása, nyilvánvaló, hogy megtetszik neki a játék. Ennek legfőbb oka az egyszerűsége. Nem kell hozzá csak egy lábtoll-labda, egy hely, ahol csapattal vagy egyénileg gyakorolhat, s már lehet is játszani.

- Azt mondja, hogy bármilyen helyen lehet játszani?

- Ez a játék nagyon kis hely- és eszközigényű. Tornateremben, szabadban, bárhol lehet dekázni. Bár Európában legtöbben tornatermi edzésen foglalnak vele, ellentétben Kínával, ahol az utcán, a buszmegállóban is látni lehet sportolókat.

- Hogyan terjed leginkább ez a kínai játék?

- Európában és Magyarországon is nagyon nehezen terjed a lábtoll-labda. Oka, hogy még nagyon kevesen ismerik. Célja azoknak az egyesületeknek, játékosoknak, akik lábtoll-labdáznak, hogy tovább népesítsék táborukat. Az egyesületek, csoportok bemutatókat szerveznek iskolákban, abban reménykedve, hogy lesznek érdeklődők, akik tovább üzik és felkarolják ezt a sportágat. Különböző versenyeket is rendeznek, hogy minél többen lássák, és ha megkedvelték, üzzék a játékot. Ezekről a versenyekről a sajtóban is hírt adunk.

- A versenyeken, bemutatókon minden korosztályból találhatóak résztvevők. Milyen életkorban kezdhetik üzni a gyerekek a lábtollazást?

- Bármilyen korban elkezdhetik, de mivel ez nagy ügyességet igényel, ezért nagyon hamar nem ajánlatos belevágni. Általános iskola 3. és 4. osztályában lehet először megmutatni a diákoknak a labdát, illetve elkezdeni oktatni a különböző rúgásokat. Az 5., 6. osztályosok és a felső tagozat már biztonsággal tudja rúgni ezeket a labdákat.

- Egy teljes csapat hat főből áll. Ebből három játékos játszik a pályán, három játékos pedig cserejátékosnak marad. Miért csak 2x3 versenyző játszik egy meccset?

Mint minden sportágnál itt is szabályok határozzák meg a játék alapelveit. Valószínűleg az ősi Kínában szabták meg ezt a 2x3 játékosra vonatkozó szabályt. Viszont többen nem is nagyon férnének el a 12x6 m-es pályán.

- Mivel különböző életkorú csapatok játszanak egy versenyen nyilvánvaló, hogy kell egy felosztás arról, hogy ki kivel versengjen az első helyért. Milyen korcsoportok vannak a versenyeken?

- Négy korosztály van, ezek közül a legkisebb a gyermek, amelybe az 5., 6. osztályosok tartoznak. A második a serdülő, ahová a 7., 8. osztályosok sorolhatók. Majd az ifjúsági korosztály, amelybe a 20 év alattiak tartoznak, s a 20 év felettiek pedig a felnőttek.

- Egy felmérés eredménye azt mutatja, hogy a többi sporthoz képest nagy arányban játszanak a nők lábtoll-labdát, mégis kevesebb a női versenyző, mint a férfi. Mi az oka ennek?

- Minden sportágat általában több férfi üz, mint nő. Ennek az lehet az oka, hogy a férfiak általában fogékonyabbak a sportolásra, a nők inkább megmaradnak a házimunkánál. A lábtoll-labda nagyon nagy ügyességet kíván, gyorsan kell mozogni.

Ami biztató, hogy nagy lazaságot, hajlékonyságot is kíván, és ez nőknél jobban fellelhető. Mivel Magyarországon még kezdeti időszakában van ez a játék, valószínű, hogy négy vagy öt év múlva már több lesz a nő a pályán, itt és Európában is.

- Ki a legidősebb játékos?

- Pontos adatokkal nem szolgálhatok, de a legidősebb játékos feltehetőleg 40 év fölött van. Ilyen az a német férfi, Peter von Rűden, aki meghonosította Európában a lábtoll-labdázást. Ő 52 éves, és aktívan sportol.

- Ha valaki végignéz egy meccset, számos rúgást láthat. Melyik ezek közül a legnehezebb?

- A rúgásokat két nagy csoportba lehet osztani. Az első csoportba tartoznak az úgynevezett alaprúgások, amelyeket mindenki

könnyen elsajátíthat. A másik csoportba a nagyobb ügyességet kívánó ollózások, talpalások tartoznak. Ezek a legnehezebb rúgások, ezeket nehéz megtanulni úgy, hogy biztosan irányítani tudjuk a labdát.

- Számos csapat küzd hazánkban és más országokban egy-egy versenyen a megérdemelt győzelemért. Melyik a legjobb magyar és külföldi csapat?

- Magyarországon először Újszász csapatai játszották ezt a játékot, itt úzik legtöbben, tehát innen kerül ki a két legjobb csapat. Ők minden országos verseny döntőjében játszanak. Vezetőjük Fehér János, aki a Magyar Láb toll-labda Szövetség titkára. Az 1998-as German Open-en nagyon nagy sikert értek el a magyarok, 3. helyezettek lettek. Ez azt jelenti, hogy a nem hivatalos Európa-bajnokságon az európai csapatok közül 1. helyezést értek el. Európán kívül egyeduralkodóak a kínaiak, de jelentős csapatokkal rendelkezik Vietnam és Hong Kong is. A legeredményesebb csapatok tagjai már elsajátították a legbonyolultabb rúgásokat, tudnak ollózni, talpálni s kitűnően védekeznek.

- Mennyi gyakorlás szükséges ahhoz, hogy valaki profi játékos legyen?

- Mint minden más versenyszerűen űzött sportnál itt is nagyon fontos a gyakorlás. Eredményeket már heti egy-két edzéssel is el lehet elérni, de a profik heti 2-3, esetleg 4 edzéssel készülnek a versenyekre.

- Milyen korosztály játszik versenyszerűen az iskolánkban?

- Iskolánkban 5-8. évfolyam űzi ezt a sportágat versenyszerűen.

- Hány csapat van ebből a korosztályból?

- Négy állandó csapat edz, de emellett 2-3 ideiglenes csapat általában összeáll a versenyekre. Ahhoz, hogy a csapatok részt vehessenek a versenyeken, állandó edzés szükséges.

- Mikor foglalkozhatnak a diákok láb toll-labdázással?

- Az iskolai sportkör keretén belül egy foglalkozás van, amely kifejezetten láb toll-labda szakkör néven fut. Az érdeklődő gyerekek ezen idő alatt gyakorolhatnak, illetve játszhatnak. Az iskola tantervébe is beépítettük ezt a sportot, így a felső tagozatosok a testnevelés órák keretén belül is foglalkozhatnak a játékkal.

- A NAT bevezetése remek lehetőséget adott arra, hogy az órák tananyagába is beépíthető ez az új sportág. Mi diákok mégis úgy vagyunk a dologgal, hogy amit kötelezővé tesznek, azt már többé nem is tesszük szívesen. Változott valami azóta, hogy a tanulók a testnevelés órán is foglalkoznak a láb toll-labdázással?

- Végül is nem olyan gyakran foglalkozunk a sporttal testnevelés órán, hogy a gyerekek megunják. Csak az alapokat tanuljuk, a képességfejlesztés a fő cél. Akit jobban érdekel, a tanórán kívül foglalkozik vele versenyszerűen. Én úgy gondolom, hogy a diákok szívesen játszáknak, és nem változott hozzáállásuk azóta, hogy kötelező tananyag is lett.

- Milyen eredményei születtek a versenyeken az iskolai csapatainknak?

- Országos szinten felnőtt kategóriában négy éve, gyermek és serdülő kategóriában három éve rendeznek versenyeket. Az utóbb említett felosztásban szép eredményeket értek el az iskola tanulói. Van egy 2., 4. és egy 5. helyezett csapat. Egyéni versenyeken pedig egy diák 3. helyezést ért el. Iskolánk tanulója, Paulenka László felnőtt országos versenyen a helyi láb toll-labda szakosztály egyik csapatával már elért 3., 5., 6. helyezést, illetve a Németországban megrendezésre kerülő German Open-en is szerepelt, ahol csapata 8., 10., 13. helyezést ért el.

- Egyszer az egyik napilapban olvastam, hogy egy országos versenyt nyert középiskolás csapatot - nem láb toll-labdázók - azzal támadtak, hogy könnyű messzire jutni olyan sportágban, ami nem nagyon elterjedt, ezért kevés csapat között zajlik. Ön mit gondol erről?

- Én is úgy gondolom, hogy egy kevésbé elterjedt játékban nem könnyű, csak könnyebb sikert elérni. Akik még nem játszáknak, azok általában lenézően szólnak erről a sportágról, de akik már kipróbálták és játszáknak, értékelik, elismerik a láb toll-labdázás előnyeit.

- Mennyire ismeri el a láb toll-labda versenyeket a sportvilág?

- A sportvilág még nem nagyon ismeri, kevés meccset mutatnak a tévében, kevés szó esik róla a sajtóban, és a szabályokról sem lehet hallani.

- Milyen előnyei lehetnek annak az általános iskolai tanulónak, aki láb toll-labdázik?

- Mivel elsősorban technikai sportág, ezért nagyon fejleszti az ügyességet, koncentrációs, koordinációs képességet, az önállóságot, a versenyszellemet.

- Úgy tudom, hogy nem csak a diákjai, hanem Ön is szép sikereket tudhat már maga mögött. Mióta űzi ezt a sportot?

- Akkor ismerkedtem meg vele, amikor itt kezdtem tanítani, ez 1997 szeptemberében volt.

- Ha úgy döntenék, hogy holnapról láb toll-labdázni szeretnék, akkor mennyi időt kellene gyakorlással töltenem, hogy versenyeken indulhassak?

- Akár egy hét edzés után is lehet versenyeken indulni, csak a játék nem lesz nagyon eredményes. Bizonyos időnek el kell telnie, hogy edzésbe jöjjön valaki, és kellő szintre jusson el.

- Köszönöm, hogy válaszolt kérdéseimre. Kívánom, hogy mind diákjai, mind Ön még sok sikert és szép eredményt érjen el a lánctoll-labda versenyeken.

Lizák Mónika, 1999 (14 éves)

NÉDÓ KÁROLY

Kisvárosi Jesse Owens Club

A Jesse Owens Club egy kiskunsági kisvárosban, Kunszentmiklóson található. Ez a Jesse Owens Klub egy sportegyesület. Az egyesület legjobb sportolóit kérdezzük meg, hogy mi a véleményük a Jesse Owens Clubról. Elsőként Fórizs Lászlót.

- Laci neked mi a véleményed erről a sportegyesületről?

- Nekem nagyon tetszik, különféle helyeken versenyeztem.

- Milyen helyeken versenyeztél? - érdeklődtem.

- Ötször voltam Kecskeméten, egyszer Szabadszálláson, egyszer Debrecenben a Gyermekatlétikai Európai Találkozón.

- Milyen eredményeket értél el ezeken a helyeken? - kérdeztem.

- Itthon minden versenyt megnyertem, Kecskemétem megyei versenyen 60 gyerek közül második lettem, a következő kecskeméti újtájon nem tudtam nyerni, még egyszer voltam harmadik távolugrásban, Szabadszálláson a megyei versenyen viszont első lettem háromtusában. Debrecenben kis labdahajtás számban nyolcadik lettem.

Most megkérdezzük Kiss Juditot.

- Judit neked, hogy tetszik ez az egyesület? - kérdeztem.

- Nekem is nagyon tetszik, sokat edzünk készülünk a versenyre.

- Hol és milyen eredményeket értél el? - érdeklődtem.

- Életem legjobb eredményeit Kecskeméten értem el, volt, hogy egyszerre három érmet is nyertem.

Most kérdezzük meg egy nagymama véleményét.

Ön mit gondol a Jesse Owens Clubról? - érdeklődtem.

- Én nagyon örülök, hogy van ez a sportegyesület, megmutathatják a cigánygyerekek, hogy ők is képesek valamire. Használ a gyerekek egészségének, közösségbe járnak, megtanulnak viselkedni.

Szponzor kerestetik

Most kérdezzük meg Csányi Erzsébetet, hogy mi történt a Pólus Centerben.

- Mi történt a Pólus Centerben?

- Én és két fiú Csörgő Gyula bácsival mentünk a Pólus Centerbe.

- Miért mentetek a Pólus Centerbe? - érdeklődtem.

- Szponzort kerestünk a clubnak, és különböző cikkeket árusítottunk. Fényképes albumot vittünk sportolóink képeivel, eredményeivel, hogy az igazgató szponzoráljon.

- Na és szponzorált? - érdeklődtem.

- Az igazgatónak nagyon megtetszett a mi fényképes albumunk, és kaptunk egy különdíjat. De a szponzorálást nem vállalta. Erre újabb szponzort kerestünk. Küldtünk egy levelet a nagykövet feleségének, s abban a levélben kértünk egy televíziót és egy videót és még kértünk sportolókról készült posztereket. Mert ami volt, azt sajnos ellopták. Hosszú ideig nem érkezett válasz, erre írtunk még egy levelet mert úgy gondoltuk, hogy az első nem jutott el a Nagykövetnéhez. De már nem postán küldtük el a levelet, hanem egy kézbesítőn keresztül, de még így sem biztos, hogy megkapta a Nagykövetné a levelet, maga kézbesítő nem találkozott vele. Hát erre a levélre sem kaptunk semmi választ.

Megkérdezzük Csörgő Gyulát, hogy pontosan mit is jelent a Jesse Owens Club, és miért így nevezték el ezt a sportegyesületet.

- Gyula bácsi, miért pont Jesse Owens Clubnak nevezték el a sportegyesületet?

- Mint tudják, Jesse Owens híres néger sportoló volt, és még azért is mert Németországban, pontosan Berlinben, a fővárosban az 1936-os olimpián 4 számban lett olimpiai bajnok, s ezzel megcáfolta Hitler fajelméletét, miszerint mindenben a legjobbak a világon a németek.

- Azt szeretném még megkérdezni, hogy pontosan milyen gyerekeknek van ez a sportegyesület?

- Elvileg cigánygyerekek részére, illetve magyar gyerekek is edzenek velem.

- Még azt szeretném tudni, hogy miért és ki segített?

- Segített az iskola szögeseikkel, kis labdákkal, az iskola buszával kistérségi vagy megyei versenyekre mehetünk, hogy miért, mert tetszett ez a dolog az igazgatónak. A cigány szervezet egyáltalán nem segített. Segített még Borák Ákos, az egyik edzőtársunk édesapja, mert tehetségnek tartott minket.

- Eddig milyen eredményeket értek el a sportolói? - kérdeztem.

- 10 első helyezett, 12 második, 9 harmadik helyezést értek el - válaszolta.

Támogatást, ha kaptak, kitől? - kérdeztem.

- Több támogatási próbálkozásunk volt, de csak egy pályázatot kaptunk meg eddig, ami 30 000 Ft. Ez a pénz ahhoz képest semmi, amennyit dolgoztak a gyerekek. Végigdolgoztak egy egész telet, egy nyarat és még egy telet. Ez a sportegyesület az országban egyedülálló, kellene támogatni, terjeszteni. Egy évig egy fillér támogatást nem kaptunk, segítséggel utaztunk. Még az eredményeim közé tartozik 9 igazgatói dicséret és vannak testnevelő tanári elképzelések. A dicséretet iskolagyűlésen, nagy tömeg előtt. Pályázatot küldtünk a megyének nyaralásra, de a cigány egyesület másra költötte el.

Ami az önkormányzattól kaptunk pénzt, azt is a cigány szervezet zsebelte be. Hallottam egy olyan dologról, ha én miniszterelnök lennék pályázat.

Ha én miniszterelnök lennék, segítenék minden szervezetnek. Eljönnék ezekhez a gyerekekhez, kamerával felvetetném, hogyan edzenek, és elbeszélgetnék velük, ezt beraknáma televízióba pl. a Telesportba, segítenék, hogy minél több ilyen szervezet jöjjön létre.

Nédó Károly, 1998 (14 éves)

SZABÓ BERNADETT

Futás az életért

Már fél négy van, mennem kell az edzésre. Milyen furcsa, régebben nem szóltak rám eszembe sem jutott volna futni. Ma már az életem részévé vált. Néha elgondolkodom, hogyan is kezdődött... Néhány éve csak úgy, heccből elmentünk a Futni Abony-ra. Ott 3-4 percet vertem a második helyezett felsős lányra. Az eredményhirdetést meg sem vártuk, már mentünk is a Samsung-ra. Aztán mikor hazaértem, már otthon várt az érem, ráadásul tombolán is nyertem. Akkor még elég keveset edzettem, elvittek néhány versenyre, többé-kevésbé jó eredményeket értem el. Márciusban volt a Mezei Futó Diákolimpia.

Ott korosztályomban hatodik lettem, de megfogadtam, következő évben én megyek az országosra, de már eggyel magasabb korosztályban. Ott könnyebb lesz, mer a nagyobb lányok rosszabb időket futottak akkor is. Közben felvettek a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumba, Egerbe. A testnevelés tanárokat már ismertem. Aztán a következő tanévben alakult egy atlétikai klub is. Oda is bevettek, aztán elérkezett a második Diákolimpia is, ahová már felkészülten mentem, sok-sok edzést magam mögött tudva. Sok kemény ellenféllel találkoztam., leginkább a verpeléti csapattól tartottam, de sikerült megszereznem az első helyet, és is mehettem az országos fordulóra.

Az országos versenyen a második helyet szereztem meg. Fantasztikusan éreztem magam. Akkor ért még egy meglepetés. Mivel a lány, aki megelőzött, már benne volt az ifjúsági válogatottban, felajánlották, hogy engem is bevesznek. Ez egy kis nehézséget okozott, mert a sok edzés miatt Budapestre kellett költözöm, távolra a szüleimtől.

Körülbelül ennyi a történet, és úgy hangzik, mint egy mese, de igaz. Most minden nap kétszer egy óra edzésem van. Egyszer suli előtt, egyszer pedig délután. Már majdnem minden osztálytársamat ismerem, de még meg kell szokni a városi életet. Akármilyen régen itt vagyok, képtelen vagyok belerázódni ebbe a folytonos zűrzavarba. Most időben értesülök a futóversenyekről, megfelelően felkészülök rájuk. Sok éremem van már, többségben aranyak. Eddig nem érdekelték a fiúk, de most találkozom egy szintén válogatott sráccal, ő ifjúsági vízilabdázó. A neve Robi. Elég sokszor találkozunk, mivel én is el szoktam menni az uszodába, nagyon szeretek úszni. Ő már többször volt válogatott, ámulatba ejtő a kitarása. Már megkérdeztem tőle, mi a titka, de nem akarja elárulni. Talán majd egyszer... Most egy fontos versenyre készülök, ami a Velencei-tónál lesz. Óriási összecsapás lesz, ugyanis ott lesz Emma, az a lány, aki tavaly megelőzött az országoson. Ő is benne van a válogatottban, de Ausztriában él, ott van edzője. Ma február 18-a van, a verseny március 16-án lesz, addig is nagyon kell készülnöm, már nem lazíthatok. Esténként edzés után az uszodában találkozom Robival. Sokat beszélgetünk. Kiderült, hogy csak két buszmegállóval lakik messzebb, mint én, úgyhogy együtt is járunk haza. Ma Robi elárulta, hogy mit használ...

doppingol...! A szer nevét már elfelejtettem, pedig azt is elmondta. Nem is gondoltam volna róla..., mikor elmondta az egész történetet, csak ott ültem, nem tudtam megszólalni sem. Körülbelül fél éve próbálta ki először, mikor még volt ideje kondi terembe járni - ott kínálták neki. Akkor még vonakodott, de sikeres akart lenni, ezért kipróbálta. Először azt vette észre, feltűnően jobb, mint a többiek, mindenből többet tudott megcsinálni, mint addig, izmai nagyobbak lettek, erőtől duzzadt, láthatóan sokkal férfiasabb lett. Most már nagyon gyakran használja, versenyek előtt mindig. Azt mondta, próbáljam ki, jól tesz. Nem is tudom, sokat hallottam már a doppingszerekről - sok rosszat pl. a mellékhatásoktól, meg minden ilyesmiről. De nem lehet olyan rossz, hiszen Robinak sem ártott, különben sem árthat, ha egyszer kipróbálom. Azt hiszem, ha legközelebb találkozunk, megkérem, szerezzen nekem is egy keveset, hogy megtudjam, milyen is ez a "csodaszer".

Már nagyon vártam, hogy láthassam, egy hete nem találkoztunk, mert nem tudtam elmenni az uszodába, sok dolgom volt. Ma, március másodikán végre megtaláltuk egymást. Ahogy ígérte, el is hozta nekem, másnap rögtön kipróbáltam. Óriási javulás volt, eddigi legjobb időmet futottam, ha így folytatom, nagyon jó eredményeket érhetek el. Most, hogy már bizonyítottam, nem szabad abbahagynom, szerezniem kell még a dílibogyókból. Laci bácsi, az edzőm továbbra is jó teljesítményt vár tőlem, nem mondhatom meg neki, hogy mitől van. Robi barátja, Viktor szerzi meg az anyagot, mindig hétfőn kapom meg ezután. Azt hiszem, látható változás történt a teljesítményemben, biztos, hogy megverek mindenkit a versenyeken, fantasztikus a

javításom.

Uramisten! Már tizennegyedik van. Azt hiszem, nem kell aggódnom, minden simán fog menni. Rendszeresen szedem a bogycókat, tehát nem lehet semmi probléma - nagyon jó vagyok! Nem, nem vagyok jó, sokkal jobbak nálam, nagyon izgulok, úgy érzem nem lesz jó, többet kellene majd bevennem, de ott lesz velem Robi is, hiszen megígérte, hogy elkísér. Mióta szedem a tablettákat, erősebb vagyok, többet eszem és egyre szőrösebb a lábam, de ez nem okoz különösebb gondot, a lényeg, hogy jó legyek...

Eljött a nagy nap! Már nem izgulok, velem vannak a bogycóim! Rengeteg nagyon jó futó van itt, már majdnem mindenkit ismerek, találkoztunk más versenyeken is, azt hiszem, tartanak tőlem, de nem szabad elbiznom magam, mert itt van ő is, Emma, a nagy ellenség, de már jobbnak kell lennem, mint ő, hiszen erre készültem hónapok óta. A versenyzők a rajthoz állnak, az edzők még taktikai tanácsokkal látják el a lányokat, szemükkel végigmérnek minden ellenfelet, majd a rendezőség a futópályára nem tartozókat eltessékeli, hogy ne zavarják a versenyzőket, néhány pillanat múlva megszólal a sípszó. Abban a pillanatban már reflexszerűen megfeszülnek az izmok, mindenki próbál kirobbanni, most annak van szerencséje, aki a rajtnál előre állt. Nagyon jól indítottam, most kell mindenkit elhagynom, nem szabad, nem lehet, hogy lássák az arcomat, lehet, hogy fizikailag én jobban elfáradtam már, mint ő, de aki mögöttem van, ezt nem tudja, csak a hátamat látja, s a tudat, hogy előtte vagyok, ugyanolyan ritmikusan mozog még mindig, mint az elején, pszichikailag teljesen lefárasztja, ha elég jó vagyok, fel is adja. Már túl vagyok a második kilométeren, és még mindig első vagyok, rajt-cél győzelmet kellene csinálnom. Még ötezer méter van hátra, nem szabad elfáradnom.

Tudom, hogy erős vagyok, és bírom, de a lábam nem akar vinni, zsibbad, fáj, de muszáj menni, nem szabad megállnom. Még ezer méter... Valami hangot hallok magam mögött, ez nem jelenthet semmi jót, de nem hagyom, hogy megelőzzön, muszáj nyernem! Ebben a pillanatban Emma haladt el mellettem, arcán nem láttam fáradtságot, ritmikusan mozgott, de tudtam, nekem több erőm van, ez biztos, muszáj hatniuk kell a tablettáimnak. Már csak ötszáz méter - végig mellette futottam, már itt voltak a szurkolók. Mindketten jól tudtuk, hogy a végére egy nagy harcot akarnak látni. Mi már felkészültünk, kétszáz méter a cél, rengetegen várnak minket, óriási ováció a fogadtatás. Éreztem, hogy most kezdett el gyorsítani, de ezt nem hagyhatom, én is ráhajtottam, még mindig egymás mellett haladtunk. Most én kezdtem gyorsítani, ez volt az utolsó ötven méter, minden erőmet beleadtam, de nem tudtam lerázni.

Beértünk a célba, de nem tudtam, melyikünk lett az első, senki nem mondott semmit az eredményről. Azt hiszem, összeestem a végén, bevitték a kórházba, de többre nem emlékszem.

Már két hét telt el azóta. Megtudtam, hogy a kórházban rájöttek a doppingolásra, nyilvánosságra hozták és kizárták a versenyből elvesztettem az edzőmet, kizártak a válogatottból, s mindezt keserű közönnyel közölték velem a kórházban. Emma első lett, mindenféle szer nélkül, rengeteget edzett, nagyon keményen megküzdött ezért a helyért. Robival nem találkoztam többet, visszaköltöztem szüleimhez, és soha többé nem vettem a lábamra futócipőt...

Szabó Bernadett, 1998 (14 éves)

Szerzők:

szerző neve, iskolája	Írásának címe	Kora	Díj	Év
Balogh Éva, Bárdos LajosÁltalános Iskola, Tapolca	Mit ér az ember, ha...	13	I.	1999
Becz Dorottya, Illyés GyulaGimnázium és KSZKI, Budaörs	Kirándulás Rózsaszínbe	17	II.	1999
Berki Beáta, KLTE GyakorlóÁltalános Iskolája, Debrecen	Másság a társadalombanés az iskolában	14	III.	1997
Boros Dávid, Corvin MátyásGimnázium, Budapest	Tápláléklánc	18	Különdíj	1998
Brezsnyák Csilla, Körzeti ÁltalánosIskola, Baktakék	Az én iskolám	13	III.	1997
Csonka Ágnes, Gábor Áron Szakközépiskola, Miskolc	Harcolunk vagyalkalmazkodunk?	17	III.	1999
Damnanits Xénia, Petőfi SándorÁltalános Iskola Túrkeve,	Ünnepeljünk!	13	III.	1997
Bonászi Franciska, Batsányi JánosGimnázium, Tapolca	Gimnázium azElefántcsonttoronyban	18	I.	1997
Drevenka Sándor Görgey ArtúrÁltalános Iskola, Budapest	Társbérletben	12	III.	1999
Ducki Tamás - Szilvay Gergely,Vajda Péter Általános Iskola, Budapest	Vándorének	14-14	III.	1997
Farkas Judith - Skrapits Melinda,Vajda Péter Általános Iskola, Budapest	Egy hang, amelybejárta a világot	14 - 14	I.	1998

Farkas Zsombor, Szilágyi ErzsébetGimnázium, Eger	Ebédelni tudni kell!	16	III.	1997
Farkas Zsombor, Szilágyi ErzsébetGimnázium, Eger	Piros taraj vagystreccs felső?	17	II.	1998
Garay Zsófia, Radnóti MiklósGimnázium, Dunakeszi	Az Élet Iskolája	14	I.	1997
Görbe Mónika, Dózsa GyörgyÁltalános Iskola, Dunaújváros	Gyermeksors	13	III.	1997
Grizner Henriett, Arany JánosÁltalános Iskola, Gyöngyös	Életút	14	III.	1998
Györi Blanka, Veres PálnéGimnázium, Budapest	A bohóc, A kampány	15	I.	1999
Gyuricza Anita, Körzeti ÁltalánosIskola, Baktakék	Mindennapi tünődéseim	14	III.	1999
Hambalkó Rita, Arany JánosGimnázium, Budapest	Országos diáksparlament	18	I.	1997
Héthalmi Tibor, Porpáczy AladárSzakközépiskola, Fertőd	A 90-es évek öröskendője	18	I.	1997
Héthalmi Tibor, Porpáczy AladárSzakközépiskola, Fertőd	Magyar fiatalokEurópa lépcsőin	19	III.	1998
Jakab Csaba, Esze TamásGimnázium, Mátészalka	Átkelés ősszel és télen	16	III.	1997
Kalányos Krisztina, Kodály ZoltánGimnázium, Pécs	Diszkriminációaz iskolában?	16	III.	1997
Klotz Péter, Teleki Blanka Gimnázium,Székesfehérvár	A várépítő	18	II.	1998
Kondár Kata, Május 1. Általános Iskola,Székesfehérvár	Rendhagyótársadalomismeret óra	14	III.	1997
Kondár Kata, Teleki Blanka Gimnázium,Székesfehérvár	A szó veszélyes fegyver	15	I.	1998
Korpa Ildikó, Herman Ottó Gimnázium,Miskolc	Másság vagykonformizmus?	17	II.	1998
Korpa Ildikó, Heman Ottó Gimnázium,Miskolc	Füstbe ment terv, avagyaz iskolai házirendről	18	II.	1999
Kovács Erika, Kék Általános Iskola,Budapest	Művészvallomás	14	III.	1998
Kovács Mónika, Neumann JánosSzakközépiskola és Gimnázium, Eger	In memoriam Balázs	16	III.	1997
Kovács Mónika, Neumann JánosSzakközépiskola és Gimnázium, Eger	Egyek vagyunk!	17	Különdíj	1998
Kricbacher Vivien, II. Rákóczi FerencÁltalános Iskola, Solt	A véleménynyilvánításlehetőség e és módja...	13	I.	1998
Lieber Zsuzsanna - Szabó Bernadett,Vajda Péter Általános Iskola, Budapest	Dr. Herz	15 - 14	III.	1998
Lizák Mónika, Áldános Iskolaés Napköziotthonos Óvoda, Kiszána	Játék Kínából	14	II.	1999
Molnár Csaba, Medgyessy FerencGimnázium, Debrecen	"Nincs jobb barátnő,mint egy meleg férfi"	17	III.	1997
Móricz Ildikó, Bárdos László Gimnázium,Tatabánya	Mennyit ér egyemberélet?	16	III.	1998
Nagy Marianna, Rákóczi GyörgyGimnázium, Derecske	Egy derecskei diákaki "világot látott"	18	III.	1997
Nagy Orsolya, Thököly Imre Általánosiskola és Szakiskola, Hajdúszoboszló	Egy botrányosoktóber 6-a	14	III.	1999

Nédó Károly, ÁMK Általános Művelődési Központ, Kunszentmiklós,	Kisvárosi Jesse Owens Club	14	II.	1998
Nédó Károly, ÁMK Általános Művelődési Központ, Kunszentmiklós	Szeretném jobbra festeni világot...	15	Kiemeltl. díj	1999
Ölvedi Nikolett, Görgey Artúr Általános Iskola, Budapest	Hatszempözta Polgármester Úrral	12	III.	1999
Papp Nikolett, Vajda Péter Általános Iskola, Budapest	Szép testből szép ének?	14	II.	1997
Papp Nikolett, Teleki Blanka Gimnázium, Budapest	Papp Nikiségek	16	Kategóriadíj	1999
Pári Mirella, Tóth Kálmán Gimnázium, Baja	Álarc nélkül	18	I.	1998
Pintér Zoltán, Andrássy Gyula Műszaki Középfiskola, Miskolc	Ma forradalom volszáznegyvenkilenc éve	17	III.	1997
Schuckert Gréta, Bezerédi Általános Iskola, Paks	Használati utasítás fűkhöz	13	I.	1998
Skrapits Melinda, Vajda Péter Általános Iskola, Budapest	Beszélgetés Ablonczy Lászlóval.	14	I.	1999
Somody Ildikó, Pásztorvölgyi Általános Iskola és Gimnázium, Eger	Bevesszük Európát	16	I.	1999
Sulyok Izabella, Bródy Imre Gimnázium és Szakközépfiskola, Ajka	"Ha újra kezdenémse lennék más"	18	III.	1999
Szabó Bernadett, Dr. Berze Nagy János Általános Iskola, Besenyeótelek	Futás az életért	14	III.	1998
Szabó Krisztina, Batthyány Lajos Általános Iskola, Budapest	Hideg Jövő	14	III.	1997
Szabó Orsolya, KLTE Gyakorló Általános Iskolája, Debrecen	Xénia - láz!?	14	II.	1997
Száki Janka, Kossuth Lajos Gimnázium, Mosonmagyaróvár	"Gondolatok a..."	16	III.	1997
Szalay Tamás, Kossuth Lajos Gimnázium, Budapest	Szertelenül	18	III.	1998
Sztojka Melinda, Brassai Sámuel Szakközépfiskola, Tiszaújváros	A büfé	16	III.	1999
Szuromi Fruzsina, Illyés Gyula Gimnázium és Szakközépfiskola, Budaórs	DÖK jó az egész!	16	III.	1998
Takács Yvett, Magyarországi Németek Általános Iskolája, Baja	"Ember küzdj...!"	13	III.	1997
Tóth László, Várkonyi István Általános Iskola, Cegléd	Másság elfogadása...	12	II.	1998
Varga Attila, Körzeti Általános Iskola, Baktakék	Az alkotás tisztelete vagy szomorú valóság?	11	Különdíj	1998
Varga Attila, Kazinczy Ferenc Általános Iskola, Encs	Lépcsók	12	I.	1999
Varró Szabolcs, Móricz Zsigmond Gimnázium, Budapest	Nem éppen rózsaszín a világ!	16	III.	1999
Végh Zsuzsanna, KLTE Gyakorló Általános Iskolája, Debrecen	Terelőúton	10	II.	1997
Végh Zsuzsanna, KLTE	Egy láda gond,			

GyakorlóÁltalános Iskolája, Debrecen	vagyisGOND-LÁDA	11	II.	1998
Végh Zsuzsanna, Debrecen KLTEGyakorló Általános Iskolája	Nyolcvankilencés fél százalék	12	II.	1999
Venczel Márk, József AttilaGimnázium, Makó	Iskola-duológia	14	II.	1999
Virgancz Csilla, Általános Iskola, Tura	Néma sikolyok	14	I.	1998
Zsombok Lajos, Általános és Zeneiskola, Lengyeltóti	Fazekamnak kilyukadta feneke	14	II.	1997

Soros Alapítvány, 1999

ISBN 963 9049 28 X

A Soros Alapítvány kiadványa

Budapest, 1999

A kiadásért felel a Soros Alapítvány igazgatója

Szerkesztette: R. Keleti Éva

A borítót Ducki Tamás, a Diákújságíró Verseny karikatúra, illusztráció kategóriájának többszörös díjazottja tervezte.